

ПАМ'ЯЦЬ

ШАРКАЎШЧЫНСКІ РАЁН

МІНСК
БЕЛТА
2004

1941

1945

ШЛА ВАЙНА НАРОДНАЯ

Трывожны чэрвень 1941 г.

З першага дня вайны Беларусь стала арэнай вялікіх бітваў. Непасрэдна на яе тэрыторыі наступала буйнейшая нямецкая група армій «Цэнтр» у складзе 4-й і 9-й палюковых армій, 2-й і 3-й танкавых груп — усяго 50 дывізіяў, у тым ліку 15 танкавых і матарызаваных, 2 матарызаваныя брыгады. Яе падтрымліваў 2-і паветраны флот — 1,6 тыс. баявых самалётаў. Нягледзячы на гераічнае супраціўленне байцоў Чырвонай арміі, войскі Заходняга фронту не маглі стрымаць нямецка-фашысцкіх захопнікаў, якія імкліва рваліся на ўсход. Афіцыйна пра пачатак вайны на Шаркаўшчыне стала вядома з выступлення на радыё памесніка старшыні СНК СССР В.М.Молатава 22 чэрвеня 1941 г.

* * *

Была прыгожая, празрыстая чэрвеньская раіца, якія бываюць толькі ў пачатку лета ў нас на Беларусі — росная, свежая і светлая-светлая. Пад адчыненым акном нашага пакоя квітнеў вялізны куст язмінш, яго пахам было настоена паветра. Мы з дырэктарам (Германавіцкай школы. — *Склад.*) толькі папіліся чаю.

Раптам з рэпрадуктара на сцяне пачуўся ўсхваляваны голас народнага камісара замежных спраў Молатава, які паведамаў савецкаму народу аб вераломным

пападзе фашысцкай Германіі на Савецкі Саюз.

Пад'язджаючы да Шаркаўшчыны, я пачуў з усходу гучны гул з завываннем самалётных матараў. Спыніўся пад прыдарожнай бярозай і пачаў, задраўшы галаву, узірацца ў сіняе неба. Хутка надмною, на невялікай вышыні, пранесліся тры самалёты. Выразна былі відны пад крыламі чорныя крыжы. Я слаба разбіраўся ў той час у самалётах і спачатку падумаў, што гэта нашы лётчыкі спяшаюцца на граіцу, бо ляцелі яны з усходу, і вельмі здзівіўся, калі яны, пралятаючы пад чыгуначнай станцыяй у Шаркаўшчыне, пачалі яе бамбіць. Бамбілі нядоўга, скінулі па бомбе і зніклі... Бомбы ўпалі крыху лявей чыгункі, на ўскраіку альховага гаю, які чамусьці местачкоўцы пазывалі «Звярышчам»... вясрам узнялася высокая чорная зямля і апала, заслаўшы наваколле дымам.

Прамова Молатава і тут жа бамбёжка чыгуначнай станцыі ў Шаркаўшчыне выклікалі сярод насельніцтва збянтэжанасць і трывогу. Як патрывожаныя пчолы, загулі людзі. Яны збіраліся групамі і абмяркоўвалі на ўсё лады гэту жахлівую і нечаканую падзею пачатак вайны.

Пасля паўдня ў гэты ж дзень вялікі асоб нагруканых фурманак рушыў на ўсход. Ад'язджалі семі савецкіх служачых. Гэта яшчэ больш устрывожыла мясцовае насельніцтва. Папаўзлі розныя аптысавецкія крыватолкі і хлуслівыя меркаванні.

Райвасіком абвясціў мабілізацыю ў раёне на другі дзень.

Начамі амаль ніхто не спаў. Адчувалася трывога, жах і песпакой. Адных захлынула вялікая гора, другіх — раптоўная радасць, надзея на вызваленне ад бальшавікоў. Пачалі збірацца мабілізаваныя людзі. Зборачным пунктам была прызначана сярэдня школа, праз дарогу пасупраць маёй кватэры. Хутка вялізны двор школы быў пабіты людзьмі. Цэлы дзень стаялі яны на сапцаўскай школьнага двара, чакаючы адпаведнага загаду. І перапачавалі тут, а шякага загаду не было. Нарэшце пад вечар другога дня нібыта прыйшло распараджэнне распусціць усіх па хатах. Разыходзіліся псахвотна — розныя нядобрыя думкі запалі ў сэрцы людзей. Яшчэ праз невялікі час эвакуіраваліся ўсе савецкія служачыя — жанчыны і мужчыны сталага ўзросту. З установаў не было чаго эвакуіраваць, вывезлі толькі банкаўскія справы ды сейфы.

...Я даведаўся, што першы сакратар райкома і амаль усе камуністы расна, не прызваўшы ў Чырвоную армію, застаюцца на месцы для арганізацыі партызанскага руху, што рэштыя грузавыя аўтамашыны завозяць у Пілацкі бор і іншыя вялікія лясы зброю і харчовыя прадукты для першых партызанскіх баз.

...Пад'язджаючы да Гермапавіч, мы ўбачылі ў себе цэлую эскадрылю варожых самалётаў. Яны ляцелі з усходу па пэвялікай вышыні і вельмі спакойна адчувалі сябе, нібы ў сваім небе. Бамбіць не бамбілі, свой смертаносны груз скінулі недзе рапэй. Толькі для папкі абстрэльвалі кожную фурманку або статак жывёлы.

У Гермапавічах каля сельсавета тоўпіўся народ. Гэта былі мясцовыя служачыя або проста актывісты, якія сабраліся сюды з усяго сельсавета шукаць парады, што рабіць далей. Яны не ведалі, на што рашыцца, — уцякаць ад фашыстаў ці заставацца тут. Да дому іх прывязвалі сем'і і такая-сякая гаспадарка, жывёла. Аднак яны ведалі і фашысцкія адносіны да мірнага пасельштва. Шмат хто з мясцовых жыхароў служыў у польскім войску і бачыў сваімі вачыма дражніцкія ўчынікі, што тварылі гэтыя неслодзі над палякамі, як руйнавалі польскія гарады і вёскі.

У Лужках была зусім іншая карціна. Усё мястэчка было забіта вайсковымі фурманкамі і чырвопаармейцамі. Адчувалася

ва ўсім мітусня — бегалі камапдзіры, пяспышша вялася пераклічка, чуліся паасобныя камапды, а парадку ва ўсім гэтым не вельмі было.

Хадзілі панічныя чуткі, што фашысты занялі Глыбокае і Дзісну. На доўгі час у Лужках ніхто не спыняўся. За вёскай пачынаўся амаль суцэльны асоб вайскоўцаў з іх гаспадаркай. Ад'ехаўшы кіламетраў дзесяць, вайскоўцы рэзка павярнулі: адны управа, другія — улева...

Друкуецца па кн.: М а ш а р а М. Старонкі летапісу. Мн., 1975.

З успамінаў Ігната Пятровіча Ясінскага, ветэрана Вялікай Айчыннай вайны, жыхара в. Більдзюгі

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна мне было 15 гадоў, па той час я пасвіў сялянскіх кароў па дагаворным пайме. Трэба было зарабляць па хлеб. Жылі мы ў вёсцы Карчы Мількаўскія — гэта на мяжы Шаркаўшчынскага і Браслаўскага раёнаў. Памятаю той ціхі, цёплы ранак, які абяцаў спякотны, гарачы дзень.

Вестку аб пачатку Вялікай Айчыннай вайны мне прынесла разам з ядой у поле маці. Яна хадзіла на пабажэнства ў касцёл вёскі Барадзінічы Браслаўскага раёна і там пачула, што «немцаў пайшоў вайной на Савецкі Саюз». Роспач, прадчуванне трывогі і цяпэўнасці папавала сярод людзей: што ж будзе далей і як усё будзе?

Запомніліся эпізоды адступлення байцоў Чырвонай арміі, якія невялічкімі групамі ішлі днём і ноччу і ўсё дапытваліся ці далёка да Дзвіны.

Адзін выпадак асабліва ўрэзаўся ў памяць. Гэта было на другі дзень вайны. Кароў я ўжо больш не пасвіў, а паколькі меў вольны час, адправіўся ў лес у грыбы. На збіраў іх шмат: баравікоў, падасіпавікаў, лісічак і сыраежак. Прынёс дамоў, разам з маці перабралі, пачысцілі. Маці адварыла іх, прыгатавала грыбны суп у самым вялікім катле, які меўся ў «кухоншым арсенале». Адвечоркам завіталі ў хату адступаючыя байцы, змучаныя, галодныя, чорныя ад поту і пылу: «Хозяюшка, может найдется что-нибудь перекусить?» — запыталі яны. І маці частавала іх грыбным супам. Яны па чарзе заходзілі ў хату. Перадыхнуўшы і шчыра падзякаваўшы за гасцінасць, чырвопаармейцы працягвалі шлях па ўсход.

Немцы ў нашых мясцінах з'явіліся дзесьці па трэці дзень вайны.

Першымі нямецкімі салдатамі, якіх мне давялося ўбачыць, былі дзорныя матацыклісты, якія з закасанымі рукавамі гімнасцёрак і з самаўпэўненымі ўхмылкамі ехалі па дарогах.

Зрэдку можна было бачыць у небе пралятаючыя нямецкія самалёты, якія ішлі звычайна звёнамі па тры, дзевяць. Паветраных баёў над нашай тэрыторыяй я не пазіраў.

Бацька мой ледзь не паплаціўся жыццём у перыяд нямецка-фашысцкай акупацыі за тое, што быў актывістам пасля прыходу бальшавікоў у 1939 г. Застацца жывым дапамог выпадак: калі вялі расстрэльваць, сустрэў знаёмага, які служыў памеснікам камендапта ў Браслаўскай камендатуры і той вызваліў яго.

Кожны дзень акупацыі застаўся ў маёй памяці. Арышты, здзекі, пастаянныя расстрэлы людзей — усё гэта прынеслі ў наш край нямецка-фашысцкія захопнікі.

Дакументы сведчаць

З ПРАМОВЫ ПА РАДЫЁ НАМЕСНІКА СТАРШЫНІ САВЕТА НАРОДНЫХ КАМІСАРАЎ СССР В.М.МОЛАТАВА АБ НАПАДЗЕ ГІТЛЕРАЎСКАЙ ГЕРМАНІІ НА САВЕЦКІ САЮЗ

22 чэрвеня 1941 г.

Граждане и гражданки Советского Союза!

Советское правительство и его глава тов. Сталин поручили мне сделать следующее заявление:

Сегодня в 4 часа утра, без предъявления каких-либо претензий к Советскому Союзу, без объявления войны, германские войска напали на нашу страну, атаковали наши границы во многих местах и подвергли бомбежке со своих самолетов наши города — Житомир, Киев, Севастополь, Каунас и некоторые другие, причем убито и ранено более двухсот человек. Налеты вражеских самолетов и артиллерийский обстрел были совершены также с румынской и финляндской территории.

Это неслыханное нападение на нашу страну является беспримерным в истории цивилизованных народов вероломством. Нападение на нашу страну произведено, несмотря на то, что между СССР и Германией заключен договор о ненападении и советское правительство со всей добросовестностью выполняло все условия этого договора. Нападение на нашу страну совершенно, несмотря на то, что за все время действия этого договора германское правительство ни разу не могло предъявить ни одной претензии к СССР по выполнению договора. Вся ответственность за это разбойничье нападение на Советский Союз целиком и полностью падает на германских фашистских правителей.

Уже после совершившегося нападения германский посол в Москве Шуленбург в 5 часов 30 минут утра сделал мне, как Народному Комиссару Иностранных Дел, заявление от имени своего правительства о том, что германское правительство решило выступить с войной против СССР в связи с сосредоточением частей Красной Армии у восточной германской границы.

В ответ на это мною от имени советского правительства было заявлено, что до последней минуты германское правительство не предъявляло никаких претензий к советскому правительству, что Германия совершила нападение на СССР, несмотря на миролюбивую позицию Советского Союза, и что тем самым фашистская Германия является нападающей стороной.

По поручению правительства Советского Союза я должен также заявить, что ни в одном пункте наши войска и наша авиация не допустили нарушения границы и потому сделанное сегодня утром заявление румынского радио, что якобы советская авиация обстреляла румынские аэродромы, является сплошной ложью и провокацией. Такой же ложью и провокацией является вся сегодняшняя декларация Гитлера, пытающегося задним числом состряпать обвинительный материал насчет несоблюдения Советским Союзом советско-германского пакта.

Теперь, когда нападение на Советский Союз уже совершилось, советским правительством дан нашим войскам приказ — отбить разбойничье нападение и изгнать германские войска с территории нашей родины.

Эта война навязана нам не германским народом, не германскими рабочими, крестьянами и интеллигенцией, страдания которых мы хорошо понимаем, а кликой кровожадных фашистских правителей Германии, поработивших французов, чехов, поляков, сербов, Норвегию, Бельгию, Данию, Голландию, Грецию и другие народы...

Правительство призывает вас, граждане и гражданки Советского Союза, еще теснее сплотить свои ряды вокруг нашей славной большевистской партии, вокруг нашего советского правительства, вокруг нашего великого вождя тов. Сталина.

Наше дело правое. Враг будет разбит. Победа будет за нами.

Дружесца па кн.: СССР — Германія. 1939—1941: Сборник документов. Вильнюс, 1989. С. 24—25.

З ПАСТАНОВЫ ЦК КП(б)Б «АБ ЗАДАЧАХ І МЕРАПРЫЕМСТВАХ У СУВЯЗІ З ВЫСТУПЛЕННЕМ ПА РАДЫЁ НАМЕСНІКА СТАРШЫНІ СНК СССР В.М.МОЛАТАВА» АД 22 ЧЭРВЕНЯ 1941 г.

...Созвать в Минске и в других областных городах партийные активы для мобилизации партийных организаций на разрешение задач, вытекающих из военной обстановки...

На всех предприятиях, в колхозах, совхозах, учреждениях провести митинги.

Обязать все обкомы, горкомы и райкомы, советские, комсомольские и профсоюзные организации принять меры к организованному переводу работы промышленности и транспорта на нужды Красной Армии.

Секретарь ЦК КП(б)Б П.К.Пономаренко

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4. Вол. 33а. Спр. 1.

З ДЫРЭКТЫВЫ СНК СССР І ЦК ВКП(б) АД 29 ЧЭРВЕНЯ 1941 г. ПАРТЫЙНЫМ І САВЕЦКІМ АРГАНІЗАЦЫЯМ ПРЫФРАНТАВЫХ АБЛАСЦЕЙ

...4) При вынужденном отходе частей Красной Армии угонять подвижной железнодорожный состав, не оставлять врагу ни одного паровоза, ни одного вагона, не оставлять противнику ни килограмма хлеба, ни литра горючего. Колхозники должны угонять скот, хлеб сдавать под сохранность государственным органам для вывозки его в тыловые районы. Все ценное имущество, в том числе цветные металлы, хлеб и горючее, которое не может быть вывезено, должно, безусловно, уничтожаться.

5) В занятых врагом районах создавать партизанские отряды и диверсионные группы для борьбы с частями вражеской армии, для разжигания партизанской войны всюду и везде, для взрыва мостов, дорог, порчи телефонной и телеграфной связи, поджога складов. В захваченных районах создавать невыносимые условия для врага и всех его пособников, преследовать и уничтожать их на каждом шагу, срывать все их мероприятия.

Всемирное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июль 1941 — июль 1944): Документы и материалы. Мн., 1967. Т. 1. С. 50—51.

З ДЫРЭКТЫВЫ ЦК КП(б)Б АД 1 ЛПЕНЯ 1941 г. ПАРТЫЙНЫМ, САВЕЦКІМ І КАМСАМОЛЬСКІМ АРГАНІЗАЦЫЯМ ПА РАЗГОРТВАННІ ПАРТЫЗАНСКОЙ ВАЙНЫ Ў ТЫЛЕ ВРАГА

...2. Все местности Белоруссии, занятые врагом, должны немедленно покрыться густой сетью партизанских отрядов, ведущих непрерывную ожесточенную борьбу на уничтожение врага.

3. В районах и селах создаются подпольные партийные и комсомольские ячейки, главная задача которых — мобилизация народа на беспощадную расправу с врагом. Для этой цели все коммунисты и комсомольцы, способные носить оружие, остаются на территории, занятой врагом.

4. Подпольные организации и партизанские отряды должны иметь явочные квартиры, адреса которых сообщить военному отделу ЦК. Эти явки помогут держать связь, объединять (подпольщиков) и направлять (им) директивы и помощь.

5. Твердо помнить, что партизанская борьба не имеет ничего общего с выжидательной пассивной тактикой. Она имеет боевой наступательный характер. Не надо ждать врага — надо его искать и уничтожать.

6. Задачы партызан: унічтожыць всякую сувязь в тылу ворага, взрываць і портіць мосты, дарогі, паджыгаць склады гарючага і продольства, аўтамашыны, самалеты, устраіваць крушэння поездаў. Унічтожыць ворагаў, не даваць ім покоя ні днём ні ночью. Убіваць іх всюду, дзе застыгнеш, убіваць чым попало: топорам, косой, ломом, віламі, ножом. Аб'яднаць некалькі партызанскіх атрадаў, нападаць неадждана на атрады протывніка і унічтожыць. Асабліва важна напаць ночью на аэрадромы, сжыць самалеты, перабіць лётчыкаў.

7. Нельзя ждаць ні хвіліны, пачынаць дзейнаваць сёйчас же, брыстро і рашытэльна.

Всенаароднае партызанскае дывіжэнне в Беларусіі в годы Велікай Отчэствэннай вайны (іюнь 1941 — іюль 1944): Документы і матэрыялы. Мн., 1967. Т. 1. С. 53—54.

Акупацыйны рэжым

Падрыхтаваць захопленыя землі для нямецкай калапізацыі — такая была мэта акупацыйнага рэжыму. Ідэалагічнай яго асновай з'яўлялася тэорыя нацыстаў пра расавую перавагу нямецкай нацыі над іншымі народамі, пра неабходнасць пашырэння жыццёвай прасторы для немцаў і права на сусветнае папаванне «Трэцяга рэйха» — вялікай германскай імперыі. Асобныя яго палажэнні былі выкладзены Гімлерам у сакрэтным мемарандуме «Некаторыя думкі пра абыходжанне з насельніцтвам на Усходзе» ад 25 мая 1940 г., у плане «Барбароса» (капчатковы варыянт выкладзены ў дырэктыве вярхоўнага галоўпакамандавання ўзброеных сіл ад 18.12.1940 г.), які вызначаў стратэгію і тактыку нападу на СССР, генеральным плане «Ост» — праграме калапізацыі тэрыторыі, германізацыі, высялення і знішчэння народаў Усходняй Еўропы, у тым ліку і беларусаў. Гэтыя асноўныя іх палажэнні дапаўняліся загадамі, інструкцыямі галоўпакамандавання ўзброеных сіл і іншых ведамстваў гітлераўскай Германіі, у якіх жорсткі тэрор, вынішчэнне насельніцтва, ліквідацыя ідэалагічных і палітычных асноў дзяржавы ўзводзіліся ў ранг дзяржаўнай палітыкі.

Віцебская вобласць, у тым ліку і Шаркаўшчына, была аднесена да так званай вобласці армейскага тылу групы армій «Цэнтр». У сваю чаргу — яе тэрыторыя, як і іншыя, падзялялася на акругі (гебіты). Тэрыторыя Шаркаўшчыны ўваходзіла ў Глыбоцкую акругу,

якую ўзначальваў гебітскамісар Яўген Карл (забіты партызанамі ў кастрычніку 1943 г.), пазней Паўль Гахман.

Раённую ўправу ўзначальваў бургамістр. На тэрыторыі былых сельсаветаў былі створапы воласці па чале з валаснымі старшынямі, у вёсках прызначаліся старасты, солтысы, войты.

Шматлікія карныя арганізацыі і спецыяльныя часці — служба бяспекі (СД), зондэркаманды, тайная палявая паліцыя (ГФП), фельдкамандатуры, орткамендатуры, паліцыя, жандармерыя, ахоўныя паліцэйскія часці — усё было кінута супраць нашых людзей.

Асобную ролю ў сістэме ваенна-фашысцкага акупацыйнага апарату на тэрыторыі «вобласці армейскага тылу» выконвала тайная палявая паліцыя (ГФП). У ГФП пабіраліся супрацоўнікі гестапа, нямецкай паліцыі і іншых карных органаў. Каманды ГФП пры мясцовых камандатурах і ахоўных дывізіях дзейнічалі ў каптакце з паліцыяй бяспекі і СД, палявой жандармерыяй і іншымі карнымі органамі.

Уся сістэма адміністрацыйнага кіравання будавалася паводле прынцыпу «фюрэрства», што давала неабмежаваную ўладу акупантам у дачыненні да цывільнага насельніцтва.

Для падтрымання «новага парадку», масавага крывавага тэрору, была створапа сістэмы нямецка-паліцэйскіх гарнізонаў, а таксама апорных пунктаў дапаможнай паліцыі службы парадку, у якую ўваходзілі мясцовыя жыхары, што пайшлі на службу да акупантаў.

На тэрыторыі раёна ў найбольш буйных паселеных пунктах размяшчаліся нямецка-паліцэйскія гарнізоны: у г.п. Шаркаўшчына (220 чалавек, акрамя гэтага там было 90 чалавек літоўцаў), у м. Ёды (60 чалавек), гарнізон БКА у маёнтку Чырвоны Двор (600 чалавек), у в. Казішчы (180 чалавек), у в. Гнілое Балота (150 чалавек), у в. Казакі (80 чалавек), у в. Бардзенцы (35 чалавек), у в. Грыгараўшчына (45 чалавек). (НАРБ. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 75. Л. 80—81.) У невялікіх вёсках апорай старастаў былі 2—3 мясцовыя паліцэйскія. Агульная колькасць узброеных гітлераўцаў і ім памагатых у раёне складала звыш 1500 чалавек.

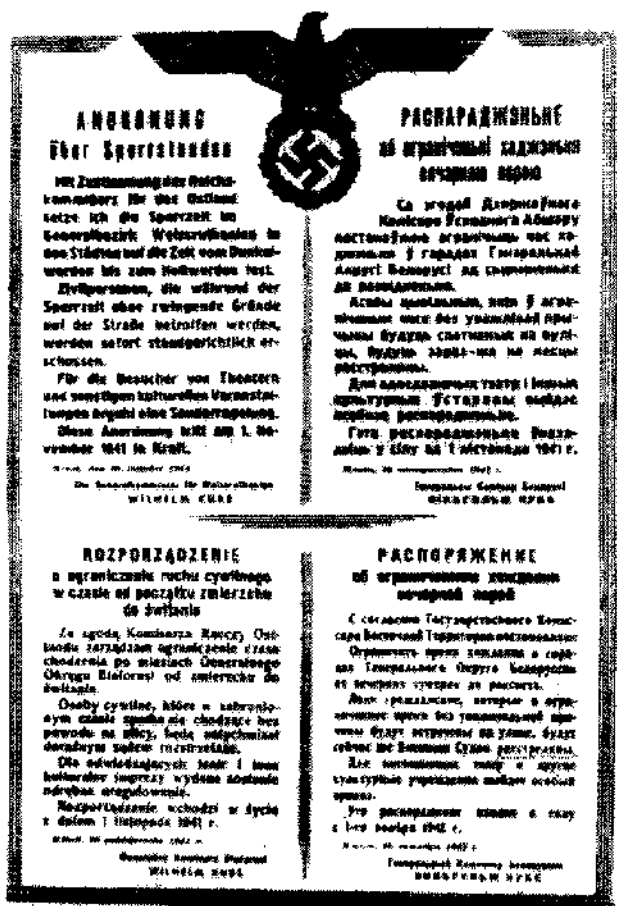
Кола людзей, якія падвяргаліся тэрору, увесь час расшыралася. Фашысты знішчалі партыйна-савецкі актыў, асобныя сем'і, палілі вёскі разам з

людзьмі. Насельніцтва было пазбаўлена ўсялякіх грамадзянскіх правоў, свабоды, усюды ўводзілася падзвычайнае стаповішча, сістэма заложнікаў.

У паселеных пунктах пастаянна вывешваліся шматлікія загады і распараджэнні глыбоцкага гебітскамісара, пачальніка паліцыі. Кожны загад утрымліваў бясконцыя «забараняецца», «не дазваляецца», «капфіскуецца», «смяротная кара».

Уводзілася вельмі многа падаткаў, якія павінна было плаціць пасельніцтва. Акрамя асноўных былі і дадатковыя — падатак па дом, жывёлу, птушку і г.д. Сельскае пасельніцтва абкладвалася акрамя падаткаў рознымі паборамі, прымусовымі пастаўкамі, працоўнымі павіннасцямі. Нараваныя прадукты і жывёлу акупанты пастаўлялі сваёй арміі і вывозілі ў Германію.

Беларускі народ узяўся на ўсенародную вайну супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У раёне былі створаны падпольныя і камсамольскія арганізацыі, тысячы людзей пайшлі ў партызанскія атрады. Пад выглядам барацьбы з партызанамі акупанты праводзілі карныя аперацыі супраць цывільнага пасельніцтва і масава знішчалі яго. У загадзе Гітлера ад кастрычніка 1942 г. гаварылася, што барацьбу з партызанамі трэба весці з «самай бязлітаснай жорсткасцю», што ў гэтай барацьбе не павінна быць палонных, бо яна вядзецца да поўнага вынішчэння. Гітлераўцы ўсюды ажыццяўлялі палітыку генацыду і «выпалснай зямлі». Гэта нацысцкая палітыка ва ўсёй паўнаце праявілася ў перыяд правядзення карных аперацый, якія ўяўлялі сабой сукупнасць тэрарыстычных акцый ваеннага, палітычнага, эканамічнага характару, мелі на мэце задушыць партызанскі рух, знішчыць як мага больш цывільнага пасельніцтва, усталяваць непадзельнае папаванне фашысцкай улады па акупіраванай тэрыторыі.

Распараджэнне акупанцыйных улад.

У лістападзе 1942 г. такая аперацыя прайшла ў Браслаўскім, Пастаўскім, Шаркаўшчынскім раёнах пад кодавай назвай «Нюрнберг». Пасля таго як немцам не ўдалося знішчыць партызан у Казянскіх лясах, яны вырашылі стварыць у партызанскай зоне «мёртвую» пустыню.

Фашысты расстралялі і зажыва спалілі жыхароў вёсак Кушталі, Свілы, Трабаўшчына, Стропа, Журавоўшчына, Куялеўшчына, Бялкова, Сялібка, Ігнацева, Падрэзаўшчына, Станіславава. Спалены былі і самі гэтыя вёскі. Сведкі падзей успамінаюць, што крыкі пакутнікаў у вогненным пекле — жалчын, дзяцей, старых — былі чушы за некалькі кіламетраў. Восенню 1942 г. у Шаркаўшчынскім раёне было спалена 11 вёсак, расстраляна каля 700 мірных жыхароў.

Карныя экспедыцыі фашыстаў паўтараліся не адзін раз. У кастрычніку 1943 г. былі поўпасцю або часткова, разам з жыхарамі, спалены вёскі Ёды, Ёрзаўка, Буда Бліжняя, Буда Дальняя, Валашчанскія, Высокае, у 1944 г. — Чарамхова, Грыблы.

Некалькі вёсак з гэтага жалобнага спіску зніклі з твару зямлі пазаўсёды. Не адраділіся больш пасля вайны Ігнацева, Падрэзаўшчына, Сялібка, Бялкова, Стропа, Ёрзаўка.

Яшчэ адна трагічная старонка акупацыйнага рэжыму ў нашым раёне звязана з фашыцкім генацыдам у адносінах да яўрэйскага насельніцтва. Адразу ж пасля акупацыі раёна фашысты сагналі яўрэйскае насельніцтва Шаркаўшчыны ў колькасці 1600 чалавек у гета. Над вязнямі гета здэкаваліся, іх білі, ганялі на цяжкія работы, рабавалі ў іх каштоўныя рэчы.

У маі—чэрвені 1942 г. адбыліся крываваыя расправы над вязнямі. Іх расстрэльвалі з вінтовак і кулямэтаў, кідалі граматы, палілі тэрыторыю гета гаручай вадкасцю. Дзесяткі людзей у агні згарэлі жывымі. Усяго ў той час

было расстраляна і закатавана 800 чалавек.

Расправа пад яўрэйскім пасельніцтвам была ўчынена і ў мястэчку Ёды. На працягу двух сутак фашысты вялі масавы расстрэл людзей, якіх скідвалі ў вялікую яму. Усяго было забіта 450 чалавек.

Паводле даных Надзвычайнай камісіі ад 17 мая 1945 г., нямецка-фашыцкімі захопнікамі ў нашым раёне былі расстраляны 1882 чалавекі.

Усяго на Шаркаўшчынскім раёне за гады акупацыі фашысты закатавалі, расстралялі і павесілі 2027 мірных грамадзян, у тым ліку: у Більдзюгах — 197, на хутары Буда — 11, у Гарбачонках — 2, у Амбросеяках — 4, у Бяседным — 1, у Варонцы — 10, у Гізаўшчыне — 9, у Крапіўніках — 17, у Нова-Сямінішніках — 8, у Шурпаках — 4, у Германавіцкім сельсавеце — 280, у Дзікеўскім — 14, у Каўшэлеўскім — 6, у Навасёлкаўскім — 30, у Полаўскім — 96, у Ручайскім — 20, у Шкуціцкім сельсавеце — 34, у вёсках: Купталі — 204, Васілева — 1, Дворышча — 2, Залессе — 10, Каўшэлева — 1, Пілаты — 1, Пішчуршына — 1, у Галіпове — 3, Вялікай Агальніцы — 1, Ганове — 4, Грыблах — 26, Сямёнавічах — 21, Сцяпанісе — 8, Гарбунах — 3, Ждапах — 4, Пяліках — 3, Дубавым — 1, Куснях — 1, Боўкалах — 1, Дуліне — 1, Ласінай Яме — 1, Яцкаўшчыне — 17, Шаркаўшчыне — 800 чалавек і 160 — на яўрэйскіх могілках.

Сярод ахвяр фашыцкага тэрору шмат дзяцей. У Германавічах нямецка-фашыцкімі захопнікамі было забіта 86 дзяцей, у Ёдах — 161, у Більдзюгах — 63, у Руччы — 5, у Шодрыках — 3, у Шкуціках — 7, Равічоўцы — 3, у Шаркаўшчыне — 133 дзіцяці.

У Германію за гады акупацыі ў фашыцкае рабства былі вывезены 1484 жыхары Шаркаўшчынскага раёна.

Л. М. Лабачэўская.

Трагедыя вёсак

Да восені 1942 г. на захадзе Шаркаўшчынскага раёна ў Казянскіх лясах дзейнічалі некалькі партызанскіх атрадаў і груп. Партызан падтрымлівалі жыхары навакольных вёсак. Народныя месціўцы часта наведваліся ў Журавоўшчыну, Куялеўшчыну, Свілы, Кушталі, Трабаўшчыну.

Фашысты блакіравалі Казянскія лясы з мэтай знішчэння партызан. Але знайшлі яны толькі месцы былых стаянак. Партызаны групамі выйшлі ў іншыя месцы, каб працягваць барацьбу. І тады фашысты ўчынілі расправу над мірнымі жыхарамі лясных вёсак, помсцячы людзям за падтрымку партызан, за дапамогу ім.

Нярэдка расправы ў вёсках чыніліся па дапосах, часта ахвярамі іх становіліся людзі, якія не мелі ніякага дачынення да партызан.

З успамінаў Рыгора Васільевіча Касцюкевіча, жыхара вёскі Кушталі

На світанні 22 лістапада 1942 г. пемцы ланцугом акружылі вёску Кушталі. Жыхарам было загадана нікуды не выходзіць. Затым усім мужчынам, якія ў гэты час былі ў вёсцы, загадалі сабрацца ў хаце Сцяпапа Лопскага, быццам бы на сход. Прышлі трыццаць чалавек. Але ніякага сходу не было. Дзверы дома зачынілі звопку. Потым людзей пачалі выклікаць па адным. Выклікалі пяць чалавек. А праз некалькі хвілін пачуліся кароткія аўтаматныя чэргі, стогны. Усе зразумелі, што тых пяцярых расстралялі. Потым зноў у дзвярах з'явіўся немец з аўтаматам і стаў выклікаць яшчэ людзей, але ніхто не пайшоў. Мы сталі біць акопшас шкло.

— Граната! — пачуўся раптам крык. Я схопіў за доўгую ручку німецкую гранату і выкінуў яе ў акно. Раздаўся выбух, пачуўся крык параненага. Гранаты выкінулі з памяшкання Апатоль Шульга, Васіль Кадушка, іншыя. А хата ўжо гарэла. І тады мы з сілай наваліліся на дзверы, і яны рухнулі. Мы пачалі выбягаць на вуліцу. Немцы ва ўпор расстрэльвалі людзей з аўтаматаў і кулямётаў.

Цудам уцалелі я, В.В.Кадушка, А.А.Бабчошак, А.А.Шульга. Нас выратава-

2 ліпеня 1942 г. па даносе солтыса Рыгора Кухальскага фашысты расстралялі 16 чалавек у вёсцы Васілішы. Сярод загінуўшых былі 5 камсамольцаў і піянерка Марыя Лысёнак.

У Ручайскім сельсавеце ў вёсцы Альбінава была спалена ва ўласным доме сям'я Рыгора Вікенцьевіча Мілсёскага. Разам з гаспадаром згарэлі жонка і пяцёра дзяцей.

У канцы лістапада 1942 г. карныя атрады гітлераўцаў з'явіліся ў вёсках Кушталі, Журавоўшчына, Падрэзаўшчына, Сялібка, Ігпальцы, Бялькова, Стропа. Жыхароў расстрэльвалі або зганялі ў адзін будынак, які потым надпальвалі. Выратавацца ўдалося адзінаму.

Л.М.Лабачэўская.

ла тое, што на пэйкую хвіліну дзверы палаючага дома моцна зацягнула дымам. Я дапоўз да студні і зваліўся туды. Там ужо было некалькі чалавек, і я перабраўся ў другі калодзеж. Там прасядзеў да самай цемры. Калі загарэўся драўляны зруб калодзежа, то стала зусім дрэпна. Палаючыя бэлькі падалі на галаву, абгарэлі валасы, твар, рукі. Выратавала вада.

Да самага вечара чуліся па вёсцы страляніна, крыкі і стогны. Аказваецца, пемцы сагналі ўсіх жанчын і дзяцей у хлеў Аляксандра Мілянца і расстралялі іх з кулямёта, а пасля хлеў падпалілі. Там загінулі каля 30 жанчын і падлеткаў, каля 10 дзяцей да двух гадоў. Мая жонка Надзея з траімі дзецьмі, хаваючыся, праляжала на лёдзе ў кустах каля рэчкі некалькі гадзін, а ноччу пайшла ў суседнюю вёску Бліпоўшчына да сваіх родных. Аб гэтым я даведаўся пазней. А ў тую ноч пайшоў у лес і правёў там два дні і дзве ночы.

А ў чацвер выйшаў на ўскраск лесу і пачуў страшныя стогны, крыкі, моцную страляніну. Фашысты палілі вёску Трабаўшчына.

З вершаў Міхася Машары

КУШТАЛІ

Прыішлі на святанні, калі толькі зоры
Датлелі ў полі шэрых нябёс,
Спалоханы вецер узяўся праворны
І чорную вестку далёка панёс.

А вочы сляпыя тупых кулямётаў
На вёску смяротны свой зрок навялі.
Шапталіся вербы трывожна над плотам,
І травы прыніклі да самай зямлі.

Дарогай вясковай, з крывым аўтаматам
Вёў обер фантыцкі свой карны атрад.
І ў ціш анямёўшага рання на хатах
Рассыпаўся залпаў раз'юшаны град.

У сполаху бегалі людзі па вёсцы,
І крыкі, і енкі нясліся ў прастор.
Здрыгнулася ў жаху на ўзбоччы бярозка,
Як быццам карэнні надцяў ёй тапор.

Шугала над вёскаю полымя грывай,
Клубамі каціўся па вуліцы дым.
Праносіўся равіцай вецер імкліва,
І ззяла раса на лісці маладым.

У хаце, апаленай вірам пажару,
Малая дзяўчынка стаяла ў акне.
Яна задыхалася дымам і гарам.
— Ратунку, ратунку, — малілася мне!

Да хаты падбегшы, сам обер граміла
Штурхнуў яе ў полымя, кат, ліхадзей.
Па вуліцы за вёску, да ямы гатовай,
Штыкамі бандыты зганялі людзей.

І бедныя маці пад куляй вінтовак
На смерць сваіх дзетак любімых вялі.
Буранам пажару змяталіся хаты,
Змяталіся з роднай зямлі Кушталі.

Успыхнулі залпам яшчэ раз раскаты,
І сонца наблскла ад спежай крыві.
То справілі трызну праклятыя каты
І далей у новую вёску пайшлі.

А яма зіяла крываваю ранай
І тлела абгар'е разбураных хат.
Адпомсцяць злачынцам за ўсё партызаны,
Да бою гатовы чырвоны атрад.

Жывымі гінулі ў агні

З успамінаў Мяфодзія Уладзіміравіча Вайцяховіча, жыхара вёскі Трабаўшчына

У тую восень мне споўнілася 14 гадоў.
Памятаю, як фашысты ўварваліся ў папу
вёску, як яны «гаспадарылі» некалькі дзён.
Шчыралі па хатах, забіралі ўсё, нічым не грэ-
бавалі. У панядзелак, 12 лістапада, яны саб-
ралі ўсіх мужчын каля дома Аляксандра Ве-
рашчакі, выставілі моцную ахову з кулямё-
тамі. Потым усіх пад моцным канвоём павялі
да вялікай адрывы, запіхалі туды прэклад-
дамі і наглуха зачынілі дзверы. Жалчын і
дзяцей закрылі ў іншай пабудове.

Абодва будынкі загарэліся амаль адна-
часова. Калі пемцы падпалілі адрыву, муж-
чыны выламалі дзверы і паспрабавалі
ўцячы, але былі заколаты штыкамі тут жа,
каля дзвярэй. Стогны і крыкі пакутнікаў
былі чуваць нават у суседніх вёсках.

З успамінаў Алены Васільеўны Сікоры, жыхаркі вёскі Малыя Алашкі

11 сакавіка 1945 г.

Событтыя прайшлі ў час, калі
фашысты в Шарковщинском районе про-
водили карательную операцию против
партизан осенью 1943 г.

У агні загінулі 104 чалавекі, у тым ліку
28 мужчын, астатнія жанчыны, падлеткі,
дзедзі. Згарэлі 9 немаўлят ва ўзросце да 1
года. Ахвярамі фашыстаў у той дзень сталі
мая мама і сястра. Яны таксама былі спа-
лены жывымі.

З нашай вёскі Трабаўшчына засталіся
жывымі 7 жыхароў, якія рапэй былі вы-
везены ў Германію. Некалькі чалавек па-
кінулі вёску яшчэ да прыходу фашыстаў.
У іх ліку быў і я з бацькам. Мы хаваліся
ў лесе.

На наступную пасля трагедыі рапіцу я
і бацька прыйшлі па пажарышча. Маці і
сястру мы знайшлі па некалькіх шматках
адзення і валасах. Яны загінулі разам, аб-
пяўшыся. Гэта ніколі не забудзецца.

Мой сын, Сикоро Георгий Семенович,
пошел к своей сестре в д. Журавовщину
Июдского с/с Шарковщинского района,
чтобы передать родственникам сапоги.
Однако, подходя к д. Журавовщина, Георг-

гий был схвачен немцами. В этот день немцы и полицаи, окружив деревню, всех жителей сгоняли в большой сарай, чтобы сжечь живьем, причисляя их к партизанам. Моего сына тоже вели к сараю, в котором впоследствии сожгли мирных жителей, но он решил бежать и его за изгородью сарая убили выстрелами в голову и грудь.

Когда я приехала за телом своего сына в д. Журавовицу, то на месте фашистского злодеяния увидела сгоревший сарай и обгоревшие останки сожженных людей. Опознать можно было только нижний ряд

людей, которые находились под пеплом и сгоревшими трупами верхних. От увиденного мне стало страшно.

Взяв тело своего сына, я вернулась в д. Малые Алашки и схоронила его на Грибловском кладбище, проклиная фашистских извергов, причинивших столько бедствий и горя мирным советским гражданам.

Сикоро Е. В. (подпись)

Следователь Мартынов (подпись)

Дзяржаўны архіў Расійская Федэрацыі. Ф. 2071. Воп. 92. Спр. 219.

Гарэла не толькі салома...

З успамінаў Мар'яна Антонавiча Гродзя

Ішоў 1942 г. На дварэ трашчаў мароз. У нашу вёску Ёды раптоўна пасхалі немцы. Загадалі мясцовым уладам арганізаваць 10 падвод у Стайкі. Гэта кіламетраў за 15 ад пас. Не казалі ж, куды і навошта іх везці.

Прыехалі ў Стайкі. Фашысты акружылі вёску. Сталі ўсіх людзей зганяць, як жывёлу, у адзін з большых дамоў. Нашы мужчыны са страхам пазіралі.

Здагадваліся ўжо, што будзе потым. Адзін з карнікаў, падышоўшы да іх, сказаў:

— Гэта вёска будзе пакарана. Жыхары яе парушылі загад фюрэра вялікай Германіі. Гэта вёска давала есці іудам і партызанам.

Пачынала цягнуцца. А фашысты ўсё шукалі людзей і зганялі ў гэты дом. Потым яго падпалілі. Каля дома побач стаяў стог саломы. Яго і перапаролі немцы штыкамі. А малая копка, крыху запарушаная снегам, заставалася пекранутая. Фашысты не прыкмецілі: адна жанчына схпіла ў бяспамяцтва, у страху сваю дзяўчынку, гадоў пяці, і падлезла пад тую копку-сховішча.

...А дом дагараў. Людзі ўжо не крычалі. Але тут фашысты знайшлі жанчыну, якая ратавалася ў склепе, у бочцы. Гоняць перад сабой яе з грудным дзіцём. Жанчына плача, просіць лістасці. Фашыст паблізу ад дагараючага дома зрывае хустку з дзіцяці, кідае яго ў агонь:

— Там будзе цёпла.

Жанчына -- за дзіцём. Штыком гітлеравец падкідвае яе бліжэй да агню...

Тая жанчына, што схавалася ад карнікаў у стажку саломы, засталася жывая.

Калі фашысты пасхалі -- вылезла з

саломы. Ubачыла, што не сваю дачушку, а чужую выратавала. Яе дачка згарэла. Маці страціла розум.

* * *

У час аблавы вёскі Ёды фашысты перш-наперш пачалі расстрэльваць камуністаў, камсамольцаў і яўрэяў. Недалёка ад вёскі была выкапана яма. Усіх яўрэяў пагпалі да гэтай ямы. Фашысты пакрыквалі сваё «шпэль», білі людзей прыкладамі ў спіну. Дзеці, старыя плакалі. Падагнаўшы людзей да ямы, прымуслі распранацца. А затым раздаліся кулямётныя чэргі. Дзяцей жывых кідалі ў яму.

Некаторым удалося выратавацца. Мой бацька ноччу схаваў пяць яўрэяў. Так у нас стала прыбаўляцца сям'я. Сярод іх быў і Гірша, а яго сястра і мама схаваліся ў аднаго хутараніна ў лазні. Той жа назаўтра данёс аб гэтым гітлераўцам. Іх расстралялі.

Пасля таго як фашысты пакінулі вёску, я і старэйшая сястра Мопіка прыбеглі да вырытай ямы. Адразу ж апазіралі іх. Калі дома расказалі пра бачанае, плакалі ўсе, а Гірша страціў прытомнасць.

...У канцы лістапада 1941 г., ноччу, па-стукаўся нехта ў акно з просьбай пагрэцца.

Зайшлі ў хату дзве яўрэйкі -- маці і дачка. Першая -- моцна прастануджаная. Расказалі, што іх у сям'і было шасцёра. Толькі ім удалося выратавацца.

Сям'я павялічылася яшчэ. Мама і бабуля лячылі яўрэйку. Варылі чай з настосм маліны, напач рабілі хворай націраліне. Праз два тыдні абедзве былі ўжо зусім

здоровымі. Жылі ў пас тры месяцы. Затым яшчэ ўздумалі ісці самі ў гета, у Відзы. Немцы тады ўсюды пісалі, што калі хто застаўся яшчэ жывы, хай прыходзяць да пямецкіх улад — будучы жывыя і здаровыя, створаны будучы добрыя ўмовы для жыцця. Паверылі...

Праведнікі з вёскі Ёды

Иерусалим, 27 октября 1997 года

Гродзь Антон і Марня — Беларусь

Сотрудники отдела «Праведники Мира» института Яд ва-Шем в Иерусалиме рады сообщить Вам, что на заседании специальной комиссии в знак глубочайшей признательности за помощь, оказанную еврейскому народу в годы Второй мировой войны, вышеуказанным лицам было присвоено почетное звание «Праведники народов мира», посмертно.

Имена праведников будут выгравированы на Стене Праведников в Яд ва-Шем.

С уважением и наилучшими пожеланиями д-р Мордехай Палдисль,
директор отдела «Праведники Мира»

Тры імёны аднаго чалавека

...Дети не выбирают, когда и где им родиться. У Иосифа Семеновича и Ехи Абрамовны Сосновик мальчик родился 11 августа 1941 года в местечке Германовичи. В это время в западных районах республики еще не было массовых расстрелов еврейского населения (это черное время пришло чуть позднее), но евреи уже были поставлены в нечеловеческие условия. Одно из правил «нового порядка» не только запрещало евреям пользоваться больницами — даже впускать их туда считалось страшной провинностью. И все же Еха Абрамовна рожала мальчика в больнице. Помог врач Герасимович.

Старики говорили, что все беды пришли из-за того, что молодежь перестала верить в Бога, соблюдать традиции, исполнять обряды. Чтобы мальчик выжил, внушали они родителям, надо сделать мальчику бритмилу (обряд обрезания). Время было такое, что хотелось верить в чудо. Только эта вера и помогла людям выжить в нечеловеческих условиях. И хотя мама малышка была фельдшером-акушером и очень боялась всяких инфекций и осложнений, а сделать даже несложную операцию в условиях гетто — задача не простая, нашли шойхета и сделали все, как велит традиция.

Мальчику дали имя Хопя-Яшкеф.

Дедушка Симха Иосиф-Срол Сосновик был аптекарем, известным человеком в ок-

Мама звязала ім цёплыя рукавіцы, шкарпэткі. Дала на дарогу яды.

Праз два тыдні вырашчылі праведаць знаёмых, завесці таго-сяго з харчавання, аднак сустрэцца не ўдалося. Усе былі забіты. У вайну многіх яўрэяў выратавалі масбацькі.

руге. И до 1939 года его выбирали депутатом в гмишу (волость).

Летом 1942 года фашисты стали ликвидировать гетто в Германовичах, Плиссе, Лужках, Шарковщине, Аптекаря, как человека «нужной профессии», до поры до времени не трогали. Вместе с ним жила вся семья. Но через пару месяцев фашисты решили, что для обслуживания аптеки достаточно одного человека, а остальным приказали перебраться в Глубокское гетто.

...В этот день в Глубоком (август 1996 года. — *Ред.*) вручали Почетные дипломы и медали «Праведник народов мира», тем, кто спасал евреев в годы войны. Когда пришло время получать награду Марии Францевны Казаченок, она поднялась на сцену вместе со спасшим ее Яшей-Янском. Посол государства Израиль в Республике Беларусь Элиягу Валк вручил медаль, и на глаза людей, прошедших через страшные испытания, навернулись слезы. А потом попросил слова Яшин отец — Иосиф Семенович Сосновик. Он вспоминал о том, что еще до войны Мария Францевна работала в аптеке его отца Симхи Сосновика сапитаркой. Трудолюбивую, приветливую девушку хорошо приняли, и вскоре она стала как член семьи. Когда наступили «черные» дни и надо было искать помощь, сомнений у Сосновиков не было, обратиться надо, конечно, к Марии.

К тому времени все уже понимали, что оказаться в гетто — значит обречь себя на верную гибель. Симха Сосновик поехал к бывшему войту (начальнику волости) Ромейко и попросил его поехать в деревню Слободка, разыскать Марию Леванович и рассказать ей обо всем. 18-летняя девушка, ставшая за время войны не по годам взрослой, после коротких раздумий согласилась взять мальчика к себе. Иосиф Семенович и Еха Абрамовна Сосновики в это время прятались у знакомых на хуторах, в лесу. Мария Леванович с мальчиком сначала поселилась у Ромейко. Соседям рассказывала, что ребешка нажила с парнем, который погиб на войне. Все вокруг звали мальчика Япском. А малыш вскоре стал называть девушку мамой.

Однажды к Ромейке пришла женщина из деревни Жуки. Она бывала в аптеке в Германовичах и сразу узнала мальчишку. Женщина заверяла, что не выдаст. Но решили, что надо перестраховаться. Ромейко пишет записку бывшему солдату (старосте) Гапсбному, у которого в это время прятались родители малыша. И ночью Марию и Япска переводят на хутор к лесникам Чернявским. Они согласились принять, но только на один месяц. Все это время, забыв про осторожность, отец, мать, дедушка малыша ходили по деревням, хуторам, искали, куда перевести Марию и Япска. Одни знакомые даже на порог не пускали, другие спешили дать хлеб, молоко, только бы быстрее ушли, третьи обещали помочь, но взять к себе не решались.

Агульная трагедыя

З успамінаў Антаніны Раманаўны Лаўрыновіч, жыхаркі вёскі Дубнікі

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, я жыла з двума сынамі, Апатолем і Сяргеем, якім было 10 і 8 гадоў, у вёсцы Корпіца. Жылі мы разам са свекрыўсёй, а муж мой Фёдар прапаў без вестак у час вайны немцаў з палякамі ў 1939 г.

Шмат жудасных успамінаў пакінула вайна. Урэзалася ў памяць, як фашысты ў пачатку вайны расстрэльвалі яўрэяў: малелькіх дзяцей, жанчын, старых, усіх, хто трапляўся пад руку.

Да маёй маці, Еўдакіі, у вёску Дубнікі аднойчы поччу прыбеглі дзве яўрэйскія дзяўчышкі гадоў 7—8. Мама схавала дзяў-

Наконец в Великом Селе Сосновики договорились с Александром Кривко.

Потом семья Сосновики ушла в партизаны. Иосиф Семенович Сосновик был политагитатором в партизанском отряде 4-й Белорусской партизанской бригады. Его жена Еха и отец Симха были медработниками в этом же отряде. Весной 1944 года фашистское командование готовило блокаду партизанских соединений.

Великое Село, где прятались Мария с Япском, было как бы промежуточной зоной между немцами и партизанами. Ночью хозяевами были одни, днем — другие. Командир партизанского отряда Горбатенко и комиссар Никитин (а только они в отряде знали, где прячется ребенок Сосновики), вызвали Иосифа Семеновича и предложили отправить мальчика самолетом на Большую землю. Все были согласны, но отправить ребенка не успели. Начались бои.

Мария Леванович с Япском снова переходят жить к Чернявским, потом к Николаенкам в деревню Панелы...

Потом пришло освобождение.

Так остался жить на белом свете маленький мальчик, у которого было сразу три имени: Хоня-Япсеф, Япск, Яков Сосновик. Сейчас ему за пятьдесят. Он живет и работает в Новополоцке. В поселке Зябки Глубокского района живет его спасительница Мария Францевна Леванович, которая на всю жизнь осталась его второй мамой. Теперь ее фамилия Казаченок.

Дружесца на кн.: Рывкин М., Шулъман А. Народништыя войны. Витебск, 1997. С. 21—24.

чыпак у доме, пакарміла, апранула, бо яны былі ў адных кашулях. Каля двух тыдняў дзяўчышкі, Песька і Нелька, жылі ў маёй маці. А затым з'явіўся паліцэйскі і забраў дзяўчыпак і маці. Адвезлі іх у шаркаўшчынскую турму.

Разам з братам і сястрой мы хадзілі ў Шаркаўшчыну (40 км туды і назад), каб адвезаць маці. Аднойчы прыйшлі, а яе няма: фашысты расстралялі разам з яўрэямі на яўрэйскіх могілках. Разам з аднавяскоўцамі, чые родныя ў той дзень таксама былі загублены, мы спрабавалі знайсці цела маці і іншых пакутнікаў. Але

гэта аказалася немагчымым, бо ніхто не ведаў дакладнага месца, дзе яны былі закапаны.

Фашысты шмат людзей вывезлі ў Германію. Адноўчы ў Корпіцу прыйшлі немцы і сабралі ўсіх жыхароў на сход. Да-

дому з яго я ўжо не вярнулася. Разам са шматлікімі землякамі была вывезена ў Германію. Вёску амаль усю немцы спалілі. Дзяцей маіх гадаваў брат Георгій Траба да самага майго вяртання дамоў пасля вайны...

Відавочцы сведчаць

Няфёд Цімафеевіч Іваноў, жыхар вёскі Залессе

Осенью 1943 г. в нашей местности проходила карательная экспедиция немцев против партизан. В октябре 1943 г. деревню Залессе окружил карательный отряд. Окружив деревню, немцы ворвались в дома к Ивану Леонтию Тимофеевичу, Лавриновичу Александру Антоновичу, Иванову Ивану Егоровичу. Жителей из первых двух хат немцы расстреляли, причем в числе расстрелянных были старики и малолетние дети. С третьей же хаты Иванова Ивана Егоровича, Иванову Ксению Тимофеевну, Иванову Александру Деметривну, 10 лет, немцы заперли в их собственную хату, а затем живыми сожгли. Все эти злодеяния немцев происходили на моих собственных глазах.

Немного спустя после этого в деревню снова приехали немцы и стали жечь все дома, а жителям сказали, чтобы вещи из дома не выносили. Так была сожжена деревня Залессе, а скот и ценное имущество немцы забрали.

На каторжные работы в Германию из деревни было вывезено сначала 7 человек, а потом 11.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 284.

Антон Іванавіч Баравік, жыхар вёскі Лужкі

С приходом немецких аккупантов в нашу местность каратели расстреливали ни в чем не повинных советских людей. Летом 1941 года немецкие каратели арестовали, а затем расстреляли советских людей: Гридюшко Константина Юльевича, Машару Ипполита Ивановича и Кравца Антоана Павловича. Я сам видел, как немцы издевались над указанными выше советскими людьми. Они их водили по местечку Лужки несколько дней и били их прикладами, издевались как хотели. Через

несколько дней после ареста Гридюшко, Машару, Кривца немецкие захватчики расстреляли около деревни Велец в лесу.

Как их расстреливали, я видел сам, так как был мобилизован немцами в подводы в г. Глубокое, на этих же подводах немцы везли и Гридюшко, Машару, Кривца.

Подпись

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі: Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219(2). Л. 84.

‘Тамара Міхайлаўна Шамрай, жыхарка вёскі Ёды

Я родилась и выросла в д. Иоды. Все время занималась сельским хозяйством.

В октябре 1943 г. в нашей местности проводилась карательная экспедиция немцев против партизан. 4 октября немцы потребовали все семьи прийти, якобы на переписку. Когда я явилась, то сразу меня задержали и дали только 20 минут на сборы. Причем, пока я собиралась, немцы поставили возле меня конвой. Затем меня, Мандрик Бропиславу, Куцик Полку и других из нашей деревни повезли в Шарковщину, чтобы отправить на немецкую каторгу. Всего нас забрали 14 человек. Дома мне пришлось оставить свою дочь 2,5 лет, которая без меня умерла.

Из Шарковщины меня и других под конвоем отправили в г. Глубокое. Там нас посадили в 30 вагонов по 50 человек. Вагоны были товарные и не отапливались. Везли нас 14 суток, причем поесть дали только два раза. Нас привезли в г. Лик Восточной Пруссии. Через сутки меня взял хозяин немец Ковалик Густав — житель д. Диншелзее. Он имел 22 га земли, а его семья состояла из трех человек: отец, мать и дочь (два сына были убиты на войне).

Кроме меня, у этого хозяина работал француз. Работать мне приходилось по 17 - 18 часов в сутки. Есть давали только 300 граммов хлеба в день и беленый суп. Работать приходилось очень много. Хозяйка все время следила, чтобы мы минуты

не стояли. Я делала как мужскую, так и женскую работу. Несколько раз хозяйсва жаловались на меня жандармам, которые затем избивали меня и штрафовали. За полугодовое мое пребывание на немецкой каторге в Германии хозяйсва не дали мне ни белья, ни обуви, ни одежды.

22 января 1945 года мои хозяйсва стали уходить, так как Восточную Пруссию успешно освобождала Красная армия. Солдаты и жандармы нас также заставляли отступать вместе с хозяйсвами. Через 3 дня нас догнала Красная армия и освободила от немецкой неволи. 25 февраля 1945 года я вернулась домой.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 282.

Валянціна Іванаўна Радгош, жыхарка вёскі Верацеі

...Была угнана в апреле 1944 г. Насильственным угоном руководил карательный отряд СС во время экспедиции на партизан. Взяли за то, что в квартире моей находился штаб партизанского отряда.

Была направлена в г. Пархирг. Везли в закрытом товарном вагоне, питания почти никакого не было. В г. Пархирг меня определили на работу к хозяйству Людвигу Торному.

Работала на сельском хозяйстве 13—14 часов в день, со мной были еще трое моих детей, питание было плохое, детям даже картошки жалели, снабжения обувью и одеждой никакого не было. Меня не били, а детей очень избивали, потому что они не работали, а есть просили.

Подпись

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 282. Л. 34.

Гельвефа Антонаўна Рагавая, жыхарка вёскі Баяры

Мой брат Ластовка Иван Антонович, 60 лет, в 1940 и 1941 годах и до начала войны, когда были воссоединены западные области Белоруссии с восточными, был активистом советской власти, работал уполномоченным деревни.

Когда немцы оккупировали Шарковщинский район, то моего брата стали преследовать, как советского служащего. Фашисты забрали у него коня, телегу и велосипед, обложили большими натуральными поставками.

В 1944 году, за месяц до прихода Крас-

ной армии, через нашу местность проходил карательный отряд немцев. Отрядом командовал некто Витвицкий, имя и отчество его я не знаю. Все солдаты и офицеры этого отряда носили отличительные знаки «черепа и скрепленные кости» на фуражках, на рукавах и на голенищах сапог. Как только прошла первая линия немецкой экспедиции, сразу же явился в нашу деревню отряд карателей Витвицкого, численностью примерно 300 человек. Все жители деревни были согнаны в центр, а затем под ковшом отправлены в м. Германовичи, это в пяти километрах. Брата же моего, как только вывели из дома, сразу стали избивать. Из разговоров полицейских я поняла, что на моего брата кто-то донос. Дом и все постройки моего брата Ластовки вместе с имуществом немцы подожгли. Еще сожгли дом Медведского Юльяна, а самого его с семьей вывезли в Германию.

По дороге в Германовичи моего брата продолжали избивать. Я была очевидцем, как один полицейский, говоривший по-немецки и по-польски, на украинском и белорусском языках бил погами брата, который сидел на земле в бессознательном состоянии. Этот каратель особенно жестоко избивал Ивана со словами: «Вот я покажу тебе советскую власть!». Он рвал его за усы, бил, добываясь, чтобы брат признался в том, что сын его Ластовка Иосиф Иванович находится в партизанах.

К описанным событиям я могу добавить, что видела, как в Германовичах Витвицкий избивал Глебока Виктора Герасимовича, жителя д. Бояры за то, что он не захотел служить в самоохове и помогать фашистам. Также я была очевидцем избивания жителей д. Бояры Гридюшки Иосифа Петровича и Роговой Бропиславы Вацлавовны. Затем их увезли в Дисну. Что с ними стало, мне неизвестно.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 282.

Баравік, жыхар вёскі Лужкі

Летом 1943 года немецкими карателями на площади м. Лужки был повешен советский человек Жишгель Сергей Игнатьевич из д. Путреница Плисского района. Я сам видел, как немецкий каратель повесил Жишгеля, в это время я находился на площади.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219(2). Л. 83.

Документы сведчаць

**СА СПРАВАЗДАЧЫ ГЛЫБОЦКАГА АКРУГОВАГА КАМІСАРА
ПАЎЛЯ ГАХМАНА ГЕНЕРАЛЬНАМУ КАМІСАРУ БЕЛАРУСІ АБ ДЗЕЙНАСЦІ
ЦЫВІЛЬНАЙ АДМІНІСТРАЦЫ ГЛЫБОЦКАЙ АКРУГІ З ВЕРАСНЯ 1941 г.
ДА ЛІПЕНЯ 1944 г.**

**16 жніўня 1944 г.,
г. Данцыг-Лангфур**

Глубокскіі округ был прынят под немецкое гражданское управление 20.9.1941 г. Исходя из понимания того, что покорение территории в 11 000 кв. км с населением в 400 000 человек требует способного и оперативного административно-управленческого аппарата, сначала со всей интенсивностью началось в Глубоком создание такого управленческого аппарата. Я был вынужден как можно быстрее укомплектовать местный управленческий аппарат способными и надежными работниками. Эта необходимость с самого начала отвечала моим целям: использовать в округе для выполнения поставленных вермахтом и рейхом задач, имеющих важное и решающее значение, только самое незначительное число немецких сил.

После того как созданный местный управленческий аппарат стал отвечать поставленным задачам, округ был разбит на три района: Глубокский, Поставский и Брагславский, волости и общины, во главе которых был поставлен немецкий руководящий штаб, возглавляемый окружным комиссаром. Тотчас же началась работа в хозяйственной, продовольственной, сельскохозяйственной, а несколько позже и в трудовой областях. Этим самым были приняты необходимые меры для обеспечения снабжения фронта промышленной и сельскохозяйственной продукцией. Задачи гражданского управления были направлены на удовлетворение нужд фронта. Для более интенсивной эксплуатации территории вскоре оказалось необходимым разделить Глубокского округа на 9 районов вместо существовавших трех: Глубокский, Дуниловичский (позже Воропаевский), Поставский, Брагславский, Дисненский, Миорский, Плиссский, Шарковичинский и Докшицкий (позже Царафьяновский). Это новое административное деление оказалось крайне целесообразным во всех отношениях. Оно привело к дальнейшему повышению производительности в промышленности и в особенности в сельскохозяйственном производстве.

Глубокский округ почти исключительно сельскохозяйственного направления с огромными озерами, в особенности в Миорском и Брагславском районах, первоначально занимал территорию в 11 000 кв. км с населением в 400 000 человек, из которых примерно 2/3 составляли белорусы и 1/3 поляки.

Осуществление разносторонних задач гражданского управления на первых порах не встречало никаких затруднений. К сожалению, во второй половине 1942 г. вследствие появления то там, то здесь бандитов наступили трудности, которые на первых порах не мешали осуществлению поставленных задач. Однако такое положение систематически и во всевозрастающих масштабах изменялось, так как постоянно и все больше вражеские силы просачивались через линию фронта, и, кроме того, противник выбрасывал на парашютах активных руководителей НКВД и сотрудников. Дополнительных собственных сил для борьбы с противником, действующим отныне как бандиты, в нашем распоряжении не имелось. Слабые немецкие силы начальников СС и полиции, а позже и коменданта полиции округа с набранными местными полицейскими даже сообща были не в состоянии покончить с бандитской деятельностью. Вермахт для этих целей не выделял военных сил. Мои постоянные усилия расквартировать в сельской местности располагающиеся в Глубоком немецкие части, штабы и обозы оказались безуспешными.

Бандитская обстановка с конца 1942 г. и до эвакуации из Глубокского округа 1 июля 1944 г. безудержно обострялась, что привело к тому, что уже в 1943 г. ездить по районам округа без надежной и достаточной охраны было невозможно. Грабежи и диверсионные акты бандитов постоянно возрастали и превзошли всякую допустимую меру. Полицейских сил коменданту полиции округа едва хватало, чтобы обеспечить охрану и безопасность окружного центра и районных городов с находящимися в них под немецким командованием слабыми постами жандармерии. Но и в них стали неизбежны нападения бандитов и диверсионные акты. Особенно угрозе подвергалось местное население, работающее на пользу немцев. Бандиты убивали и грабили имущество этих лиц. Под давлением бандитов некоторые

волостные управления и многие сельские старосты без надлежащей охраны едва ли могли выполнять поставленные перед ними задачи. Во многих случаях волостные управления преобразовались в районные центры, в особенности в Воропаевском, Поставском, Шарковщинском и Дисненском районах. Население в особо угрожаемых бандитами районах полностью находилось под давлением банд. Созданные много позже так называемые «оборонные деревни» не выполняли своих целей, так как за это время бандитская деятельность приняла такие размеры, с которой могли справиться лишь крупные немецкие гарнизоны вермахта, разбросанные по всей территории округа. И созданная в марте месяце 1944 г. Белорусская краевая оборона (БКО) ни в какой мере не была в состоянии покончить с бандитской деятельностью. «Оборонные деревни» и БКО подвергались таким нападениям большевистских банд, с которыми могли справиться только немецкие силы. И все же следует отметить, что те части населения, которые не подвергались постоянному давлению со стороны банд, по возможности выполняли свои обязанности. В особенности в Глубокском, Плисском, Брагславском и частично в Шарковщинском и Дисненском районах были достигнуты положительные успехи, особенно в сельскохозяйственном производстве, в то время как Воропаевский, Миорский, Поставский и отчасти Парафьяловский районы в большей или меньшей степени находились под воздействием банд. Несмотря на эти иногда кажущиеся непреодолимыми трудности, работа продолжалась с большим усердием.

Отдел труда и использования рабочей силы

В начале 1942 г. в Глубоком начала свою деятельность биржа труда с одним немецким сотрудником в секторе труда. После подбора в отдел способных работников из числа местного населения начали проводиться мероприятия по учету и использованию рабочей силы на военных работах. Население на первых порах охотно являлось на регистрацию. И позже, даже получив еще двух немецких сотрудников, на бирже труда было полно работы, чтобы обеспечить потребность в рабочей силе вермахта, а также гражданских учреждений. Вскоре постоянно возрастающая бандитская деятельность значительно затруднила мобилизацию рабочей силы, так что даже понадобилось вмешательство полицейских сил в это дело.

Количество мобилизованной рабочей силы в округе за период деятельности биржи труда составило 74 000 человек. На работы в Германию было отправлено примерно 24 000 мужчин и женщин.

Во время эвакуации из округа, происходившей слишком поспешно, было отправлено в тыл примерно 11 000 человек рабочей силы мужчин и женщин. Вследствие недостатка транспортных средств, в особенности железнодорожного состава, местное население угонялось с обозами или присоединялось к отступающим колоннам вермахта. Следует сказать, что организованная и упорядоченная отправка населения в немецкий тыл вследствие молниеносно развивающихся событий и недостатка транспорта оказалась неосуществимой. Кроме того, крайне отрицательные последствия на отправку в тыл рабочей силы из числа местного населения оказала преждевременная эвакуация полицейских сил, коменданта полиции округа... Часть эвакуируемой рабочей силы избежала погрузки для дальнейшей отправки в Германию на литовской границе.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4683. Спр. 943. Л. 121—133.

АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПШКАЎ НА ТЭРЫТОРЫ БІЛЬДЗЮЖСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

25 лютага 1945 г.

Комісія в составе: председателя комиссии Пестуна Даниила Францевича — председателя Бильдюжского с/с, членов комиссии Меншина К.И., Мушкат А.М., Климанович И.И.

Установлено, что немецкие захватчики за три года оккупации совершили ряд зверств и преступлений над мирными гражданами Бильдюжского сельского Совета, установив режим кровавого террора. Немецко-фашистские захватчики убивали и угоняли на каторжные работы в Германию мирных жителей, занимались грабежом, насилием и издевательствами, старались поработить и превратить в рабов население данного сельского Совета.

Свидетель Рудковская А.Р. показала, что немцы приехали в д. Остановка, где вывели из дома Тапаеву Клавдию Родионовну и ее сына 8 лет и на глазах у всего населения расстре-

ляли и приказали людям трупы не убирать и не хоронить. Ценности и вещи убитых немцы забрали себе.

Свидетель Чепуленок Елснэ Петровна показала, что осенью 1942 года в д. Горбачонки приехали немцы. Они вывели из дома и расстреляли бывшего секретаря сельского Совета Чепуленка Петра Григорьевича и его сына Михаила Петровича. Их трупы фашисты приказали закопать на месте расстрела в двухстах метрах от дома. Остальным членам семьи Чепуленка удалось спастись.

«Нас в семье у родителей было четверо: я, братья, Степан и Петр, и сестра Ефросинья — рассказывает уцелевший свидетель Соколова Ксения Георгиевна. — Я с братом Степаном была в соседней деревне, когда осенью 1943 года в д. Яцковщина нагрянули немцы. Они ворвались к нам в дом и схватили Ефросинью и Петра и повели их расстреливать. Петр во время советской власти работал фининспектором. Мои отец и мать, Егор Иванович и Анна Федоровна, стали умолять фашистов, чтобы они пощадил их детей. Но фашист закричал «цурюк! цурюк!» на родителей. А родители все шли сзади за немцами и плакали и просили не расстреливать Ефросинью и Петра. Но фашисты все равно поставили их под расстрел. Тогда мои родители стали вместе со своими детьми, закрывая их собой. Так были убиты немецкими извергами мои родители, сестра и брат».

В тот день всего в д. Яцковщина было убито 17 человек. Эти злодеяния немцы проводили систематически в течение трех лет, чтобы уничтожить мирных жителей и превратить все население в рабов.

Таким образом, на территории Бяльдюжского сельского Совета за три года немецкой оккупации было убито и замучено 197 мирных жителей, угнано на каторжные работы в Германию 55 человек, вывезено в Шарковщинское гетто и там уничтожено 176 евреев.

Виновниками этих злодеяний были жандармфюрер района и областной комиссар города Глубокое, вся фашистская клика во главе с Гитлером.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 212.

З ПРАТАКОЛА АПЫТАННЯ СВЕДКІ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗЛАЧЫНСТВАЎ ЗНАІДЫ ПЯТРОЎНЫ САПОНЬКІ, 1890 ГОДА ПАРАДЖЭННЯ, ЖЫХАРКІ ВЁСКИ КЛЁНЫ ШКУНЦІЦКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Сакавік 1945 г.

Мой муж, Сапонько Иван Яковлевич, 1890 г. р., в 1940 и 1941 годах, при установлении советской власти, работал председателем Шкунтиковского сельского Совета. Когда немцы оккупировали нашу местность, мужа моего сначала не трогали, только гоняли на строительство дорог. В феврале месяце 1942 года, какого числа не помню, в 12 часов дня в нашу деревню из жандармерии г. Глубокое приехали четыре немца.

Когда немцы подъехали к нашему дому, муж был во дворе. Он работал по хозяйству. Один из немцев заговорил с мужем по-русски. О чем они разговаривали, я не могла разобрать. После разговора мой муж хотел зайти в дом, но немцы его не пустили. Я все время смотрела в окно и муж крикнул мне, чтобы я принесла ему одежду и что он уезжает. Я вынесла мужу одежду. После этого немцы забрали моего мужа и повезли. А куда повезли, я не знаю.

Я была очень расстроена, а когда пришла в себя, то сразу побежала к своему зятю Гилько Филиппу и попросила его, чтобы он проследил за немцами и узнал, куда повезли моего мужа. Филипп узнал, что моего мужа немцы завезли в Германовичи, где держат под арестом. На другой день я пешком пошла в Германовичи, чтобы узнать о его судьбе. Я нашла своего мужа и еще одного арестованного из Германович в закрытом помещении связанных. Сколько я ни просила, полицейский, который их охранял, не допустил меня к мужу. И даже не взял у меня продукты, которые я мужу принесла.

Я видела, как немцы ходили к телефону звонить, по-видимому, справлялись у начальства, что делать с моим мужем. В 10 часов дня моего мужа, Сапонько Ивана Яковлевича, и другого арестованного, связанных вместе, повели к сараю и, поставив к стенке, расстреляли из автомата. Трупы разрешили похоронить, но отпевать священнику под страхом смерти не позволили.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 276.

**НАСЕЛЕННЫЕ ПУНКТЫ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА,
ЗНІШЧАНЫЯ РАЗАМ З ЖЫХАРАМІ І НЕ АДНОЎЛЕННЫЯ
ПАСЛЯ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

Назва населенага пункта	Сельсавет	Колькасць напярэдадні вайны		Колькасць знішчаных		Дата знішчэння
		двароў	жыхароў	двароў	жыхароў	
Ігнальцы	Ёдскі	2	8	2	8	Лістапад 1942 г.
Падрэзаўшчына	Ёдскі	2	10	2	10	Лістапад 1942 г.
Сялібка	Ёдскі	1	3	1	1	Лістапад 1942 г.
Станіславава	Станіславоўскі	1	2	1	1	Лістапад 1942 г.

**НАСЕЛЕННЫЕ ПУНКТЫ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА, ЗНІШЧАНЫЯ РАЗАМ
З ЖЫХАРАМІ І АДНОЎЛЕННЫЯ ПАСЛЯ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

Ёды	Ёдскі	125	975	117	1	Кастрычнік 1943 г.
Кушталі	Ёдскі	26	98	26	510	Лістапад 1942 г.
Трабаўшчына	Ёдскі	47	199	47	192	Лістапад 1942 г.

**НАСЕЛЕННЫЕ ПУНКТЫ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА,
ЗНІШЧАНЫЯ З ЧАСТКАЙ НАСЕЛЬНІЦТВА І НЕ АДНОЎЛЕННЫЯ
ПАСЛЯ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

Бялкова	Ёдскі	3	10	3	3	Лістапад 1943 г.
Ёрзаўка	Ёдскі	26	101	26	3	Кастрычнік 1942 г.
Строна	Ёдскі	5	12	4	8	Лістапад 1942 г.

**НАСЕЛЕННЫЕ ПУНКТЫ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА,
ЗНІШЧАНЫЯ З ЧАСТКАЙ НАСЕЛЬНІЦТВА І АДНОЎЛЕННЫЯ
ПАСЛЯ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

Буда Бліжняя	Ёдскі	12	60	12		Кастрычнік 1943 г.
Буда Дальняя	Ёдскі	17	90	17		Кастрычнік 1943 г.
Валапчанскія-4	Ёдскі	7	45	7		Кастрычнік 1943 г.
Высокае-2	Ёдскі	2	16	2		Кастрычнік 1943 г.
Грыблы	Станіславоўскі	76	220	76	8	1944 г.
Журавоўшчына-1	Ёдскі	24	89	24	11	Лістапад 1942 г.
Куялеўшчына	Ёдскі	6	31	6	8	Лістапад 1942 г.
Падоршчына	Гермапавіцкі	10	66	10	2	Люты 1942 г.
Чаромхава	Гермапавіцкі	57	246	32	4	Красавік 1944 г.

Друкуюцца па кн.: Нямецка-фашысцкі генацыд на Беларусі (1941–1944). Мн., 1995.

Заўвага: вёскі Журавоўшчына, Высокае, Куялеўшчына, Валапчанскія пасля вайны былі пераселены ў бліжэйшыя населеныя пункты.

**АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ ГІТЛЕРАЎСКІХ ЗАХОПШКАЎ
У МЯСТЭЧКУ ЁДЫ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА**

Сакавік 1945 г.

Комісія в складзе: старшыня камісіі — старшыня Іодскага с/с Гадуцевіч Броніслаў Іванавіч, членов — Троценкова Ніколая Алексеевіча, ст. лейтэнанта, дырэктара Іодскай НСШ — Яблонскага Устна Марковіча.

На аснове опроса оставшыхся в живых свидетелей: Шамрай Тамары Михайловны, Гадуцевіч Магдаліны Антоновны, Іванова Сергея Нефедовіча, устаноўлена, што нямецка-фашысцкія акупанты за перыяд свайго «хазяінічання» в м. Іоды совершили ряд зверств над мирным населением. За три года оккупации м. Іоды немцы и их пособники установили здесь режим кровавого террора. Они занимались убийствами, пытками мирных граждан, а также вывозили их на каторжные работы в Германию.

В м. Іоды фашистами было замучено и расстреляно около 450 мирных советских граждан, угнано на работы в Германию — 23 человека.

Из показаний свидетелей видно, что немцы производили массовые расстрелы мирных граждан.

«В октябре месяце 1941 года в м. Иоды приехало 60 немцев во главе с жандармфюрером из Шарковщины. С ними были и их пособники — полицейские. Еще раньше на сутки немцы и полиция пригнали в м. Иоды более сотни человек евреев и заперли их в здании школы. Среди них были старики, женщины и дети. В школу были согнаны и евреи, которые проживали в самих Иодах. Многих из них вели босиком, полураздетых, хотя в это время года был уже мороз. По пути следования немцы избивали евреев палками и прикладами.

После того когда все евреи были собраны, немцы и полиция стали группами, человек по 20—30, выводить за м. Иоды этих людей. Там была вырыта большая яма. Фашисты выстраивали людей на краю ямы. Затем евреев раздевали догола, после этого расстреливали. Такой массовый расстрел мирных граждан продолжался в течение двух суток.

Яму с расстрелянными жителями немцы не закапывали полтора месяца. Причем в течение этого времени немцы и полиция водили к яме и расстреливали все новых и новых людей. Таким образом, было расстреляно около 450 мирных граждан. Все эти злодеяния немцы совершали для того, чтобы поставить наш свободолюбивый народ на колени.

Виновниками этих чудовищных преступлений является Гитлер со своей кличкой, областной комиссар г. Глубокос, жандармфюрер м. Шарковщина, а также их пособники — полицейские.

Кроме массовых убийств мирных жителей: стариков, женщин и детей, немцы систематически занимались грабежом мирных жителей м. Иоды.

Факты преступлений установлены. Виновники совершения всех злодеяний названы. Недалек тот день, когда все эти фашистские стервятники предстанут перед суровым судом всего прогрессивного человечества.

Подпись комиссии: Трощенко Н.А.
Гадупевич Б.И.
Яблонский У.М.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 212.

**З ПРАТАКОЛА АПЫТАННЯ СВЕДКІ
КАЦЯРЫНЫ ДЗЯМЕНЦЬЕЎНЫ НЕЎЛЕВАЙ,
ЖЫХАРКІ ВЁСКИ КАМАРОЎШЧЫНА**

Сакавік 1945 г.

Я, следователь капитан госбезопасности Меньшин, расспрашивал в д. Комаровщина Бильдюжского с/с Шарковщинского района Невлеву Екатерину Дементьевну, 1924 г.р., уроженку д. Остановка, проживающей в д. Буда Бильдюжского с/с, белоруска, не судима, беспартийная.

«Во время немецкой оккупации я жила в д. Буда и работала на сельском хозяйстве отца. Мне известен такой факт злодеяний со стороны немецко-фашистских захватчиков. Не помню, в каком месяце, но это было зимой 1943 г., когда днем к Кузьмину Григорию Минаевичу пришли немцы в количестве 7 человек во главе с офицером. Мы с отцом и семья Кузьмина жили в одном доме, поэтому мы все видели.

Кузьмина немцы вызвали из дома на улицу и стали его о чем-то расспрашивать. После вопроса его отпустили и, когда он повернулся и пошел в дом, ему выстрелили в спину. Потом фашисты вошли в его квартиру, откуда стали выводить его остальную семью: тещу Рудковскую Евдокию Петровну 70-ти лет, его слепую жену Кузьмину Христиною, 1910 г.р., сына Алуфрия, 1932 г.р., дочь Зину, 1938 г.р. и дочь Александру, 1941 г.р. Все женщины плакали и просили их пощадить. Но фашисты на глазах у всего населения, на улице, зверски расстреляли эту семью. А затем начали грабить у них одежду. Это я сама лично видела.

Потом немцы поехали в д. Остановку, где так же зверски расстреляли Танаеву Клавдию Родионовну, 1912 г.р., вместе с ее сыном Афросимом 8-и лет за то, что муж ее Танаев Егор Степанович работал председателем колхоза. Он тоже был расстрелян немцами.

Других фактов преступных злодеяний со стороны немцев мне не известно. Записано с моих слов верно и мне прочитано».

Допросил капитан Меньшин (подпись)

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 212.

З ПРАТАКОЛА АПЫТАННЯ СВЕДКІ СТАНІСЛАВА ФРАНЦАВІЧА ГАЛЕЦКАГА, 1897 ГОДА НАРАДЖЭННЯ, ЖЫХАРА ВЁСКІ ЛУЖКІ

Летом 1942 года примерно в июне в м. Лужки немецкими аккупантами было собрано все еврейское население в одно место. Всего в так называемое гетто было собрано около 500 человек евреев, среди которых были женщины, старики, дети. Все эти евреи были из местечка Лужки. Через несколько дней после этого немецкий карательный отряд всех собранных евреев погнал на расстрел. Всех евреев немецкие каратели привели в лес, который расположен в 2 км севернее м. Лужки напротив совхоза «Городец». Когда их привели к месту расстрела, немецкие каратели начали группами подводить к вырытым ямам, евреев заставляли раздеваться до гола и очередями из автоматов расстреливали их. Я сам слышал стоны, крики ни в чем не повинных женщин, стариков, детей. Немецкие изверги издевались перед расстрелом евреев, били их прикладами, еще неумерших сталкивали в ямы и засыпали землей. Автоматными очередями немецкие каратели расстреливали всех привезенных ими евреев в количестве около 500 человек, а ямы в которые ложили расстрелянных, засыпали землей.

Подпись: Галецкий

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219(2). Л. 85.

З ПРАТАКОЛА АПЫТАННЯ ІВАНА ІВАНАВІЧА БАХІРА, 1897 ГОДА НАРАДЖЭННЯ, ЖЫХАРА ШАРКАЎШЧЫНЫ

Сакавік 1945 г.

Во время немецкой оккупации я все время проживал в м. Шарковщина, работая в промысловом отделе старшим мастером. Проживая в м. Шарковщина я был очевидцем следующих немецких злодеяний и кровавого террора, применяемого к гражданам СССР.

В июне месяце 1942 года немцы расстреливали массу евреев, находящихся в гетто в м. Шарковщина. В гетто находилось евреев свыше 1600 человек.

Зверское истребление евреев происходило следующим образом.

Рано утром до восхода солнца, примерно в конце июня 1942 г., я услышал выстрелы и крики людей и вышел из квартиры посмотреть, что такое. Выйдя из квартиры, я увидел страшное зрелище, масса евреев бежала из гетто в поле, а по ним немцы карательного отряда «СС» стреляли. Я быстро укрылся у себя в квартире и нигде не выходил.

Спустя 2 часа времени, ко мне в квартиру вошел полицейский и приказал мне взять лопату и идти копать яму.

Придя к реке Дисенка в 100 метрах от м. Шарковщина в северо-восточной части, нам приказали рыть яму. Рыли яму примерно 35 человек, я был назначен старшим рабочим. Вскоре мы выкопали одну яму длиной 6 метров и шириной 4 метра и 1,5 метра глубиной. Затем привели свыше 100 человек евреев, заставили их раздеваться до нижнего белья, по 5 человек подводили к яме, заставляли их прыгать в яму, в яме их расстреливали немцы из винтовок. Мы все это время находились вблизи от ямы в кустах и все это видели.

Одну красивую девушку немцы заставили раздеться донага, все немцы смеялись над этой девушкой. Потом ее расстреливали в яме. Одна еврейка (фамилию не знаю) от этого страшного зрелища сошла с ума и когда ее вели к яме на расстрел, она несла на руках грудного ребенка и сама в безумстве танцевала и пела песни.

Расстреливая группу евреев, нам приказали их зарывать и рыть вторую яму. На северной стороне реки Дисенка вблизи от первых двух ям было выкопано две небольшие ямы: в одной уничтожено 23 еврея, во второй 11, а в двух больших ямах было зарыто свыше 500 (пятьсот) евреев. Зверское истребление евреев проводили немцы, примерно 80 человек, руководил расстрелом немецкий офицер, фамилию я его не знаю. Кроме истребления евреев, немцы часто расстреливали белорусов и русских в овраге возле м. Шарковщина. Я лично видел, как немцы приводили в разное время людей и расстреливали.

Большинством немцы расстреливали мирных жителей на еврейском кладбище.

Кроме террора, немецкие изверги угоняли белорусский народ в немецкое рабство. В мае месяце 1942 г. мою дочь Бахир Люду насильно утнали в немецкое рабство и много других юношей и девушек, жителей м. Шарковщина. В 1941 году я, как служащий советских учреждений, отбывал принудительную у немцев, 3 месяца. Немцами был введен такой порядок, что

все советские служащие должны были отбывать принудительные работы, а часть из них расстреливали как советских активистов.

Подпись: И.Бахир

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 224. Л. 318.

**АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ
НА ТЭРЫТОРЫІ ПАВАСЁЛКАЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА**

Сакавік 1945 г.

Мы, камісія:

Прэсід. камісіі Цыунчык Іван Семеновіч, жпт. д. Островляны; члены камісіі: Королько Олімпіада Фомінічна, жпт. д. Новоселкі, Круглыі Александр Антоновіч, жпт. д. Казакі, Негурей Матвей Івановіч, жпт. д. Буйкі, Вабель Вера Александровна, жпт. д. Беда, Буйко Елєна Федоровна, жпт. д. Галіново, составілі наступны акт о злодеяніях нем.-фап. захватчыков на тэрыторыі Новоселковского с/с Шарковцінскага раёна.

Прыкладна в мае месяце 1944 года немецкімі офіцэрамі, воітам Мятеліца былі расстреляны і сожжэны мірныя жптелі: Буйко Аркадіі Антоновіч, 1905 г.р., яго жєна Буйко Марія Антоновна, 1908 г.р., і дочь Антоііна 1923 г.р.

В 1942 г. і 1943 г. нем.-фап. захватчыкі увезлі в рабство Германіі на каторжныє работы граждєн в колічєстве 87 человек.

Прэсідэатєль камісіі: Цунчык

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 224. Л. 80.

**АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ
НА ТЭРЫТОРЫІ РУЧАЙСКАГА СЕЛЬСАВЕТА**

Сакавік 1945 г.

Мы, камісія по расследованію немецкіх злодеяніі в составе: прэсідэатєля камісіі тов. Таранцева Д.М. (прэсідэатєля с/с); членов: учптєльнцы Гурковской школы Лебедевой В.Т., следоватєля Шарковцінскага раёна Деміна Г.И. і свідэтєлєй-очевідцєв Грїгорєва И.К. і Прїставко Т.П.

Сєго числа на основании заявлєніі і опросов свідэтєлєй прїзвєлі расследованія немецко-фапштєцкіх злодеяніі. С прєвых днєй оккупанці Ручейскаго с/с немецкіє захватчыкі начєлі ввєдїть «новыі порядок», істрєбляя мєстное насєлєнє, угоняя єго на каторжныє работы в Германію, прїнуждая советскїх граждєн к прїнудптєльным работам, разоряя крєстьєнство, отбїрая у нїх скот і імущєство. Камісієй установлєны следующїє злодеянія немецко-фапштєцкіх захватчыков:

1. За перїод трєхлєтнєй оккупанці Ручейскаго с/с немецкіє палачї істрєбїлї нї в чєм нє повїнных советскїх граждєн — 20 человек. Из нїх 1 человек был расстрелян на тєррїторїі Ручейскаго с/с і 7 человек было сожжєно в домє (5 дєтєй і 2 взрослых), 2 человека расстреляно в мєстєчкє Шарковціна і 10 человек мїрных жптєлєй Ручейскаго с/с были отвєзєны в г. Глубокое, гдє і расстреляны.

2. Немецкіє фапштєты прїнудптєльно угнали в немецкое рабство в Германію 56 человек мїрного насєлєнєя.

3. Немецкіє захватчыкі на протяжєнїи всєго врємєнї оккупанці подвєргалї советскїх граждєн к непосїльным прїнудптєльным работам.

4. Советскїє граждєнє в немецком рабствє находїлїсь в тєжєлом положєнїи, выполнєя непосїльную работу, шптєлїсь плєхо. О всєх немецкіх злодеяніях свідэтєлєвуют показанїя заявптєлєй, опрос свідэтєлєй і пїсьма советскїх граждєн из Германіи.

Свїдэтєль Табола показыватє: «Немецкіє оккупанты на протяжєнїи 3-х лєт разорєлї і грабїлї крєстьєн. В 1941 году немецкіє фапштєты арєстовалї зам. прэсідэатєля Ручейскаго с/с Окунь Александра і расстрєлєлї. В 1943 году немецкіє фапштєты сожглї жптєлєм сємью Мїлєвскаго Грїгорїя в колічєстве 7 человек».

Пїварун Чєслав Павловїч своїм родптєннїкам пїшет из Германіи: «Как нас прївєзлї в Германію, мы жптїлї в лагєрє, огорєжєннєм колєчєй прєволєкой, завтрака нє быватє, обєдаєм в 12 часов, суп податєт такой, что у нас малєнкіє поросєята нє кушатє, хлєба датєт 400 г. Дєлаєм в шахтах непосїльную работу».

Непосредственными виновниками немецко-фашистских злодеяний являются немецко-жандармские офицеры, находящиеся в Шарковщинском районе, и их сообщники:

Комендант Шарковщинской полиции — старшина райуправы Зуи Михаил, староста волости Метелица Владимир, комендант самоохоты Приставка Владимир Иванович и Печенка Виталий Григорьевич.

Председатель комиссии: Таранцев

Члены: Лебедева, Демин

Свидетели-очевидцы: Григорьев, Приставка

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 271.

АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫІ КАЎШЭЛЕЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Сакавік 1945 г.

Комиссия в составе: председателя комиссии — Заяц Порфира Андреевича, председателя Ковшелевского с/с, членов: следователя Горшкова Алексея Дементьевича, директора Ковшелевской НСШ Котовича Вячеслава Лукича.

На основании показаний очевидцев Михайлова Ионы Никифоровича, Черного Всеволода Ивановича и других жителей Ковшелевского с/с составлен настоящий акт. Расследованием комиссии установлено, что немецко-фашистские захватчики с момента оккупации территории Ковшелевского с/с установили режим насилия и террора. Фашистские изверги занимались грабежом мирных жителей. Они забирали скот и имущество, сжигали дома. Захватчики угоняли молодежь на каторжные работы в Германию, отправив туда из сельсовета 47 человек в возрасте от 15 до 25 лет. Обреченным на отправку в Германию юношам и девушкам давали на сборы не более 10 минут, запрещая брать с собой продукты питания и одежду и под конвоем отправляли их на сборные пункты. Нацистские насильники расстреляли и повесили шесть мирных жителей.

В 1942 году фашистами был арестован и расстрелян в г. Браславе житель д. Ковшелево Язенок Мечислав Ильич, 1924 г.р. За агитаторство против фашистов в июле 1943 года ночью были схвачены и расстреляны житель д. Пилаты Маляво Юльян Казимирович, 1885 г.р., председатель сельского Совета; жители д. Дворнице Дехтяренко Евдокия Гавриловна, депутат районного Совета, и Драбович Ирина Константиновна, секретарь сельского Совета. В это же время был арестован и повешен в д. Н. Погост житель д. Василево Коноплянский Виталий Михайлович, 1915 г.р. Труп его висел на виселице целые сутки. В 1944 г. был схвачен и расстрелян житель д. Пищурино Мяделец Виталий Адольфович, 1920 г.р.

Таким образом, гитлеровцами и их пособниками на территории Ковшелевского сельского Совета расстреляно и повешено шесть человек и угнано на каторжные работы в Германию 47 юношей и девушек.

Виновниками указанных злодеяний являются германские оккупационные власти в г. Шарковщина.

О чем и составлен настоящий акт.

Председатель комиссии: Заяц

Члены комиссии: Горшков, Котович

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 287.

АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ, НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫІ ЛУЖКОЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Сакавік 1945 г.

Комиссия по расследованию злодеяний немецко-фашистских захватчиков над советскими людьми в составе: Лагуенок А.А. (председатель комиссии), Жингель Т.И., Ахремчик А.А. и Дорожкин С.Ф. установила:

Летом 1942 года немецкие оккупанты расстреляли в 2 км севернее м. Лужки около 500 человек — женщин, стариков, детей — еврейской национальности.

Летом 1943 года немецкие мерзавцы повесили на площади м. Лужки советского человека Жингель Сергея Игнатьевича.

Летом 1941 года немецкие оккупанты около деревни Велец Плисского района Полоцкой области расстреляли 3 советских людей: Гридюшко К.Ю., Мапара И.И., Кривец А.И.

Немецкие захватчики за время своего хозяйничания на территории Лужского с/с угнали в немецкое рабство 72 советских людей.

За время оккупации территории Лужского с/с Шлисского района Полоцкой области немецко-фашистские захватчики расстреляли, замучили и угнали в фашистское рабство около 600 человек, трудящихся Лужского с/с.

О чем комиссией составлен настоящий акт за соответствующими подписями
Подписи

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 80.

3 АКТА АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ І ЗВЕРСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫ ЮЗАФОЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Сакавік 1945 г.

По приказу немецких властей 7 декабря 1942 года в д. Равичевка немецкими солдатами и жандармами расстреляны ни в чем не повинный гражданин Стацевич Ян Казимирович, одновременно в бане гражданин Стацевич Яна Казимировича сожжены семь человек: один мужчина, три женщины и трое детей, два мужчины расстреляны на бегу около бани в Равичевке.

В убийстве 9 человек участвовали немецкие солдаты, жандармы, изменник Родины воит Шарковщины Мятеллиа.

В июне 1943 года на хут. Райполь немецкими солдатами и полицейскими расстреляны 19 человек стариков, женщин и детей еврейской национальности. Фамилии их неизвестны.

В апреле 1944 года немецкими солдатами расстрелян на хут. Лосья Яма гражданин Рутковский Альбин Владимирович, житель Юзефовского с/с.

В сентябре 1943 г. в д. Робертово немецкими солдатами расстреляны два мужчины еврейской национальности, бежавшие из гетто в м. Шарковщина.

В июне 1943 г. был арестован житель д. Дулино Арцабович Антон Антонович, который из Шарковщины не возвратился.

В декабре 1941 года вывезены в гетто в г. Глубокое 60 жителей д. Мгумице Юзефовского с/с. Никто из граждан, арестованных и вывезенных в Глубокское гетто, домой не возвратился.

Председатель Юзефовского с/с Лукьяненко

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 280.

АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫ ШКУНЦІЦКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Сакавік 1945 г.

Комиссия в составе: председателя Шкунтиковского сельского Совета тов. Крупко Михаила Евдокимовича, членов комиссии директора Шкунтиковской НСШ Воложинка Филиппа Устиновича и очевидцев — Бруйко Игнатия Яковлевича, Рабизо Аркадия Игнатьевича.

Комиссией установлено, что за период временной оккупации с 1941 по июнь 1944 г. немецко-фашистские пзверги и их сообщники на территории Шкунтиковского сельского Совета истребляли ни в чем не повинных мирных жителей: женщин, стариков, детей, угоняли людей в немецкое рабство.

Так, например, в феврале месяце 1942 года немецкими жандармами был схвачен бывший председатель сельского Совета Сапонько Иван Яковлевич и увезен в м. Германовичи, где на следующий день был расстрелян.

В августе 1942 г. отрядом полицейских был схвачен депутат сельского Совета Гулько Владимир Венедиктович, 1900 года рождения, из д. Рабизы. Его увезли в Шарковщину, где в течение 5 суток допрашивали и жестоко избивали, а затем по дороге в м. Миоры Гулько был зверски расстрелян.

В феврале 1943 г. в г. Глубокое немцами был убит депутат сельского Совета Рабизо Аркадий Осипович, 1902 года рождения. Начальник Шарковщинского района М.Зуй направил его в Глубокое якобы на излечение.

Осенью 1942 г. были схвачены в Шкунтиках и вывезены в Шарковщинское гетто семь еврейских семей: мужчины, женщины, старики, дети, всего 28 человек. Летом 1943 г. фашисты их всех расстреляли. Уничтожалась также и другие местные жители.

В октябре 1943 года немцы и их пособники полицейские устроили облаву в ряде деревень Шкунтиковского сельского Совета. Во время облавы хватали население, преимущественно молодежь, которое затем вывозилось на рабские работы в Германию. Всего немцами было вывезено с территории сельского Совета 80 человек.

Основными виновниками всех перечисленных злодеяний являются немецкий военный комендант Шарковщины, комиссар города Глубокое и начальник района Зуй.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 278.

З АКТА РАССЛЕДАВАННЯ ЗЛАЧЫНСТВАЎ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫІ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА АБ ПРЫМУСОВЫМ ВЫВАЗЕ ЖЫХАРОЎ У ГЕРМАНІЮ

Сакавік 1945 г.

В продолжение всего периода оккупации фашисты насильственно вывозили население с территории района на работы в Германию, зачастую не оставляя в хозяйстве трудоспособных. Так, в деревне Никитенки Германовичского с/с фашистами были схвачены и вывезены в Германию: отец Крулин Викентий Феликсович, 1890 г.р., сыновья, Петр Викентьевич, 1922 г.р., Феликс Викентьевич, 1927 г.р., Иван Викентьевич, 1919 г.р., и дочь, Крулина Анеля Викентьевна, 1924 г.р. Дома осталась только одна больная жена Крулина. Регулярно оккупационными властями проводились массовые облавы по поимке молодежи для угона на каторжные работы в Германию. Угнанные в немецкое рабство в своих письмах к родным сообщали о невыносимых условиях жизни. В каждом письме они обращались к родным за помощью, прося прислать сухарей и какой-либо одежды. В своем письме домой Бехер Люба пишет: «На первый день пасхи я с подружками пошла в столовую. Мы думали, что в этот день нам дадут лучше покушать, но нам подали ту же вареную брюкву. Мы заплакали и пошли, не кушав, на работу».

Германовская Валентина пишет своей матери из немецкой неволи в м. Шарковщина: «За посылку очень благодарна. Для меня это было большим праздником, шлите еще посылку».

О бесправном положении угнанных в Германию пишет Кушнер Анна, уроженка д. Королево Германовичского с/с: «...ведь уже целый год прошел с того времени, как я не видела вас, а что я видела за этот год, кроме презрения, унижения, слез — больше ничего».

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 224.

З АКТА РАССЛЕДАВАННЯ ЗЛАЧЫНСТВАЎ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ АБ МАСАВЫМ ЗНІШЧЭННІ ЯЎРЭЯЎ У ШАРКАЎШЧЫНСКІМ ГЕТА

Сакавік 1945 г.

Сразу же после оккупации района фашисты согнали все еврейское население в гетто, где были созданы нечеловеческие условия жизни для евреев. Их избивали, отбирали ценности и вещи, строем под охраной гоняли на тяжелые работы. Хлеба давали 100 граммов в день на человека. Летом 1943 года немцы окружили гетто войсками и жандармерией и начали массовое истребление евреев. Случайно спасшийся от расстрела гражданин Бык Ш. З. показал: «В гетто в м. Шарковщина находилось 800 человек. Немцы рано утром открыли стрельбу из винтовок и пулеметов, начали бросать гранаты, после чего территория гетто была полита с самолетов воспламеняющейся жидкостью, начался пожар. Более 400 евреев (мужчин, женщин, стариков и детей) сгорели живыми. Избежали смерти 396 человек».

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 224.

З АКТА РАССЛЕДАВАННЯ ЗЛАЧЫНСТВАЎ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ І ІХ ПАСОБНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫІ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА

Сакавік 1945 г.

10 апреля 1945 г. районная комиссия в составе: председателя Крижакова, членов комиссии Бубнова, ст. лейтенанта Буткова, ст. лейтенанта Лосева рассмотрела имеющийся материал о злодеяниях немецко-фашистских захватчиков.

С первых дней оккупации немецко-фашистские власти творили на территории района неслыханные злодеяния. Осуществляя свою человеконенавистническую политику массового истребления народов, они уничтожали белорусов, поляков, евреев. Подвергались грабежу и

уничтоженню промышленные и торговые предприятия, школы, детские дома, культурные учреждения, а также сельское хозяйство. Фашисты чинили кровавую расправу над мирным населением, истязая, подвергая пыткам, расстреливая, сжигая живьем мирных граждан, стариков, женщин и детей.

Расследованием установлено, что фашистские варвары и их пособники только в местечке Шарковщина за период оккупации истребили свыше 800 мирных жителей.

Допрошенный очевидец житель м. Шарковщина Жадский рассказал: «С приходом немцев в Шарковщину они стали производить аресты и расправы над мирными гражданами. На протяжении трех лет на еврейском кладбище в м. Шарковщина расстреляно свыше 800 человек ни в чем не повинных жителей. Меня лично трижды заставляли зарывать трупы расстрелянных, среди которых были женщины, старики, дети. Я сам несколько раз подвергался аресту неизвестно за что. В немецком застенке меня избивали резиновой палкой до потери сознания. Также подвергались пыткам Шпакович Александр, Зубович Аркадий, после чего они были расстреляны».

Аналогичные показания дали жители м. Шарковщина Бахир Иван Иванович, Цилович Юдит Евсеевич, Шабловский Михаил Маркович и др.

О зверствах немецко-фашистских захватчиков рассказывает свидетель Бреский Михаил Петрович, житель д. Гриблы: «Я был очевидцем того, как немцы убили председателя Половского сельского Совета Бреского Никодима Иосифовича. На допросах его жестоко избивали, затем раздели и разули и раздетого вели по улице. Потом фашист приказал ему идти вперед и выстрелил ему в затылок. Тот же фашист зацепил убитому на шею веревку и втащил его в сарай».

Всего по Шарковщинскому району немецко-фашистскими захватчиками и их пособниками расстреляно, замучено и повешено 2027 человек. Угнано в Германию 1484 человека.

Непосредственными виновниками всех совершенных злодеяний на территории Шарковщинского района являются: гебитскомиссар Глубокского округа Гахман, жандармские офицеры: Фильям, Франк, Гайде, зондерфюрер Дремер, комендант полиции Рудак и их пособники Данилевский Марлен, Кленовский Михаил, Тимошкевич, начальник района Зуй Михаил Маркович, начальник карательного отряда СД Витвицкий, старшина района Метелица.

Действуя по прямому указанию гитлеровского правительства и германского военного командования, они совершили чудовищные злодеяния на территории Шарковщинского района.

Председатель районной комиссии Крижаков
Члены районной комиссии: Бубнов, Бутков, Лосев
Ответственный секретарь областной комиссии Дроздов

Дзяржаўны архіў Рэспубліканскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 2. Спр. 224.

АКТ АБ ЗЛАЧЫНСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫІ ГЕРМАНАВІЦКАГА СЕЛЬСАВЕТА

4 красавіка 1945 г.

Комиссия в составе председателя Германовичского с/с Демидовича Иосифа Ивановича, заведующей Германовичской НШ Матюценко Ларисы Андреевны и очевидцев-граждан Познякова Федора Николаевича и Бык Шлемки Абрамовича, проживающих в м. Германовичи, составили настоящий акт о злодеяниях, совершенных немецко-фашистскими захватчиками на территории Германовичского с/с Шарковщинского района Полоцкой области БССР. За период временной оккупации в данной местности, начиная с июля месяца 1941 года и по июнь 1944 года, немецко-фашистскими захватчиками и их сообщниками совершались убийства мирного населения и массовый угон жителей в немецкое рабство.

Например, в сентябре 1941 г. по распоряжению Глубокского гебитскомиссара были согнаны в м. Шарковщину 60 еврейских семейств, в общей численности 270 человек, которые после всяких мучений и издевательств в мае месяце 1942 г. в числе других евреев на территории гетто, были зверски истреблены.

В марте месяце 1942 г. немецкими жандармами, приехавшими из г. Глубокое, был схвачен житель м-ка Германовича Ананич Станислав. На следующий день Ананич вместе с другими арестованными, бывшим председателем Шкутупковского с/с Салонько, был выведен на площадь и расстрелян. В начале июня 1944 г. карательным отрядом СД под командова-

нием Витвицкого был арестован житель деревни Бояры Ластовка Иосиф Антонович и по пути следования в м-ко Германовичи жестоко избит. Избиением Ластовка подвергался и в арестном помещении. На следующий день Ластовка был отправлен по направлению к Днэне. Возле деревни Никитенки Витвицкий на автомашине догнал группу арестованных, отвел Ластовку в сторону и расстрелял. Труп столкнул в овраг.

Расстреляно и измучено ряд других граждан.

Всего по Германовичскому с/с Шарковщинского района немецко-фашистскими захватчиками:

1. Убито, замучено, расстреляно мирного населения 280 человек.

2. Угнано в Германию в немецкое рабство 158 человек.

О чем и составлен настоящий акт.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 224. Л. 87—89.

З АКТА АБ ЗВЕРСТВАХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ НА ТЭРЫТОРЫІ САВІЦКАГА СЕЛЬСАВЕТА

5 красавіка 1945 г.

В июне 1942 года в деревне Шавдрики по приказу немецких властей были зверски расстреляны ни в чем не повинные 3 женщины, один старик и трое детей — все они были еврейской национальности, фамилии и имена не установлены. Убийство семи человек производилось немецким солдатом и полицейским.

В октябре 1943 года в деревне Болкалы по приказу немецких оккупационных властей немецким полицейским был расстрелян житель дер. Болкалы Леон Андреевич Бахер.

Председатель Савицкого с/с Островский

Секретарь Машара

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 219. Л. 87.

ЗВОДНАЯ ВЕДАМАСЦЬ АБ УЛІКУ СТРАТ, НАНЕСЕННЫХ НЯМЕЦКА- ФАШЫСЦКІМІ ЗАХОПНІКАМІ І ІХ ПАСОБНІКАМІ МАЁМАСЦІ КАЛГАСАЎ ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНА

Общие размеры ущерба и убытков:

1. Разрушено и повреждено построек, сооружений на сумму 2457 тыс. рублей.

2. Разрушено и уничтожено сельскохозяйственного инвентаря на сумму 530 тыс. рублей.

3. Разгромлено, уничтожено и погубло от войны посевов и урожая на сумму 4886 тыс. рублей.

4. Уничтожены сады, леса и лесозащитные насаждения на сумму 1371 тыс. рублей.

5. Разграблено, уничтожено и погибло скота и птицы на сумму 2606 тыс. рублей.

6. Разграблены и уничтожены запасы семян, кормов, продуктов и материалов на сумму 284 тыс. рублей.

7. Недополучено доходов из-за прекращения или сокращения деятельности колхозов на сумму 22 848 тыс. рублей.

Указанный выше ущерб и потери, причиненные нем.-фашистскими захватчиками и их сообщниками выражается в сумме 34 982 тыс. руб.

Председатель Полоцкой области

Комиссия

Секретарь

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 240. Л. 178.

З РЭЕСТРА АКТАЎ ПА ЎЛІКУ СТРАТ, НАНЕСЕННЫХ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІМІ ЗАХОПНІКАМІ КАЛГАСАМ

Область: Полоцкая

Район: Шарковщинский

к-з «Большевик»

к-з «пм. Кпрова»

Корницкий с/с

Корницкий с/с

Общая сумма ущерба
в рублях

180 480

1 802 764

		Общая сумма ущерба в рублях
к-з «Молотова»	Корницкий с/с	892 410
к-з «Первого Мая»	Савицкий с/с	1 480 330
к-з «17 Сентября»	Бильдюгский с/с	4 533 474
к-з «Ворошилова»	Новосельковский с/с	2 001 979
к-з «Красное знамя»	Новосельковский с/с	1 096 964
к-з «Сталина»	Савицкий с/с	8 658 282
к-з «Ударник»	Воронковский с/с	2 463 740
к-з «Ленина»	Воронковский с/с	10 622 441
к-з «Сталина»	Воронковский с/с	5 614 864
к-з «Калинина»	Воронковский с/с	2 117 319
к-з «Парижская Коммуна»	Воронковский с/с	1 456 357
Председатель областного комитета Жилищно-коммунального хозяйства Ответственный секретарь Дроздов		

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 92. Спр. 240. Л. 5.

Падпольны і партызанскі рух

На Шаркаўшчыне, як і па ўсёй Беларусі, з першых дзён акупацыі разгарнулася актыўная барацьба супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У дырэктыве СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 29.6.1941 г. ставіліся канкрэтныя задачы па арганізацыі падпольнай і партызанскай барацьбы на захопленай гітлераўцамі тэрыторыі: «Ствараць невыпосныя ўмовы для ворага і ўсіх яго пасобнікаў, праследаваць і знішчаць іх па кожным кроку, зрываць усе іх мерапрыемствы».

З мэтай выканання ўказанняў ЦК ВКП(б) па наступны дзень была прынята адпаведная дырэктыва аб падрыхтоўцы да пераходу на падпольную работу партарганізацый раёна. У дырэктыве рэкамендавалася пры стварэнні падпольных ячэек, у мэтах іх большай канспірацыі, падбіраць камуністаў, малавядомых у горадзе і раёне, дапускаючы перакідку з іншых раёнаў і прадпрыемстваў. Вылучаных для падпольнай работы супрацоўнікаў рэкамендавалася своечасова перавесці на пелегалынае становішча, праінструктаваць і азнаёміць з умовамі падпольнай работы. Новая дырэктыва партыйным, савецкім і камсамольскім арганізацыям па разгортванні партызанскай вайны ў тыле ворага прынята 1.7.1941 г. У ёй адзначалася, што «ўся тэрыторыя рэс-

публікі павінна быць пакрыта густой сеткай партызанскіх атрадаў».

У першыя месяцы вайны на тэрыторыі раёна пачалі ўзнікаць антыфашысцкія падпольныя камсамольскія групы. У хуткім часе яны былі створаны і дзейнічалі ў многіх вёсках. Найбольш дзейснай сярод іх была Полаўская падпольная камсамольская арганізацыя «За Радзіму». 27 чэрвеня 1941 г. па ініцыятыве члена бюро райкома камсамола Генадзя Лысёнкі непадалёку ад вёскі Малая Агальніца тайна сабраўся камсамольскі сход. Прысутнічалі Восіп Гінько (в. Пятровічы), Эма Барапоўская, Эдмунд Кухальскі (в. Балаі), Ананій Невядомскі (в. Рымкі), Сяргей Дзіковіч (в. Чаро-мушкі) і іншыя. У склад арганізацыі ўвайшоў 31 чалавек. Сакратаром абралі Генадзя Лысёнку.

Сход вызначыў бліжэйшыя мэты камсамольскай арганізацыі: здабываць зброю для падпольнай і партызанскай барацьбы, зрываць расклееныя нямецкія загады і распараджэнні, заклікаць насельніцтва не выконваць іх. У мэтах канспірацыі ніякіх запісаў на сходзе не вялося.

Так пачалася падпольная дзейнасць маладых патрыётаў. Яны знайшлі некалькі вінтовак з запасам патронаў. Аўтамат здабыў Нікаандр Дзіковіч з

вёскі Чаромушкі — выкраў у немца, калі той купаўся ў возеры. Гэты аўтамат быў перададзены афіцэрам Чырвонай арміі Цыганкову і Волкаву, якія ўцяклі з пямецкага палону. Пазней да падпольшчыкаў далучыліся афіцэры Аляксей Акайкін і Фёдар Піўкін, якія таксама ўцяклі з палону. У будучым усе яны ўвайшлі ў камандны склад партызанскай брыгады «Спартак», якая сфарміравалася ў Казяцкіх лясах. Юнакі і дзяўчаты аказвалі дапамогу савецкім воінам, трапіўшым у акружэнне, хавалі іх у падзейных месцах, лячылі параненых, збіралі зброю.

Камсамольны-падпольшчыкі вялі агітацыйную работу сярод сялян павалкольных вёсак.

У ліпені — жніўні 1941 г. Полаўская падпольная камсамольская арганізацыя «За Радзіму» ўстанавіла сувязі з пайбольш падзейнымі камсамольцамі вёсак Пятровічы, Алашкі, Васюкі, Ждапы, Ляскова, Андроны, Русакі, Сямёнавічы, Чаромушкі, Рымкі, Невядомшчына. У гэтых вёсках былі створаны невялікія (па 3—5 чалавек) падпольныя камсамольскія групы.

Жыхар вёскі Малая Агальніца Уладзімір Васільевіч Ходзюш не здаў пямецкім уладам, як гэта патрабавалася ў загадах, свой дэтэктарны радыёпрыёмнік, а перадаў яго камсамольцам-падпольшчыкам Антону Сікоры, Эдуарду Кухальскаму, Генадзію і Паўлу Лысёнкам. Яны ўстанавілі прыёмнік у лесе і вечарамі слухалі Маскву, зводкі Саўінфармбюро.

Здабылі падпольшчыкі пішучую машынку. Іра Катлярэўская раздрукоўвала зводкі Саўінфармбюро, а таксама лістоўкі з заклікам да насельніцтва не верыць фашысцкай прапагандзе, помсціць ворагу за яго злачынствы. Зводкі вывешваліся ў Шаркаўшчыне, Плісе, Глыбок і ў вёсках.

У кастрычніку 1941 г., калі немцы гаварылі мясцоваму пасельніцтву аб разгроме Чырвонай арміі, аб хуткім парадзе сваіх войскаў у Маскве, жыхары

Паставаў, Шаркаўшчыны, Варапаева, Казяп, Полава, Пятровіч, Белек, дзе размяшчаліся варожыя гарнізоны, мелі магчымасць даведацца праўду з лістовак. У адной з іх гаварылася: «Дарогія сябры! Не верце гебельсаўскай прапагандзе. Чырвоная армія хутка пагоніць гітлераўцаў з нашай зямлі. Давайце будзем помсціць ворагу і яго памагатым за здзекі пад пародам. Здабывайце зброю і рыхтуйцеся да бітвы!» (Упісе подпіс — Штаб камсамольскай арганізацыі «За Радзіму».)

Цяжкай і пакутлівай для падпольшчыкаў была восень 1941 г. Усюды — расстрэлы, здзекі пад мірнымі жыхарамі. Вёскі былі запоўнены немцамі і іх прыслужнікамі. Нямецкае радыё, іх мясцовыя газеты крычалі аб перамогах гітлераўцаў. Напрыклад, у газеце, што выдавалася ў Паставах, паведамлялася, быццам у Маскве і Ленінградзе ідуць апошнія вулічныя баі. У эфіры пастаянна гучалі прамовы Гітлера, Гебельса, пераможныя маршы.

У гэты нялёгкі час у доме Анапія Невядомскага ў вёсцы Рымкі адбыўся другі сход падпольнай камсамольскай арганізацыі «За Радзіму». На ім прысутнічалі юнакі і дзяўчаты вёсак Полава, Рымкі, Невядомшчына, Сямёнавічы, Жукоўшчына, Пятровічы, Малая Агальніца. Сход завяршыў арганізацыйнае афармленне падпольнай камсамольскай арганізацыі, у якую ўвайшлі камсамольцы пералічаных вёсак. Задачы ставіліся ранейшыя: збор зброі, падрыхтоўка да партызанскай барацьбы, выкрыццё хлусні пямецкай прапаганды, расшырэненне і ўмацаванне радыё падпольшчыкаў.

Гэта быў апошні агульны камсамольскі сход падпольшчыкаў. На ім было вырашана ў мэтах канспірацыі сходы праводзіць у групах.

Былы член падпольнай арганізацыі «За Радзіму» Леанід Сікора ўспамінаў: «Падпольная арганізацыя была даволі заканспіраванай. Рабяты з адной вёскі (групы) не ведалі, хто ў яе ўва-

ходзіць з іншага паселенага пункта. Напэўна, гэта было апраўдана. Але яна расла, папаўнялася ўсё павымі і павымі членамі.

Некалькі такіх сходаў праводзілася і ў доме М. Трабы, на якіх, як правіла, прысутнічалі Генадзь Лысёнак, Анатый Невядомскі, Пётр Балай, браты Мікалай і Капстацін Брэскія, Пётр Райчопак, Мікалай Невядомскі, Валянціна Траба і іншыя. Напрыклад, падпольшчыкі вёсак Сямёнавічы, Пенга, Навасёлкі трымалі сувязь толькі з Чаромушніцка-Васілішскай групай, апошняя — з групай вёскі Малая Агальніца, а яна — з групай вёскі Алашкі і г.д. Так была ўстапоўлена сувязь ад вёскі Казяны да Шаркаўшчыны. Такім чынам, падпольшчыкі панярэджвалі адзін аднаго аб небяспецы, аб мерапрыемствах пемцаў і паліцэйскіх. Хлопцы і дзяўчаты пасілі падпольныя мянушкі: Горды, Малады Арал, Кіслы, Земфіра, Поля, Стрэлка і інш.

Зашыфроўвалася на ўстапоўленай сістэме перапіска падпольшчыкаў з партызанамі. Так, партызаны былі «птушкі», камсамольскі сход — «вечарышка», немцы і іх войскі — «госці», перастрэлка — «баця», аўтаматы — «мамы», тапкі — «сапкі», паступленне — «вечер», Чырвоная армія — «сонца», правал, няўдача — «хмарца», Шаркаўшчына — «млыш» і г.д.

Цэнтральнай з падпольных камсамольскіх груп была Рымкаўская. Сюды сцякалася інфармацыя з іншых груп, тут рэдагаваліся лістоўкі са зваротам да пасельніцтва. Дом Пятра і Валянціны Сікораў быў явачнай кватэрай.

Рады падпольшчыкаў множыліся. У 1942 г. былі створаны групы ў многіх вёсках. Кіраваў імі штаб АФА (антыфашысцкіх арганізацый) на чале з Мікалаем Брэскім. Ад імя партызан і штаба АФА складаліся і распаўсюджваліся лістоўкі, пісьмы, сатырычныя карыкатуры, якія высылаліся павятовым начальнікам і старастам, глыбоцкаму гебітскамісару, паліцэйскім.

Напрыклад, начальніку шаркаўшчынскай самааховы падпольшчыкі даслалі пісьмо такога зместу: «Пан Мяцеліца! Ведаем аб вашай ролі арганізатара шаркаўшчынскай самааховы, якая заклікана... зацягваць пятлю, пакінутую Гітлерам. Ствараючы паліцэйскія атрады і ўсемагчымыя самааховы, вы змагаецеся за гэты «шовы парадак», абарапяеце яго. Значыць, вы жадаеце разарэння нашага краю, знішчэння свайго народа. Для таго каб выкупіць сваю віну, вы яшчэ маеце адну магчымасць. Падрыхтаваўшы ўвесь склад самааховы і паліцыі, вы павінны перайсці на бок партызан...». (НАРБ. Ф. 3753. Спр. 14. Л. 12—13.)

Калі Мяцеліца не выканаў гэтага патрабавання, партызаны сумесна з падпольшчыкамі вырашылі знішчыць яго як здрадніка. У яго кабінет была падкладзена міна, але яна ўзарвалася, калі Мяцеліцы не было там. Усё ж гэта быў папамін здраднікам, што іх чакае народная помста.

Падпольныя партыйныя, камсамольскія, антыфашысцкія арганізацыі і групы адыгралі значную ролю ў разгортванні партызанскага руху, актыўнай барацьбы супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У жніўні 1942 г. у Казянскія лясы з 2-й і 3-й Беларускай партызанскіх брыгад было накіравана 72 чалавекі для далейшага развіцця і актывізацыі партызанскага руху. Гэта быў партызанскі атрад «Спартак». 9.9.1942 г. ён папаў на варажы гарнізон у м. Ёды. Партызаны спалілі паліцэйскі ўчастак, гміну, пошту, маслазавод.

15.9.1942 г. камандаванню партызанскага атрада «Спартак» ад жыхароў павакольных вёсак стала вядома, што ў вёску Казяны рухаецца карны атрад колькасцю 600 чалавек. Трэба было чаго б гэта ні каптавала разграміць варажую групоўку. Партызаны выставілі пасустрэч карнікам засады па 8—10 чалавек. Падпусціўшы ворага зусім блізка, яны раптоўна адкрылі па фашы-

стах моцны агонь. Народныя месціўцы падбілі і спалілі 2 аўтамашыны, захапілі 30 веласіпедаў, шмат верхняга абмундзіравання, з боем увайшлі ў Казяны. Тут яны спалілі будынак паліцыі і забілі некалькі паліцэйкіх, раздалі жыхарам 30 т збожжа, якое нарабавалі гітлераўцы ў мясцовага пасельшчтва. Гітлераўцы паспрабавалі ў Казянах аднавіць гарнізон. 3.11.1942 г. сюды прыбылі 180 салдат і афіцэраў. Падпольшчыкі паведамілі аб гэтым у атрад «Спартак». У ноч на 4.11.1942 г. партызаны разграмілі гарнізон, знішчылі каля 50 фашыстаў, 13 захапілі ў палон. Больш гарнізон у гэтай вёсцы не аднаўляўся.

Тым часам у рады народных месціўцаў уступілі 50 падпольшчыкаў. Яны добра ведалі мясцовасць, што дало магчымасць напасіць на ворагу трапныя ўдары.

З цягам часу атрад вырас у брыгаду «Спартак». Камандзірам брыгады быў прызначаны А.М.Папамароў, камісарам М.К.Ігнацьеў. У яе ўвайшлі 1, 2 і 3-і атрады, пазней сфарміраваны 4, 5 і 6-ы. На дзень злучэння з часцямі Чырвонай арміі ў брыгадзе палічваліся 674 партызаны.

Партызаны засылалі падпольшчыкаў у нямецка-паліцэйскія гарнізоны. Нярэдка яны ўладкоўваліся там на работу. Мікалай Брэсцкі і Пётр Балай былі заслапы ў варапаеўскі гарнізон. Тут яны даведаліся аб колькасці немцаў, паліцыі і самааховы, іх узбраенні, агнявых кропках, аб карных акцыях, якія рыхтаваліся супраць партызан і цывільнага пасельшчтва. Ім удалося захапіць каштоўныя паперы, бланкі пашпартаў, пячаткі, пішучую машынку, падпаліць біржу працы і вярнуцца да партызан. У гарнізоне засталіся сувязьныя, з якімі падтрымлівалася сувязь аж да вызвалення.

Восенню 1942 г. на Шаркаўшчыне пачаў дзейнічаць партызанскі атрад «Кастрычнік», які праз год вырас да 300 чалавек. Папаўняўся атрад добра-

ахвотнікамі з ліку мясцовых жыхароў. У верасні 1943 г. на базе атрада была створана партызанская брыгада «Кастрычнік». Камандзірам яе стаў Фёдар Кірылавіч Юрчанка (Вятроў), камісарам Іван Іосіфавіч Юкша. Партызанская брыгада дзейнічала на тэрыторыі сучасных Шаркаўшчынскага, Міёрскага, Глыбоцкага, Браслаўскага раёнаў. Баявыя аперацыі партызаны праводзілі ў раёне вёсак Лужкі, Германавічы, Красоўшчына, на шашэйных дарогах Лужкі — Дзісна, Лужкі — Глыбокае, Германавічы — Міёры, Дзісна — Міёры, Міёры — Друя. Народныя месціўцы з брыгады «Кастрычнік» вялі баі па разгроме гарнізонаў праціўніка, рабілі засады, праводзілі дыверсійныя аперацыі, актыўна ўдзельнічалі ў рэйкавай вайне.

Для збору звестак, патрэбных партызанам, у атрад самааховы ў Шаркаўшчыну быў заслапы Васіль Вярцінскі. Неаднаразова ў Паставы і Браслаў для ўстанаўлення сувязі з мясцовымі патрыётамі і збору разведаных накіроўвалася камсамолка-падпольшчыца Клаўдзія Шынкевіч. Камсамольцы з вёскі Балаі Эме Барапоўскай было даручана ў 1942 г. прабрацца ў глыбоцкі гарнізон і на вузлавую станцыю Крулеўшчызна. Ёй удалося ўладкавацца на працу ў кухні нямецкай гарнізоннай сталовай. Падпольшчыкі лічылі тады, што для барацьбы ўсе сродкі падыходзяць. І яны з дапамогай партызан раздабылі для немцаў «прыправу» ў ежу — стрыхнін. Эму выклікалі на явачную кватэру ў вёску Мажэйкі, дзе і ўручылі пакет з белым парашком. Яна яго перад абедам і падсыпала ў кацёл з баршчом.

У г. Глыбокае Э. Барапоўская пазнаёмілася з галоўным урачом балышчы — хірургам Пятром Слапко і яго жонкай, медыцынскай сястрой Валянцінай. Менавіта пры іх садзеянні пераправіла партызанам шмат медыкаментаў, медыцынскіх інструментаў, а таксама і разведаныя. У 1943 г. яна, хірург з жон-

кай і двое ўласаўскіх салдат са зброяй і боепрыпасамі на грузавым аўтамабілі прыбылі да партызан.

Вялікае значэнне для актывізацыі партызанскай і падпольнай барацьбы супраць ворага мела пастапова лотаўскага Плегума ЦК КП(б)Б 1943 г. «Аб абставінах і задачах работы партыйных органаў і партыйных арганізацый у акупіраваных раёнах Беларусі», а таксама пастапова Вілейскага падпольнага абкома КП(б)Б ад 17 верасня 1943 г. «Аб росце партызанскага руху і вылучэнні на кіруючую работу мясцовых кадраў». Гэтыя дакументы прапапоўвалі на месцах глыбока вывучаць палітычнае становішча, уважліва адносіцца да людзей, найбольш свядомых уцягваць у падпольную і партызанскую барацьбу. Адзначалася, што ў атрадах актывізаваліся баявыя дзеянні партызан, папоўніліся іх рады за лік камсамольскага падполля і антыфашысцкіх груп. Не толькі для партызан, але і ў населеных пунктах чыталіся даклады, праводзіліся гутаркі, арганізаваліся мітынгі і сходы, прысвечаныя рэвалюцыйным святам, выдатным падзеям у жыцці краіны.

У 1943 г. былі ўпарадкаваны партызанскія фарміраванні і кіраўніцтва імі. 29.8.1943 г. быў арганізаваны Пліскі падпольны райком КП(б)Б. Сакратарамі зацверджаны Ф.К.Юрчанка (Вятроў), А.М.Кулічкоў. Шаркаўшчынскі райком КП(б)Б быў створаны 11.9.1943 г. (сакратар Ф.К.Акулаў), 14.9.1943 г. пачаў дзейнічаць Шаркаўшчынскі падпольны райком камсамола. Пліскі падпольны райком камсамола як калегіяльны орган стаў працаваць з 15.12.1942 г. Шаркаўшчынскі падпольны райком ЛКСМБ стварыў камсамольскія арганізацыі ў партызанскіх атрадах. Сакратарамі сталі: у атрадзе імя Ждапава — І.Зяленскі, імя Кірава — П.Пілецкі, імя Молатава — А.Пеллошэнка, імя Варашылава — І.Гінько. З верасня 1943 г. па 1.1.1944 г. прынята ў камсамол 39,

адноўлена 14 чалавек. (НАРБ. Ф. 3758. Спр. 14. Л. 26.)

На заданні Шаркаўшчынскага падпольнага райкома ЛКСМБ па падрыхаваных дакументах пачаў службу у БКА у Чырвоным Двары (за 1 км ад Шаркаўшчыны) Віктар Недзведзь. Яго залічылі салдатам у 3-ю роту. Малады патрыёт расказваў аб падзеях на фронце, аб дзяржаўнай палітыцы фашысцкай Германіі. Аднаведная прапагандысцкая работа прынесла плён. 40 чалавек з 3-й роты БКА перайшлі на бок партызан.

Камаандаванне партызанскай брыгады «За Радзіму» даведалася шмат цікавага аб ворагу з паведамлення Віктара Недзведзя. Вось адно з дапясепаў. «У Шаркаўшчыне цяпер 40 паліцаў. Кожнаму выдана вінтоўка і па 5 гранат. 60 літоўскіх пацыяпалістаў узброены вінтоўкамі, аўтаматамі, маюць 2 стапковыя кулямёты і 5 ручных. Ёсць 60 самаахоўцаў, узброены слаба. Шаркаўшчына цяпер баіцца партызан. Калі на яе паступаць, то цяпер самы час. У Чырвоным Двары, за 1 км ад Шаркаўшчыны, стаіць адзін батальён БКА. Узброены слаба: адзін кулямёт, 2 «дзегцяры», 30 гранат, астатнія — вінтоўкі.

Двор Базымполле це ахоўваецца. Уначы там стаяць 15 самаахоўцаў. Мост у Рапаўцах ахоўвае 10 чалавек з БКА...» (НАРБ. Ф. 3753. Спр. 14. Л. 14.)

Такая інфармацыя, безумоўна, арыентавала камандаванне брыгады па выкананне таго ці іншага задання ў першую чаргу.

На заданні падпольнага райкома камсамола ў агентурных мэтах быў накіраваны ў Пастаўскую духоўную семінарыю камсамалец Іосіф Лысёнак з вёскі Вялікія Алашкі. Ён увайшоў у давер да начальніка павятовай управы Дасюкевіча. Адноўчы ў памяшканні ўправы, дзе знаходзіліся нямецкія служачыя, І.Лысёнкам была закладзена міна заповоленага дзеяння. Узрыў выклікаў вялікі перапалох. Пасля гэтага

служачыя пакінулі працу, частка з іх перайшла да партызан. Сталі партызанамі 7 слухачоў семіпарыі.

Тым часам партызаны наносілі ўдары па п'ямецка-паліцэйскіх гарнізонах, узрывалі масты, знішчалі тэлефонную сувязь, вырагавалі сотні людзей ад вывазу на прымусовыя работы ў Германію. У верасні 1943 г. на базе асобных атрадаў П. М. Шырокава (дзейнічаў з лістапада 1942), А. Ф. Ячмянёва (арганізаваны ў маі 1943), У. Ц. Антопава і І. Ф. Бандарэкі (арганізаваныя ў верасні 1943) была створана партызанская брыгада «За Радзіму». Яна дзейнічала на тэрыторыі Шаркаўшчынскага, Маладзечанскага, Відзаўскага, Браслаўскага раёнаў. У Пліскі раён перадыслацыравалася брыгада «Кастрычнік». У Шаркаўшчынскім, Пастаўскім, Смаргонскім, Ашмянскім і Астравецкім раёнах дзейнічала брыгада імя М. Ф. Гастэлы. Партызаны актыўна ўдзельнічалі ў «рэйкавай вайне».

Напрыклад, пародныя месціўцы з партызанскай брыгады 4-й Беларускай рэгулярна праводзілі дыверсіі па чыгунках Невель — Віцебск, Полацк — Невель, Друя — Шаркаўшчына, Варапаева — Глыбокае. Толькі на чыгунках Полацк — Невель, Варапаева — Глыбокае падарвалі больш за 600 рэек. Разграмілі варожыя гарнізоны ў вёсках Змяіпа, Каменка, Кавалі, Завашь Мехаўскага, Ліхачы, Лявопаль Дзісенскага, Жыгулі Дрысенскага, Узмёны Міёрскага, Грыгараўшчына Шаркаўшчынскага раёнаў. У нашым раёне таксама дзейнічалі іншыя брыгады. У лістападзе — снежні 1942 г., студзені — маі 1943 г., маі — чэрвені 1944 г. партызанскія брыгады вялі абарончыя баі супраць карнікаў. Але заўсёды пародныя месціўцы з баямі прабіваліся з акружэння і зноў вярталіся ў свае раёны дыслакацыі.

М. А. Макаранка, Г. М. Траба.

Партызанскія фарміраванні, якія дзейнічалі на тэрыторыі Шаркаўшчынскага раёна

1-я БРИГАДА ім. А. В. СУВОРОВА

Сздапа 2 марта 1943 г. приказом БШПД из группы партизан отряда «Спартак», вышедшей в ноябре 1942 г. во время карательной экспедиции врага в Россонский район Витебской области. При формировании бригады созданы отряды им. К. Е. Ворошилова «Большевик», им. В. П. Чакалова. В мае — июле 1943 г. часть ее личного состава передана отряду «Спартак», в октябре в бригаде сформирован отряд «Комсомолец».

Бригада действовала в Плиском, Дисненском, Дуниловичском, Шарковщинском районах.

Сослинилась с частями Красной Армии 1 — 4 июля 1944 г. в составе 4 отрядов общей численностью 225 партизан.

Из них: мужчин — 193, женщин — 32; белорусов — 150, русских — 42, украинцев — 7, других нац. — 26; членов ВКП(б) — 6, кандидатов — 8, членов ВЛКСМ — 69, беспартийных — 142.

Командиры бригады: Хомченко Петр Антонович (март 1943 — март 1944, июнь 1944 — июль 1944), Раевский Трофим Корпесвич (март 1944 — апрель 1944, и. о.), Клецов Алексей Тимофеевич (май 1944 — июнь 1944, и. о.); комиссар Усов Николай Егорович (апрель 1943 — июль 1944); пачальнікі штаба: Пивкин Федор Денисович (март 1943 — июнь 1943), Расвский Трофим Корпесвич (июнь 1943 — март 1944, май 1944 — июль 1944), Клецов Алексей Тимофеевич (март 1944 — апрель 1944, и. о.).

Отряд им. К. Е. Ворошилова

Организован 2 марта 1943 г. из группы партизан отряда «Спартак».

На день соединения с частями Красной Армии, 4 июля 1944 г., насчитывал 31 партизана.

Командиры отряда: Нежинский Александр Георгиевич (март 1943 — май 1943, июнь 1943 — май 1944, погиб), Клецов Алексей Тимофеевич (май 1943 — июнь

Партизанскія фарміраванні, якія дзейнічалі на тэрыторыі раёна

1943, н.о.), Комаров Анатолий Федорович (май 1944 — июль 1944); комиссары: Клецов Алексей Тимофеевич (март 1943 — март 1944), Комаров Анатолий Федорович (март 1944 — май 1944); начальники штаба: Шафранский Василий Федосович (март 1943 — апрель 1943, погиб), Гурьянов Павел Васильевич (апрель 1943 — июль 1944).

Отряд «Большевик»

Образован 2 марта 1943 г. из группы партизан отряда «Спартак».

На день соединения с частями Красной Армии, 4 июля 1944 г., насчитывал 56 партизан.

Командир отряда Акайкин Алексей Васильевич (март 1943 — июль 1944); комиссары: Иванов Иван Авксентьевич (март 1943 — сентябрь 1943), Ерашов Иван Андреевич (сентябрь 1943 — июль 1944); начальники штаба: Гумаров Михаил Мусович (март 1943 — сентябрь 1943), Вяльцун Дмитрий Федорович (сентябрь 1943 — апрель 1944, погиб), Красильников Иван Алексеевич (апрель 1944 — июль 1944).

Отряд им. В.П.Чкалова

Сформирован 2 марта 1943 г. из группы партизан отряда «Спартак». В мае основная часть его личного состава передана отряду «Спартак», а оставшиеся партизаны влиты в отряды им. К.Е.Ворошилова и «Большевик». В июне 1943 г. отряд воссоздан из личного состава, выделенного бригадой.

На день соединения с частями Красной Армии, 1 июля 1944 г., насчитывал 67 партизан.

Командир отряда Очесев Иван Федорович (март 1943 — июль 1944); комиссар Гридин Григорий Митрофанович (март 1943 — июль 1944); начальники штаба: Васильев Федор Сафропович (март 1943 — август 1943), Мухин Дмитрий Васильевич (август 1943 — июль 1944).

Отряд «Комсомолец»

Организован 4 октября 1943 г. на базе инициативной группы П.М.Стрельцова, которая была выделена 1-й Дриссенской бригадой Витебской области и направлена в Вилейскую область в марте 1943 г.

На день соединения с частями Красной Армии, 4 июля 1944 г., насчитывал 48 партизан.

Командиры отряда: Стрельцов Павел Михайлович (октябрь 1943 — май 1944, погиб), Муравицкий Григорий Илларионович (май 1944 — июль 1944); комиссары: Муравицкий Григорий Илларионович (октябрь 1943 — январь 1944), Комаров Анатолий Федорович (январь 1944 — март 1944), Уминский Николай Захарович (март 1944 — апрель 1944), Крючков Николай Николаевич (апрель 1944 — июль 1944); начальники штаба: Комаров Анатолий Федорович (октябрь 1943 — январь 1944), Крючков Николай Николаевич (январь 1944 — апрель 1944), Муравицкий Григорий Илларионович (апрель 1944 — май 1944), Гладышев Николай Ильич (май 1944 — июль 1944).

БРИГАДА им. ЦК КП(б)Б

Создана в марте 1943 г.

В сентябре 1942 г. бригадой «За Советскую Белоруссию» Витебской области в Вилейскую направлены отряд им. А.Я.Пархоменко во главе с А.Д.Медведевым. 9 октября 1942 г. он и отдельные партизанские группы П.Ф.Рудова и Н.З.Уминского, прибывшие сюда летом 1942 г. из советского тыла по заданию ЦК КП(б)Б, объединились в группу отрядов, преобразованную 20 октября в 1-й батальон (командир Медведев Анатолий Данилович; комиссары: Воропов Федор Ефимович, Бондарев Тихон Никитович; начальник штаба Тясто Игнат Александрович). При организации батальона отряд им. А.Я.Пархоменко преобразован в 1-ю роту, группа П.Ф.Рудова — во 2-ю, Н.З.Уминского — в 3-ю, 26 октября в состав батальона включена группа А.И.Шевченко, прибывшая в Вилейскую область из-за линии фронта летом 1942 г. по заданию ЦК КП(б)Б. До 16 января 1943 г. батальон входил в подчинение бригады «За Советскую Белоруссию», затем передан бригаде Ф.С.Шляхтунова (позже им. Л.М.Доватора). 1-я рота батальона в бригаде Ф.С.Шляхтунова преобразована в 3-й отряд им. А.Я.Пархоменко, из личного состава 2-й и 3-й рот сформирован 4-й. 16 марта 1943 г. эти отряды вновь объединились в самостоятельный батальон. 4-й отряд был расформирован: группы П.Ф.Рудова, Н.З.Уминского, А.И.Шевченко выделены для организации самостоятельных отрядов. Одновременно из личного состава, выделенного отрядом им. А.Я.Пархоменко, сформирован

ровал 2-й отряд (позже им. В.П.Чкалова) в мае 1943 г. — 3-й (позже им. Г.К.Жукова), в июне — 4-й, который в сентябре 1943 г. передан бригаде им. К.К.Рокоссовского. В июне 1943 г. батальон переименован в бригаду А.Д.Медведева.

В августе 1943 г. в ее состав включен 5-й отряд Н.З.Уминского, в марте 1944 г. сформирован 4-й отряд им. Д.А.Фурманова. В феврале 1944 г. бригаде А.Д.Медведева присвоено имя ЦК КП(б)Б.

Бригада действовала в Плисском, Доклицком, Глубокском, Островецком районах Вилейской и Ушачском районе Витебской областей.

Соединилась с частями Красной Армии 6 июля 1944 г. в составе 5 отрядов общей численностью 338 партизан.

Из них: мужчин — 304, женщин — 34; белорусов — 242, русских — 54, украинцев — 18, других нац. — 27; членов ВКП(б) — 9, кандидатов — 28, членов ВЛКСМ — 96, беспартийный — 205.

Командиры бригады: Медведев Анатолий Данилович (март 1943 — июнь 1944), Пучкарев Николай Григорьевич (сентябрь 1943 — октябрь 1943, и.о.), Федоров Николай Иванович (июнь 1944 — июль 1944); комиссары: Бондарев Тихон Никитович (март 1943 — июнь 1943), Воропов Федор Ефимович (июнь 1943 — сентябрь 1943), Пучкарев Николай Григорьевич (сентябрь 1943 — июнь 1944), Щуцкий Владимир Петрович (июнь 1944 — июль 1944); начальник штаба Тясто Игнат Александрович (март 1943 — июнь 1943).

Отряд им. А.Я.Пархоменко

Образован в июле 1942 г. на базе сарьянской подпольной группы, которая действовала с конца августа 1941 г. Входил в освейскую группу отрядов Витебской области. В сентябре 1942 г. командованием бригады отряд направлен в Вилейскую область. С октября 1942 г. действовал 1-й ротой в составе 1-го батальона бригады «За Советскую Белоруссию» Витебской области, с января по март 1943 г. — 3-м отрядом им. А.Я.Пархоменко в бригаде им. К.Е.Ворошилова, с марта отрядом им. А.Я.Пархоменко в батальоне А.Д.Медведева.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 72 партизана.

Командиры отряда: Глазов Николай Трофимович (июль 1942 — октябрь 1942), Сазонов Василий Семесович (октябрь 1942, январь 1943 — март 1943), Жук Бронислав Антонович (март 1943 — январь 1944), Кремс Дмитрий Ефремович (март 1944 — июль 1944); комиссары: Литвинов Антон Игнатович (июль 1942 — август 1942), Бондарев Тихон Никитович (август 1942 — октябрь 1942), Воропов Федор Ефимович (октябрь 1942, январь 1943 — март 1943), Быков Никита Сергеевич (апрель 1943 — май 1943), Улаповский Николай Васильевич (май 1943 — август 1943), Лавринович Вячеслав Модестович (август 1943 — февраль 1944, и.о.), Ивендилов Федор Николаевич (февраль 1944 — июль 1944); начальники штаба: Сазонов Василий Семесович (июль 1942 — октябрь 1942), Тясто Игнат Александрович (январь 1943 — февраль 1943), Мандрик Иван Адамович (март 1943 — октябрь 1943), Климов Петр Васильевич (октябрь 1943 — июль 1944).

2-й отряд им. В.П.Чкалова

Организован в марте 1943 г. из личного состава, выделенного отрядом им. А.Я.Пархоменко. 24 августа 1943 г. отряду присвоено имя В.П.Чкалова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 62 партизана.

Командиры отряда: Шельков Иван Петрович (март 1943 — июль 1943), Михайлов Константин Павлович (июль 1943 — июль 1944); комиссары: Бакша Михаил Боифацевич (апрель 1943), Любецкий Иван Михайлович (июль 1943 — сентябрь 1943), Улаповский Николай Васильевич (сентябрь 1943 — июль 1944); начальник штаба Журавлев Иван Абрамович (июль 1943 — июль 1944).

3-й отряд им. Г.К.Жукова

Создан 2 мая 1943 г. на базе инициативной группы А.С.Рудаковского, выделенной отрядом им. А.Я.Пархоменко в апреле 1943 г. 24 августа 1943 г. ему присвоено название «Штурмовик», позже переименован в отряд им. Г.К.Жукова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 82 партизана.

Командиры отряда: Рудаковский Антон Самуилович (май 1943 — май 1944), Жук Бронислав Антонович (— июль 1944); ко-

миссары: Самсоенко Василий Филиппович (май 1943), Крюков Федор Андреевич (— июль 1944); пачальшчык штаба Ажармачев Иосиф Максимович (— июль 1944).

5-й отряд им. Денисова

Образован в марте 1943 г. на базе группы во главе с Н.З.Уминским (14 чел.), направленной ЦК КП(б)Б в Вилейскую область 22 июля 1942 г. С октября 1942 г. по январь 1943 г. группа входила в 1-й батальон бригады «За Советскую Белоруссию» Витебской области 3-й ротой с января по март 1943 г. — в 4-й отряд бригады им. К.Е.Ворошилова. С марта по август 1943 г. отряд проводил боевые действия самостоятельно, 24 августа 1943 г. включен в состав бригады как 5-й отряд им. Денисова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 40 партизан.

Командиры отряда: Уминский Николай Захарович (март 1943 — август 1943), Игнатенко Тимофей Алексеевич (август 1943 — октябрь 1943), Громов Александр Петрович (октябрь 1943 — июль 1944); комиссары: Ивсидиков Федор Николаевич (август 1943 — февраль 1944), Сидоренко Евдоким Антонович (февраль 1944 — июль 1944); начальники штаба: Игнатенко Тимофей Алексеевич (— август 1943), Громов Александр Петрович (август 1943 — октябрь 1943), Савин Павел Игнатьевич (октябрь 1943 — ноябрь 1943), Тясто Игнат Александрович (ноябрь 1943 — май 1944, погиб).

4-й отряд им. Д.А.Фурманова

Сформирован в марте 1944 г. из партизан, выделенных бригадой.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 33 партизана.

Командир отряда Изюмов Дмитрий Парфенович (март 1944 — июль 1944); комиссар Гормачев Филипп Андреевич (март 1944 — июль 1944).

БРИГАДА «СПАРТАК»

Создана в июле 1943 г.

7 мая 1942 г. при образовании 2-й Белорусской партизанской бригады им. П.К.Попомаренко Витебской области из личного состава 3-й роты отряда М.И.Дьячкова сформирован 3-й отряд. В августе в соответствии с указанием ЦШПД он выделен из бригады и направ-

лен в Вилейскую область для организации партизанской бригады в Видзовском районе. В сентябре — октябре отряд пополнился местными партизанскими группами и назван «Спартак». В ноябре 1942 г. во время карательной операции врага отряд разделен на 2 группы. Одна, во главе с А.Н.Попомаревым и И.Н.Крысовым, вышла в Ушачский, вторая — в Россонский районы Витебской области.

В марте 1943 г. из партизан, вышедших в Ушачский район, воссоздан отряд «Спартак». В мае ему передана часть личного состава отряда им. В.П.Чкалова 1-й партизанской бригады им. А.В.Суворова.

Командиры отряда: Петров Игнат Ильич (май 1942 — сентябрь 1942), Попомарев Аркадий Николаевич (сентябрь 1942 — июль 1943); комиссары: Рыбаков Лука Назарович (май 1942 — август 1942), Попомарев Аркадий Николаевич (август 1942 — сентябрь 1942), Игнатьев Михаил Купресевич (сентябрь 1942 — июль 1943); пачальшчык штаба Крысов Иван Никанорович (май 1942 — июль 1943).

10 июля 1943 г. отряд «Спартак» по распоряжению БШПД развернут в бригаду под тем же названием. В нее вошли 1, 2 и 3-й отряды, позже сформированы 4, 5 и 6-й.

Бригада действовала в Видзовском и Шарковщинском районах.

Соединилась с частями Красной Армии 4 июля 1944 г. в составе 6 отрядов общей численностью 674 партизана.

Из них: мужчин — 639, женщин — 377; русских — 212, украинцев — 8, других нац. — 77; членов ВКП(б) — 16, членов ВЛКСМ — 147, беспартийных — 491.

Командир бригады Попомарев Аркадий Николаевич (июль 1943 — июль 1944); комиссар Игнатьев Михаил Купресевич (июль 1943 — июль 1944); пачальшчыкі штаба: Крысов Иван Никанорович (июль 1943), Соловьев Федор Алексеевич (июль 1943 — июль 1944).

1-й отряд

Образован 10 июля 1943 г. из партизан расформированного отряда «Спартак».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 110 партизан.

Командиры отряда: Соловьев Федор Алексеевич (июль 1943), Тимофеев Васи-

лий Васильевич (июль 1943 — июль 1944); комиссары: Самойленко Николай Яковлевич (июль 1943 — июль 1944), Шукстис Виктор Теофилович (июнь 1944 — июль 1944); начальники штаба: Кричалов Михаил Романович (— сентябрь 1943), Вшивков Павел Николаевич (сентябрь 1943), Макаренко Иван Иванович (ноябрь 1943 — июль 1944).

2-й отряд

Организован 10 июля 1943 г. из партизан расформированного отряда «Спартак».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 133 партизана.

Командиры отряда: Стрюков Иван Иванович (июль 1943 — июнь 1944), Самойленко Николай Яковлевич (июнь 1944 — июль 1944); комиссары: Великородный Иван Андреевич (июль 1943 — март 1944), Мацук Владимир Осипович (март 1944 — июль 1944); начальники штаба: Копанев Петр Прокофьевич (— сентябрь 1943), Ярош Александр Федорович (ноябрь 1943 — январь 1944), Логинов Виктор Иванович (январь 1944 — июль 1944).

3-й отряд

Создан 10 июля 1943 г. из партизан расформированного отряда «Спартак».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 125 партизан.

Командиры отряда: Харитонов Михаил Романович (июль 1943 — август 1943), Ушаков Николай Николаевич (август 1943 — июль 1944, погиб), Соколов Ефим Михайлович (июль 1944 — июль 1944); комиссары: Ушаков Николай Николаевич (август 1943), Михалев Григорий Николаевич (сентябрь 1943 — апрель 1944, погиб), Мухин Александр Васильевич (май 1944 — июль 1944); начальники штаба: Гурьянов Павел Васильевич (июль 1943 — август 1943), Соколов Ефим Михайлович (август 1943 — октябрь 1943), Сазонов Михаил Андреевич (октябрь 1943 — июль 1944).

4-й отряд

Организован 1 сентября 1943 г. из личного состава, выделенного бригадой.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 70 партизан.

Командир отряда Чекунов Василий Дмитриевич (сентябрь 1943 — июль 1944);

комиссары: Гурьянов Павел Васильевич (сентябрь 1943 — апрель 1944), Лукьянов Гешнадий Владимирович (апрель 1944 — июль 1944, погиб), Клименко Василий Васильевич (июль 1944 — июль 1944); начальники штаба: Иванов Дмитрий Александрович (сентябрь 1943 — декабрь 1943, погиб), Логинов Павел Васильевич (— апрель 1944), Никитин Рафаил Михайлович (апрель 1944 — июль 1944).

5-й отряд

Образован 10 марта 1944 г. из личного состава, выделенного бригадой.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 78 партизан.

Командиры отряда: Копанев Петр Прокофьевич (март 1944 — июль 1944), Ивкович Семен Гаврилович (июль 1944 — июль 1944, и.о.); комиссар Лысенко Мефодий Антонович (март 1944 — июль 1944); начальники штаба: Ивкович Семен Гаврилович (— июль 1944), Вишняков Иван Максимович (июль 1944 — июль 1944).

6-й отряд

Организован 10 марта 1944 г. из личного состава, выделенного бригадой.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 87 партизан.

Командир отряда Кричалов Михаил Романович (март 1944 — июль 1944); комиссары: Вшивков Павел Николаевич (март 1944 — май 1944), Копенин Николай Алексеевич (май 1944 — июль 1944); начальник штаба Бирюков Василий Георгиевич (март 1944 — июль 1944).

БРИГАДА «ОКТАБРЬ»

Создана 1 сентября 1943 г.

В сентябре 1942 г. по указанию секретаря Минского легального обкома КП(б)Б И.Ф.Климова из жителей Усвяцкого района Смоленской области организован отряд «Октябрь» и направлен в Миорский район Вилейской области. 14 октября он прибыл в тыл противника. До марта 1943 г. действовал в Россопском районе Витебской, затем Миорском и Плисском районах Вилейской областей.

Командир отряда Юрченко Федор Кириллович («Ветров») (сентябрь 1942 — сентябрь 1943); комиссар Юкша Иван Иосифо-

Партизанскія фарміраванні, якія дзейнічалі на тэрыторыі раёна

вич (сентябрь 1942 — сентябрь 1943); начальник штаба Юрченко Иван Кириллович (сентябрь 1942 — сентябрь 1943).

1 сентября 1943 г. отряд «Октябрь» развернут в бригаду под тем же названием. В нее включены отряды 1, 2, 3 и 4-й им. А.М.Горького.

Бригада действовала в Мнорском, Плисском, Дисненском, Шарковщинском, Глубокском районах.

Сослилась с частями Красной Армии 2—4 июля 1944 г. в составе 4 отрядов общей численностью 256 партизан.

Из них: мужчин — 232, белорусов — 179; русских — 59, украинцев — 7, других нац. — 11; членов ВКП(б) — 10, кандидатов — 10, членов ВЛКСМ — 56, беспартийных — 180.

Командиры бригады: Юрченко Федор Кириллович (сентябрь 1943 — июнь 1944), Юкша Иван Иосифович (июнь 1944 — июль 1944, и.о.); комиссар Юкша Иван Иосифович (сентябрь 1943 — июль 1944); начальник штаба Тельпов Герман Трофимович (сентябрь 1943 — июль 1944, погиб).

1-й отряд

Организован 1 сентября 1943 г. из партизан расформированного отряда «Октябрь».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 63 партизана.

Командир отряда Юрченко Иван Кириллович (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссар Поляк Антон Павлович (сентябрь 1943 — июль 1944).

2-й отряд

Образован 1 сентября 1943 г. из партизан расформированного отряда «Октябрь».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 60 партизан.

Командир отряда Котов Семён Иванович (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссар Гаврилов Петр Васильевич (сентябрь 1943 — апрель 1944, погиб); начальник штаба Чадин Зиновий Андреевич (сентябрь 1943 — июль 1944).

3-й отряд

Сформирован 1 сентября 1943 г. из партизан расформированного отряда «Октябрь».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 57 партизан.

Командир отряда Копопелько Андрей Иванович (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссар Архипов Николай Федорович (сентябрь 1943 — июнь 1944); начальники штаба: Максимов Апатолій Алексеевич (сентябрь 1943 — ноябрь 1943, погиб), Титов Иван Александрович (ноябрь 1943 — декабрь 1943), Кухта Леонид Иванович.

4-й отряд им. А.М.Горького

Организован 1 сентября 1943 г. из личного состава расформированного отряда «Октябрь».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 47 партизан.

Командир отряда Зырянов Федор Петрович (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссар Кобрянов Иван Андреевич (сентябрь 1943 — июль 1944).

БРИГАДА им. Н.Ф.ГАСТЕЛЛО

Создана в сентябре 1943 г. в соответствии с приказом военно-оперативного отдела при Вилейском подпольном обкоме КП(б)Б от 17 сентября 1943 г. на базе отдельных отрядов А.С.Орловского (позже им. А.В.Бочкова), С.А.Кольцова (позже им. К.С.Заслонова) и им. Н.А.Щорса. В декабре 1943 г. в бригаде организован комендантский отряд (позже «За Советскую Родину»).

Бригада действовала в Шарковщинском, Поставском, Сморгонском, Опшмянском и Островецком районах.

Сослилась с частями Красной Армии 8 июля 1944 г. в составе 4 отрядов общей численностью 364 партизана.

Из них: мужчин — 340, женщин — 24; белорусов — 183, русских — 115, украинцев — 25, других нац. — 41; членов ВКП(б) — 10, кандидатов 15, членов ВЛКСМ — 120, беспартийных — 219.

Командир бригады Мапохин Виктор Александрович (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссары: Попок Василий Федорович (сентябрь 1943 — октябрь 1943), Тубелис Владимир Иванович (октябрь 1943 — июль 1944); начальники штаба: Красв Сергей Петрович (сентябрь 1943 — июнь 1944), Апуфрисв Дмитрий Апуфрисевич (июнь 1944 — июль 1944, и.о.).

Отряд им. К.С.Заслонова

Организован Белорусским штабом партизанского движения в феврале 1943 г. из числа партизан, вышедших в советский тыл. 18 марта 1943 г. отряд десантирован в Бегомольский район Минской области с задачей передислоцироваться в Вилейскую область. Сначала назывался по фамилии своего командира. 10 ноября 1943 г. ему присвоено имя К.С.Заслонова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 91 партизана.

Командиры отряда: Мапохин Виктор Александрович (февраль 1943 — сентябрь 1943), Кольцов Сергей Александрович (сентябрь 1943 — февраль 1944, погиб), Буровцев Василий Васильевич (февраль 1944 — июль 1944); комиссары: Попок Василий Федорович (март 1943 — сентябрь 1943), Суслов Николай Герасимович (сентябрь 1943 — июль 1944); начальники штаба: Красв Сергей Петрович (март 1943 — сентябрь 1943), Апуфрисев Дмитрий Апуфрисевич (сентябрь 1943 — июль 1944), Хайцов Александр Романович (июнь 1944 — июль 1944).

Отряд им. А.В.Бочкова

Образован 22 августа 1943 г. из личного состава, выделенного отрядом им. К.С.Заслонова. 28 ноября 1943 г. отряду присвоено имя партизана-пулеметчика Бочкова Александра Васильевича, погибшего в бою 11 августа 1943 г.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 91 партизана.

Командир отряда Орловский Александр Семенович (август 1943 — июль 1944); комиссары: Юдин Яков Львович (август 1943 — март 1944), Мишушин Иван Афанасьевич (март 1944 — июль 1944); начальники штаба: Лавковский Николай Григорьевич (август 1943 — ноябрь 1943), Попович Василий Александрович (ноябрь 1943 — февраль 1944), Волостных Борис Яковлевич (февраль 1944 — июль 1944).

Отряд им. Н.А.Щорса

Организован в августе 1943 г. в бригаде «Народные мстители» им. В.Т.Воропаевского Минской области. Согласно распоряжению БШПД отряд в конце августа выделен из нее и направлен в Вилейскую

область, где включен в состав бригады им. Н.Ф.Гастелло.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 72 партизана.

Командиры отряда: Короткий Владимир Михайлович (август 1943 — март 1944), Юдин Яков Львович (март 1944 — июль 1944); комиссары: Тубелис Владимир Иванович (август 1943 — октябрь 1943), Гириш Александр Дмитриевич (октябрь 1943 — январь 1944), Микула Викентий Степанович (март 1944 — июль 1944); начальники штаба: Мишин Константин Иванович (август 1943 — январь 1944), Смекалов Федор Иванович (январь 1944 — июль 1944).

Отряд «За Советскую Родину»

Образован 25 декабря 1943 г. как комедантский из личного состава, выделенного бригадой. В феврале 1944 г. преобразован в отряд «За Советскую Родину».

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 66 партизан.

Командиры отряда: Ульперов Михаил Дмитриевич (декабрь 1943 — март 1944), Лавковский Николай Григорьевич (март 1944 — июль 1944); комиссары: Карпенко Василий Иванович (декабрь 1943 — март 1944), Буртыс Павел Евдокимович (март 1944 — июль 1944); начальники штаба: Лавковский Николай Григорьевич (декабрь 1943 — март 1944), Блинов Аппалий Павлович (март 1944 — июль 1944).

БРИГАДА им. Г.К.ЖУКОВА

Создана в июле 1943 г. в Россонском районе Витебской области в соответствии с указанием ЦК КП(б)Б и БШПД на базе отрядов им. М.И.Кутузова и им. К.К.Рокоссовского, выделенных Россонской бригадой им. И.В.Сталина, и боевым рейдом передислоцирована в Браславский район Вилейской области. Позднее в бригаде организованы отряды им. А.Я.Пархоменко, им. А.В.Суворова, им. В.И.Чапаса, им. В.П.Чкалова и им. Г.И.Котовского.

Бригада действовала в Браславском, Миорском, Дисненском районах.

Соединилась с частями Красной Армии 2 июля 1944 г. в составе 7 отрядов общей численностью 815 партизан.

Из них: мужчин — 753, женщин — 62; белорусов — 448, русских — 274, украин-

Партизанскія фарміраванні, якія дзейнічалі на тэрыторыі раёна

цев — 45, других нац. — 48; членов ВКП(б) — 15, кандидатов — 14, членов ВЛКСМ — 132, беспартыйных — 654.

Командир бригады Сыромаха Павел Яковлевич (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссары: Сыромаха Павел Яковлевич (июль 1943 — сентябрь 1943), Булойчик Платон Петрович (сентябрь 1943 — октябрь 1943, погиб), Запорожец Андрей Порфирьевич (ноябрь 1943 — февраль 1944), Коровкин Михаил Афанасьевич (февраль 1944 — июль 1944); начальники штаба: Запорожец Андрей Порфирьевич (июль 1943 — ноябрь 1943), Черемин Василий Степанович (ноябрь 1943 — июль 1944).

БРИГАДА «ЗА РОДИНУ»

Создана в сентябре 1943 г. на базе отдельных отрядов П.Н.Широкова (позже им. А.А.Жданова), А.Ф.Ячменева (позже им. К.Е.Ворошилова), В.Т.Антонова (позже им. С.М.Кирова) и И.Ф.Бондаренко (позже им. В.М.Молотова). 16 апреля 1944 г. образован отряд им. В.В.Куйбышева.

Бригада действовала в Шарковщинском, Видзовском, Молодечненском, Браславском районах.

Соединилась с частями Красной Армии 2 июля 1944 г. в составе 5 отрядов общей численностью 495 партизан.

Из них: мужчин — 459, женщин — 36; белорусов — 322, русских — 113, украинцев — 20, других нац. — 40; членов ВКП(б) — 8, кандидатов — 28, членов ВЛКСМ — 93, беспартыйных — 358.

Партийность 8 человек не установлена.

Командиры бригады: Широков Петр Николаевич (сентябрь 1943 — январь 1944, июнь 1944 — июль 1944), Кондращенко Николай Владимирович (январь 1944 — июнь 1944); комиссар Акулов Фрол Карпович (сентябрь 1943 — июль 1944); начальники штаба: Дюженко А.А., Коптюгов Константин Исакович (январь 1944 — июль 1944).

Отряд им. А.А.Жданова

Организован в ноябре 1942 г. на базе инициативной группы П.Н.Широкова — Н.Д.Смирнова, выделенной в сентябре 1942 г. бригадой «Неуловимые», которая действовала в Витебской области, и жителей Шарковщинского района. Во вре-

мя карательной операции врага против партизан в ноябре 1942 г. отряд передислоцировался в Полоцкий район Витебской области. Здесь в марте 1943 г. он расформирован, а группа (15 чел.) направлена в Шарковщинский район. В конце апреля на ее базе был восстановлен отряд. До сентября 1943 г. действовал самостоятельно. Сначала назывался по фамилии своего командира, а с 26 января 1944 г. — им. А.А.Жданова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 125 партизан.

Командиры отряда: Широков Петр Николаевич (ноябрь 1942 — сентябрь 1943), Морозов Федот Игнатович (— февраль 1944, погиб), Смирнов Николай Данилович (февраль 1944 — июль 1944); комиссары: Смирнов Николай Данилович (ноябрь 1942 —), Скворцов Василий Андреевич (— октябрь 1943, погиб), Троценков Николай Алексеевич (январь 1944 — июль 1944); начальники штаба: Троценков Николай Алексеевич (ноябрь 1942 — январь 1944), Малов Степан Павлович (январь 1944 — март 1944), Шуман Василий Никифорович (март 1944 — июль 1944).

Отряд им. К.Е.Ворошилова

Образован в мае 1943 г. из личного состава, выделенного отрядом им. А.А.Жданова. Сначала назывался по фамилии своего командира, а с 26 января 1944 г. — им. К.Е.Ворошилова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 81 партизана.

Командиры отряда: Ячменев Александр Фомич (май 1943 — февраль 1944), Николаев Александр Сергеевич (февраль 1944 — июль 1944, погиб); комиссары: Николаев Александр Сергеевич (май 1943 — август 1943), Бурлаков Мартин Евстигнеевич (август 1943 — июль 1944); начальники штаба: Шуман Василий Никифорович (июнь 1943 — январь 1944), Николаев Александр Сергеевич (январь 1944 — февраль 1944), Богданович Даниил Яковлевич (февраль 1944 — июль 1944).

Отряд им. С.М.Кирова

Организован в сентябре 1943 г. на базе инициативной группы В.Т.Антонова, выделенной в марте 1943 г. бригадой «Неуло-

вимые», которая действовала в Витебской области. Отряд назывался по фамилии своего командира, а с 26 января 1944 г. — им. С.М.Кирова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 114 партизан.

Командир отряда Антонов Владимир Тимофеевич (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссар Гусев Николай Степанович (сентябрь 1943 — июль 1944); начальники штаба: Богданович Даниил Яковлевич (сентябрь 1943 — февраль 1944), Дегтярев Михаил Федорович (февраль 1944 — июль 1944).

Отряд им. В.М.Молотова

Сформирован в сентябре 1943 г. на базе инициативной группы И.Ф.Бондаренко, выделенной в марте 1943 г. Россоной бригадой им. И.В.Сталина Витебской области. Отряд назывался по фамилии своего командира, а с 26 января 1944 г. — им. В.М.Молотова.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 105 партизан.

Командир отряда Бондаренко Иван Федорович (сентябрь 1943 — июль 1944); комиссары: Шенделев Федор Дмитриевич (сентябрь 1943 — апрель 1944), Мишкуненко Иосиф Степанович (апрель 1944 — июль 1944); начальники штаба: Токарев Константин Васильевич (сентябрь 1943 — январь 1944), Кабыш Александр Иванович (январь 1944 — июль 1944).

Отряд им. В.В.Куйбышева

Организован 16 апреля 1944 г. из личного состава, выделенного бригадой.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 62 партизана.

Командир отряда Ячменев Александр Фомич (апрель 1944 — июль 1944); комиссар Шенделев Федор Дмитриевич (апрель 1944 — июль 1944); начальник штаба Шпак Михаил Антонович (апрель 1944 — июль 1944).

БРИГАДА им. В.И.ЛЕНИНА

Создана в июле 1942 г. Северо-Западной оперативной группой ЦК КП(б)Б в советском тылу как Белорусская диверсионная бригада особого назначения из партизан, выделенных бригадами 1-й Белорусской и 2-й Белорусской им. П.К.По-

номаренко. При ее формировании образованы отряды 1-й и 2-й, позже 3-й. В ноябре 1942 г. бригаде присвоено имя В.И.Ленина. Основная база до декабря 1942 г. находилась в советском тылу, куда отряды периодически выходили на экипировку. Согласно распоряжению БШПД, в сентябре 1943 г. из Витебской области бригада передислоцирована в Вилейскую. С декабря 1943 по апрель 1944 гг. находилась в составе Полоцко-Лепельской оперативной группы БШПД.

Бригада действовала в Суражском, Толочинском, Ушачском районах Витебской, Дуниловичском, Докшицком, Плисском, Глубокском — Вилейской областей.

Соединилась с частями Красной Армии 1 июля 1944 года в составе 3 отрядов общей численностью 315 партизан.

Из них: мужчины — 275, женщины — 40; белорусов — 252, русских — 48, украинцев — 7, других нац. — 8; членов ВКП(б) — 7, кандидатов — 12, членов ВЛКСМ — 62, беспартийных — 234.

Командиры бригады: Баскаков Алексей Андреевич (июль 1942 — май 1943, погиб), Горбатенков Максим Трифонович (май 1943 — июль 1944), Фурсо Евгений Устинович (апрель 1944 — июль 1944, и.о.); комиссары: Лобарев Василий Давыдович (август 1942 — январь 1943), Горбатенков Максим Трифонович (февраль 1943 — май 1943), Шестаков Григорий Федорович (май 1943 — декабрь 1943), Уминский Николай Захарович (январь 1944 — февраль 1944, и.о.), Свирид Владимир Сергеевич (февраль 1944 — май 1944, погиб), Пучкарев Николай Григорьевич (июнь 1944 — июль 1944); начальники штаба: Подгорный Николай Петрович (ноябрь 1942 — март 1943), Сафонов Сергей Федорович (май 1943 — июль 1944).

1-й отряд

Образован Северо-Западной оперативной группой ЦК КП(б)Б в июле 1942 г. в Торопецком районе Калининской области в составе 5 человек и направлен в тыл противника. В октябре отряд выходил в советский тыл для экипировки, в декабре 1942 г. вновь возвратился в район боевых действий.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 93 партизана.

Командиры отряда: Глазунов Сергей Федорович (июль 1942 — май 1944, погиб), Брюханов Савватий Яковлевич (май 1944 — июль 1944); комиссары: Осипов Георгий Никитович (июль 1942 — ноябрь 1942), Попов Вячеслав Иванович (ноябрь 1942 — март 1943), Скрипкин Михаил Александрович (апрель 1943 — июль 1944); начальник штаба Макареня Петр Яковлевич (— декабрь 1943).

2-й отряд

Начал организовываться в феврале — марте 1942 г. из жителей Пустошкинского района Калининской и Россоноского — Витебской областей. До июня действовал самостоятельно, затем вышел в советский тыл, где был переформирован и в июле включен в состав бригады им. В.И.Ленина. В августе направлен в тыл противника. В октябре отряд выходил в советский тыл для экипировки, а в декабре 1942 г. в составе 103 партизан вновь возвратился в район боевых действий.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 92 партизана.

Командиры отряда: Антопешко (— август 1942), Стрекалов Павел Александрович (сентябрь 1942 — май 1944), Смуцев Иван Андреевич (май 1944 — июль 1944); комиссары: Доволев Сергей Егорович (— март 1943, погиб), Дорнопых Николай Максимович (— декабрь 1943), Панкратов Павел Сергеевич (декабрь 1943 — июль 1944); начальник штаба: Панкратов Павел Сергеевич (— декабрь 1943), Смуцев Иван Андреевич.

3-й отряд

Организован в августе 1942 г. в советском тылу, в сентябре направлен в тыл противника.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 110 партизан.

Командиры отряда: Глушнев Федор Ермоласвич (август 1942 — январь 1943), Лянгер Иосиф Веспамнинович, Алексеев Михаил Григорьевич (декабрь 1943 — июль 1944); комиссары: Добряков Иван Прокопович (август 1942 — декабрь 1942), Пинчуков Адам Лукьянович (декабрь 1942 —), Иванов Юрий Павлович (декабрь 1943 — март 1944, погиб), Василенко Евгений Андреевич (— июль 1944); началь-

ник штаба Макареня Петр Яковлевич (— июль 1944).

4-я БЕЛОРУССКАЯ БРИГАДА

Создана в июле 1942 г.

4 июня 1942 г. из 2-й Белорусской бригады им. П.К.Пономаренко выделена инициативная группа во главе с В.А.Сазыкиным (20 чел.) и направлена в Холомерский и Обольский сельсоветы Меховского района Витебской области. В д. Белодедово она объединилась в отряд с действовавшей здесь с апреля 1942 г. группой местных патриотов. Позже в него вошла группа партизан из 3-й Белорусской бригады.

Командиры отряда: Сазыкин Василий Александрович (июль 1942), Фалалеев Ной Елиссеевич (июль 1942); комиссар Канкулов Дмитрий Андреевич (июль 1942); начальник штаба Фалалеев Ной Елиссеевич (июль 1942).

29 июня 1942 г. по указанию Витебского подпольного обкома КП(б)Б отряд (около 400 чел.) развернут в бригаду в составе 1, 2, 3, 4-го отрядов. Позже организованы 5-й и 6-й. В боях с карателями (апрель 1943 г.) 2-й отряд был рассеян. В связи с изменением состава бригады отрядам 3, 4, 5, 6-му в июле 1943 г. присвоены соответственно новые померные обозначения — 2, 3, 4, 5-й, позже создан 6-й отряд. Согласно приказу БШПД бригада в октябре 1943 г. передислоцировалась в Миорский район Вилейской области.

Бригада действовала в Невельском районе Калининской, Меховском, Городокском, Россоноском — Витебской, Миорском, Дисненском и Шарковщинском — Вилейской областей.

Соединилась с частями Красной Армии 3 июля 1944 г. в составе 6 отрядов общей численностью 603 партизана.

Из них: мужчин — 549, женщин — 54; белорусов — 418, русских — 85, украинцев — 11, других нац. — 89; членов ВКП(б) — 34, кандидатов — 56, членов ВЛКСМ — 69, беспартийных — 444.

Командиры бригады: Астрейко Александр Александрович (июль 1942 — июль 1942), Фалалеев Ной Елиссеевич (июль 1942 — август 1942, октябрь 1942 — сентябрь 1943), Сташкевич Яков Христианович (август 1942 — октябрь 1942, погиб), Сазыкин Василий Александрович (сен-

тябрь 1943 — январь 1944), Ермак Николай Иванович (январь 1944 — июнь 1944, погиб), Дюмин Дмитрий Иванович (июнь 1944 — июль 1944); комиссары: Касаткин Яков Иванович (июнь 1942 — октябрь 1942), Петров Георгий Сергеевич (октябрь 1942 — август 1943), Шенделев Владимир Кузьмич (август 1943 — январь 1944), Расюк Фома Маркович (январь 1944 — июль 1944); начальники штаба: Фалалеев Ной Елисеевич (июнь 1942 — июль 1942, август 1942 — октябрь 1942), Соболев Алексей Герасимович (апрель 1943, погиб), Плотников Александр Павлович (май 1943 — май 1944), Шарипов Филипп Ильич (май 1944 — июль 1944).

1-й отряд

Образован 29 июня 1942 г. С начала организации именовался 4-й.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 106 партизан.

Командиры отряда: Сазыкин Василий Александрович (июнь 1942 — апрель 1943), Семенов Алексей Семенович (апрель 1943 — сентябрь 1943), Ермак Николай Иванович (сентябрь 1943 — октябрь 1943), Игнатъев Александр Степанович (октябрь 1943 — июль 1944); комиссары: Семенов Алексей Семенович (июнь 1942 — февраль 1943), Потапенко Зиновий Степанович (март 1943 — июнь 1943, погиб), Андреев Федор Данилович (июнь 1943 — июль 1944); начальники штаба: Тетерев Николай Павлович (— ноябрь 1942), Шабалов Николай Алексеевич (декабрь 1942 — февраль 1943, погиб), Зайцев Филипп Прохорович (— сентябрь 1943), Ковалев Владимир Павлович (сентябрь 1943 — март 1944), Буряк Василий Ефимович (март 1944 — июнь 1944, погиб).

2-й отряд

Создан 29 июня 1942 г. В боях с противником в апреле 1943 г. был рассеян на группы.

Командир отряда Бабкин Михаил Тихонович (июнь 1942 — апрель 1943); комиссары: Прохоров Василий Фомич (— июль 1942), Потапенко Зиновий Степанович (июль 1942 — октябрь 1942), Будько Василий Антонович (октябрь 1942 — апрель 1943); начальники штаба: Логунов Василий Алексеевич (июнь 1942 — август 1942), Демирин Степан Андреевич (август 1942 — февраль 1943).

2-й отряд (второго состава)

Организован 29 июня 1942 г. До июля 1943 г. именовался 3-й.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 140 партизан.

Командиры отряда: Кочетков Василий Алексеевич (декабрь 1942 — март 1943), Дюмин Дмитрий Иванович (март 1943 — июнь 1944), Утко Степан Никитович (июль 1944 — июль 1944); комиссары: Шенин Николай Родионович (июнь 1942 — февраль 1943), Семенов Алексей Семенович (февраль 1943 — апрель 1943), Будько Василий Антонович (— декабрь 1943), Шарипов Филипп Ильич (декабрь 1943 — май 1944), Логунов Григорий Матвеевич (май 1944 — июль 1944); начальники штаба: Астапенко (июнь 1942 —), Исапов Василий Михайлович (сентябрь 1942 — январь 1943, погиб), Игнатъев Александр Степанович (март 1943 — октябрь 1943), Шуремов Владимир Федорович (ноябрь 1943 — февраль 1944, погиб), Горбатенко Петр Елисеевич (февраль 1944 — июнь 1944, погиб), Рассказов Михаил Иванович (июнь 1944 — июль 1944).

3-й отряд

Образован 29 июня 1942 г. С начала организации именовался 1-й, затем, до июля 1943 г., — 4-й.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 54 партизана.

Командиры отряда: Григорьев Николай Никифорович (июнь 1942 — август 1942), Игнатъев Александр Степанович (август 1942 — октябрь 1942), Буваленко Иван Филиппович (ноябрь 1942 — июль 1944, погиб), Дибровный Алексей Григорьевич (июнь 1944 — июль 1944); комиссары: Андреев Федор Данилович (июнь 1942 — август 1942), Голенищев Григорий Михайлович (август 1942 — октябрь 1942, погиб), Ермак Николай Иванович (ноябрь 1942 — сентябрь 1943), Семенов Алексей Семенович (сентябрь 1943 — июль 1944); начальники штаба: Ахрамеев Дмитрий Фомич, Плотников Александр Павлович (ноябрь 1942 — апрель 1943), Медведев Тихон Фомич (— сентябрь 1943), Дудин Василий Иванович (октябрь 1943 — апрель 1944), Будько Василий Антонович (апрель 1944 — май 1944), Дибровный Алексей Григорьевич (май 1944 — июль 1944), Логунов

Василий Алексеевич (июнь 1944 — июль 1944).

4-й отряд

Организован в июле 1942 г. из личного состава, выделенного отрядом П.Н. Широкова бригады «Несуловимые». До июля 1943 г. именовался 5-й.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 91 партизана.

Командиры отряда: Шарипо Ефрем Максимович (июль 1942 — август 1942), Крюков Николай Николаевич (август 1942 — октябрь 1942), Голайдо Захар Евстафьевич (октябрь 1942 — январь 1943, погиб), Шейн Николай Родионович (февраль 1943 — июнь 1943), Шарипов Филипп Ильич (июнь 1943 — декабрь 1943), Горбатенко Николай Елисеич (декабрь 1943 — июль 1944); комиссары: Логунов Григорий Матвеевич (июль 1942 —), Никитин Сергей Васильевич (декабрь 1943 — июль 1944), начальники штаба: Шарипов Филипп Ильич (июль 1942 — июнь 1943), Карпов Демьян Карпович (июнь 1943 — июль 1943), Логунов Григорий Матвеевич (июль 1943 — декабрь 1943), Логунов Василий Алексеевич (май 1944 — июнь 1944), Бабкин Михаил Тихонович (июнь 1944 — июль 1944).

5-й отряд

Образован в декабре 1942 г. До июля 1943 г. именовался 6-й.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 91 партизана.

Командиры отряда: Косенков Григорий Прохорович (декабрь 1942 — июль 1943), Батянов Александр Федорович (июль 1943 — сентябрь 1943), Демин Степан Андреевич (октябрь 1943 — май 1944), Будько Василий Антонович (май 1944 — июль 1944); комиссар Журов Федор Петрович (май 1943 — июль 1944); начальник штаба Глазкин Александр Афанасьевич (июнь 1943 — июль 1944).

6-й отряд

Сформирован в августе 1943 г. на базе инициативной группы В.А. Сазыкина, выделенной бригадой 25 июня 1943 г.

На день соединения с частями Красной Армии насчитывал 105 партизан.

Командиры отряда: Бабкин Михаил

Тихонович (август 1943 — октябрь 1943), Ефремов Иван Ефремович (октябрь 1943 — июль 1944); комиссар Карпов Демьян Карпович (август 1943 — июль 1944); начальник штаба Скоробогатый Дмитрий Яковлевич (август 1943 — июль 1944).

Агитационный отряд

им. А.М. Горького

Сформирован 28 января 1944 г. Вилейским подпольным обкомом КП(б)Б как агитационный отряд.

На день соединения с частями Красной Армии, 4 июля 1944 г., насчитывал 27 партизан.

Командиры отряда: Тихонов Владимир Ильич (январь 1944 — май 1944), Ягодинский Федор Григорьевич (— июль 1944); комиссар Николаев Александр Сергеевич (январь 1944 — июль 1944); начальники штаба: Ягодинский Федор Григорьевич (январь 1944 —), Гнездилов Михаил Георгиевич (— июль 1944).

16-я СМОЛЕНСКАЯ БРИГАДА

Создана 28 июля 1942 г. в Касплянском районе Смоленской области на базе отрядов В.И. Целищевского и А.С. Лещева, выделенных 3-й бригадой Смоленской области. Отрядам были присвоены номерные обозначения 1-й и 2-й. Позже в составе бригады организованы отряды 3, 4, 5, 6, 7, 8-й (последний в декабре 1943 г. расформирован). До весны 1943 г. бригада именовалась 5-я, действовала в Смоленской области, в марте 1943 г. передислоцировалась в Витебскую.

Бригада действовала в Касплянском, Руднянском районах Смоленской, Лиепненском, Оршанском, Сяпненском, Богушевском, Ушачском — Витебской и Миорском, Шарковщинском, Свирском — Вилейской областей.

Соединилась с частями Красной Армии 5 июля 1944 г. в составе 7 отрядов численностью 637 партизан.

Командиры бригады: Давыдкин Трофим Гурьевич (июль 1942 — август 1942), Шлапаков Иван Романович (август 1942 — июль 1944), Алесенков Иван Кузьмич (март 1944 — июль 1944, и.о.); комиссары: Гольцев Дмитрий Тимофеевич (июль 1942 — сентябрь 1943), Куличков Александр Михайлович (октябрь 1943 — март 1944), Тимошенко Григорий Николаевич (март 1944 — июль 1944); начальники

штаба: Шалыгин Афанасий Ефимович (июль 1942 —), Алесиков Иван Кузьмич (март 1943 — апрель 1943), Юрьев Павел Филиппович (июль 1943 — январь 1944), Виноградов Павел Иванович (январь 1944 — май 1944), Бурцев Алексей Иванович (июль 1944 — июль 1944).

Партызанскія камандзіры

АКУЛАЎ Флор Карнеевіч, нарадзіўся ў 1912 г. Да вайны — інструктар Магілёўскага палітаддзела Беларускай чыгушкі. У Вялікую Айчынную — сакратар Шаркаўшчынскага падпольнага РК КП(б)Б, камісар партызанскай брыгады «За Радзіму».

АЛЬШАНСКІ Прохар Мікалаевіч, нарадзіўся 27.7.1913 г. у сяле Новаказанка Тэўрызскага раёна Омскай вобласці. Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў камсамольска-маладзёжнага падполля і партызанскага руху на тэрыторыі Віцебскай і Вілейскай абласцей. Доктар гістарычных навук (1973). Закончыў БДУ (1952), Акадэмію грамадскіх навук пры ЦК КПСС (1957). З ліпеня 1941 г. на Заходнім фронце, са снежня 1941 г. у партызанскім атрадзе. У красавіку — кастрычніку 1942 г. сакратар Мехаўскага падпольнага РК ЛКСМБ, з лістапада 1942 г. упаўнаважаны ЦК ЛКСМБ па Вілейскай вобласці. З 15.4 да 14.9.1943 г. сакратар, пасля да 5.7.1944 г. намеснік сакратара Вілейскага падпольнага абкома ЛКСМБ, рэдактар абласнога камсамольскага бюлетэня «Молодежь Белоруссии в борьбе за Родину». З 1944 г. на партыйнай рабоце і ў друку. З 1957 г. у апарате ЦК КПСС. З 1959 г. у Інстытуце славяназнаўства і балканістыкі АН СССР.

БАСКАКАЎ Аляксей Андрэевіч, нарадзіўся 11.2.1923 г. у в. Сапнікава Капакоўскага раёна Калінінскай вобласці. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Віцебскай вобласці. З чэрвеня 1941 г. камандзір камсамольска-маладзёжнага батальёна па абарончым будаўніцтве ў Калінінскай вобласці. У ліпені 1942 г. — маі 1943 г. камандзір партызанскай брыгады імя У.І.Леніна. Загінуў у баі 19.5.1943 г.

КРЫСАЎ Іван Ніканоравіч, нарадзіўся 16.3.1918 г. у в. Жэрдзева Урыцкага раёна Арлоўскай вобласці. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. У партызанах з кастрычніка 1941 г.: камандзір групы, начальнік штаба атрада,

Дружэцця паводле кн.: Партизанские формирования Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (1941—1944): Краткие сведения об организационной структуре партизанских соединений, бригад (полков), отрядов (батальонов) и их личном составе. Мн., 1983. С. 176—182, 191—194, 198—200, 200—211, 207—211, 218—219, 317.

брыгады, у лютым — ліпені 1944 г. камандзір партызанскай брыгады імя К.Я.Варашылава. З 1944 г. па савецкай і гаспадарчай рабоце.

ЛЫСЁНАК Генадзь Канстанцінавіч, нарадзіўся ў 1921 г. у Шаркаўшчынскім раёне. Да вайны — старшыня раённага камітэта фізкультуры і спорту. У Вялікую Айчынную вайну адзін з арганізатараў партызанскага руху ў раёне, сакратар Шаркаўшчынскага падпольнага РК ЛКСМБ.

МАНОХІН Віктар Аляксандравіч, нарадзіўся 23.1.1911 г. у г. Томск. Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў партыйнага падполля і партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. З 1932 г. у органах АДПУ і НКУС СССР. У партызанах з верасня 1941 г.: з чэрвеня 1942 г. камісар, з лютага 1943 г. камандзір атрада, у верасні 1943 г. — ліпені 1944 г. — партызанскай брыгады імя М.Ф.Гастэлы, адначасова член Ашмянскага падпольнага РК КП(б)Б. З 1944 г. намеснік старшыні Полацкага аблвыканкома, намеснік міністра аўтамабільнага транспарту БССР, пачальнік Упраўлення забеспячэння і збыту пры СМ Літоўскай ССР, у 1954—1967 гг. па адміністрацыйнай рабоце. Памёр 26.9.1972 г.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Анатоля Данілавіч, нарадзіўся 4.3.1907 г. у в. Цюмінска Балашоўскага раёна Саратаўскай вобласці. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. Закончыў Варопежскі хіміка-тэхналагічны інстытут (1934). Працаваў у харчовай прамысловасці. Са снежня 1941 г. на Калінінскім фронце. У партызанах з красавіка 1942 г.: камандзір групы, роты, з ліпеня 1942 г. пачальнік штаба Асвейскай партызанскай брыгады імя Фрунзе, камандзір атрада, з кастрычніка 1942 г. — батальёна, аб'яднаўшага групу атрадаў. У сакавіку 1943 г. — чэрвені 1944 г. камандзір партызанскай брыгады імя ЦК КП(б)Б, адначасова член Докшыцкага падпольнага РК КП(б)Б. У 1945—1974 гг. пра-

цаваў у сістэме прамысловага будаўніцтва. Памёр 6.4.1980 г.

ПАНАМАРОЎ Аркадзь Мікалаевіч, нарадзіўся 1.5.1912 г. у в. Ігулка Мікалаеўскага раёна Мікаласўскай вобласці. Адзі з кіраўнікоў партыйнага падполля і партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. Закончыў Мінскі педагагічны інстытут (1958). З 1933 г. на камсамольскай і партыйнай рабоце. У партызанах з мая 1942 г.: палітрук узвода, са жніўня 1942 г. камісар, камандзір атрада, у ліпені 1943 г. — ліпені 1944 г. камандзір партызанскай брыгады «Спартак», адначасова з верасня 1943 г. сакратар Відзаўскага падпольнага РК КП(б)Б. Пасля вайны на савецкай, гаспадарчай і педагагічнай рабоце. Яго імем названа вуліца ў в. Дзераўная Стаўбцоўскага раёна. Памёр 28.12.1974 г.

СЫРАМАХА Павел Якаўлевіч, нарадзіўся 10.5.1915 г. у в. Дварэц Жыткавіцкага раёна, адзі з кіраўнікоў партыйнага падполля і партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. Закончыў Рэспубліканскую школу пры ЦК КПБ (1953). З 1935 г. на савецкай рабоце. З чэрвеня 1941 г. у Чырвонай арміі. У партызанах са жніўня 1942 г., з верасня 1942 г. камісар атрада, батальёна, у ліпені — верасні 1943 г. камісар, у верасні 1943 — ліпені 1944 г. камандзір партызанскай брыгады імя Г. К. Жукава, адначасова са снежня 1943 г. сакратар Браслаўскага падпольнага РК КП(б)Б. З 1944 г. на камсамольскай, партыйнай, савецкай і гаспадарчай рабоце.

ТУБЕЛІС Уладзімір Іванавіч, нарадзіўся 28.10.1911 г. у г. Віцебск. Адзі з кіраўнікоў партыйнага падполля і партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. Закончыў Рэспубліканскую партыйную школу пры ЦК КП(б)Б (1951). З 1931 г. на партыйнай і гаспадарчай рабоце. З 1942 г. упаўнаважаны ЦК КП(б)Б у Вілейскай вобласці. Са жніўня 1943 г. камісар атрада, у кастрычніку 1943 г. — ліпені 1944 г. камісар партызанскай брыгады імя М. Ф. Гастэлы, адначасова ў верасні 1943 г. — ліпені 1944 г. сакратар Ашмянскага падпольнага РК КП(б)Б. З 1944 г. на партыйнай і гаспадарчай рабоце ў Маладзечанскай вобласці. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1947 — 1951 гг. Яго імем названа вуліца ў г. Ашмяны. Памёр 17.5.1955 г.

УСАЎ Мікалай Ягоравіч, нарадзіўся 9.5.1913 г. у в. Вялікія Кулігі Невельскага

раёна Пскоўскай вобласці. Адзі з кіраўнікоў партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. Удзельнік вызвалення Заходняй Беларусі ў 1939 г. З 1940 г. на культурна-асветнай рабоце ў Баранавічах. У партызанах з мая 1942 г.: са снежня 1942 г. пачальнік штаба, камісар атрада, у красавіку 1943 г. — ліпені 1944 г. партызанскай брыгады 1-й імя А. В. Суворова, адначасова член Пліскага падпольнага РК КП(б)Б. З 1944 г. на партыйнай рабоце ў Маладзечанскай вобласці, у 1951 — 1958 гг. на заводзе ў Мінску. Аўтар успамінаў «У сям'і партызанскай» (1988).

ФАЛАЛЕЕЎ Ной Елісеевіч, нарадзіўся 27.8.1912 г. у с. Слудка Вяшка-Паляйскага раёна Кіраўскай вобласці. Адзі з кіраўнікоў партызанскага руху ў Віцебскай вобласці. Закончыў Пермскі настаўніцкі інстытут (1937), Рэспубліканскую партыйную школу пры ЦК КП(б)Б (1951). З 1929 г. рабочы, з 1937 г. на педагагічнай рабоце. З чэрвеня 1941 г. на Заходнім фронце. З верасня 1941 г. кіраўнік падпольнай групы ў Полацкім раёне. У партызанах з мая 1942 г.: камандзір атрада, у ліпені — жніўні 1942 г. і кастрычніку 1942 г. — верасні 1943 г. камандзір, адначасова ў чэрвені — кастрычніку 1942 г. пачальнік штаба партызанскай брыгады 4-й Беларускай, з верасня 1943 г. у распараджэнні БШПР. Да 1969 г. на савецкай і гаспадарчай рабоце ў Віцебскай вобласці.

ХОМЧАНКА Пётр Антонавіч, нарадзіўся 8.7.1906 г. у в. Міклашны Віцебскага раёна. Адзі з кіраўнікоў партызанскага руху ў Віцебскай і Вілейскай абласцях. Закончыў Аб'яднаную Беларускаю вышнюю школу імя ЦВК БССР (1930), Інтэнданцкую акадэмію Чырвонай арміі (1941). З 1927 г. у Чырвонай арміі. Удзельнік савецка-фінляндскай вайны 1939 — 1940 гг. У Айчынную вайну ўдзельнік баёў над Лепінградом. У партызанах з чэрвеня 1942 г.: камандзір аддзялення, у ліпені — кастрычніку 1942 г. пачальнік штаба, у кастрычніку 1942 г. — сакавіку 1943 г. камандзір партызанскай брыгады імя С. М. Кароткіна, у сакавіку 1943 г. — сакавіку 1944 г. і ў чэрвені — ліпені 1944 г. — партызанскай брыгады 1-й імя А. В. Суворова. Да 1951 г. на савецкай і гаспадарчай рабоце. Памёр 31.5.1973 г.

ШЛАПАКОЎ Іван Раманавіч, нарадзіўся 2.5.1909 г. у с. Самсоны Краснін-

скага раёна Смаленскай вобласці. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Віцебскай вобласці. З 1929 г. на гаспадарчай і камсамольскай рабоце. З ліпеня 1941 г. на фронце. У партызанах са жніўня 1941 г.: у студзені — ліпені 1942 г. камандзір атрада, у жніўні 1942 г. — ліпені 1944 г. — партызанскай брыгады 16-й Смаленскай. Да 1958 г. у Савецкай арміі.

ЮКША Іван Восіпавіч, нарадзіўся 12.4.1918 г. у Вёсцы № 2 Усвяцкага раёна Пскоўскай вобласці. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. Закончыў Веліжскае педагагічнае вучылішча (1941), Мінскі педагагічны інстытут (1966). З ліпеня 1941 г. удзельнік партызанскага руху ў Смаленскай вобласці. З лютага 1942 г. у органах міліцыі ва Усвяцкім раёне Смаленскай вобласці. З кастрычніка 1942 г. на Беларусі: камісар партызанскага атрада, у верасні 1943 г. — ліпені 1944 г. камісар, адначасова ў чэрвені — ліпені 1944 г. в.а. камандзіра парты-

занскай брыгады «Кастрычнік», член Пліскага падпольнага РК КП(б)Б. У 1944 — 1978 гг. на партыйнай і педагагічнай рабоце.

ЮРЧАНКА Фёдар Кірылавіч (партызанскі псеўданім Вятроў), нарадзіўся 13.9.1913 г. у в. Прудок Веліжскага раёна Смаленскай вобласці. Адзін з кіраўнікоў партыйнага падполля і партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. З 1931 г. на педагагічнай рабоце. У партызанах з ліпеня 1941 г.: камандзір атрада, з лютага 1942 г. 2-і сакратар Усвяцкага РК ВКП(б) Смаленскай вобласці. З верасня 1942 г. камандзір партызанскага атрада, у верасні 1943 г. — чэрвені 1944 г. — партызанскай брыгады «Кастрычнік», адначасова ў жніўні 1943 г. — маі 1944 г. сакратар Пліскага падпольнага РК КП(б)Б. У 1945 — 1976 гг. на педагагічнай рабоце ў Шаркаўшчынскім раёне.

Партыйныя і камсамольскія органы, якія дзейнічалі на тэрыторыі Пліскага і Шаркаўшчынскага раёнаў

ПЛИССКИЙ ПОДПОЛЬНЫЙ РАЙКОМ КП(б)Б (29.8.1943—2.7.1944)

Арганізаван Вілейскім падпольным обкомом КП(б)Б 29 августа 1943 года, секретарем райкома КП(б)Б утвержден командир партизанской бригады «Октябрь» Ф.К.Юрченко («Ветров»), потом А.М.Куличков. Райком партии базировался в партизанской бригаде «Октябрь» (комиссар И.И.Юкша).

СОСТАВ ПОДПОЛЬНОГО РАЙКОМА КП(б)Б

Секретари: Юрченко («Ветров») Федор Кириллович (29.8.1943—5.1944), Куличков Александр Михайлович (3.1944—2.7.1944).

Члены райкома: Киселева Анна Ивановна (29.8.1943—2.7.1944), Усов Николай Егорович (29.8.1943—2.7.1944), Юкша Иван Иосифович (29.8.1943—2.7.1944).

Печатный орган подпольного райкома КП(б)Б — газета «За свободу».

Редактор Василевский Антон Тихонович.

ШАРКОВЩИНСКИЙ ПОДПОЛЬНЫЙ РАЙКОМ КП(б)Б (11.9.1943—2.7.1944)

Образован 11 сентября 1943 года, утвержден Ви́лейским подпольным обкомом КП(б)Б 14 сентября 1943 года, базировался в партизанской бригаде «За Родину» (комбриг П.Н.Широков, комиссар Ф.К.Акулов).

СОСТАВ ПОДПОЛЬНОГО РАЙКОМА КП(б)Б

Секретарь Акулов Фрол Корнеевич (11.9.1943—2.7.1944).

Члены райкома: Гусев Николай Степанович (11.9.1943—2.7.1944), Кондращенко Николай Владимирович (7.2.1944—2.7.1944), Широков Петр Николаевич (11.9.1943—2.7.1944).

Печатный орган подпольного райкома КП(б)Б — газета «Народный мститель»

Редактор Коптюгов Копетантин Исаакович.

Друкуецца паводле кн.: Подпольные партийные органы Компартии Белоруссии в годы Великой Отечественной войны. 1941—1944: Краткие сведения об организации, структуре и составе. Мн., 1975. С. 93—94, 96—97.

**ПЛИССКИЙ ПОДПОЛЬНЫЙ РАЙКОМ
ЛКСМБ (15.12.1942—2.7.1944)**

В октябре 1942 года в Плиссский район прибыла утверждающая ЦК ЛКСМБ секретарем Плисского подпольного райкома комсомола А.И.Киселева. 15 декабря 1942 года к ней присоединился секретарь Плисского подпольного райкома ЛКСМБ Н.А.Плехневич. С этого времени Плиссский подпольный райком комсомола стал работать как коллегиальный орган. Его основная база находилась в партизанской бригаде «Октябрь» (командир Ф.К.Юрченко, комиссар И.И.Юкша) в Плисском районе.

СОСТАВ ПОДПОЛЬНОГО РАЙКОМА ЛКСМБ

Секретари: Киселева Анна Ивановна (10.1942—2.7.1944), Плехневич Николай Александрович (секретарь по пропаганде, 15.12.1942—14.3.1944, погиб), Максименко Мария Сергеевна (секретарь по пропаганде, 14.3.1944—2.7.1944).

Члены райкома: Райпе Нина Антоновна (15.12.1943—17.2.1944, погибла), Максименко Мария Сергеевна (28.8.1943—14.3.1944), Дроздович Елизавета Августиновна (28.8.1943—2.7.1944), Котов Семен Иванович (27.9.1943—2.7.1944), Слабухо Алексей Петрович (15.12.1943—2.7.1944).

**ШАРКОВЩИНСКИЙ ПОДПОЛЬНЫЙ
РАЙКОМ ЛКСМБ (14.9.1943—2.7.1944)**

До создания подпольного райкома комсомольской работой в районе руководил член бюро довоенного состава Шарковщинского района ЛКСМБ Г.К.Лысенок. Подпольный райком комсомола приступил к работе 14 сентября 1943 года. Его основная база находилась в партизанской бригаде «За Родину» (командиры П.Н.Широков, Н.В.Кондращенко, комиссар Ф.К.Акулов).

СОСТАВ ПОДПОЛЬНОГО РАЙКОМА ЛКСМБ

Секретари: Лысенок Геннадий Константинович (14.9.1943—2.7.1944), Смирнов Николай Данилович (секретарь по пропаганде, 14.9.1943—2.7.1944).

Члены райкома: Гилько Иосиф Александрович (14.9.1943—2.7.1944), Пилецкий Павел Адамович (14.9.1943—2.7.1944), Тихомирова Елена Агеевна (14.11.1943—2.7.1944).

Инструкторы райкома по подпольной работе: Балай Петр Александрович (14.11.1943—2.7.1944), Болт Владимир Владимирович (14.11.1943—2.7.1944), Бресский Николай Петрович (14.11.1943—2.7.1944).

Друквецца паводле кн.: Подпольные комсомольские органы Белоруссии в годы Великой Отечественной войны. 1941—1944: Краткие сведения об организации, структуре и составе. Мн., 1976. С. 124—125, 128—129.

Суро́ва шумелі́ Казя́нскія лясы

**З успамінаў І.А.Кабранава, былога камісара атрада імя А.М.Горкага
брыгады «Кастрычнік»**

Першыя ўрокі партызанскай барацьбы атрымаў у кашцы 1941 г., калі мы адступалі па тэрыторыі суседняй Літвы. Ужо тады быў палітруком. Адыходзілі з баямі ў бок Беларусі.

На пачатку мая 1942 г. мы апынуліся ў Казя́нскіх лясах, дзе дзейнічаў у гэты час партызанскі атрад «Спартак». Камандзірам атрада быў Аркадзь Мікалаевіч Панамароў, камісарам — Міхаіл Купрэвіч Ігнацьеў, пачальнікам штаба — Іван Мікапавіч Крысаў. У хуткім часе нас прынялі ў атрад. Я быў прызначаны палітруком коннага ўзвода разведкі.

Ворагам мы паносілі адчувальныя ўдары. Але хтосьці паведаміў у нямецка-палі-

цэйскі гарнізон у Паставы, што штаб нашага атрада вельмі слаба ахоўваецца. Фашысты вырашылі выкарыстаць гэту акалічнасць. На «лёгкую» аперацыю з радасцю згадзіліся 70 афіцэраў-выпускнікоў нямецкіх ваенных школ, якія якраз былі ў Паставах. Пакінуўшы каля вёскі Азерава аўтамашыны, яны ў суправаджэнні паліцэйскіх пакіраваліся ў лагер. Аднак копныя разведчыкі свочасова заўважылі небяспеку і прынялі ўсе неабходныя меры для абароны. Яны разам з членамі штаба атрада, байцамі гаспадарчага ўзвода зрабілі засаду на дарозе, якая вяла ў лагер. Як толькі гітлераўцы нараўняліся з памі, мы адкрылі агонь. Тым часам на дапамогу

прыйшоў узвод з 25 чалавек пад камандаваннем лейтэнанта Васілеўскага. Вораг быў поўнасьцю разгромлены.

Вестка аб гэтай перамозе партызан пад гітлераўцамі вельмі хутка разшлася па ўсёй акрузе.

З кожным днём колькасць рос наш атрад. Да восні 1942 г. у ім ужо налічвалася звыш 300 чалавек. Практычна кожны дзень мы праводзілі баявыя аперацыі.

У кастрычніку 1942 г. з-за лініі фронту прыйшла да нас група моладзі на чале з камандзірам Фёдарам Кірылавічам Юрчанкам (партызанскі псеўданім — Вятроў). Большасць іюнакоў і дзяўчат — былыя выпускнікі школ. Гэта былі Марыя Максіменка, Іван Бунін, Марыя Цітова, а Марыя Рапс, якая потым стала разведчыцай штаба, спынілася толькі шаснаццаць. Лютая нянавіць да ворага за яго зверствы пад мірным пасельніцтвам, любоў да Радзімы прымусілі іх пакінуць вучобу, узяцца за зброю, нават на цяжкія па іх узросце выправаванні. Мы, старэйшыя таварышы, захапляліся іх цвёрдай рашучасцю змагацца з непаўналетнімі ворагам да поўнага яго разгрому.

Камандаванне атрада вырашыла перавесці мяне ў гэту групу. Маючы рацыю, мы разгарнулі вялікую растлумачальную работу сярод пасельніцтва. Зводкі Саўінфармбюро нашымі разведчыкамі распаўсюджваліся нават у варожых гарнізонах Дзісны, Лужкоў, Шаркаўшчыны, Міёр. Роля іх была неацэнная.

Нашы сувязныя Данат Фаміч Лімапоўскі і яго дачка Ядвіга часта бывалі ў гарнізоне ў Лужках. Зводкі Саўінфармбюро, пісьмы да салдат, якія яны прыносілі, падрывалі настрой гэтых ваяк. Многія з іх пераходзілі да партызан. Потым жа ўвесь полк РВА пад камандаваннем палкоўніка Гіль-Радзіснава перайшоў у рады народных месціцаў і разам з імі змагаўся з нямецкімі карнікамі. Сам Гіль-Радзіснаў стаў камандзірам 1-й Аптыфашыскай партызанскай брыгады. Ён не дажыў на светлых дзён перамогі, загінуў смерцю храбрых у адным з баёў.

Дапамагала нам і пасельніцтва. І не толькі хлебам і вопраткай. Юзефа Шубіна па заданні партызан працавала поварам у сельскагаспадарчай камедатуре. Потым спаліла гміну. Калі падпальвала склад гаручага, была схоплена. Яна не выдала нікога з падполшчыкаў. Актыўнымі нашымі па-

мочнікамі былі Аляксандр Зубко і яго жонка Камілія з Лужкоўскага сельсавета і іншыя.

«Рэйкавая вайна» працягвалася па ўсіх участках чыгункі пашай зоны. На перагонне Глыбокае — Шаркаўшчына — Друя практычна рух цягнікоў не быў наладжаны.

Моцна ахоўвалася чыгунка на перагонне Крулеўшчызна — Падсвілле — Зябкі — Полацк. Але, нягледзячы на гэта, партызаны блакіравалі фашысцкія бункеры, забівалі вартавых. Пад стыкі рэск закладвалі толавныя шашкі. Грымелі выбухі, уверх узляталі кавалкі рэск і шпал. Фашысты, баючыся выходзіць з бункераў, каб не трапіць пад кулі партызан, вялі з кулямётаў неадкладны агонь. Значных страт яны нам не паносілі. Так за адну ноч мы выводзілі са строю сотні рэск. Некалькі сутак затрачвалі гітлераўцы на рамонт чыгуначнага палатна. А гэта значыць, што на фронт не даходзілі эшалоны з жывой сілай і зброяй.

Асабліва кровапралітныя баі былі ў канцы 1943 г. і пачатку 1944 г. Карныя экспедыцыі накіроўваліся адна за адной.

...Брыгада ў гэты час знаходзілася на паўднёвым захадзе Галубіцкай пушчы разам з 1-й Аптыфашыскай брыгадай і брыгадай імя Суворова. У гэтыя цяжкія дні мы перлі вялікія людскія страты. Фашысты бамбілі з самалётаў лінію пашай абароны. Скідвалі кантэйнеры з дробнымі бомбамі, якія рваліся каля самай зямлі. Даводзілася зноў адыходзіць на новас месца дыслакацыі. Па пояс у вадзе, па балоце неслі парашеных, боеспрыпасы. Усю ноч вораг асвятляў тэрыторыю ракетамі, вёў агонь з кулямётаў. Аднак план гітлераўцаў знішчыць нас праваліўся. У гэты складаны час нам дапамагалі з-за лініі фронту. Самалёты з Вялікай зямлі бамбілі фашыстаў, а нам скідвалі аўтамагты, процітапкавыя ружжы (партызанам няраз даводзілася весці барацьбу з танкамі), боеспрыпасы.

У адным з баёў мяне раніла ў плячо і руку. Тады таварышы ў атрадзе, калі я не вярнуўся з разведкі ў вызначаны час, палічылі мяне загінуўшым. А наогул, смерць хадзіла заўсёды побач з памі. Успамінаецца такі эпізод.

Разам з маладым партызанам Анатолем Ялахамым, вяртаючыся з задання, зайшлі на хутар поблізу Крукоў крыху адпачыць. І раптам бачым, што хутар акружаны паліцыяй.

Стаповішча было крытычным. Лес знаходзіўся літаральна побач. Аднак менавіта з гэтага боку вораг і чакаў нас. Таму прынялі рашэнне прарвацца там, дзе менш чакалі. Праз вароты перабраліся ў двор, адтуль папаўзлі ў поле, да ручча. Прыкмецілі фашыскага памагатага. Падкраліся і прыгразілі зброяй, каб маўчаў. І толькі тады, калі мы адпаўзлі на дастатковую адлегласць, пачалі на нас страляць.

Ужо пезадоўга да вызвалення тутэйшых месцаў атрад знаходзіўся каля бало-

та Багна-Мох. І зноў акружэніе, зноў дзень і ноч над галовамі «віселі» фашысцкія самалёты, ірваліся мішы і спарады. Па балоце лашугамі ішлі пемцы з сабакамі.

Было вырашана выходзіць з акружэння малымі групамі, па 7—10 чалавек, а потым збірацца ў дамоўленых месцах.

Партызаны выстаілі, а ў хуткім часе злучыліся з часцямі Чырвонай арміі. Мюгя з іх разам з чырвопаармейцамі пайшлі дарогамі вызваленыя і перамог.

Рызыкуючы жыццём

З успамінаў Віктара Недзведзя, былога камсамольца-падпольшчыка

Разам з Генадзем Мілянцеем, Іосіфам Багаткевічам і Іосіфам Райчошкам я ўваходзіў у адну падпольную камсамольскую групу. Мы дзейнічалі ў асноўным на тэрыторыі Ёдскага сельсавета.

Цяжкі лёс выпаў на долю Генадзя Мілянця. Хлопец (а быў ён самым маладым з нас — 16 гадоў) застаўся сіратой. Яго бацькі, браты і сястра загінулі ў час карнай экспедыцыі, калі фашысты разам з людзьмі спалілі іх родную вёску Кушталі. Генадзь цудам уцалеў. Ён схваўся пад печ у доме, які занялі фашысты. Больш сутак яны тут балявалі. А потым, абрабаваўшы вёску, падпалілі яе. Палыхнула агнём і хата, дзе знаходзіўся Генадзь. Хлопцу ўдалося выскачыць з агнявога пекла. Потым прабраўся да партызан. У маладога натрыста быў свой вялікі рахунак да пемцаў, і ён стаў помсціць ворагам: хадзіў у разведку, мініраваў дарогі, збіраў звесткі аб фашыстах.

Іосіф Багаткевіч з дапамогай сакратара падпольнага РК ЛКСМБ Генадзя Капстанцішавіча Лысёпкі ўсталяваў сувязь з ксяндзам касцёла ў вёсцы Новы Пагост. Той даваў некаторыя звесткі аб ворагу, яны своечасова іх перадавалі партызанам. Генадзь Лысёнак і Іосіф Багаткевіч пасылалі некаторым паліцаям праз іх родных, сваякоў запіскі, каб яны апамяталіся, што трэба пераходзіць на бок партызан, у адваротным выпадку іх будуць судзіць як здраднікаў Радзімы. Гэта дала пэўныя вынікі.

Аднойчы ў вёсцы Глісёпкі паліцай падпалілі дом камсамольца Аляксандра Трабы, здэкаваліся з яго родных. Адзін паліцай, Алапас Цярэнцьеў, з якім падпольшчыкі да гэтага праводзілі работу, адмо-

віўся ўдзельнічаць у расправе. Перайсці на бок партызан Цярэнцьеў усё ж не рашыўся і праз некаторы час застрэліўся. Яго брат, жыхар вёскі Варонка, пайшоў у партызаны.

Пасля вайны Генадзь Мілянцей працаваў у Шаркаўшчыне на чыгунцы, казаў, што трэба адпаўляць тое, што ў час вайны даводзілася разбураць.

Іосіф Багаткевіч загінуў пры вызваленні Польшчы. Іосіф Райчошак пасля вайны працаваў у калгасе ў роднай вёсцы Алашкі.

Я быў разведчыкам. Даводзілася быць у пямецкіх гарнізонах. Добра ведаў польскую мову, і гэта дапамагала ў разведвальнай і агітацыйнай рабоце.

У красавіку 1944 г. пемцы праводзілі мабілізацыю насельніцтва ў так званую Беларускаю краёвую абарону. Падпольныя райкомы партыі і камсамола, камандаванне партызанскіх брыгад накіравалі ў населеныя пункты сваіх прапагандыстаў, каб растлумачыць насельніцтву аб сапраўдных планах ворага. У выпіку масавая мабілізацыя была сарвана. Але батальён БКА у Шаркаўшчыне ворагам удалося стварыць.

Па заданні Генадзя Лысёпкі я быў накіраваны ў гарнізон у Шаркаўшчыну. Батальён БКА размяшчаўся ў былым маітку Чырвоны Двор (за 1 км ад цэнтра Шаркаўшчыны). Ён ахоўваў Шаркаўшчыну з паўночнага боку, заходнюю частку ахоўваў літоўскі батальён, усходнюю і паўднёвую — самаахоўцы, паліцай, пемцы. Генадзь Капстанцішавіч здабыў мне мабілізацыйны ліст. Мяне залічылі саўдзельцамі 3-й роты БКА. Тут знаходзіліся ў асноў-

ным мае аднавяскоўцы і жыхары суседніх вёсак. Вёў сярод іх растлумачальную работу. Большасць з іх не хацела служыць ворагу, але баяліся за свае сем'і. Неаднойчы я ім зачытваў зводкі Саўінфармбюро, разказваў аб наступленні Чырвонай арміі. Відань, наша прапаганда зрабіла сваю справу, бо многія мабілізаваныя вярнуліся дамоў.

Вясной 1944 г. партызаны нашай брыгады разграмілі самаахову ў вёсках Астраўляне, Казакі, Галінова, Камароўшчына, Навасёлкі і іншых. Потым папалі на батальён БКА у Чырвоным Двары. Пасля гэтага дэзерцірства з краёвай абароны пашырылася. Некаторыя мабілізаваныя, каб не служыць ворагу, паўмысна рабілі сябе інвалідамі. Так, жыхар вёскі Яцкаўшчына (прозвішча не памятаю) адсек сабе пальцы на правай руцэ. У канцы красавіка 40 чалавек з 3-й роты БКА перайшлі да партызан і ўліліся ў брыгаду «За Радзіму».

Да вайны адзін год я працаваў настаўнікам, ведаў калег у раёне. Многія з іх дапамагалі мне потым у разведвальнай рабоце. Шмат дапамог былы школьны інспектар Хвашчынскі (імя не памятаю). Калі я знаходзіўся ў гарнізоне, ён дапамагаў мне матэрыялы, даваў некаторыя звесткі аб ворагу.

У партызанскай брыгадзе даводзілася мне весці не толькі агентурную работу. Хадзіў таксама ўзрываць чыгунку ў Літву (Дукшты — Турмонты), на іншыя аб'екты.

Многія партызаны брыгады «За Радзіму» аддалі жыццё ў барацьбе з фашысцкімі захопнікамі. Раскажу пра некаторых разведчыкаў.

Восенню 1943 г. трое партызан вярталіся з разведкі ў атрад. У вёсцы Корніца іх аружылі. Разведчыкі ўступілі ў няроўны бой. Патроны ў іх скончыліся. Адзін партызан забіты, другі цяжка паранены. Разведчыку Антону Пятровічу Мядзведзю з вёскі Буеўшчына ўдалося прарвацца праз кальцо ворага. Але яго таксама цяжка паранілі. Фашыстам не ўдалося яго ўзяць жывым,

ён узарваў пад сабой гранату. Антона Пятровіча партызаны пахавалі на могілках у Юдычыне. Пасля вайны яго астанкі былі перанесены ў Шаркаўшчыну.

Кожны раз цікавыя звесткі аб ворагу прыносяць камандаванню брыгады Міхаіл Фёдаравіч Мінаў. Але аднойчы каля вёскі Гапова ён трапіў у засаду. Партызан не разгубіўся. Даўшы некалькі чэргаў з аўтамата па праціўніку, ён ускочыў у канаву і вырваўся з акружэння. У хуткім часе фашысты самі натрапілі на партызанскую засаду.

1 мая 1944 г. з Шаркаўшчыны ў бок вёскі Ёды пакіраваўся атрад фашыстаў. Разведчык Ігнат Лаўрыновіч (жыхар в. Парэчча) паспеў папярэдзіць партызан, але сам загінуў каля в. Касцюкі. Сястра Лаўрыновіча Раіса, пасля вайны Дубашынская, у той час 11—12-гадовая дзяўчышка, знаходзілася ў партызанскім лагера, часта пад выглядам сіраты хадзіла ў разведку па вёсках.

Вясной 1944 г. партызанам паведамілі, што па дарозе Шаркаўшчына — Міёры рухаецца асоб пемцаў і паліцыі. Народныя месціўцы папалі на асоб. Некалькі пемцаў і паліцэйскіх, у тым ліку здраднік радзімы Ляўкінь Фокаў, былі ўзяты ў палон.

Жыхары вёсак дапамагалі партызанам весці разведку, забяспечвалі прадуктамі харчавання, нярэдка рамантавалі абутак, вопратку.

Вельмі дапамагаў нам настаўнік Мікалай Іванавіч Яблонскі, які дастаўляў разведаныя аб нямецкіх гарнізонах (ён валодаў нямецкай мовай). Шмат адказных даручэнняў камандавання брыгады выкапалі падпольшчыкі Іван, Сяргей і Рыгор Яблонскія, Сцяпан Іосіфавіч Яблонскі, яго сын Іван, Уладзімір Рыгоравіч Дарашчонак і яго бацька Рыгор Фёдаравіч Дарашчонак, Пётр Лявонавіч Дарашчонак, Вікенцій Каспаравіч Шатыбелка, Уладзімір Ходзюш, Міхаіл і Іосіф Лысёнкі, Гепадзь Голуб.

Скрозь агонь і смерць

З успамінаў П.М.Баранава, былога камандзіра аддзялення партызанскага атрада «За перамогу» брыгады імя С.М.Кароткіна, жыхара Шаркаўшчыны

Наша брыгада была створана ў чэрвені 1942 г. на базе асобных партызанскіх атрадаў «Месцівец», «Грозны» і імя К.Я.Варашылава. Да лютага 1943 г. яна пазывалася

ся партызанскай брыгадай Сіроцінскай, затым да чэрвеня таго ж года — партызанскай брыгадай імя Ф.Э.Дзяржынскага.

С.М.Кароткін да вайны працаваў рэ-

дактарам шумілінскай раёншай газеты. Калі ўжо быў камандзірам брыгады імя Ф.Э.Дзяржынскага, загінуў у час пералёту за лінію фронту. У памяць аб ім і была пазвана тады наша брыгада.

Мы дзейнічалі на акупіраванай тэрыторыі Сіроцінскага, Расонскага, Полацкага, Ушацкага, Пліскага, Шаркаўшчынскага і Міёрскага раёнаў.

Партызаны праводзілі дыверсіі па чыгунках Полацк — Маладзечна, Віцебск — Полацк, Гарадок — Невель, па пашэйных і грунтавых дарогах. Разграмілі варожыя гарнізоны на станцыях Язвіна і Лоўша Сіроцінскага, у вёсках Гута, Япчыкава, Званас і Балдышы Полацкага і Азерцы Пліскага раёнаў.

На працягу ўсяго 1943 г. партызаны брыгады актыўна ўдзельнічалі ў разбурэнні чыгуначных камунікацый праціўніка. Толькі ў жніўні 1943 г., калі пачалася «рэйкавая вайна», па чыгушцы Полацк — Маладзечна народныя месціцы пашай брыгады падарвалі больш за 2 тысячы рэек. Здаралася так, што некалькі гадзін запар ляцелі ў павестра варожыя камунікацыі. «Рэйкавая вайна» не спынялася да злучэння партызан з часцямі Чырвонай арміі.

У пачатку верасня 1943 г. праціўнік з гарнізона в. Зябкі ў колькасці да 100 чалавек увайшоў у навакольныя паселеныя пункты. Фашысты грабілі людзей, прымушова забіралі маладых хлопцаў і дзяўчат на кагаржныя работы ў Германію. Разведка паведаміла, у які час яны будуць вяртацца ў гарнізон. Нашым атрадам была зроблена засада каля чыгуначнай станцыі Зябкі. Падпусціўшы захопнікаў метраў за 100, мы адкрылі моцны агонь. У баі было забіта 15 гітлераўцаў і 20 паранена.

У гэтым жа месяцы дыверсійнай групай атрада «Грозны» па чыгушцы Полацк — Маладзечна, каля раз'езда Баравое, былі спалены лессапільны завод і вялікая колькасць гатовай леснапрадукцыі і сыравіны. Гэтай жа групай па рацэ Шоша, каля станцыі Падсвілле, быў узарваны чыгуначны мост.

У сакавіку 1944 г. перад нашай брыгадай, а таксама брыгадамі імя І.В.Сталіна, імя К.Я.Варашылава, 1-й аптыфанысцкай была пастаўлена задача — сарваць рух паяздоў па чыгушцы Полацк — Маладзечна і вузкакалейцы Параф'янаў — Беразіно. Сотні метраў рэек адначасова ўзляцелі ў павестра, рух па чыгушцы Полацк — Мала-

дзечна быў спынены па 9 сутак. Не паспявалі гітлераўцы закончыць рамонт пуцей, як партызаны зноў выходзілі на чыгунку і разбуралі яе.

У канцы 1943 г. фронт наблізіўся да паўночных граіц Полацка-Лепельскай партызанскай зоны. Каб пазбавіць ад партызан свае тылы, гітлераўцы ў снежні 1943 — лютым 1944 гг. некалькі разоў імкнуліся прарваць абарону лясных салдат. Аднак усе іх атакі праваліліся. Вяспой 1944 г. праціўнік арганізаваў карныя экспедыцыі «Свята вясны» і «Імжысты дождж». У 60-тысячную групоўку карнікаў уваходзілі фразавыя часці і спецыяльныя падраздзяленні. На ўзбрасні гітлераўцаў было 235 гармат, 137 танкаў, каля 75 самалётаў, два броненаязды. Тады мы не ведалі дакладна аб варожай сіле. Гэтыя лічбы я прыводжу з успамінаў У.Е.Лабанка, камандзіра партызанскага злучэння Полацка-Лепельскай зоны.

Наша брыгада знаходзілася поблізу вёскі Празаркі і станцыі Зябкі. Трымалі абарону ад вёскі Асінаўка ўздоўж возера Шо і па правым беразе ракі Шоша. Супраць кароткішаў была кінута групоўка злучэння Вятвіцкага ў колькасці 5 тысяч чалавек, 26-ы паліцэйскі полк і асобы полк СС. 25 дзён мы вялі няспынным баі, адбіваючы жорсткія атакі ўзброенага да зубоў ворага, забяспечанага танкамі, цяжкімі гарматамі, авіяцыяй. Дарагой цаной даставалася праціўніку кожная пядзя зямлі. Партызаны біліся з незвычайнай храбрасцю, выматваючы сілы ворага, знішчаючы яго тэхніку.

Праціўнік спрабаваў выціснуць нас з гэтай мясцовасці і заняць шашу, якая вяла да мястэчка Кублічы, прарвацца ў тыл партызанскім брыгадам. Камандаванне аддало загад — разарваць кальцо блакады, а яно тады звужалася да 8 кіламетраў. Пад вечар 4 мая асноўныя партызанскія сілы занялі выгадны зыходны рубеш па поўдзень ад вёскі Забораўна ў Матырышскім лесе. У пач з 4 па 5 мая абарона праціўніка была прарвана, гарнізоны вёсак Паперына і Новае Сяло разгромлены. Партызаны арганізавала выйшлі ў лясны масіў па ўсход ад гарпасёлка Ушачы. З блакады было выведзена і каля 15 тысяч мірных жыхароў.

Камандаваў брыгадай Уладзімір Мануілавіч Талаквядзе, а камбрыгам быў Адольф Браніслававіч Эрдман.

Самалёты прылятаюць апоўначы

З успамінаў Б.Р.Макавейчука, былога начальніка партызанскага аэрадрома

Неяк вечарам у апошніх днях сакавіка 1944 г. мяне выклікалі ў штаб 4-й Беларускай брыгады, які размяшчаўся ў вёсцы Чырвоны Луг. Там мне ўручылі загад аб арганізацыі аэрадрома для прыёму самалётаў. Гэтым загадам я быў пазначаны начальнікам пасадачнай пляцоўкі.

Выбар свой я спыніў на возеры Ельня, што ў самым цэнтры непраходнага балота Багна-Мох. Тут, на астраўку, адзіны будыцак — малельная хатка і хляўчук. Партызаны жартам называлі гэта месца востравам Рабізона.

На гэты малельны востраў можна было дабрацца толькі зімой. Тут жыў адзін стары. Звалі яго Фёдар Буда. Зімой ён парыхтоўваў сабе прадукты, лстам лавіў рыбу, і так перабіваўся да маразоў.

Ужо 4 красавіка я з групай партызан, выдзеленых у памочнікі, падрыхтаваўся да прыёму першых самалётаў з Вялікай зямлі. Напярэдадні звязаўся з аэрадромам, дзе знаходзілася гвардзейская авіячасць, якая абслугоўвала партызан. Дамовіліся аб сігналізацыі і прыёмцы самалётаў.

І вось на партызанскі аэрадром на возеры Ельня прыземліўся першы савецкі самалёт. Лётчык Тарасаў потым яшчэ неаднаразова прылятаў да нас. Кожную ноч самалёты рабілі на некалькі рэйсаў.

Вясна ўступала ў свае правы. Гэты аэрадром аказаўся ўжо неспрыгодным. Трэба было падрыхтаваць новы.

Будаваць новую пасадачную пляцоўку дапамаглі мясцовыя жыхары. Кожны дзень было занята на гэтай рабоце па 250–300 чалавек з розных населеных пунктаў. Працавалі з сярэдзіны красавіка да 7 мая 1944 г. Але з-за нізкай воблачнасці, пастаяльных даж-

жоў не было магчымасці прымаць самалёты.

Пад вечар 9 мая вырашыў з'ездзіць у вёску Шаптырова, дзе знаходзіўся партызанскі шпіталь, правесіць хворых і параненых. Там мяне засыпалі пытаннямі, калі прыляцяць самалёты для адпраўкі людзей на Вялікую зямлю на лячэнне. Нічога канкрэтнага на гэта адказаць не мог. Толькі 12 мая дзень выдаўся надзвычай сонечны. Усе мы, як кажучы, вочы прагледзелі, чакаючы самалётаў. Яшчэ раз вызначылі напрамак ветру. Сігнальныя кастры размясцілі літарай «Г». Загадзя зрабілі каўпакі з чорнай бляхі на выпадак, калі варожыя самалёты выявяць кастры. Гэтымі каўпакамі можна было хутка закрыць агонь.

17 мая апоўначы парэшце пачуўся гул самалётаў. Загарэліся кастры, абазначаючы лініі пасадак. Дзесяць вінтакрылых машын прыземліліся на аэрадрома.

Забраўшы параненых і хворых партызан, самалёты вылечылі на Вялікую зямлю.

...23 мая наш аэрадром прыняў чатыры самалёты. Яны даставілі партызанам боепрыпасы, медыкаменты, свежыя газеты. У дзве гадзіны ночы самалёты ўзялі курс назад. А раніцай прыляцелі яшчэ два самалёты. Лётчыкамі былі Барыс Палоў і Васіль Васільсў. Ноччу яны вярнуліся на сваю базу.

Праз некалькі дзён гітлераўцы падладзілі другую карную экспедыцыю супраць партызан. Пасадачную пляцоўку прыйшлося замаскіраваць, закідаць галлём, а потым і нагул пакінуць яе. Самалётаў больш мы не чакалі. Кола блакады з кожным днём спіскалася ўсё машэй. Партызаны пад націскам ворага адышлі далей на балота Багна-Мох.

Подзвіг ратны, подзвіг працоўны

З успамінаў П.Н.Максіменкі, былога камандзіра атрада «Паўночныя»

У другой палове верасня 1943 г. мяне адклікалі з Паўночна-Заходняга фронту ў распараджэнне Наркамата дзяржбяспекі, які знаходзіўся тады ў Падольску. Шчыра кажучы, не ведаў, што стала прычынай гэтага. Прайшло двое сутак. І толькі потым

паведамлілі, што мяне накіроўваюць у тыл ворага. Неабходна было прыкладна да 20 кастрычніка скамплектаваць групу з сямі-васьмі чалавек, у якой павінны быць радыст, надрыўнікі, разведчыкі.

Ствараючую групу назвалі «Паўночныя».

Раёні яе дзесяняў — паўночны захад Вілейскай вобласці, а дакладней, Докшыцкі, Глыбоцкі, Шаркаўшчынскі, Пліскі і Дунілавіцкі раёны. Перад памі стаяла трыадзіная задача: разведка, дыверсіі, контрразведка.

...Аператыўны работнік Сепічаў пайшоў на задашце 6 лістапада, а вярнуўся 9. Вярнуўся не адзін, а з высокім, армейскай выпраўкі маладым чалавекам.

Сепічаў коратка далажыў аб выкананні задання і пазваў свайго спадарожніка. Ім аказаўся Аляксей Лук'янавіч Танканог, пачальнік разведкі партызанскага атрада імя Г.К.Жукава брыгады імя ЦК Кампартыі Беларусі. Танканог зняў шыпель, і мы ўбачылі на грудзях яго ордэн Леніна.

...33-я армія Заходняга фронту змаглася пад Вязьмай у акружэнні васьмю ўжо каля трох месяцаў. Боспрыпасы на зыходзе, харчоў амаль няма, асабовы склад арміі змучаны бесперапыннымі абарончымі баямі. Камандаванне арміі распрацоўвала план выходу з акружэння. На прарыў ударныя падраздзяленні ішлі цераз раку Угра. А.Л.Танканог у гэтых баях камандаваў ротай.

Ва ўзнагародным лісце Аляксея Лук'янавіча таго часу адзначана: «За час баёў з пямецкімі акупацямі тав. Танканог А.Л. праявіў сябе як мужны і адважны камандзір, адданы справе Леніна-Сталіна.

У баях за вёску Шыпуны (Вяземскі раён) тав. Танканог А.Л. першы ўварваўся ў вёску: ва ўпор расстрэльваў фашыстаў з ручнога кулямёта. У баях 20—21 сакавіка 1942 г. за в. Хмельнікі, калі да вёскі ўшчыльную падыйшлі 6 танкаў, тав. Танканог ва ўпор страляў па танках ворага з ПТР, падбіў адзін, знішчыў двух танкістаў. Два танкі былі падбіты разам з байцамі.

У час другой атакі тав. Танканог, знаходзячыся з байцамі, патхняў іх, вёў знішчальны агонь у абароне і асабіста знішчыў чатырох фашыстаў».

Заклучэнне Васшняга Савета арміі: «Дастойны ордэна Леніна».

Камандуючы 33-й арміі генерал-маёр М. Яфрэмаў.

За члена Васшняга Савета палкавы камісар А. Уладзіміраў.

Загадам па Заходнім фронце ад 28 сакавіка 1942 г. А.Л.Танканог узнагароджаны ордэнам Леніна.

Аднак не пашанцавала Аляксеем Лук'янавічу. Праз некалькі дзён яго цяжка кап-

тузіла, і ён трапіў у палон да фашыстаў. Апрытомнеў у Полацку ў лагеры для ваеннапалонных. Але захаваў і пасіў пры сабе дарагую ўзнагароду — ордэн Леніна і пасведчанне.

Трэба было вырвацца з лагера чаго б гэта ні каштавала. Аляксей Лук'янавіч распрацаваў план знішчэння аховы і ўцёскаў. Аднак ваеннапалонных раздзялілі на групы і вывезлі ў розныя месцы на работы. Танканог папаў у вёску Замошша, што за некалькі кіламетраў ад вузлавой сталіцы Круляўшчызна. Тут ён арганізаваў групу з 5 чалавек і паставіў задачу рыхтавацца да ўцёскаў. Мясцовыя жыхары тайком перадалі ім некалькі гранат. Даведаўшыся, што акупанты рыхтуюцца да нейкага свята, Танканог пазначыў ажыццяўленне свайго плана на гэты дзень.

Калі фашысты сабраліся пад тэнтам грузавой машыны і пачалі папойку, Танканог падаў сігнал да захопу зброі, якая знаходзілася ў кабінах машын. Немцы лічылі, што галодныя, змучаныя неспасільнай працай ваеннапалонныя не змогуць уцячы і дапусцілі памылку: пакінулі каля машын толькі аднаго вартавога. Ён пайграваў на губным гармоніку пейкую мелодыю і чакаў сваёй чаргі папасці пад тэнт.

Байцы падкраліся да вартавога і рэмень спіснулі горла. Гітлеравец нават крыкнуць не паспеў. Адзін з ваеннапалонных схпіў гармонік і стаў выконваць пямецкую песню.

— Усім да машын! Захапіць у кабінах зброю і бягом да балота! — скамандаваў Танканог, спіскаючы ў руцэ аўтамат пямецкага вартавога.

Толькі потым, калі сціхла музыка і ваеннапалонны быў ужо сярод сваіх, фашысты адкрылі страляніну.

Пад раніцу група выйшла з балота да хутара. У жапчыны, якая працавала каля дома, спыталі пра партызан. Яна вынесла з хаты бохан хлеба і гладыш кіслага малака, пачаставала. Потым да іх падыйшоў сівы чалавек і без усякіх роспытаў узяўся праводзіць іх да партызан.

Так папаў Аляксей Лук'янавіч Танканог у атрад імя Г.К.Жукава, дзе пасля ўдзелу ў некалькіх баявых аперацыях яго назначылі камандзірам узвода. Многія з гэтых аперацый былі вельмі дзёрзкія. Напрыклад, вывад з памесця Безымполле больш за 500 галоў буйной рагатай жывё-

надо быть бодрой. Этого требует дело, об этом строго напоминал комиссар партизанского отряда, провожая в путь и вручая чемодан, в котором, как он шутливо выразился, лежал «пирожок с начинкой».

И вот конец пути — большое здание. Настя бросила быстрый взгляд на вывеску, на которой поверх слов уродливо корчилося изображение свастики. С беспечной улыбкой подала пропуск часовому, и, получив разрешение, скрылась за входной дверью.

Поговорив с секретарем-машинисткой по какому-то пустяковому вопросу, она, как бы в забывчивости, оставила чемодан в темном углу помещения и вышла на улицу, снова беспечно улыбувшись часовому. В оставленном чемодане лежал грозный груз — мина замедленного действия. Это и был тот «пирожок с горячей начинкой».

Мина сработала в положенное время. Так было взорвано помещение немецкой жандармерии в городе Глубокое. На счету отважной разведчицы Бельской прибавилось еще 12 убитых гитлеровцев.

Анастасия Давыдовна Бельская родилась 20 июня 1923 года в селе Орехово Начского сельского Совета Полоцкого района в семье крестьянина. Семья была очень большая, и детям с раннего возраста приходилось много работать.

Настя отличалась исключительным трудолюбием как в школе, так и дома. Она была первой помощницей матери — пасла свою и соседских коров, выполняла различную работу по дому, присматривала за младшим братом Костей, сестрами Соней и Варей.

Окончив семилетку, по совету своего старшего брата Иосифа, который в это время работал учителем, Анастасия решила стать учительницей и поступила в Полоцкое педагогическое училище. Приезжая на летние капикулы домой, она не собиралась отдыхать, а сразу включалась в работу. Работала вместе с колхозниками на прополке, на сенокосе. Всегда ее ставили в пример другим.

На втором курсе всех студентов отправили в военные лагеря. Там студенты изучали военное дело. Анастасия была одним из лучших стрелков.

В 1940 году в связи с тем, что в области не хватало учителей начальных классов, более способным студентам предложили пойти работать, а училище кончить заочно. Анастасия согласилась. Она была

направлена в деревню Звонь Ушачского района в начальную школу, где с большим интересом и усердием стала воспитывать молодое поколение. Когда фашистская армия вступила на белорусскую землю, Анастасия без всякого колебания пошла в партизанский отряд.

Анастасия стала разведчицей в партизанских подразделениях, которые дислоцировались в лесах бывших Плисского и Дисненского районов.

...У полицаяв и эсэсовцев Анастасия была на особом счету. Враг считал ее неуловимой и крайне опасной диверсанткой-разведчицей. Друзья-партизаны видели в этой невысокой худенькой девушке особый талант проникать в самые опасные места.

Шло лето 1943 года. Народные метатели своими боевыми операциями активно помогали Красной армии гнать врага на запад. Гитлеровцы цеплялись за каждый укрепленный район, создавая там усиленные гарнизоны.

Размещался такой гарнизон на центральной усадьбе совхоза «Городец». Партизаны решили разгромить гарнизон врага. Нужно было определить его силу, выявить слабые места. И вот в разведку вместе с двумя товарищами пошла отважная Анастасия Бельская.

Но удача, не раз сопутствовавшая ей в самых рискованных вылазках против врага, на этот раз изменила. Разведчица наткнулась на засаду. Настю тяжело ранили в ногу. Но она, истекая кровью, продолжала отстреливаться. Вот выпущена последняя пуля, потом схватила гранату, чтобы взорвать себя, но не сдаться живой в руки врага. Но не успела...

Ее доставили в гарнизон в Городец. Под усиленной охраной продержали два дня в местной больнице, а затем бросили в камешный подвал здания штаба гарнизона.

Здесь в подвале Настя встретила свою подругу Анну Краспякову. Анна была схвачена фашистами как связная партизан и несколько стала свидетельницей тяжелых испытаний, которые выпали на долю Анастасии.

По десять раз в сутки вызывали на допрос. Допрос вел изменник Родионы, начальник гарнизона Иван Ветвицкий. На столе перед ним всегда лежали плетка и пистолет. Тут же стоял графин с водкой. Водку он пил стакан за стаканом.

Напрасно старались палачи выведать у Анастасии, где находятся партизаны, какое задание она выполняла, пробираясь в Городцу. Девушка молчала. После допроса ее, избитую до потери сознания, бросали снова в подвал.

Несколько раз возили ее на допрос в Глубокое. Но так и не узнали от девушки ровно ничего.

Партизаны сделали попытку вырвать из лап врага свою лучшую разведчицу. Они заманили фашистов в лес и павязали им бой. Двадцать шесть убитых и десятки раненых увезли с поля боя каратели. Но разгромить гарнизон и освободить Настю не удалось. Ее расстреляли.

Это произошло 27 апреля 1944 года. В центре парка в Городце гитлеровцы собрали все население деревни. Конвой вывел Настю из подвала и ударами прикладов погнал к ранее вырытой могиле. Раненая, изуродованная пытками, она и сейчас па-

водила страх на фашистов. Ее сопровождали двадцать вооруженных солдат, хотя от подвала до могилы было 30—35 метров. Партизанка шла с гордо поднятой головой. Она пела. Когда разведчица подошла к могильной яме, она повернулась и крикнула:

— Стреляйте, гады! Все равно всех не перестреляете! За мою голову вы дорого заплатили!

Выстрел оборвал голос отважной партизанки...

Жители Городца, Лужков чтут память Анастасии Бельской. На ее могиле высится обелиск, ее именем названа улица в Лужках.

В Лужковской средней школе по многолетней традиции 27 апреля — в день гибели Анастасии Бельской — проходит день ее памяти.

З фонда музея боевой славы Лужковской средней школы.

Ішлі ў разведку хлапчукі

У 1960—1970-я гады, калі я працавала пастаўніцай беларускай мовы і літаратуры ў Шаркаўшчынскай сярэдняй школе, мы імат увагі ўдзялялі пошукавай рабоце. Вучні сустракаліся з удзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны, запісвалі іх успаміны. Вялі перапіску з былымі камандзірамі і камісарамі партызанскіх брыгад і атрадаў, якія змагаліся з фашыстамі на тэрыторыі Шаркаўшчынскага раёна. Гэтыя несаценныя сведчанні сэрцаў чалавечых адыгрывалі вялікую ролю ў выхаваўчай рабоце.

У 1978 г. паш клас, у якім я была класным кіраўніком, атрымаў ліст ад былога камісара партызанскай брыгады імя Суворова Мікалая Ягоравіча Усава, у якім ён расказваў пра лясных гаўрошаў Жэню Кухарэнку, Сяргея, Аляксея і Вапо Слабухаў.

З Жэнем Кухарэнкам Мікалай Ягоравіч пазнаёміўся ў партызанскай брыгадзе. Хлопчык год чатырнаццаці, арануты ў лёгкую куртку, на галаве — чырвоная армейская пілотка, на грудзях — пямецкі аўтамат. Сапраўдны партызан. На гаворцы адчувалася, што ён не мясцовы жыхар, па сумных вачах няцяжка было вызначыць — паспытаў гора.

Цяжкі лёс у Жэні Кухарэнкі. Прысхаў

ён з маці і двума малодшымі братамі з Ленінграда пагасцяваць да дзядулі Антопа ў вёску Громаўку Дрысенскага раёна. Тут яго і застала вайна.

Аднойчы ў вёсцы з'явіліся фашысты, пачалі патрабаваць зерне, якое было схавана ў зямлі. Дзядуля супраціўляўся, яго спачатку білі, а потым застрэлілі. Бачыў Жэня, як згарэлі ў хаце яго браты — Алег і Толя, а цяжка параненую маці забралі некуды фашысты.

Жэня пайшоў у партызанскі атрад. Адвага і знаходлівасць здзіўлялі нават бывалых партызан.

Аднойчы Жэня вяртаўся з разведкі з мястэчка Шаркаўшчына. Недалёка ад вёскі Казачкі неспадзявана паткнуўся на фашысцкую засаду. Немцы былі зусім блізка, але агню не адкрывалі, відаць, разлічвалі захапіць юнага разведчыка ў палон. Не страляў і Жэня. Маўляў, адзіп супраць некалькіх гітлераўцаў. Аўтамат тут не дапамога. Уся надзея на гранаты, якія ляжаць за пазухай.

Фашысты, якія заўважылі, што хлопчык не збіраецца страляць, асмялелі, сталі набліжацца. Калі падышлі блізка, Жэня выхапіў гранату і кінуў у гітлераўцаў, а сам упаў на зямлю. Выкарыстаўшы паніку ў радах ворага, юны разведчык неспрыкмет-

па знік. Толькі вышаходлівасць і смеласць выратавалі яму жыццё.

А праз тыдзень пасля гэтага здарэння Жэня разам з партызанамі прабраліся ў Шаркаўшчыну, дзе размяшчаўся варожы гарнізон, і без адзінага выстралу абязброілі вартавых, а потым адправілі іх у штаб брыгады...

За баявыя заслугі перад радзімай ён быў узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі. Толькі праз дваццаць год узнагарода знайшла героя. А уручаў яе ў Ленінградзе па ўрачыстым зборы ў Палацы піянераў былы камісар партызанскай брыгады імя Суворова Мікалай Ягоравіч Усаў. У гэты ўрачысты момант піянеры як бы зноў прымалі яго ў свае рады. А чырвоны гальштук навязаў партызанскаму разведчыку яго сын.

Сталелі ў баях

З успамінаў П.Касцюкевіча, былога разведчыка партызанскай брыгады «Спартак»

У кожнай разведцы штаба партызанскай брыгады «Спартак» я быў самым маладым. Было мне ў той час 17 гадоў. Начальнік разведкі Віктар Зуеў, былы кадравы кавалерыст, дапамог хутка авалодаць верхавой яздой у сядле. Многаму мяне вучылі і дапамагалі мае старэйшыя таварышы Юльян Мацук, Веня Лук'янаў і Сямён Міляшэвіч, які пасля гібелі В. Зуева стаў нашым начальнікам разведкі.

Перад намі была пастаўлена задача: як можна больш даведацца пра ворага, яго баявую моц, пра перамяшчэнне войскаў і паліцэйскіх атрадаў.

Па пяходжаных сцяжынках, па балотах і прасёлачных дарогах мы неспрыкметна прабіраліся ў самыя аддаленыя вёскі, падыходзілі да варожых гарнізонаў і пранікалі іншы раз у іх.

Вясной 1944 г. нам паведамілі, што з боку Полацка супраць партызан будзе пакірава-на варожая групоўка. Камандаванне брыгады адправіла групу разведчыкаў у складзе пяці чалавек на ўсход, да Дзісны, пад Полацк, каб улеўніцца ў гэтым. У склад гэтай групы ўваходзіў і я. Старшым групы быў пазначаны вопытны разведчык Іван Макарашка. Па бяспечных месцах мы ехалі днём, па небяспечных — ноччу.

Было гэта ў канцы мая. Стаяла ціхая зорная ноч. Мы перасяклі бальшак Шар-

вапо Слабуху было 14 гадоў. Ён мужна пераносіў цяжкасці партызанскага жыцця. Быў вышаходлівым і кемлівым разведчыкам. Валя заўважыў, што ў час бою, калі ў варожым тыле загараліся белыя ракеты, немцы заўсёды адступалі. Умоўны гэты сігнал ці проста выпадковасць?

Аднойчы ў час бою, калі для партызан склалася крытычная сітуацыя, ён вырашыў праверыць свае пазіраванні. Прабраўся ў тыл ворага і пусціў белыя ракеты. Фашысты адступілі. Доўга ламалі партызаны галаву, што ж здарылася? І толькі тады адкрыў сакрэт Валя Слабуха. Камандзір атрада перад стром расцалаваў юнага героя.

Л.В.Праннік, былая настаўніца Шаркаўшчынскай сярэдняй школы.

каўшчына — Новы Пагост і звярнулі на прасёлачную дарогу. З абодвух бакоў дарогі чарпелі дахі хутароў. І раптам злева і справа раздаліся аўтаматныя чэргі. Трасіруючы кулі кінжальным агнём разрэзалі сіль почы. Копь правадніка ўздыбіўся, праваднік зваліўся ў капава, а пашы ва ўсю сілу кінуліся палерад. Кіламетры чатыры, не чуючы пад сабой зямлі, імчалі пас копі.

Спыніліся на ўзлеску бярозавага гаю. Слава богу, усе жывыя і цэлыя, толькі плячо майго пішжака крапула куля.

Вяртаючыся з разведкі, мы даведаліся, што ў тую ноч на дарозе з Шаркаўшчыны на Новы Пагост рухаўся буйны фашысцкі абоз пад ўзмоцненай аховай гітлераўцаў і іх памагатых. Абоз, звярнуўшы з дарогі, спыніўся на пачлег. Вартавыя пасты абозу і абстралялі нас. Пазней абоз гэты быў разбіты партызанамі Міёршчыны.

Гітлераўскі гарнізон у вёсцы Васевічы прыносіў пашай брыгадзе пямала неспрысмасцей. Амаль кожны дзень фашысты адкрывалі мінамётны агонь па ўзлеску. Міны рваліся недалёка ад лагера пашага другога атрада. Камандаванне брыгады вырашыла знішчыць варожы гарнізон. Патрэбна было вывучыць усе падходы да вёскі Васевічы і па магчымасці выявіць размяшчэнне агнявых кронак ворага.

Гэта палёгкае заданне клалася на плечы

разведкі. Пад вёскай Вассвічы мне давалася тры разы хадзіць у разведку: з Аняй Зелянковай і два разы з пачальнікам разведкі Сямёнам Міляшэвічам. Ноччу выпаўзлі на адкрытае месца, заляглі ў капаву і зрабілі некалькі адзіночных выстралаў з аўтаматаў. Калі з боку вёскі ўдарыў шквалыны агонь, мы хуценька адпаўзлі ў іншае месца і з-за кустоў назіралі ў бінокль, адкуль вядзецца агонь. З гэтага месца мы пайшлі толькі тады, калі

пацягнула і фашысты амаль спынілі страляніну. Нам удалося выявіць, дзе больш за ўсё знаходзіцца ворагаў.

У ноч на 20 чэрвеня 1944 г. гарнізон у Вассвічах быў разгромлены. У гэтым баі загінулі і нашы баявыя таварышы, цудоўныя хлопцы, сярод якіх быў мой старэйшы сябра Вясня Лук'янаў, самы малады камісар 4-га атрада нашай брыгады. Было яму 20 гадоў.

Незабыўны сорак другі

З успамінаў П.В.Гур'янава, былога камісара партызанскага атрада № 4 брыгады «Спартак»

У 1942 г. лагер партызанскага атрада, на базе якога потым вырасла партызанская брыгада «Спартак», знаходзіўся прыблізна за два кіламетры ад прымыкаючых да Казянскіх лясоў хутароў вёскі Азерава і за 300 метраў ад так званай журавоўскай копанкі. Так мясцовыя жыхары называлі капаву, якая працягнулася ад Азерава да вёскі Замошша Браслаўскага раёна.

Гэтая, заўсёды напоўненая вадой глыбокая капава як бы раздзяляла на дзве часткі вялізны масіў Казянскіх лясоў, які стаў раёнам дыслакацыі брыгады «Спартак».

Восень 1942 г. была сухой, цёплай. Першыя замаразкі выдаліся непрацяглымі і лёгкімі, што давала магчымасць партызанам да пачатку нямецкай карнай экспедыцыі (да 22 лістапада) жыць у шалашах. Толькі штаб атрада размяшчаўся ў невялікім драўляным доміку.

Партызанскія разведчыкі, якіх узначальваў Фёдар Кошышаў, устанавілі, што ў склад карнай экспедыцыі ўваходзілі даволі вялікія сілы розных відаў войскаў. Але, нягледзячы на гэта, народныя месціўцы не папикавалі, а спакойна рыхтаваліся да манеўравапага адыходу. Усё трэба было зрабіць так, каб і ворагу панесці значныя страты, і сваіх людзей зберагчы.

І вось раптам 22 лістапада пачалося. Карнікі ішлі да лесу, дзе размяшчаўся партызанскі лагер. Падняўшыся па трывозе, партызаны зрабілі некалькі групавых залпаў па ворагу. Тым самым далі зразумець фашыстам, што іх чакае сур'ёзнае супраціўленне. Вядома, сілы былі няроўныя. Прыняць сустрэчны бой — азначала загубіць увесь атрад. Таму, выкарыстоўваю-

чы некаторую разгубленасць у фашысцкіх радах, партызаны здолелі імгненна адарвацца ад неспрыяцеля, перабраўшыся цераз копанку. Варожыя танкі спыніліся, а пехацінцы праследаваць пародных месціўцаў без падтрымкі тэхнікі пабаяліся.

Камандаванне партызанскага атрада вечарам гэтага ж дня вырашыла вывесці людзей у больш недаступны па сваёй забалочанасці раён у Казянскіх лясах — у Жураўлінае балота. Яно размяшчалася паміж вёскамі Журавоўшчына і Свілы. Пад покрывам ночы партызаны выйшлі на ўскраск лесу. Адсюль было відаць мноства пажараў. Гітлераўцы спалывалі ўсё прымыкаючыя да лесу хутары і вёскі.

Партызаны, прыбыўшы на новае месца дыслакацыі, збудаваў некалькі зямлянак, таму што пачалі ўзмацняцца маразы. Дрэна было з харчаваннем. Усё гэта прымушала больш даскапала прадумаць пытанні будучай зімоўкі. Было прынята рашэнне часова пакінуць раён Казянскага лесу і, раздзяліўшыся на невялікія групы, перабрацца ў Расонскі раён. Леанід Жабін павёў адну групу. Мікалай Спяпанаў узначаліў групу, у якую ўвайшлі камандзір узвода Іван Шафрапскі, кулямётчык Аркадзь Озераў і яго брат Пётр, Васіль Голубеў, я і іншыя партызаны, усяго 12 чалавек. Астатнія групы павялі таксама найбольш вопытныя партызанскія камандзіры.

Наша група ішла поччу, а днём спынілася на двух хутарах, што знаходзіліся за 13 кіламетраў ад Шаркаўшчыны. Размясціліся і ляглі спаць, выставіўшы вартавога. Але дзесьці каля дзвюх гадзін дня ён разбудзіў нас крыкам «Паліцэйскія!». Мы ўсё імгненна ўскочылі, разабралі зброю. З боку невя-

лікага пералеску кароткімі перабежкамі набліжаліся фашысцкія памагатыя.

Давялося выбірацца з хаты праз кухоннае акно і весці прыцэльны агонь у адказ. Пасля бою, які працягваўся паўтары гадзіны, паліцэйскія адступілі. Іх страты склалі 15 чалавек. Ранілі ў каленны сустаў Васіля Голубева.

Заўсёды заставаўся камісарам

З успамінаў Ф.А.Конышава, былога намесніка камандзіра партызанскай брыгады «Спартак»

Міхаіл Купрэвіч Ігнацьеў нарадзіўся у 1904 г. у вёсцы Юркавічы Гарадоцкага раёна Віцебскай вобласці, аднак большую палову свайго жыцця працаваў на Шаркаўчыне.

У 1931 г. ён уступіў у рады Камуністычнай партыі. Працаваў на савецкай і партыйнай рабоце. З 1939 г. у Чырвонай арміі. Быў намеснікам камандзіра роты на палітычнай часці. Прымаў удзел у вызваленні Заходняй Беларусі. Потым — савецка-фінляндская вайна. За актыўныя баявыя дзеянні Міхаіл Купрэвіч быў удастоены медаля «За адвагу».

Страшная вестка аб пачатку Вялікай Айчыннай вайны застала Міхаіла Купрэвіча на Гарадоччыне. На трэці дзень Ігнацьеў быў у радах Чырвонай арміі на пасадзе камісара батальёна. Давялося перажыць і адступленне, і акружэнне. Так атрымалася, што застаўся на тэрыторыі, акупіраванай ворагам. Ён збіраў вакол сябе людзей: камандзіраў Чырвонай арміі, салдат, якія трапілі ў акружэнне, а таксама жыхароў вёсак.

Словы праўды камісара, яго нястрымнае жаданне помсціць ворагу пасялялі веру ў сэрцы кожнага, у непераможнасць савецкага народа.

Людзі верылі камісару, ахвотна далучаліся да партызанскай барацьбы. У пачатку 1942 г. Міхаіл Купрэвіч з групай сваіх таварышаў прыбыў у 2-ю Беларускаю партызанскую брыгаду імя П.К.Папамаранкі, якая дыслацыравалася на тэрыторыі Гарадоцкага раёна. Крыху пазней Ігнацьеў быў пакіраваны на мяжу трох брацкіх рэспублік: Беларусі, Літвы і Латвіі для выканання асабліва важнага задання.

Тэрыторыю Вілейскай вобласці ён прайшоў, калі можна так сказаць, на пасадзе палітрука. З яго актыўнай дапамо-

У час нашага рэйду прыйшлося пераходзіць раку Заходняя Дзвіна, на якой лёд яшчэ быў даволі тоўкі. Сустрэкаліся і цяжкія ішпага характару.

4 снежня наша група выйшла ў Расонскі раён і ўзяла курс на вёску Якубова.

гай была створапа партызанская брыгада «Спартак», камісарам якой ён і стаў.

Міхаіл Купрэвіч быў душой партызан. У час баёў і выканання самых складаных аперацый камісар заўсёды быў паперадзе, знаходзіў патрэбныя словы, якія падбадзёрвалі народных месціцаў у самых цяжкіх хвіліны. Ён умеў разумець кожнага. Заўсёды, як бы ні было цяжка на душы, са шчырай усмешкай, з бацькоўскім клопатам сустракаў і праводзіў на заданні таварышаў па барацьбе. Партызаны адказвалі свайму важаку ўзасмясцю.

Ігнацьеў не любіў затрымлівацца ў штабе. Ён заўсёды быў там, дзе чакалі яго дапамогі і падтрымкі. Праводзіў сходы, зачытваў зводкі Саўінфармбюро. І людзі, якія так чакалі вызвалення, услахоўваліся ў кожнае слова камісара, верылі ў блізкую перамогу.

Памятаю, як напярэдадні гадавіны Вялікага Кастрычніка мы разам з камісарам паведвалі вёскі Дуброўка, Якішты, Сямёнавічы, Азерава. У хатах, дзе праходзілі сходы, заўсёды збіралася шмат сяльчан. Прамоўца ён быў здольны. Гаварыў заўсёды горача, перакапапа, праўдзіва. Вельмі часта бывала, што адразу пасля сходу камісар прыводзіў у атрад папаўненне.

Цяжка, з болем у сэрцы Міхаіл Купрэвіч успрымаў весткі аб смерці баявых таварышаў. Ён першым ірваўся ў бой. І заўсёды, у кароткія хвіліны перапынку, калі партызаны здзіўляліся яго храбрасці, ён ціха адказваў:

— Трэба помсціць за смерць нашых таварышаў.

Восенню 1942 г. Міхаіл Купрэвіч з атрадам партызан граміў варожыя гарнізоны ў вёсках Ёды і Пятровічы.

У сакавіку 1944 г. камісар вёў лясных салдат па варожы гарнізон, які быў раз-

мешчань у Відзах. Аперацыя была праведзена паспяхова.

За баявыя заслугі Міхаіл Купрэвіч быў узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі, Айчынай вайны II ступені, медалямі.

Пасля злучэння з часцямі Чырвонай арміі ў 1944 г. ён быў пакінуты на савецкай рабоце ў Шаркаўшчынскім раёне. Аднаўляў разбураўшую гаспадарку. Да баявых узнагарод прыбавіліся ордэн «Знак Пашаны», медалі, граматы.

І на пенсіі Міхаіл Купрэвіч праводзіў значную работу па патрыятычнаму выхаванню моладзі. Ён бываў у калгасах, саўгасах, школах, на прадпрыемствах. Заўсёды заставаўся камісарам.

Мы часта сустракаліся пасля вайны.

Узрыў электрастанцыі

Дыверсіі на энэргааб'ектах паралізоўвалі мясцовую прамысловасць, якую гітлераўцы прыстасоўвалі для забеспячэння патрэб арміі. Ахову такіх аб'ектаў няслі ўзмоцненыя падраздзяленні.

Я падбіраў людзей і праводзіў інструктаж па падрыхтоўцы дыверсій. Нам неабходна было ўзарваць электрастанцыю, якая знаходзілася за кіламетр ад Шаркаўшчыны ў пасёлку Чырвоны Двор. Даў заданне Антону Станіслававічу Болтычу, які ваяваў у складзе «Паўночных», і перадаў яму магнітныя міны. Па даных разведчыкаў, на электрастанцыі ішлі рамонтныя работы.

Дамовіліся, што ён, Болтыч, разам з мясцовым жыхаром Генадзем Антонавічам Гардзіёнкам пасуць у Чырвоны Двор малоць зерне і пры адпаведных абставінах узарвуць электрастанцыю. Млын прымыкаў да электрастанцыі, а начальнікам гэтых двух прадпрыемстваў быў адзін і той жа чалавек. Антон Станіслававіч улічыў, што начальнік вельмі любіў выпіць і за чарку спіртнога мог плюнуць нават на інтарэсы «вялікай Германіі», якой, зрэшты, даволі спраўна служыў.

Не даязджаючы да млына, Болтыч і Гардзіёнак спынілі надводу насупраць электрастанцыі і сталі слёзна прасіць ахоўнікаў выклікаць начальніка па вельмі важнай справе. Суровая ахова за дзесятак яек выканалася просьбу. А праз некаторы час з'явіўся начальнік.

Болтыч стаў паспешна прасіць, што яму і панарніку да зарэзу трэба змалоць некалькі мяшкоў зерня. Начальнік не пагаджаўся. Болтыч мітусіўся, напраўляў

Аднойчы, калі прыгадвалі партызанскія будні, да дома Ігнацьсва пад'ехала машына. Сакратар партарганізацыі прасіў яго выступіць перад хлебаробамі. Я асцярожна заўважыў:

— Вы ведаеце, Міхаіл Купрэвіч не падта добра сябе адчувае. Можна сустрэчу перанесці на другі дзень?

Ігнацьсёў пачуў гэта і з усмешкай адказаў:

— Я не маю права сядзець дома.

У 1982 г. Міхаіла Купрэвіча не стала. Аб ім успамінаюць былыя сябры. У Шаркаўшчыне, дзе доўгі час жыў і працаваў Міхаіл Купрэвіч, яго імем названы адзін з завулкаў.

клубкі ў санях і не пераставаў упрошваць. Нічога не дапамагала. Але вось пад рукой Болтыча штосьці бразгула, і з-пад саломы быццам выпадкова паказалася бутля, заткнутая пакуллем. Начальнік адразу павесясеў, стаў больш лагодным. Болтыч заўважыў такую крутую перамену. Ён без цырымоніі прапанаваў выпіць і тут жа дастаў сала, хлеб, цыбулю. Начальніку хацелася хутчэй пахмяліцца і ён пабег шукаць шклянкі. Зразумеўшы, што здзелка адбылася, ахова пайшла ад варот.

Выкарыстаўшы зручную хвіліцу, Антон Станіслававіч шыгнуў унутр машынай залы электрастанцыі. Міну прыляпіў да паліўнага бака дызеля. Імгненна выбег назад, абышоў сапі, паправіў вупраж.

У гэты час начальнік электрастанцыі запрасіў яго ўвайсці ў службовас памяшканне. Болтыч прыхапіў клубак з закускай, бутлю з самагонкай і пакрочыў у кайтору.

Пакуль Болтыч бавіў час з начальнікам, Гардзіёнак змалоў зерне і незаўважна прыляпіў другую міну на генератары.

Зрабіўшы сваю справу, Болтыч і Гардзіёнак хуценька селі ў сапі і без агляды памчаліся прэч ад Чырвонага Двара.

Міны спрацавалі. З 19 студзеня 1944 г. амаль месяц электрастанцыя бяздзейнічала. Спыніўся на млыне памол зерня для гітлераўскай арміі.

Пасля гэтай дыверсіі гітлераўцы ўзмацнілі ахову на энэргааб'ектах. Зноў узарваць электрастанцыю не ўдалося.

*А.Л.Танканог, былы партызан
атрада імя Г.К.Жукава.*

Чатыры меткі вайны

З успамінаў І.В.Гінько, былога начальніка разведкі партызанскай брыгады «Спартак»

Нялёгкі час выпаў на маё жыццё. Аб гэтым сведчаць чатыры меткі вайны. Роўна столькі варожых куль спрабавалі дастаць маё сэрца, забраць жыццё.

Аднойчы атрымаў заданне даставіць сакрэтны дакумент у Відзы, які потым падпольшчыкі перададуць камандзіру. Але ў гарадскім пасёлку нечакана быў схоплены гітлераўцамі. Галоўнае, што непрыкметна ўдалося выкінуць у кусты пакет з сакрэтным дапапярэннем.

Допыт быў кароткі, моцна білі. Памятаю, як на вуліцы, каля сквера, пямецкі

афіцэр выпусціў у мяне абоіму з пісталета. Фашыст, відаць, вырашыў, што я мёртвы. Ноччу я апрытомцеў. З усіх рап падалася кроў. Мне неяк удалося ўстаць і пайшоў туды, куды глядзелі вочы. Выратаваў стары літовец. Прывёў па хутар, перавязаў раны, пакарміў...

З партызанскага атрада мяне пакіравалі ў шпіталь у Маскву. Шэсць месяцаў урачы змагаліся за маё жыццё. Хірургі дасталі з цела чатыры кулі. Залечваў раны аж да дня Перамогі.

Дні барацьбы і страт

З успамінаў Фёдара Кірылавіча Юрчанкі, камандзіра партызанскай брыгады «Кастрычнік»

...Побач з аспоўнай задачай умацавання ўчастка абароны, адведзенага нам Ушацкай апэратыўнай групай, брыгада «Кастрычнік» граміла фашысцкія гарнізоны, удзельнічала ў рэйкавай вайне. Акрамя Лужкоў, Празарок, Зябак, Плісы, Падсвілля і Галубіч у Пліскім раёне дабавіўся яшчэ адзін гарнізон праціўніка ў вёсцы Чарнішчы. Акупанты павялічылі іх колькасць састаў. Апаясалі акапамі, дзотамі, бліндажамі. Густа абнеслі калочым дротам. Замініравалі найбольш магчымыя падыходы. Была ўзмоцнена і ахова чыгуначкі Полацк — Маладзечна. Па абодва бакі чыгуначнага палатна таксама дабавіліся абарончыя збудаванні.

Адчуваючы сілу партызанскіх удараў, перыяцель стаў дэманстраваць сілу сваіх гарнізонаў. Гэта паглядалася ў Падсвіллі і Зябках, пават пры падтрымцы танкаў. Асабліва шмат было варожых салдат у Галубічах і Падсвіллі. Падчас у суседніх з гэтымі гарнізонамі вёсках кватаравалі запасныя палкі праціўніка.

У пачатку 1944 г. гітлераўскае камандаванне арганізавала ў Галубічах вяснянае навучанне салдат малодшага ўзросту, толькі што прызваных у армію. Для аховы сваіх падлеткаў фашысты стварылі дадатковыя гарнізоны ў вёсках Бараўцы і Ольшчына. Гарнізон у Бараўцах уключаў 80 чалавек з узбраеннем: два ротныя міна-

мёты, два стапковыя і сем ручных кулямётаў, шмат аўтаматаў.

Праверыўшы разведданыя і стан перыяцельскіх гарнізонаў ва ўсіх трох населеных пунктах, камандаванне брыгады распрацавала план правядзення апэрацыі па разгрому фашысцкага гарнізона ў вёсцы Бараўцы. У апэрацыі ўдзельнічалі першы, другі і чацвёрты атрады.

Штурмавая група — першы атрад у колькасці 70 чалавек па чале з камандзірам атрада І.К.Юрчанкам, дзве групы, якія скоўвалі праціўніка, па 50 чалавек кожная з другога атрада пад камандаваннем С.І.Котава і чацвёртага атрада па чале з камандзірам Ф.П.Зырапавым. У ноч на 30 студзеня брыгада выйшла па баявую апэрацыю. І ў 23 гадзіны кожная з груп была на зыходных рубяжах. Першы атрад у раёне вёскі Лыдніца, другі — у раёне вёскі Прамешкі, чацвёрты — каля вёскі Селішча. Праз гадзіну ўзвілася чырвоная ракета. Гэта група Юрчанкі, наблізіўшыся да Бураўцоў, зняўшы вартавога, з крыкам «Ура!» уварвалася ў размяшчэнне гарнізона. Адпачасова група Зырапава, добра замаскіраваныя за 400 метраў на паўднёвы ўсход ад Галубічаў, імітуючы наступленне, адкрыла агонь па гарнізону. Тое ж самае зрабіў і Котаў са сваёй групай, адцягваючы ўвагу гарнізона ў Ольшчыне.

Ад выбухаў партызанскіх гранат і запальных куль загарэліся дамы, запятыя фашыстамі. Гітлераўцы ў Бараўцах у адной ніжняй бялізіне выскоквалі праз вокны і, адстрэльваючыся, спрабавалі ўцячы.

На працягу 20 мінут баявая аперацыя была паспяхова закончана. У ходзе бою акупанты страцілі 15 чалавек забітымі і 22 раненымі. З пашага боку страт не было. Партызаны ўзялі графеі: 1 станковы і 1 ручны кулямёт, 12 вінтовак і шмат боепрыпасаў. Пры выкананні аперацыі вызначыліся: камандзір першага атрада І.К.Юрчанка, начальнік штаба гэтага атрада І.А.Дзятлаў, камандзір каменданцкага ўзвода А.Ф.Князеў, партызаны першага атрада І.С.Максіменка, В.А.Вязьмінаў, Н.І.Клімава (гэта яна захапіла ў праціўніка кулямёт), Д.К.Навіцкі, А.С.Навіцкі, камандзір аддзялення В.А.Фурманаў.

Фашысцкі гарнізон у Галубічах скоўваў баявую дзейнасць не толькі брыгады «Кастрычнік», але і нашых суседзяў. Перашкаджаў дыверсійным групам. Галубічы для немцаў былі нешта пакштальт загараджальнага шчыта ў бок Галубіцкай пушчы. Тут былі сабрапы самыя адпетыя гітлераўскія галаварэзы.

Аб тым, што робіцца ў Галубічах, мы заўсёды ведалі праз нашых агентурных разведчыкаў.

Лідзія Фёдараўна Васілевіч (Баран) была актыўнай партызанскай падпольшчыцай яшчэ ў пачатку лета 1943 г. Акрамя Галубічаў, дзе жыў яе родны брат, дзяўчыне было даручана паглядаць за ўчасткам чыгункі ў раёне перасезда Якубова. Патрэбную нам інфармацыю яна ў асноўным перадавала праз пашага сувязнога (будучага яе мужа) Аляксандра Кузьміча Васілевіча.

— Аднойчы летам, вярнуўшыся з Галубічаў, — успамінае Васілевіч, — мне неабходна было тэрмінова перадаць звесткі ў атрад «Кастрычнік». Маленькую запіску, схаваную ў прычосцы, патрэбна было аднесці ў дамоўленае месца ў лесе, кіламетры за тры ад нашага дома.

Прыхпіўшы з сабой пусты кошык, дзяўчына адправілася на выкананне задання. Але ледзь прайшла па лесе метраў сто, як раптам пачуўся гучны грубы голас: «Стой! Ні з месца!»

Злева ад дарогі з хмызняку выйшлі шэсць паліцаў. Справа таксама пачуўся трэск сукоў. Дзяўчына спынілася.

— Куды, прыгажуня, ідзеш? — задае пытанне старэйшы з іх.

— Іду ў лес, можа грыбоў знайду... Вунь мой дом за лесам бачыш.

— Ужо падта ты захацела тых грыбоў, — яхідна зазначыў паліцай. — Абшукаць!

Паліцай дэталёва праверылі яе адзсіпце. Потым гэтак жа падазрона агледзелі знятыя чаравікі: нават спрабавалі ў іх падэшву адарваць. Але, на шчасце, нічога не знайшлі.

— Вось што, — сказаў той жа старшы.

— Ідзеш ты, папэўна, у другое месца. І на конт грыбоў нам зубы не заговорвай. Тры дні таму я бачыў, як ты ішла з лесу па гэтай дарозе з гэтым жа пустым кошыкам. Дык вось, ведай! Яшчэ раз убачым тут — адправім у Германію.

— Там будзеш збіраць грыбы, — дабавіў другі паліцай. І ўсё засмяяліся.

Давялося змяніць маршрут і быць больш асцярожнай.

Умацаваны галубіцкі гарнізон палічваў больш за 300 неспрыяцельскіх салдат і паліцаў з узбраеннем: 2 батальённыя і 3 ротыя мінамёты, 3 станковыя і 11 ручных кулямэтаў, 14 аўтаматаў і 280 вінтовак. Зразумела, меў дзоты, акопы, бліндажы, густыя дротавыя агароджы. Падыходы да засеўшых тут акупантаў у радзе месца былі замішраны.

Усяго за два кіламетра на стапцы Падсвілле знаходзіўся другі шматлікі варожы гарнізон, гатовы прыйсці на дапамогу ў любы час.

Па дамоўленасці з камандзірам 1-й антыфашысцкай брыгады плапавалася разам выканаць баявую аперацыю 4 сакавіка, наступленне на Галубічы меркавалі пачаць раптоўна і імкліва.

Сілы брыгад, якія штурмавалі гарнізон, размеркавалі на тры групы. Першы атрад 1-й антыфашысцкай брыгады наступаў на неспрыяцеля з захаду. Другі атрад той жа брыгады штурмаваў гарнізон з паўднёвага захаду. Група партызан нашай брыгады з трэцяга і чацвёртага атрадаў пад камандаваннем начальніка штаба брыгады Цяльнова вяла наступленне на гарнізон з поўдня. Для прыкрыцця штурмуючых атрадаў былі зроблены засады. Першая — антыфашыстамі ў раёне шашы Галубічы — Падсвілле. Другая — сіламі першага атрада нашай брыгады ў раёне вёскі Палоўшчына.

У 23 гадзіны ўсё групы, што ўдзельнічалі ў штурме, былі на зыходных рубя-

жах. Праз паўгадзіны пачалося наступленне.

Аднак неспрыкметнага падыходу не атрымалася. Вораг свочасова прывёў сябе ў парадак і сустрэў партызан інтэнсіўным агнём. Група брыгады «Кастрычнік», дасягнуўшы ваколіц Галубічаў, з босм запыла вышыпна за 70—80 метраў ад агнявых кропак праціўніка. А затым на загаду каманднага пункта брыгада адначасова з атрадам антыфашыстаў, які дзейнічаў побач, кінулася на штурм. Праціўнік жа адкрыў моцны агонь з усіх відаў зброі.

Пры такіх абставінах не было сэнсу працягваць атаку, маглі быць вялікія страты, што і прымусіла камандны пункт брыгады аддаць загад аб выхадзе з бою ўсіх груп, не выкапаўшы плана баявой аперацыі.

На ўчастку абароны немцаў у раёне наступлення груп брыгады «Кастрычнік» гітлераўцы страцілі 11 чалавек забітымі і 15 параненымі. Страты партызан — 6 забітых і 12 параненых.

Нямескі гарнізон у вёсцы Шыпы Глыбоцкага раёна палічваў да 200 чалавек, меў на ўзбраенні 1 батальённы і 3 ротныя мінамёты, 2 станковыя і 12 ручных кулямётаў, да 20 аўтаматаў і звыш 150 вінтовак. Выкопваў сваю асноўную задачу — ваяваў з партызанамі, ахоўваў чыгунку (там жа ў Шыпах фашысты рыхтавалі і сваіх унтэр-афіцэраў). У паласе чыгункі гітлераўцы збудавалі бункеры, дзоты і чакалі з'яўлення народных месціўцаў з боку партызанскай зоны з-за лініі чыгункі, з усходу.

Пасля правядзення дэтальнай разведкі і вывучэння шляхоў падыходу да вёскі Шыпы, камандаванне брыгады распрацавала план правядзення баявой аперацыі па разгрому гарнізона сіламі пашай і антыфашысцкай брыгады. Планам быў намечаны ўдар па гарнізону з захаду. Прадугледжвалася разбураенне чыгуначнага палатна на ўчастку дарогі паблізу вёсак Каралёва і Запалоўс. Тым самым немцы пазбаўляліся магчымасці падцягваць браняпоезд.

Згодна з распрацаваным планам, дзве нашы брыгады колькасцю 600 чалавек зрабілі марш па дарозе ў бок чыгункі Бор — Шабаны — Каралевічы. І пасля пераходу чыгункі Кавалі — Бараны занялі зыходны рубяж. У 23 гадзіны 16 сакавіка ўзрыўнікі брыгады «Кастрычнік» пачалі рваць чыгуначнае палатно. А ў поўнач штурмуючыя сілы — тры атрады антыфашыстаў і два

атрады брыгады «Кастрычнік», разгарнуўшыся фронтам, пачалі наступленне па гарнізон Шыпы з захаду. Атрады — першы на чале з камандзірам І.К.Юрчанкам і чацвёрты — на чале з Ф.П.Зыранавым — склалі левы фланг наступалючых.

Без шуму паблізушыся да вёскі Шыпы, камандзіры атрадаў узялі сваіх байцоў і адначасова з антыфашыстамі адкрылі ўраган агонь, кінуліся на штурм. Закідвалі гранатамі хаты, дзе знаходзіліся гітлераўцы. Немцы, якіх захапілі знянацку, у беспарадку пабеглі з гарнізона. Некаторыя ў адной ніжняй бялізне. На працягу 40-мінутнага бою неспрыяцельскі гарнізон быў разбіты. Першымі ў яго ўварваліся і дзейнічалі смела працэўнікі з першага атрада — камандзір узвода П.В.Сушчак, камандзіры аддзяленняў Г.Кручкоў, В.А.Фурманаў, партызаны В.Зуй, В.А.Вязьмёнаў, І.С.Максіменка, В.А.Максіменка; з чацвёртага атрада — камандзіры ўзводаў Г.І.Паляк, А.Н.Насупкін, камандзіры аддзяленняў П.С.Карчэўскі, П.А.Мялешка, партызаны А.В.Панізік, Г.Л.Кузняцоў, А.П.Каскевіч, Е.П.Каралькоў, А.К.Дзяменшэў, С.А.Дзяменшэў.

Пры выкананні задачы па разбураенню чыгуначнага палатна вызначыліся з другога атрада — камандзір узвода В.П.Шэндрык, басц Ф.С.Іваноў, падрыўнікі чацвёртага атрада В.М.Пірог і Н.А.Тамашэвіч.

На ўчастку дзеянняў атрадаў брыгады «Кастрычнік» праціўнік страціў забітымі 21 і параненымі 12 салдат і афіцэраў. Дарэчы, якраз 16 сакавіка фашысцкае камандаванне ў Шыпах зрабіла чарговы выпуск малодшага каманднага саставу. Новаспечаныя унтэр-афіцэры ўсю ноч п'яштвавалі. Адзіны такі, не паспеўшы прыйсці ў сябе афіцэрышка, быў узяты ў палон.

Загінуў смерню храбрых камандзір узвода першага атрада М.Саракалстаў.

Партызанамі былі ўзяты трафеі: 2 ручныя кулямёты, 4 аўтаматы і 186 вінтовак. На ўчастку чыгункі было падарвана 40 рэек і знішчаны 2 кіламетры тэлефонна-тэлеграфнай лініі. Браняпоезд, які падшоў з боку Крулеўшчыны (вось як тут важна ўсё прадугледзець) на дапамогу гарнізону, вымушаны быў бяздзейнічаць недалёка ад Шыпоў.

Хочацца хоць коратка расказаць аб рэйкавай вайне. У ноч на 25 верасня па перагонс Зябкі — Крулеўшчына ў розных

месцах 1, 2 і 3-і атрады падарвалі 183 рэйкі.

Асабліва ўнэўпена і смела дзейнічалі М.С.Максіменка, Н.І.Клімава, В.А.Максіменка, Д.К.Навіцкі — з першага атрада, камандзір узвода П.Д.Доўгацялеса, партызанка О.В.Варцохова, байцы С.Е.Саракаумаў, Ф.С.Іваноў — з другога атрада, а таксама начальнік разведкі атрада Н.А.Райпе, камандзір узвода В.І.Бажутэпка, партызаны М.М.Круцяновіч, Е.А.Панкрат.

У ноч на 1 лютага 1944 г. па загаду штаба партызанскага руху Беларусі праводзілася адначасовая аперацыя ўсіх брыгад Полацка-Лепельскай партызанскай зоны па разбурэнню чыгункі Полацк — Маладзечна. У ёй удзельнічалі і тры атрады брыгады «Кастрычнік». Першы атрад каля вёскі Ясвічы, другі — каля вёскі За-

мошша, чацвёрты — каля Каралевічаў. Было падарвана 347 рэк. Асабліва вызначыліся падрыўнікі з першага атрада М.С.Максіменка, Н.І.Клімава, В.А.Максіменка, М.І.Цітова, з другога атрада — камандзір узвода О.В.Лапіл, камандзір аддзялення П.А.Кампан, партызан С.Е.Саракаумаў, з чацвёртага атрада — камандзір узвода А.Н.Насупкін, камандзір аддзялення І.В.Івіл, разведчыкі Г.Л.Кузняцоў, Т.В.Шкілёнак.

З мэтай зрыву перавозак вясных грузаў і жывой сілы праціўніка ў ноч на 23 сакавіка брыгады зоны правялі адначасовую аперацыю па разбурэнню чыгункі Полацк — Маладзечна. На перагоне Падсвілле — Крулеўшчына было зроблена 587 выбухаў і падарвана 986 рэк. Вызначыліся і тыя, што наносілі першы ўдар, і навічкі.

Дакументы сведчаць

З ПЬСЬМА ПАДПОЛЬШЧЫКАЎ ДА ПАЛЦЭЙСКИХ

Поліцейскіі! Путём обмана и угроз, лживой пропагандой фашисты заставили тебя одеть полицейскую шинель и служить у ворот кроважадного хозяина, грабителя и убийцы. Многие из полиции осознали свою ошибку и повернули полученное оружие против врага. Они честно борются в рядах народных метателей-партизан за освобождение, честь и независимость нашей Родины.

Каждый, у кого есть совесть и честность, видит, к чему ведет «новый порядок» в Европе, созданный злейшим врагом человечества — Гитлером и его бандитской шайкой. Тяжелое время неволи и мучений переживает наш народ. Немецкие звери опоганили нашу землю, разграбили и сожгли множество наших цветущих деревень, местечек и городов, а нас, подлинных хозяев этой земли, не считают за людей... Кровью наших отцов и матерей, братьев и сестер залита белорусская земля. Сердца белорусов горят ненавистью к заклятому врагу — немецким оккупантам. Многие тысячи сынов и дочерей белорусского народа в рядах Красной Армии и партизанских отрядов ведут священную освободительную войну против захватчиков за свою великую культуру, за родную землю, за национальную честь и независимость...

Немецкая армия истекает кровью. Разбойник Гитлер выдохся и в настоящее время вместе с холоум Островским в Белоруссии проводит насильственную мобилизацию белорусской молодежи, которую вооружает для борьбы против наступающей Красной Армии.

Близок день полного освобождения нашей Родины из-под когтей кроважадной лапы гитлеризма.

Ты взял оружие, предназначенное для уничтожения твоих братьев и сестер, для уничтожения тебе близких и родных.

Опомнись! Решительно! Осознай свою ошибку, поверни оружие против фашистов. Переходи к нам, пока не поздно. Подумай, что будет с тобой в день освобождения нашей земли. Сам народ тебя проклянет и осудит.

Помни, не откладывай это дело, решай быстро.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3753. Воп. 1. Спр. 14. Л. 8–10.

З ПАСТАНОВЫ ВІЛЕЙСКАГА ПАДПОЛЬНАГА АБКМА КП(б)Б АБ МЕРАПРЫЕМСТВАХ ПА АБАРОНЕ НАСЕЛЬНІЦТВА ВОБЛАСЦІ АД ВЫВАЗУ Ў ГЕРМАНІЮ

Кастрычнік 1943 г.

ПОСТАНОВИЛИ:

Последней экспедицией, начавшейся против Нарочанской партизанской зоны и прокатившейся по всей части на север от озера Нарочь, немецкие оккупанты подвергли значи-

тельному опустошению Мядельский, Поставский, Дуниловичский, Куренецкий, Видзовский, Браславский, Шарковичинский, Миорский и Дисненский районы Вилейской области. Все население этих районов, не успевшее скрыться в леса и болота, без различия пола и возраста, особенно молодежь, угнано на каторжные работы, частично заживо сожжено (до 250 чел.). Имущество, скот и урожай этого года разграблены и уничтожены. Гитлеровские бандиты, откатывающиеся под ударами Красной Армии, постараются повторить свои злодейские набеги на мирное население области с той же целью грабежа и истребления народного добра, угона населения в фашистское рабство.

Учитывая опасность истребления населения области, превращения ее в пустыню, Вилейский обком КП(б)Б Белоруссии постановляет:

1. ... По всем отрядам и бригадам провести беседы, собрания с партизанами, на которых разъяснить задачи и обязанности партизан в борьбе их против истребления и угона в Германию населения области.

2. С активом каждой деревни особо обсудить:

а) вопрос о месте укрытия населения и его имущества во время пабега (экспедиции) гитлеровцев,

б) об охране укрывающегося населения,

в) создать постоянно действующую группу разведчиков-связных деревни, поддерживающих связь с партизанским отрядом для взаимной информации.

3. Каждому отряду и бригаде привлечь в отряд, бригаду не менее 50% к общему составу безоружных товарищей, особенно молодежь... выделить из состава отряда организаторские группы по 5—7 человек, преимущественно местных партизан..., указать группе район действия и поручить создание отряда из местной молодежи и др. товарищей (даже безоружных или вооруженных холодным оружием...).

Организованные таким образом отряды вывести на лагерное положение, организовать работу по приобретению оружия и проведению диверсионной работы (завалы, рытье рвов по дорогам движения противника, уничтожение железных дорог и телеграфной связи и т.д.).

4. Считать необходимым во время непосредственной опасности угона населения, опираться на актив деревни, выводить население в укрытия, недоступные противнику по естественным условиям, или же охраняемые партизанскими отрядами, бригадами...

Нацьянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 1334. Воп. 1. Спр. 5. Л. 40—41.

Падрыхтавала Р.А. Чарнаглазава.

РАЗГРОМ ГАРАДЗЕЦКАГА ГАРНІЗОПА

7 кастрычніка 1943 г.

Маневрпруя с отрядом по территории Плюсского р-на ком. отряда № 3 бр. «Октябрь» Конопелько А. И. через свою агентуру установил, что в расположении немецкого хозяйства Городец сосредоточено большое количество хлеба и до 390 голов крупного рогатого скота, предназначенного к вывозу в Германию. В зданиях немецкого хозяйства Городец размещался гарнизон немцев, который насчитывал в своих рядах до 200 человек и имел на вооружении 1 орудие, 2 мномета, 3 ст. пулемета, 9 ручных пулеметов, 12 автоматов и до 74 винтовок. В обязанность немецкого гарнизона входило — контроль местности и охрана объектов, имеющих экономическое и политическое значение.

Изучив местность и подходы к гарнизону Городец, ком. отряда Конопелько А.И. и начальник штаба отряда Макашмов А. приняли решение произвести налет на гарнизон Городец и уничтожить имеющийся на хранении там хлеб и скот. 3-й отряд бр. «Октябрь» состоял из 60 человек и имел на вооружении 1 НТР, 6 ручных пулеметов, 3 автомата, 4 СВТ и до 50 винтовок.

В ночь на 7 октября 1943 г. отряд бр. «Октябрь» и группа отряда «Боевой», изъявившая желание принять участие в проведении операции, вышли на исходный рубеж, а затем, сделав засады в районе дорог Городец — Кумлево, Городец — Дубовка для закрытия ударной группы с флангов, начали наступление. Достигнув р-на Городец, ударная группа во главе с ком. отряда Конопелько бесшумно сняла в воротах пост и тихо проникла в расположение гарнизона. Продвигаясь в направлении скирд хлеба, группа партизан наткнулась на 2-й пост немцев, который успел сделать сигнал тревоги, послуживший сигналом начала боя. После выстрела немецкого часового партизаны немедленно залегли и открыли уничтожающий огонь

по домам, где находились на отдыхе немцы. Немцы, быстро приведя себя в боевой порядок, открыли в свою очередь страшный по его активности огонь по партизанам. Началась ночная дуэль между немцами и партизанами. В самый разгар боя группа партизан во главе с нач. штаба отряда Максимовым А. ринулась к скирдам хлеба и скотному двору, а через 5—10 минут под огнем противника зажгли скирды и скотный двор, где находился скот. Во время поджигания скирд хлеба был тяжело ранен нач. штаба отряда Масимов А. и трое других партизан, что заставило ком. отряда Конопелько поспешить с отходом.

Подобрав раненых и унося их с поля боя, ударная группа с боем начала отходить, а затем выпла из боя и направилась в расположение отряда. При наличии большого света от пылающего пожара немцы боялись выйти из своих укрытий и отказались от преследования партизан.

В бою отличились: нач. штаба отряда Максимов, ком. взводов Крючков, Бажутенко, ком-ры отделений Кухта Л.И., Бандарь В.В., Кондратьев А.П. и партизаны Лакотко П.Д., Блажевич Б.Д., Петров П.С., Титович А.Н.

В ходе боя противник понес потери убитыми 21 и ранеными 12 немцев. Сожжено 25 скирд хлеба на 25 000 пудов, 4 комбайна и до 300 голов скота.

Потери партизан: убито 1, ранено 4 человека.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 66. Л. 75—76.

НАЛЁТ НА ГАРНІЗОН САМААХОВЫ ў ШУМІНАВЕ

7 лістапада 1943 г.

По призыву немецких властей в период лета 1943 г. в районах действия полиции много было создано-организовано гарнизонов самооховы. В гарнизоны самооховы шли лица, враждебно настроенные по отношению к Советской власти или колеблющаяся часть из местного населения, попавшая под влияние немцев. В обязанности гарнизонов самооховы входило: контроль местности и борьба с партизанами в р-не дислокации гарнизона самооховы.

Маневрируя по территории Шарковщинского района, ком. отряда № 3 бр. «Октябрь» Конопелько А. И. получил от агентурных работников сведения о том, что в р-не фольварка Шуминово располагается гарнизон м/самооховы, численностью до 25 человек. Самооховцы гарнизонов Шуминово, имея на вооружении 1 ручной пулемет и до 25 винтовок, выполняли задачу по охране деревянного моста, находящегося в районе их дислокации, и контролировали движение партизан.

Получив данные о гарнизоне самооховцев, командир отряда Конопелько А. И. силой своего отряда при вооружении 5 ручных пулеметов, 3 автоматов и до 50 винтовок провел в ночь на 8 ноября 1943 г. налет на гарнизон самооховцев и разогнал его.

В ходе 10-минутного боя самооховцы потеряли 7 убитыми и 5 ранеными. Партизанами сожжен деревянный мост длиной 36 метров.

Партизаны, подобрав брошенной самооховцами оружие (1 ручной пулемет, 5 винтовок), без потерь вернулись в расположение отряда.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 66. Л. 79.

БОЙ КАЛЯ ВЁСКИ ШАЎЛЕНА

19 апреля 1944 г. разведка бригады донесла, что из гарнизонов Браслава и Персбродьце выехала группа немцев и полиции. Противник двигался в направлении м. Иоды общей численностью в 240 человек (180 нем. и 60 полицейских).

Как позднее было выяснено, немцы и полицейские хотели уничтожить 3 парт. семьи в дер. Углы и Форма и выжечь эти деревни.

К концу дня 20.4.1944 г. бригада в 112 человек находилась в полной боевой готовности в р-не д. Подобы. Немцы и полиция концентрировались в районе д. Шавлене.

Ночью с 20 на 21 апреля 1944 г. разведка бригады установила, что противник продвинулся почти вплотную к дер. Ферма и Углы. На рассвете 21.4.1944 г. бригада двинулась в направлении д. Рысевичи. На вооружении бригады находилось 7 пулеметов, 1 ПТР, 32 автомата и винтовки.

У немцев — 3 миномета, 5 пулеметов, 60 автоматов и винтовки.

Не доходя примерно 0,5 км до д. Рысевичи, бригада развернулась и цепью пошла на сближение с противником. В центре, принимая удар на себя, находился отряд им. Кирова под командованием комиссара отряда т. Гусева Н.С.

С первого фланга находился отряд им. Жданова под командованием ком. отряда тов. Смирнова Н. Д., на правом фланге был отряд им. Молотова под командованием командира отряда тов. Бондаренко, а отряд им. Ворошилова стал обходить правый фланг немцев с целью зайти им в тыл и отрезать пути отступления.

Как только цепь партизан миновала д. Рысевичи и начала расширяться по флангам, немцы открыли, примерно с 600 метров, огонь из винтовок и пулеметов. Партизаны залегли и открыли ураганный огонь из всех видов оружия.

После пятиминутной перестрелки, причем огонь со стороны партизан был сильнее, несмотря на то, что противник открыл автоматный и минометный огонь, партизаны по команде командиров отрядов перебежками пошли в наступление.

До противника осталось 80—100 метров. Отряд им. Кирова первым рвался в оборону противника и тем самым расчленил ее на 2 части, а отряды им. Жданова и Молотова теснили фашистов с флангов.

Стало заметно, что немцы, потеряв управление, вели беспорядочный огонь. Началось массовое неорганизованное отступление немцев. Прикрывающие отступление группы немцев по 4—5 человек забрасывались гранатами.

Основная же масса противника почти не отстреливалась и, не маскируясь, в панике отходила.

Так гнали немцев и полицию около 4-х км.

За д. Шавлене отступающие немцы были задержаны пришедшим с г. Браслава подкреплением на 9 автомашинах численностью до 150 человек. Вновь прибывшие немцы заняли линию обороны.

Имея перед боем по 140—150 патронов на винтовку, уже через 4 часа боя партизаны стали иметь по 5—10 штук патронов. Вести дальнейшее наступление было бессмысленно, и партизаны организованно отошли на 1 км назад. Немцы не стали вести наступление и через 2 часа после окончания боя ушли в расположение гарнизонов...

Задача парт. бригады была выполнена. Деревни остались целы.

В результате этого наступления немцы вплоть до прихода Красной Армии не пытались больше вклиниться в район действия бригады с подобными намерениями.

Расширилась территория района бригады. Группам бригады приходилось производить засады на 10—15 км дальше, чем это было до боя.

В этом бою было убито 45 и ранено 76 фашистов. Бригада захватила трофеи: 2 миномета, 4 пулемета, 7 автоматов, 27 винтовок, 9 пистолетов и захватила 2-х немцев и 1 полицейского в плен.

Партизаны потеряли 1 убитым и 9 ранеными, причем из них 5 человек тяжело.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Вол. 4. Спр. 75. Л. 93—96.

СА СПРАВАЗДАЧЫ АБ БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯХ АТРАДА «СПАРТАК» З 28 ЖНІЎНЯ 1942 г.

...9 сентября сделано наступление на м. Иоды, в результате чего сожгли гумну, почту, маслозавод, полицейский участок. При отходе нас встретили немцы. Командир отряда Петров первым начал бежать, бросив отряд. Мы с отделением Вшивкова вступили в бой с немцами и полицией, в этом бою один партизан убит, 2 ранено, два пропали без вести.

После этого боя немцы, полиция, пользуясь нашей неудачей, начали нас преследовать, через 5 дней повели наступление на лагерь. Наступление вели с трех сторон, подойдя к лесу, обстреляли с батальонных, ротных минометов, с пулеметов, но на лагерь не пошли...

29 октября сделали повторное наступление на м. Иоды, убили 4 немцев, 7 полицеев, 2 немцев взяли в плен. Взято оружие, патроны. Наших потерь не было.

20 октября 8-часовой бой в м. Казяны.

16 ноября мы разбили гарнизон в м. Опса, в 6-часовом бою убито 8 человек, 13 ранено немцев и полицеев, остальные разбежались.

После этих боев все гарнизоны немцев и полиции убрались на 30—40 км от нашего местонахождения. Полицейцы остались только в м. Шарковщина, Поставах, Браславе. В этих местечках они начали сооружать дзоты, по ночам не спали. Немецкая жандармерия переодевалась по ночам в гражданскую одежду. Из Постава каждый день дезертировало по 5—10 полицейских. К нам в отряд приходила молодежь за 100—150 км из Литвы и др. районов.

24 ноября на нас бросили 7—8 тысяч регулярных немецких войск с 8 танками, бронема-

шинами и артиллерией. Кроме этого, были собраны все местные гарнизоны полиции, сделали нам полное окружение в очень короткий срок. Первые сутки с 6 часов утра до 2-х часов ночи вторых суток мы вели бесперерывный бой. В лес их не пустили.

25.11.1942 г. в 8 часов утра они повели вновь наступление на наш лагерь. При помощи танков, бронемашин в 14 часов они сумели войти в лес. Мы стали отступать в глубь леса.

С наступлением темноты штаб в 140 человек с боем начал прорывать окружение. При прорыве окружения прорвались через две сильные засады, с нами осталось 50 человек, остальные оторвались. Позднее все остальные выходили мелкими группами в разные направления.

В 2-дневном бою мы уничтожили до 500 немцев, наши потери до 30 человек убитых, много раненых.

Ком. бригады «Спартак» Крыса

Комиссар отряда Пономарев А.

* * *

...23 мая 1943 г. в д. Семеновичи группа партизан в 3 человека завязала встречный бой с полицией 40 ч. В результате боя 3 полицая ранено, остальные бежали.

Руководил боем секретарь РК ЛКСМБ т. Черных В.И...

...В июле месяце 1943 г. в им. Ганово для охраны движения по большаку Шарковщина — Иоды — Браслав немцы выставили гарнизон полиции в 60 человек. Нам было неизвестно, какое у них оружие. Для этой цели мы послали агентурищика, который жил вблизи им. Ганово.

Агентурищик после дневного осмотра и разговоров с самооховцами установил точно, сколько у них на вооружении пулеметов, винтовок, автоматов, установил, где расположены посты. На этот гарнизон мы сделали наступление. 2-х самооховцев убили, остальные разбежались. На этом месте гарнизон больше не восстанавливали.

17 июля сожжено имение Николаево. Взят скот, хлеб. Исполнил командир взвода Логинов со взводом 25 человек...

...20 июля перерезана телефонно-телеграфная связь Шарковщина — Браслав на расстоянии 5 км...

20 июля в д. Слобода встречный бой с полицией гарнизона Шарковщина до 150 чел. С нашей стороны участвовало до 70 человек. В результате боя убито 4 полицая, 1 ранен. С нашей стороны потерь нет.

* * *

17 октября между местечками Германовичи — Лужки в д. Лесково, Погоры, возле Лесничевки, Мамонтовки 2 раза вступали в бой с преследовавшими нас немцами и полицейскими. В этом бою уничтожено 32 немца, с нашей стороны 1 убит, 1 ранен. В бою участвовали 1, 2, 3-й п/о под руководством Пономарева.

5 декабря силами партизан 2-го отряда в 70 чел. разбит гарнизон в д. Горбуны (30 человек), убито 9 самооховцев, взято оружие.

М.К.Игнатъев, комиссар бригады «Спартак»

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 63. Л. 22—23, 307, 316, 319, 320.

* * *

...В м. Шарковщина: литовцев — 2 роты, полиции 70 чел., самооховцев и мобилизованных 700 человек, из них 110 вооруженных...

3 апреля 1944 г. составом 2, 4, 5-го отрядов разгромлен гарнизон самооховцев и мобилизованных в Червоном Дворе, охрана моста Раковицы через р. Янку в километре северо-западной Шарковщины.

Результаты: в Червоном Дворе убито 120 чел., взято в плен 41 чел., охрана моста через р. Янка разогнана, караульное помещение сожжено.

Со своей стороны 1 раненый.

Операцией руководил начальник штаба бригады Соловьев А.М.

* * *

...9 мая 1944 г. составом 1-го отряда разбит гарнизон самооборонцев в д. Казачки Шарковщинского р-на. Убито 10 самооборонцев. Своих потерь нет.

Операцыяй руководил ком. 1-го отряда Тимофеев Василий Васильевич.

В это же время силами 2-го отряда разбит гарнизон самооборонцев в д. Галиново Шарковщинского р-на. Операцыяй руководил ком. 2-го отряда Стрюков Иван Иванович. Убито 15 самооборонцев. Своих потерь нет.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 63. Л. 55, 66.

3 ІСТОРЫЯ ПАРТЫЗАНСКОЙ БРЫГАДЫ «ЗА РАДЗІМУ»

Н а ч а л о о р г а н и з а ц и и б р и г а д ы.

В 1942 г. в сентябре м-це по приказу ЦК ВКП(б) была послана в Вилейскую обл. (районы Шарковщина — Браслав) группа бойцов и командиров в количестве 9 человек под командованием командира отряда т. Широкова П.Н., комиссара группы Смирнова Н.Д. и начальника разведки Антипенко К.Е. для организации партизанских отрядов.

Первыми вступали в парт. отряд военнопленные бойцы и командиры Красной Армии, бежавшие из лагерей военнопленных Латвии, Литвы, Зап. Белоруссии, Эстонии. Отбор и проверка людей проходили путем посылки отдельных групп на выполнение заданий по подрыву ж/д эшелонов, в открытых боях с фашистами, на засаде.

Отношение населения к первым партизанам было плохое. Народ ненавидел и боялся партизан. Там, где появлялись партизаны, немцы насаждали агентуру и в ноябре м-це против небольшого отряда бросили большую карательную экспедицию в количестве 22 000 фашистов.

Первоначальная работа партизан среди населения осуществлялась путем зачитывания сводок Совпформбюро об успехах Красной Армии, путем бесед с мелкими группами и отдельными крестьянами. В результате разъяснительных работ отдельные крестьяне стали верить в победу К. А. и на основании этого стали оказывать помощь партизанам в агентурной разведке, питании, одежде и выявлении врагов Советской власти.

Рост отряда проходил за счет советских военнопленных бойцов и командиров, которые бежали из немецких лагерей и частично за счет местного населения, преимущественно из советских партийных работников, не успевших вовремя эвакуироваться.

Первоначальные места базирования отряда находились в Козьянских лесах Браславского, Шарковщинского и Видзовского районов.

В мае месяце 1943 г. отряд разбился на 2 отряда численностью по 80 человек каждый. Каждый отряд разделился по 7—8 диверсионных групп.

Первоначальная группа партизан в количестве 9 человек за 2 месяца выросла до 115 человек. Немецкое командование, видя, как успешно развивается парт. движение в районе Козьянских лесов, в ноябре 1942 г. решило бросить экспедицию. Под напором 22 000 фашистов отряд вынужден был сняться и уйти в Восточную Белоруссию (в Полоцкий район), где находился до марта 1943 г. В марте 1943 г. по приказу ЦК ВКП(б) отряд был сдан в восточные бригады и в район Козьянских лесов Вилейской области была направлена группа в количестве 15 человек для продвижения организации партизанских отрядов.

До мая 1943 г. группа выросла в отряд численностью в 160 человек, разбита на два отряда...

В 1943 г. в сентябре м-це по приказу секретаря Вилейского ОК КП(б) в тыл врага тов. Климова по совету командного состава отрядов и бригад Северной зоны к двум ранее организованным отрядам присоединили еще два отряда: отряд им. Кирова и отряд им. Молотова под командованием тт. Антонова и Бондаренко численностью по 40 человек каждый.

Командиром бригады был назначен бывший командир отряда т. Широков Петр Николаевич. Бригада стала называться «За Родину».

Население района в основном симпатизировало партизанам и всегда оказывало содействие партизанам и партизанской разведке, что давало возможность разоблачать агентуру гестапо и полиции, насажденную немцами в каждой деревне района действия бригады. Агентурная разведка возглавлялась также зам. комбрига разведки т. Гляком Н., а в отрядах пом. командира отряда по разведке. Агентура была насаждена в каждом гарнизоне противника, а также во всех деревнях района...

Через агентурную разведку было раскрыто ряд завербованных агентов гестапо, которые были направлены в район действия бригады для шпионской работы и проведения террористических актов.

Так, например, в отряде им. Ворошилова был разоблачен засланный немцами шпион Шедов. Он достал ценные сведения о дислокации, вооружении, численном составе партизан и ре-

шил бежать из отряда в немецко-полицейский гарнизон. Но благодаря четкой работе агентурной разведки был задержан при совершении побега. При допросе шпион Шедов дал ценные материалы о шпионской сети гестапо в деревнях района бригады и в гарнизоне противника. Шедов был расстрелян.

В отряде им. Кирова был также раскрыт гестаповский шпион Волосатов...

Кроме того, в деревнях района действия бригады было разоблачено 12 человек шпионов гестапо... Через агентурную разведку раскрыта подпольная антисоветская польская националистическая организация, которая насчитывала 65 чел., из коих организаторов в количестве 6 человек расстреляли. Хорошо проверенных агентов направляли в гарнизоны противника, где они работали по разложению немецких гарнизонов.

В результате этой работы 14 человек украинцев из Браславского гарнизона перешли к нам. Из Шарковщинского гарнизона перешло 36 человек полиции и самооховцев. Через агентурную разведку из г. Двинска перешло к нам 37 человек военнопленных и украинцев. Кроме доставления разведанных о противнике и его шпионской сети, агентура привлекалась к совершению диверсионно-террористических актов внутри гарнизонов... В фольварке Красный Двор Шарковщинского района посредством английской мины были взорваны электростанция и мельница, которые после взрыва не работали 2 месяца.

Кроме непосредственного выполнения диверсий, агентура своими разведанными существенно помогла при выполнении крупных боевых операций, а именно: в бою с фашистами от 21.4.1944 г. в д. Шавляны при разгроме немецкого продовольственного обоза 29.4.1944 на шоссе на дороге Миоры — Шарковщина, при разгроме гарнизонов в д. Гнилые Болота, в д. Козинцы, в д. Казаки и т.д...

В боевой и агентурной разведке бригады особенно отличились заместитель комбрига по разведке тов. Гляк Николай Захарьевич, зам. ком-ра отряда им. Ворошилова по разведке т. Прокопенко Григорий, зам. командира отряда им. Молотова по разведке т. Мищенко, заместитель командира отряда им. Кирова по разведке Пилетский Павел Адамович.

Оружие и боеприпасы со дня организации отрядов бригады, т. е. с 1942 г., добывались у местного населения. Количество патронов на винтовку приходилось в среднем по 42 шт.

Общее число добытого у населения оружия составляет: винтовок — 90 шт., автоматов 8 шт., пулеметы Р.П.Д. 6 шт.

Захвачено трофейного оружия: винтовок — 120 шт., пулеметов 7 шт., автоматов 14 шт., станковых пулеметов 1 шт., минометов 2 шт. (из них 1 бат.)

Эвакуация раненых на Большую землю проведена в 1 раз. Отправлено было 7 человек. Общее число раненых за весь период существования бригады составляет 74 человека; из них стало в строй 63 человека.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 75. Л. 82—84, 86—90.

* * *

С сентября 1942 г. по апрель 1944 г. бригада действовала в Шарковщинском районе и размещалась в Козьянских лесах. Бригада располагалась по отрядам в различных участках леса, а отряд повзводно располагался в больших лесных землянках. Только в апреле 1944 г. бригада вышла из леса в свой район и расположилась по деревням:

Штаб бригады и отряд им. Жданова в м. Иоды.

Отряд им. Кирова — в д. Соколовщина.

Отряд им. Молотова — в д. Тадулино.

Отряд им. Ворошилова — в д. Зяблики.

Отряд им. Куйбышева — в д. Алашки.

Отряды стояли протяжением в 25 км.

* * *

...В основном боевые действия бригады «За Радзіму» велись в нападениях на гарнизоны противника, организации засад на путях движения групп противника, в нанесении диверсий по коммуникациям противника.

За время своего существования бригадой пущено под откос 22 вражеских эшелона, где было разбито 24 паровоза, 313 платформ, вагонов, цистерн с живой силой и техникой.

Разбито 4 ж. д. станции, 1 водонапорная башня, 1 волокачка, взорвано 1404 рельсы, 24 ж. д. и 105 шоссежных мостов, разрушено 71 км телеграфно-телефонной связи, 2 электростан-

ции, 35 различных мелких предприятий, подбито 2 бронемашины, 42 автомашины, 24 мотоцикла, 17 различных складов.

Разгромлено 5 немецко-полиц. гарнизонов, 4 волостных управления, 4 немецких хозяйства.

Во время ж. д. крушений, засад в открытых боях уничтожено: 40 нем. офицеров, 2893 нем. солдат, 42 солдата и офицера зап. формирования, 154 полицеских; взято в плен: 3 нем. офицера, 24 нем. солдата, 54 офицера и солдата национальных формирований, 108 полицейских.

* * *

...При каждом отряде в Козьянских лесах была продовольственная база с запасом питания для отряда примерно на 3 месяца.

Средний рацион питания для каждого партизана состоял из 800 гр хлеба, 400 гр мяса, 1 кг картофеля, 100 гр гороха. Раненые получали такой же паек.

Обмундирование, белье, обувь для партизан бригады добывались в основном путем конфискации имущества врагов народа, открыто или тайно борющихся против партизан.

Кроме того, получали помощь со стороны местного населения.

При каждом отряде изготовляли из кож убитого скота кожу для обуви, частично на пошив обуви и обмундирования.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 75. Л. 91, 93, 101—102.

З ГІСТОРЫЎ ЎЗНІКНЕННЯ, АРГАНІЗАЦЫІ І БАЯВОЎ ДЗЕЙНАСЦІ ПАРТЫЗАНСКОЙ БРЫГАДЫ «КАСТРЫЧПІК»

Кастрычнік 1942 г. — ліпень 1944 г.

В последних числах сентября м-ца 1942 г. на территории Усвяцкого р-на Смоленской обл. по инициативе второго секретаря Усвяцкого РК ВКП(б) Юрченко Федора Кирилловича (Ветрова) организовалась группа из 25 чел., изъявивших желание перейти линию фронта, находящуюся от м. Усвяты в 6 км, и организовать борьбу в тылу врага.

Группа организовалась преимущественно из комсомольцев и районного актива, первым в которую входили Юрченко Ф.К. (Ветров), Юкма И.И., Юрченко И.К., Котов С.И., Лапин А.В., Янкевич В.Г., Киселева А.И., Максименко М.С., Снядін П.А.

Смоленский обком ВКП(б) инициативу группы поддержал, и группа, получив оружие, пройдя минимальное обучение и сформировавшись в отряд, название которому дали «Октябрь», в ночь на 14 октября 1942 г. благополучно перешла линию фронта... и направилась в Мнорский р-н Вилейской обл. в глубокий тыл врага...

В марте 1943 г. отряд «Октябрь» со всем его личным составом перешел в новое место дислокации д. Горное Плесского р-на, где основная его часть оставалась действовать, а командир отряда Юкша И. И. с группой в количестве 8 чел. пошел в Мнорский р-н для освоения р-на и организации партиз. б-бы на его территориях...

...В первых числах января 1943 г. партизан разведчик Кобряков И.А. через свою агентуру сжег Мнорское и Друйское волостные управления со всей документацией. А в период март — май 1943 г. группа партизан во главе с ком. взвода Конопелько А.И. уничтожила путем сжигания Германовичское, Залесское, Леозпольское и Николаевское волостные управления со всей документацией, контору фронтопольского лесничества и по шоссе на дороге Мноры — Дисна уничтожила 2 моста и 7 км т/т связи; группой партизан во главе с ком. взвода Паляк А.П. на шоссе Лужки — Глубокое, Лужки — Дисна уничтожено 6 мостов и 2 км т/т связи...

Успешные боевые действия проводились и в других направлениях.

...В результате боевых действий группы партизан отр. «Октябрь», заставивших полицию сидеть в своих гарнизонах, 60—70% местного населения было изолировано от полиции и перешло на сторону партизан, а это явилось следствием быстрого роста группы численно за счет проверенных лиц из местного населения.

К концу августа 1943 г. отряд «Октябрь» стал насчитывать свыше 300 чел., на базе чего 2 сентября 1943 г. была организована партизанская бригада «Октябрь», в состав которой вошли 4 отряда, комендантский взвод и взвод бригадной разведки.

...По шоссе Лужки — Дисна партизаном отряда «Октябрь» Максименко И.С. уничтожено 2 деревянных моста и 3 км т/т связи.

По шоссе Мноры — Германовичи группой партизан во главе ком. взвода Зареповым Д.Н. уничтожено 3 деревянных моста и 2 км т/т связи...

...16 августа 1943 г. по шоссе Лужки — Дисна группой партизан во главе с ком. части отряда «Октябрь» Конопелько А.И. принят встречный бой, в ходе которого 5 убито и 6 ранено немцев.

...12 сентября 1943 г. в р-не дер. (Полевица) Шарковщинского района группой партизан во главе с комиссаром 1 отряда Поляк А.П. сожжен мост, в результате чего 70 автомашин немцев вынуждены были вернуться.

17 сентября 1943 г. на шоссе Глубокое — Шарковщина группой партизан отряда № 1 во главе с комиссаром отряда Поляк А.П. сильной миной взорвана автомашина с живой силой, где убито 7 и ранено 11 немцев.

20 сентября 1943 г. На шоссе Глубокое — Шарковщина в р-не деревни Красовщина комиссаром отряда № 1 с группой партизан взорвана автомашина с живой силой, где убито 14 и ранено 8 немцев.

23 сентября 1943 г. На шоссе Глубокое — Шарковщина сожжен мост длиной 10 м — комиссар отряда № 1 Поляк А.П. с группой партизан.

1—6 октября 1943 г. На шоссе на дорогах Дисна — Лужки, Лужки — Плисса, Дисна — Германовичи группой во главе с командиром взвода отряда № 3 Божутенко сожжено 10 мостов и уничтожено 12 км т/т связи.

17 октября 1943 г. На шоссе Шарковщина — Глубокое Витебской обл. группой партизан во главе с комиссаром отряда № 1 Поляк А.И. взорвана автомашина с живой силой противника, где убито 5, ранено 7 немцев.

23 октября 1943 г. На шоссе на дороге Германовичи — ст. Погост Шарковщинского р-на командиром взвода отряда № 3 Крючковым с группой партизан сожжено 3 моста и сделана перекопка на дороге.

27 октября 1943 г. На участке ж. д. Миоры — Шарковщина подрывницей отряда № 3 Райсп Н. с группой взорвано 150 ж/д рельс.

28 октября 1943 г. На реке Дисенка в местечке Германовичи Шарковщинского р-на командиром отряда № 3 Конопелько А.И. с группой партизан сожжен мост длиной 30 метров.

24—30 октября 1943 г. По указанию штаба бригады о разрушении шоссе на дорогах двумя группами отряда № 4 во главе с ком. отделений Ивиным И.В. и Томашевичем Н.А. на дорогах Миоры — Дисна, Миоры — Погост, Миоры — Германовичи, Миоры — Друя и Дисна — Лужки уничтожено или сожжено 32 моста и 22 км т/т связи.

30 октября 1943 г. В местечке Лужки Плисского р-на командиром взвода Божутенко со взводом (отряд № 3 бр. «Октябрь») сожжено 2 моста, склад с хлебом — 3600 пудов, электростанция, мельница.

2 ноября 1943 г. На шоссе на дорогах Германовичи — Лужки, Дисна — Лужки, Дисна — Германовичи командиром взвода отряда № 3 с группой партизан сожжено 12 мостов, сделано 3 завала, 10 перекопок дорог.

30 января 1944 г. Разгром гарнизона Боровцы.

Р е л ь с о в а я   в о й н а.

Только за одну ночь 1 февраля 1944 г. в результате одновременного удара всех бригад Ушачской зоны по разрушению ж. д. полотна по линии ж. д. Полоцк — Молодечно было порвано 347 ж. д. рельс.

4 марта 1944 г. Налет на сильно укрепленный гарнизон немцев Голубичи.

17 марта 1944 г. Удар по «Шипам» (дер. Шипы Плисского р-на).

23 марта 1944 г. «Концерт» на линии ж/д.

В ночь на 23 марта подрывниками бр. «Октябрь» было порвано 336 ж. д. рельс на линии Полоцк — Молодечно.

13 апреля 1944 г. В районе д. Синицы Шарковщинского р-на командиром отряда № 3 Конопелько А.И. с группой сделана засада на немцев и принят бой, в результате которого 4 убито и ранено 6 немцев.

У ш а ч с к а я   б л о к а д а.

17 мая 1944 г. По шоссе на дороге Лужки — Мосарь в р-не дер. Гриблы Шарковщинского р-на группой партизан бригады «Октябрь» — 1 отряда во главе с комиссаром отряда Поляк А.И. и 3 отряда во главе с командиром отряда Конопелько А.И. разбиты и сожжены две автомашины с живой силой противника.

В ходе боя противник понес потери убитыми 16 и ранеными 17 человек.

Партизанами взяты трофеі: 13 винтовок.

Бои в период блокады в районе Багна-Мох.

К р а т к и е в ы в о д ы о б / д е я т е л ь н о с т и.

1. На протяжении всего периода жизни отряда, бригады действия в основном проводились в трех направлениях:

а) на день организации бригады боевые действия преследовали главную цель — личным примером боевой жизни привить любовь местного населения к партизанам и за счет лучших проверенных лиц из населения пополнить свои ряды.

Проводимые мероприятия дали хороший результат — отряд вырос за счет добровольцев до 300 человек, на базе чего была создана 1 сентября 1943 г. бригада.

б) получив большое пополнение за счет необученной белорусской молодежи, в бригаде началась упорная настойчивая работа по обучению молодых партизан военному делу.

в) подготовив предварительно личный состав в военном отношении, бригада полностью включилась в боевую деятельность и расширила ее — операции по разгрому гарнизонов противника, бои из засад, рельсовая война, охота за эшелонами и т.д.

2. За период боевой деятельности п/б «Октябрь» нанесла противнику урон:

а) в боях при разгроме гарнизонов противника, встречных боях, боях из засад, при обороне и диверсионных операциях убито 2091 немец и полицейский, в т.ч. 55 офицеров, ранено — 1180 немцев и полицейских, в т.ч. 42 офицера.

б) пущено под откос 8 военных эшелонов, в т.ч. с живой силой противника.

в) взорвано ж/д рельсов 1922 шт. и 6 ж. д. мостов.

г) уничтожено 95 деревянных мостов.

д) порвано т/т связи 91 км.

е) взорвано спецмашинами (угольными) 19 паровозов.

з) взорвали или сожгли 52 автомашины.

ж) сожжено хлеба на складах противника, приготовленного для вывоза в Германию 28 600 пудов.

и) разгромлено немецких и полицейских гарнизонов 4.

к) разгромлено 7 волостных управлений.

С о е д и н е н и е б р и г а д ы с К р а с н о й А р м и е й.

...Отряды бригады встретились с частями Красной Армии в разных местах дислокации.

а) отряды Котова С. И. и Юрченко И. К. соединились с КА в р-не Голубович Плисского р-на 3 июля 1944 г.

б) отряд Зарянова Ф. П. соединился с частями КА в р-не дер. Веретей 4 июля 1944 г.

в) отряд Конопелько А. И. соединился с частями КА в р-не д. Заполосье Миорского р-на 6 июля 1944 г.

При соединении с частями КА вышло личного состава 257 чел., при вооружении 1 рат. миномет, 5 птр, 15 ручных пулеметов, 59 автоматов, до 200 винтовок.

За продолжительную боевую деятельность в тылу врага и за проявление мужества в боевых и диверсионных операциях из числа коммунистов и комсомольцев награждены орденами 15 человек, медалями 10 человек, и представлены к правительственной награде 70 чел.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 66. Л. 65, 71, 72, 75, 77, 78, 81 — 84, 86 — 89, 90 — 91, 92 — 102, 103, 106 — 107.

Рэйд жукаўцаў

Знойный и душный день угасал. Солнце медленно уходило за скопившиеся над горизонтом облака. Стало свежо, наступали сумерки. На луговину реки Дрисса одна за другой выходили группы вооруженных партизан. Они несли оружие и боеприпасы. Переправлялись на плотках.

Так 11 июля 1943 года бригада имени Г.К.Жукова покидала Россонский район и отправлялась на запад Беларуси.

На краю обрыва у реки стояли трое и внимательно наблюдали за ходом переправы. Это были командир бригады П.Я.Сыромаха, командир отряда имени М.И.Кутузова П.И.Климентенко, командир отряда имени К.К.Рокоссовского В.В.Черемыхин.

Они изредка обменивались короткими фразами, их тревожили одни и те же мысли. За Дриссой предстояло перейти

усиленно охраняемую противником железную дорогу Рига — Полоцк, дальше — Западная Двина, укрепленные гитлеровские гарнизоны.

Между тем переправа на лодках через Дриссу заканчивалась. Последними переправились командиры. Бригада продолжала марш.

...В Шпаковщине (Ветринский р-н. — *Укладальнік*) 16 июля 1943 года был оформлен третий отряд бригады имени Г.К.Жукова, названный именем Александра Яковлевича Пархоменко, прославленного героя гражданской войны. Ядром нового отряда стала следовавшая с бригадой группа, возглавляемая П.Д.Прокофьевым и А.А.Костиным, первоначально направлявшаяся в Шарковщинский район. К ней были подключены отдельные партизаны из других бригад, совместно с жуковцами совершавшие переход в западные районы Беларуси. Вошедшие в новый отряд партизаны были опытными воинами, обстрелянными в боях. Командный состав отряда состоял из офицеров-фронтовиков. Командир отряда — старший лейтенант Петр Дмитриевич Прокофьев, комиссар — капитан Андрей Андреевич Костин, начальник штаба — младший лейтенант Михаил Николаевич Кладовников сражались в тылу врага в составе кавалерийского корпуса П.А.Белова и 1-й партизанской бригады имени К.С.Заслонова.

В нескольких километрах от Шпаковщины начиналась территория Дисненского района. Свой боевой счет в западных районах Беларуси бригада имени Г.К.Жукова открыла разгромом крупного немецко-полицейского гарнизона в бывшем имении Куриловичи. Созданный здесь гарнизон охранял две большие дороги, связывающие Дисну с деревнями Лужки и Прозороки, где также находились гитлеровцы и полиция. Географическое положение бывшего имения позволяло гарнизону контролировать всю восточную половину Дисненского района. Полицейские грабили население, расстреливали людей, а награбленный у крестьян хлеб, скот, другое добро свозили в Куриловичи. К тому же и само имение, будучи крупным сельскохозяйственным объектом, служило откормочным пунктом скота, предназначенного для гитлеровской армии, поставляло оккупантам хлеб. В имении были масло-

завод, молочная и свиноводческая фермы. Куриловичский гарнизон контролировал пути, по которым пробирались партизанские отряды и группы из Россонского, Ушачского и Ветринского районов на запад и обратно.

Учитывая все это, командование бригады имени Г.К.Жукова приняло решение, базируясь пока в д. Шпаковщине, разгромить гарнизон в Куриловичах, а затем уже двигаться дальше.

...После разгрома полицейский гарнизон в Куриловичах был ликвидирован и уже не восстанавливался оккупантами, как и хозяйственная база.

Бригада, вновь остановившись в Шпаковщине и Посадах, подготовилась к выступлению на запад в соответствии с маршрутом, предусмотренным Белорусским штабом партизанского движения.

...Бригада получила возможность реализовать свои планы. 22 июля отряды выступили в запланированном направлении. Шли вечером, ночью и на рассвете подошли к заболоченным лесам близ реки Дисна.

Рубили жерди, укладывали в два ряда и по ним ступали, опираясь на палки. Над лесом кружил немецкий самолет. Оставив за собой завалы в лесу, партизаны вышли, наконец, к проселочной дороге и во второй половине дня подошли к реке. Переправились ночью вброд.

У хутора Буды, между болотами и озером Волозесво, остановились на отдых, просушили одежду, обувь. Хуторяне рассказали, что к ним часто навещаются фашисты из гарнизона в д. Германовичи, забирают скот, сало.

Когда вернулась разведка, комбриг провел совещание. Приняли решение совершить налет. Но он должен быть стремительным: в Лужках, в 15 км от Германовичей, гитлеровский гарнизон с техникой и автомобильным транспортом.

Задолго до рассвета 25 июля подошли к Германовичам. Партизаны продвигались по окраинам и вскоре никем не замеченные оказались у реки. Невдалеке от берега остановился и комбриг со своими бойцами. Тут вблизи церкви был первый неприятельский пост. Второй пост за мостом, на другом берегу.

Два бойца отряда имени А.Я.Пархоменко — Шакюр Утешев и Владимир Ильяшев — обошли мост, по которому

взад-вперед ходил дозорный. Они спустились к воде, переплыли реку, подкрались к будке охраны. Часовые громко храпели. Босиком, бесшумно партизаны скользнули внутрь и уничтожили фашистов. Тот, который ходил по мосту, услышав позади какую-то возню, бросился к будке поста, но его здесь ждала участь тех двоих, и на мост он уже не вернулся. Пост № 2 был ликвидирован без единого выстрела.

Через несколько минут по команде комбрига Черемухин и Чечулов со взводом рокоссовцев были на другом берегу. Только теперь часовой у казармы услышал шум на мосту. Выбежали фашисты. Завязался бой. Прикрывая партизан, пулеметчик Алексей Алексеевич Ламинский бил по полицейским. Те бросились обратно к казарме, но Алексей своим огнем отсек их. Пархоменцы поддержали его своими автоматами. Полиция разбежалась, а казарма загорелась.

Выстрелы встревожили охрану на первом посту. Выскочив из своего помещения, полицейские направились к реке. Но там их ожидал комбриг со своими бойцами. И ни один из предателей не ушел живым.

Пархоменцы сожгли маслозавод и мельницу. Были захвачены склады с продовольствием и солью, оружие, боеприпасы. Соль частью раздали населению, частью вывезли. Зашли и в аптеку. Местный аптекарь после беседы с комбригом выдал партизанам значительное количество лекарств, бинтов, дезинфицирующих и анестезирующих средств. Медсестра отряда имени К.К.Рокоссовского Полина Ивановна Чернышева пополнила свои запасы.

Небольшой обоз сформировался, пока еще у реки шел бой. Теперь надо быстро отходить. Чтобы задержать возможное продвижение машин из д. Лужки, партизаны заложили несколько мин на большаке и сожгли мост. Во всей этой операции двое партизан были ранены, убитых не было. Отход от Германовичей прошел благополучно.

Форсированным маршем бригада двинулась на северо-запад и 27 июля расположилась в двух деревнях — Залесье и Бертовщина Миорского района, в нескольких километрах от д. Новый Погост.

Вскоре разведка сообщила, что из этой деревни весь гарнизон гитлеровцев погрузился на машины и отправился против партизан, видимо на Германовичи. Коман-

дование бригады решило использовать отъезд фашистов. Отряд имени М.И.Кутузова вступил в Новый Погост, выдвинув дозоры. На церковной колокольне установили пулемет, контролировавший центр местечка. Провели митинг, на который сошло много местных жителей. Сыромаха призвал население братья за оружие и вступать в партизанские отряды.

Тем временем фашисты, поблуждав по окраине и не обнаружив партизан, возвратились назад. Но их встретили огнем кутузовцы, и они отошли.

Отряд имени К.К.Рокоссовского оставался в Залесье. В ночь с 27 на 28 июля, когда ничто не предвещало никакой опасности и весь отряд отдыхал, выставив дозорных, неспавший Петр Федоренко услышал гул моторов.

— Вставайте! Немцы! — закричал он.

Три бортовые машины с фашистами приближались к деревне. Партизанский пулемет из окопа дал по нем длинные очереди. Из гумна стрелял Заикин и бойцы его группы. Полицейские отстреливались из винтовок. Соскочив с машин, они приближались к гумну. Навстречу выбежал Заикин, бьет из автомата. Падают враги — убитые и раненные.

— Держись, ребята, — кричит Михаил.

Но вот из-за поворота дороги выполняет немецкий броневик и открывает пулеметный огонь. Сражены Заикин и Григорий Матюшин. Трое оставшихся партизан продолжают бой. Федоренко и Диденко через гумно бросают в противников гранаты. Раздаются крики. Посмотрели за угол — лежат! Значит, цель поражена!

Броневик направляется дальше, всдет огонь по деревне, обстреливает дом, в котором остановился штаб бригады. Здесь и комбриг. Незадолго до начала боя ему доложили, что кутузовцы отогнали полицейских. Нападение на Залесье и для него неожиданно. Теперь он вынужден покинуть охваченный огнем дом. Комбриг выносит рацию и уходит в лес. Вслед за ним уходят по канаве и болоту Диденко и Федоренко, захватившие с собой автомат Заикина и винтовку Матюшина.

Комбриг вместе с комиссаром отряда имени К.К.Рокоссовского Макаром Серафимовичем Цанавой собирают партизан на опушке леса. Здесь они встречают противника дружным огнем. Тем временем с дру-

гой стороны к деревне подходит взвод кутузовцев. Под двойным ударом партизан гитлеровцы отходят.

Итак, поле боя осталось за партизанами. Но и потери велики. Погибло семь товарищей. С болью в сердце их похоронили на кладбище в Залесье. Всего несколько дней был в бригаде молодой белорусский учитель Григорий Григорьевич Матюшин. Оставив дома мать с малолетними братьями и сестрами, он, старший в семье, явился в штаб бригады в Шпаковщине. За эти дни старательно учился военному делу. И вот бой. Первый и последний в его жизни. Михаил Николаевич Заикин, командир 3-го взвода отряда имени К.К.Рокоссовского, — опытный партизан. Уроженец д. Железняки Красноборского сельсовета Россонского района, он прошел боевую школу в своей же округе. Но и его не стало.

Причины потерь? Несомненно, внезапность нападения была на стороне противника. Значит, конная разведка оказалась недостаточно оперативной. Агентурную же разведку в Миорском районе еще не успели наладить. Жуковцы учли урок боя в Залесье, и больше такое не повторялось.

После боя в Залесье бригада в составе двух отрядов — имени М.И.Кутузова и имени К.К.Рокоссовского — продолжала марш на запад и через сутки, 29 июля, прибыла в д. Поповщина Брагского района, расположенную на северо-восточной окраине Козьянского лесного массива.

По поручению командования бригады 3-й отряд имени А.Я.Пархоменко был временно оставлен на территории Миорского и Шарковщинского районов для изучения сил и методов действия противника.

Сначала пархоменцы остановились в д. Пищелевка Шарковщинского района. В ночь на 31 июля Прокофьев вывел отряд к д. Гнилое Болото, где находился гарнизон полиции и самообороны, набранный из местных крестьян. Два партизанских взвода, один справа, другой слева, окружили деревню. Обнаружив это, «самаахоўцы» сумели просочиться по только им известным тропинкам и уйти, бросив все имущество, принадлежавшее гарнизону. Партизаны захватили оружие и боеприпасы.

В ночь с 7 на 8 августа пархоменцы атаковали неприятельский гарнизон в д. Великое Село. В завязавшемся бою начальник штаба отряда имени А.Я.Пархоменко

Михаил Кладовиков вступил в рукопашный бой с великаном полицейским, вооруженным автоматом. С помощью подоспевшего партизана Александра Шаркевича Кладовиков одолел противника. Остальные фашисты попрятались. Партизаны унесли трофеи — оружие и боеприпасы, увезли продукты.

Успешные действия отряда вызвали беспокойство у местного командования гитлеровцев. Были получены сведения о подготовке к окружению и разгрому партизан. Пархоменцы покинули Пищелевку и продвинулись к северу. Их новой временной базой стал хутор Клибовщина. По прямой линии он был всего лишь в 10 км от Миор, но окружен лесами и болотами. А дорогами до него более 20 км. Зато до большой дороги из Миор в Шарковщину отсюда через лес рукой подать.

Пархоменцы оседлали большак. За несколько дней они трижды из засад обстреливали сначала колонну карателей, потом немецкую почту, наконец, обоз.

Во время действий в Миорском районе отряд получил некоторое пополнение. Краткая запись в дневнике отряда от 11 августа 1943 года сообщает, что в этот день в отряд имени А.Я.Пархоменко были приняты пять человек, бежавших из немецкого плена.

Это были Михаил Вершинин, Иван Кудрявцев, Николай Симонов, Михаил Губин и Роман Кочуков. Шли по ночам, пока не добрались до д. Линковщина Миорского района, где нашли убежище в доме Семена Ефимовича Пушкарева. С помощью Казимиры Ивановны Гириной, жительницы хутора Клибовщина, Пушкарев связал их с партизанами, а те привели в отряд имени А.Я.Пархоменко. Эти воины связали огненные свою судьбу с белорусскими партизанами.

Уже через несколько дней им пришлось принять участие в бою в глубоком тылу врага. Разведке отряда, имевшей хорошие связи в районе, стало известно, что по тракту из Миор на Шарковщину 15 августа будет следовать большой обоз с продовольствием под охраной полиции и немцев. Рано утром того же дня отделение под командованием Прокофьева направилось на большак. В него включили всех пятерых новопривывших, снабдив их оружием. Прокофьев разъяснил поставленную зада-

нис, а новичкам сказал: «В бою посмотрим, не разучились ли вы воевать...» Эти слова, сказанные полшутя, еще больше укрепили решимость всех пятерых во что бы то ни стало оправдать оказанное доверие.

В 11 часов дня партизаны на подводах въехали в д. Чыпуки, расположенную на тракте. Едва они заняли босвые позиции, как показался обоз с охраной, которая численностью и вооружением значительно превосходила пархоменцев. С обеих сторон был открыт огонь. От выстрелов противников загорелись два дома, крытые соломой. Нелегко приходилось засаде. Надо было вести огонь, стоя возле бушующего пожара, да еще из огородов, заросших высокой крапивой и малиной. Вершинин подставил свое плечо пулеметчику и тот точно по цели стал посылать одну очередь за другой, чем принудил охрану обоза залечь. Затем с четырьмя автоматчиками Вершинин бросился на противника слева, в то время, как Прокофьев с остальными партизанами атаковал охрану обоза спереди. Впереди атакующих шли Алексей Ламинский, Шакюр Утшсв и из вновь прибывших — Николай Симонов.

Под натиском пархоменцев фашисты, оставив обоз, бежали с поля боя. Трофеи составляли оружие, боеприпасы, обмунди-

рование и продовольствие. Несколько гитлеровцев было убито и ранено.

На следующий день отряд получил приказ командования соединиться с бригадой, выделив группу для направления в Россонский район. Задача — встретить и проводить в западные районы Беларуси бригаду имени А.В.Суворова и следовавшую с ней группу Вилейского подпольного обкома КП(б)Б. П.Д.Прокофьев отправил отряд в Козьянские леса под командованием А.А.Костина, а сам с десятью партизанами направился в Россонский район и успешно выполнил полученное задание. Подбив на обратном пути автомашину карателей, он соединился со своим отрядом и бригадой.

За недолгое время операций в Миорском и Шарковщинском районах отряд имени А.Я.Пархоменко сплотился и проявил высокие боевые качества. Пархоменцы почти без передышки участвовали в боевых операциях. Их действия — пример того, как малочисленный отряд при большой маневренности может нанести врагу существенный ущерб.

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Сыромаха П. Я., Козловскі П. Г. Пусты знаюць і памятаюць. Браслаўшчына ў 1941—1944 гг. Мн., 1994. С. 39—54.

Документы сведчаць

З ДАКЛАДНОЙ ЗАПІСКІ КАМАНДЗІРА ПАРТЫЗАНСКАГА АТРАДА «СПАРТАК» І.І.ПЯТРОВА ў ВІЛЕЙСКІ АБКМ КП(б)Б АБ МАСАВА-ПАЛТЫЧНАЙ РАБОЦЕ І БАЯВОЙ ДЗЕЙНАСЦІ АТРАДА З 12 ЖНІўНЯ ПА З КАСТРЫЧНІКА 1942 г.

З кастрычніка 1942 г.

...Связь с местным населением. По прибытии на место расположения с 5 сентября 1942 г. мы приступили к проведению бесед в деревнях среди крестьян и сейчас систематически проводим собрания, беседы с крестьянами ближайших дер. Якшты, Журавовщина, Дубровка, Журово, Подрязовщина, Барсуки, Озерово, Гриблы, Алашки, Боровые, Волки, Григоровщина, Семеновичи и многих других. Население собрания посещает от старого до малого. Очень внимательно нас слушают, задают очень много вопросов о положении на фронте, о положении в советском тылу. К партизанам относятся очень хорошо, оказывают нам очень большую помощь в вооружении, шитании, сообщают о местах расположения полиции и немецких гарнизонов и об их действиях.

Командир партизанского отряда Петров

Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941—июль 1944): Документы и материалы. Мн., 1967. Т. 1. С. 328.

ДАНЯСЕННІ ВОРАГА АБ ДЗЕЙНАСЦІ ПАРТЫЗАН НА ТЭРЫТОРЫІ ШАРКАўШЧЫНСКАГА РАЁНА З КАСТРЫЧНІКА 1942 г. ПА 1943 г.

Да Глыбоцкай акругі адпосіліся раёны: Браслаўскі, Міёрскі, Відзаўскі, Шаркаўшчынскі, Даісенскі, Пастаўскі, Дунілавіцкі, Глыбоцкі, Пліскі, Докшыцкі.

Першыя паведамленні аб з'ядзенні партызан у акрузе:

6.10.1942 г. Банда¹ прайшла Зябкі—Празарокі.

7.10.1942 г. Узарвана чыгунка на лініі Крулеўшчына—Празарокі. Ахова чыгункі і будаўнічы батальён уступілі ў бой. Страты: 8 будаўнікоў і 2 салдаты аховы.

7.10.1942 г. Банда 150 чалавек каля в. Зябкі напала на транспартную калону 150 павозак, зьяла яе ў в. Перасечана, дзе бульбу разгрузілі ў палявы свіран, а ездавыя адпушчаны. Спалены маёнтак Чарніцы.

7.11.1942 г. Узброеная банда прайшла праз вёску Тунілонічы і спаліла ў маёнтку Антопаль школу і жылы дом.

7 і 8 лістапада 1942 г. Каля Опсы ўзброеная сутычка з паліцыйяй. 5 бандытаў забіта. Страт няма.

10.11.1942 г. Бай ў в. Янкаўшчына (на поўнач ад Заброддзя), страты па аднаму з кожнага боку.

11.11.1942 г. Грабілі в. Фларыянава, Верацейкі, Осава.

У гэты час супраць партызан праводзіцца аперацыя «Нюрнберг» на тэрыторыі ад Мядзела да Відз, Богіна і да Глыбокага.

11.11.1942 г. 1-я пяхотная магарызаваная брыгада СС сабрана ў г. Барысаў для адпраўкі ў Глыбокае.

25.11.1942 г. Рапарт паліцэйскай брыгады з Глыбокага:

1. Аперацыя «Нюрнберг» завершана. Забіта 798 бандытаў. Расстраляна па падазрэнні ў прыналежнасці да банд 353 чалавекі. Расстраляна бандыцкіх памагатых 1833 чал. Страты: 6 чалавек забіта, 10 ранена.

2. Забітыя 12 кастрычніка 1942 г. 18 паліцэйскіх 1-га батальёна 23 паліцэйскага палка СС дастаўлены ў Глыбокае, дзе і пахаваны.

Выбітыя з мядзельскіх лясоў партызаны падаліся ў бок Шаркаўшчыны, Мёр, Дзісны.

25.11.1942 г. Дарога Крулеўшчына—Пабраддзе, на участку Паставы—Варапаева спалены драўляны мост 10 м, дарога на 2 гадзіны выведзена з ужытку.

25.11.1942 г. 30 чалавек занялі млын у в. Баброўшчына (26 км па ўсход ад Глыбокага).

30.11.1942 г. 100 бандытаў размясціліся ў в. Язна.

27.11.1942 г. Грабілі насельніцтва за 15 км ад Глыбокага.

29.11.1942 г. Грабілі насельніцтва ў в. Баяры.

1.12.1942 г. Разбураны шасэйны мост за 9 км ад Шаркаўшчыны. Ремонт заняў тры дні.

1.12.1942 г. Пашкодзана чыгунка між ст. Зябліны і Падсвілле. У красавіку 1943 г. у раёне Глыбокае—Дзісна высадзілася каля 450 парашутыстаў.

10—12 красавіка 1943 г. Высадзілася каля Відз, Кабыльнікаў, Вілейкі 500—600 чалавек.

14.4.43 г. Высадзілася каля Мосара 10 чалавек.

16.4.43 г. Дэсант каля Відз і Кабыльнікаў, вялікая колькасць.

Да канца касавіка 1943 г. 700 дэсантнікаў сабралася ў Бяльмонцкім лесе, занялі в. Блажышкі, арганізуецца атрад на захад ад Богінскага возера.

А п е р а ц ы я «Г е р м а н» (24.9.1943—17.10.1943)

24.9.1943 г. Дзённая зводка:

1. Захараўшчына, 6 км ад Паставаў, занята неўстаноўленымі сіламі. У лясным квадраце 2124—2125 заўважаны рух праціўніка на поўдзень. Сутычка нашай разведкі са слабымі сіламі праціўніка ў квадраце 2110, 2097, 2193.

2. Два ваеннапалонныя і два пасобнікі бандытаў арыштаваны.

3. Баявыя пазіцыі групы Шродэра—Дынабург (квадрат 2030).

Баявыя пазіцыі групы Гарма—Глыбокае (2141), Мюлера—Конікі (2203), Гохтля—Відзы (2095).

4. Нашы страты: 1 забіты, 8 ранена.

Кампфгрупа (баявая група) Екельна, генерала паліцыі.

25.9.1943 г. Зводка:

1. За 2 км на ўсход ад Нагаўкі (квадрат 2163) умацаваны бандыцкі лагер. Вёска Лучай падпалена бандытамі. Вялікія рэквізіцыі прадуктаў і адзення ў раёне Нагаўка—Груздэва. Каля вёскі Неўяры (2177) бой разведкі з пераўзыходзячымі сіламі праціўніка.

2. Вынікі: 2 пакінутыя бандыцкія лагеры разбураны, 3 бандыты забіты.

3. Дасягнута лінія групы Шродэра: Будзілы, Друйск, Казакова, Мілашова. Лінія групы Герман: на поўначы—Пераброддзе (2074), Апанасенкі (2075), Забор'е (2075), на поўдні—

¹Летам 1942 г. рэйсхфюрэр СС Гімлер патрабаваў выключыць з ужывання словы «партызан», «партызанскі», замяніўшы іх словамі «бандыт», «бандыцкі».

Грзібкі (2178), Хабы, Ластавікі, Капусцічы, Неўяры. Лінія групы Мюлера: Вытрчэпкі (2190), Патовікі, Конікі, Валовічы, Маргі, Катловічы, Варанідзы, Рудня (2201).

4. Страты: 2 забітыя, 4 раненыя.

Подпіс: Екельн.

26.9.1943 г. Зводка:

1. Размяшчэнне банд: каля в. Астравішкі (2110) спроба прарвацца. Моцнае супраціўленне каля вёскі Неўяры (2177). Бой каля Вілка — Осія і Паставаў.

2. Дасягнута лінія: групы Корнбломэ — Станкавічы, Вяча, воз. Буза, воз. Набіста. Група Небель — Сабалевічы (2074), Бірукі (2088), Калеснікі, Красоўшчына (2089), Германавічы (2103), Вішнеўцы (2179), Стапіслаўцы (2178), воз. Чорнае (2178), паўднёва-ўсходні вугал Ліпава (2176). Група Эдэльвайса — Кавалі, Наўры, Сваркі, Старжынкі, Бонда, Талуц, Сіўцы, Жыберакі.

3. Захоплена рабочай сілы: 131 мужчына, 45 жанчын. Бандыцкая в. Казьяны разбомблена, бандыцкія вёскі Петрышкі (2110), Ушы (Учы), Маргі (2202) спалены. Знішчана 8 бункераў і 2 лагеры. 14 чалавек расстраляны, адна яўрэйка захоплена ў палон. Прыгнана 59 галоў жывёлы.

4. Баявая назіцыя Корнбломэ з 15-00 26.9: Браслаў і ваколіцы.

5. Страты: 2 забітыя, 4 раненыя.

27.9.1943 г.

1. Бандыты займаюцца рабункам. Дарога Більдзюгі — Яцкаўшчына (2087) замініравана. Моцная банда размясцілася ў Бяльмонцкім лесе.

2. Дасягнута лінія: група Корнбломэ — воз. Абстэрна (2074), чыгуначная лінія ў в. Каўшэлева (2088), Шаркаўшчына (2114), Боўкалы (2115), воз. Пятроўскае (2127), Глыбокае (2141), Сітцы, Замосце, Місуны.

3. Захоплена для адпраўкі на прымусовыя работы мужчын 100, жанчын 74. Адзін расстраляны, 1 забіты ў баі, 5 узятая ў палон.

Трафеі: 300 галоў буйной рагатай жывёлы, 347 дробнай жывёлы, 14 свіней, 5 коней, 1 аўтамат, 1 вінтоўка.

4. Страты: 3 забітыя, 2 раненыя.

28.9.1943 г.

1. Нобель заняў бераг воз. Укля (2074), Цяцёркі, Більдзюгі (2987), Шаркаўчыну (2114), Боўкалы.

2. Захоплена 168 жанчын, 1386 мужчын, 11 дзяцей. Расстраляны 84 чалавекі, забіты ў баі 8 чал., узятая ў палон 3. Спаленыя вёскі: Новікі, Мацкі, Доўтаны, Будкі, Талуц, Шыберакі, Сіўцы, Лугі. Разбураны адзін лагер, 3 зямлянкі.

Захоплена жывёлы: 26 коней, 808 маладняка, 177 свіней, 348 дробнай жывёлы, 1196 авечак.

Трафеі: 1 павозка лёну, палавіна павозкі воўны, 1 кулямёт, 3 вінтоўкі.

3. Страты: 1 афіцэр, 2 салдаты раненыя, 1 забіты, 1 вінтоўка згублена.

29.9.1943 г. Занята лінія: Опса, воз. Дрывяты, воз. Укля, Цяцёркі, Більдзюгі, Гнілья Балоты, Шаркаўшчына.

30.9.1943 г.

1. Праводзілася разведка боем. Спалена 13 вёсак, разбураны 2 лагеры. Захоплена: 1 кулямёт, 2 аўтаматы, 1 вінтоўка. Забіта 67 бандытаў, 7 узятая ў палон.

2. Страты: 1 афіцэр забіты, 2 салдаты ранены.

1.10.1943 г. 1. Праведзена разведка ўсходніх ускраін Бяльмонцкага лесу. Адбіта спроба банды прарвацца на захад. Прасунуліся наперад ад воз. Мядзель.

2. Захоплена многа людзей, жывёлы, рознай маёмасці (даецца пералік).

2.10.1943 г.

1. Група бандытаў ад воз. Вісяты, у в. Савуткі, В. Панфілаўшчына прарваліся на захад. Бой з грумай каля в. Буйкі, бой каля Опсы, каля Мядзела.

2. Занята лінія: Зарчэчона — Цяцёркі — Ёды — Буйкі — Шаркаўшчына — Букі — Мосар — Канстанцінаў — Слабада — Дзягелі.

3. Трафеі: сотні людзей, жывёлы, зброя (даецца падрабязны пералік).

3.10.1943 г.

1. Перастрэлка ў в. Падобы, Ёды, Варонка. Сутычкі каля Казьян, Астравішак, Мікалаёва. Акцыя на ўсход ад Мёр: банды ўцяклі на поўдзень. Заняты Дунілавічы. Авіяцыя бамбіла в. Чысты. Адзін самалёт пашкоджаны. Засада на ўсход ад Паставаў.

2. Сотні людзей узятая для адпраўкі на работу ў Германію.

- Трафеі: сотні галоў жывёлы, тоны збожжа, бульбы (даецца падрабязны пералік маёмасці).
- 4.10.1943 г. 1. У Рудава моцны агонь варожых кулямэтаў. Каля 5000 бандытаў ад в. Падобы адышлі на паўночны захад. Напад на ахову моста Страча, в. Маскалішкі, Ракіты.
2. Лінія фронту: Цяцёркі, Густаты, Вытаркі, Пялікі, Рабартова, Канстанцінаў, Дунілавічы, Охабня.
3. Захоплены сотні людзей для адпраўкі на работы, тысячы галоў жывёлы, тоны прадуктаў і фуражу (падрабязны пералік).
- 5.10.1943 г.
1. З боем заняты Дварышча, Рудава. Баі ў в. Ёды, Прошкі, Кузьня, Дубнікі.
2. Фронт па лініі: Жданы, Лабуці, Ружанполь, Юзафова, Луцк, Мосар, Канстанцінаў.
3. Захоплены сотні людзей для адпраўкі на работы, тысячы галоў жывёлы і розная маёмасць (даецца пералік).
- 6.10.1943 г.
1. Бой між вёсак Лопскія — Трабаўшчына. Напад на масты каля Дзісны і Германавіч. Масты ўмоўна прыгодныя для эксплуатацыі. Лагер бандытаў каля Плятэрова.
2. Лінія фронту: Кушталі, Алашкі, Полава, уздоўж р. Дзісна да Васюкоў. Ад Васюкоў да Канстанцінава лінія ранейшая, далей — Дунілавічы, Варапаева, Лучай, Вароны.
3. Захоплена 147 мужчын, 99 жанчын, 52 дзяціш — для адпраўкі ў Германію. Канфіскавана жывёла, хлеб (даецца пералік). Расстраляны 4 чал., забіта 13, у палон узята 16. Спалена 13 вёсак.
- 7.10.1943 г. Захоплена Трабаўшчына, бандыты адкінуты за Свілы. Бамбілі в. Чыстае, поўнасю разбурана. Часткова разбурана Клонаўка.
2. Захоплена: людзі, жывёла, прадукты (даецца пералік).
- 8.10.1943 г.
1. Сутычкі ў лесе на паўночны захад ад Алашкі — Рамашова. На захад ад лініі Свілы — Алашкі замініраваны дарогі і прасекі ў лесе. Бамбілі в. Дуброўка, Стаўрова.
2. Фронт па лініі: Луцк — Навінкі — Макарышчызна — Варапаева.
3. Захоплена: людзі, жывёла, маёмасць (даецца пералік).
- 9.10.1943 г.
1. Лінія фронту: Забор'е — Алашкі — Рымкі — р. Голбеіца — Варапаева.
2. Захоплена: людзі, жывёла, маёмасць.
- 10.10.1943 г.
1. Адбіты начныя спробы банд прарвацца, знішчана яўрэйская банда 28 чалавек. Бой каля Шаркаўшчыны. Баі вакол воз. Ельня.
2. Захоплена: людзі, жывёла, маёмасць (даецца пералік).
- 11.10.1943 г.
1. Бамбілі футасамі і запальнымі бомбамі в. Хвасткі, Далёкія, Еўдвішкі, Заборце.
2. Лінія фронту: Кушталі — р. Янка да ручая Мічэнка.
3. Захоплена: людзі, маёмасць (даецца пералік).
- 12.10.1943 г. 1. Паведамленне Корнбломэ: банды накіроўваюцца на поўдзень і захад. Эдэльвайс: банды накіроўваюцца на поўнач.
- Егер: лінія фронту ад воз. Янка (2098), Бялкова (2099), Позава (2099), Дзікі (2112), Кушталі (2099), Білкі, Балаж, Чачуны (2115—2125).
- Мюлер: бамбілі воз. Богіны, Браслаўская Лука (2097), воз. Янка, Плятэрова, Стаўрова.
2. Захоплены 720 мужчын, 343 жанчыны, 259 дзяцей. Расстраляны 22 чал., забіта 12, у палон узята 58. Узята 1008 галоў маладняка, 196 свіней, 995 авечак, 197 коней, 26 дробнай жывёлы, 2563 ц зерня, 807 ц саломы, 666 ц бульбы, 2 ц ільнасемея, 1 ц аўса.
- Спалена 15 вёсак, разбурана 15 бункераў і 10 лагераў.
- Трафеі: 4 аўтаматы, 4 вінтоўкі, 28 павозак.
3. Страты: 2 раненыя (латышы).
- 13.10.1943 г.
1. Паведамленне Корнбломэ: сутычка ў нізоўі ручая Янка (2110). Пазіцыя: воз. Богін, Стаўрова, Плятэрова, Міхалішкі.
- Егер: пазіцыя — р. Янка да Кушталея.
- Эдэльвайс: пазіцыя ўздоўж р. Дзісна ад Полава да Казьян.
- Мюлер: бомбавыя ўдары па лясных масівах Міхалішкі, Азяравы, Казьяне, Плятэрова.
2. Захоплена: 269 мужчын, 321 жанчына, 135 дзяцей.
- Расстраляны 4 чал., забіты 25, узяты ў палон 4, адзін перабегчык. Узята 391 галава ма-

ладняка, 15 свіней, 317 авечак, 55 коней, 61 дробнай жывёлы, 307 ц зерня, 1980 ц бульбы, 22 ц сена, 20 павозак ільнотрасты.

3. Спалена 13 вёсак.

Трафеі: 1 кулямёт, 6 вінтовак. Страт няма.

14.10.1943 г.

1. Паведамленне Корнбломэ: сутычкі каля ручая Янка і каля Плянтоўкі (2110).

Бой з бандай 200—300 чалавек за 1 км на захад ад Грыблёў. Частка банды знішчана.

3. Захоплена: 356 мужчын, 419 жанчын, 312 дзяцей. 9 расстраляна, 126 забіта ў баі, 64 захоплены ў палон.

Узята 1064 галавы маладняка, 119 свіней, 927 авечак, 91 конь, 1846 ц зерня, 2337 ц бульбы, 140 ц сена, 17 ц саломы, 1 ц ільнасемя, 8 льноцерабілак, 25 культыватараў, 19 барон, 14 сячкарань, 5 арфаў (зернеачыстак), 1 бульбамыйная машына, 12 павозак, 49 санак.

Спалена 5 вёсак.

4. Трафеі: 4 лёгкія кулямёты, 8 аўтаматаў, 16 вінтовак, 3186 вінтовачных патронаў, 38 мін, 1681 газавая грашата.

5. Страты: 1 немец, 2 латышы ранены.

15.10.1943 г.

1. Карная акцыя ў нізіне р. Дзісна. Паліцэйская танкавая рота правяла карныя аперацыі супраць 6 вёсак за 10 км ад Мядзела. Авіяцыйная група ц. б. ф. 7 вяла разведку на поўнач ад р. Дзісна і бамбіла край лесу на поўнач ад нізіны р. Янка.

2. Захоплена: 154 мужчыны, 239 жанчын, 187 дзяцей, 1 расстраляны, 42 забіты ў баі, 5 захоплены ў палон. Узята 139 галоў жывёлы, 60 свіней, 277 авечак, 37 коней, 3 ц аўса, 20 ц ільнасемя, 3 ц вікі, 70 ц зерня, 2903 ц бульбы, 44 ц сена, 4 ц саломы.

3. Спалена 6 вёсак, разбурана 20 бункераў.

Трафеі: 4 пісталеты, 1 лёгкі кулямёт, 1 аўтамашына, 10 вінтовак, 2 міны, 1400 вінтовачных патронаў, 360 аўтаматных патронаў, 37 павозак.

4. Страты: 1 немец ранены.

16.10.1943 г.

1. Авіягрупа атакавала цэлі ў лясным масіве Друзевічы (2084), Рудамысль (2111), р. Янка, Свінаплушце (2097).

2. Паліцэйскай ротай захоплена ў квадраце (2150): 573 мужчыны, 803 жанчыны, 405 дзяцей. Расстраляны 11 чал. Узята 693 галавы маладняка, 228 свіней, 598 авечак, 26 дробнай жывёлы, 2383 ц зерня, 2990 ц бульбы, 230 ц сена, 50 ц саломы, 6 ц гародніны, 2 ц фасолі, 1 ц пыбулі, 5 ц гароху, 4 ц аўса, 99 ц ільнасемя, 99 ц ільнотрасты, 71 скура, 39 павозак, 7 санак, 245 розных сельскагаспадарчых машын, 7 вагаў, 7 рулонаў ацынкаванай бляхі.

Спалена 10 вёсак. Страт няма.

17.10.1943 г.

1. Сустрэч з праціўнікам не было.

3. Паліцэйскай ротай захоплена (у кв. 2150, 2151): 102 мужчыны, 110 жанчын, 89 дзяцей. Расстраляна 5, забіты 2, узяты ў палон 22. Узята 240 галоў буйной рагатай жывёлы, 297 свіней, 417 авечак, 22 кані, 624 ц зерня, 1378 ц бульбы... 15 калаўротаў, 1 легкавая машына, 1 швейная машынка.

Спалена 12 вёсак.

4. Страт няма.

Паведамленне Эдэльвайса аб выніках расследавання:

«Яшчэ 24 верасня бандыты былі папярэджаны аб аперацыі. Многія атрады прарваліся на захад і пазбеглі аперацыі.

Брыгада Маркава 25 верасня раздзялілася на дробныя групы, пакінуўшы прыкрыццё, пайшлі ў розных напрамках з задачай сабрацца на старым месцы праз два тыдні пасля аперацыі.

Атрад Мапко брыгады Маркава размяшчаўся ў в. Замошша, 80 чалавек.

Брыгада Сталіна, 2271 чалавек (штаб 130 чал.) размяшчалася ў Дварышчы. Атрад Варшылава меў 242 чалавекі, 2 гарматы, 3 мінамёты, 9 лёгкіх кулямётаў, 4 цяжкія кулямёты, 2 процітанкавыя ружжы, 23 аўтаматы, 162 вінтоўкі».

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4683. Воп. 3. Спр. 952. Л. 95, 148, 149; Спр. 943. Л. 139, 153, 158; Спр. 955. Л. 123; Спр. 950. Л. 102; Спр. 946. Л. 210, 211, 212, 213, 214, 216, 218, 220, 221, 223, 225, 227, 229, 231, 233—241, 243, 245, 250, 251, 256, 258, 259.

Пераклад з польскай мовы Г.Бялькевіча.

Падрыхтаваў У.К.Ляскоўскі.

**РАСПАРАДЖЭННЕ САКРАТАРА ЦК КП(б)Б, НАЧАЛЬНИКА БШПР
П.З.КАЛИНИНА ў П.А.ЎНАВАЖАНАМУ ЦК КП(б)Б І БШПР ПА ВІЦЕБСКОЙ
ВОБЛАСЦІ А.Ф.БАРДАДЗІНУ АБ ПЕРАДЫСЛАКАЦЫІ ПАРТЫЗАНСКИХ
БРЫГАД П.М.РАМАНАВА, Г.С.ПЯТРОВА, М.С.ПРУДНІКАВА І АТРАДА
С.Ф.БУБЕНА ў ІНШЫЯ РАЁНЫ**

6 красавіка 1943 г.

Дальнейшее сосредоточение крупных сил партизан в ограниченных районах вредно и недопустимо.

Решением ЦК КП(б)Б и командованием Белорусского штаба передислоцируются: бригада Романова — в Бешенковичи, бригада Петрова — в район Видзы Вилейской обл., бригада Прудникова — в Дисненский район Витебской обл., отряд Бубена — в район Дисна — Шарковщина. Срок выступления в новые районы установлен 20 апреля. Указанным бригадам поставлены задачи в пути следования в новые районы. Проверьте получение приказа, окажите содействие подготовке к выступлению в новые районы, соответственно поставленным задачам распределите боеприпасы, ВВ. О ходе подготовки выступления, выступлении сообщайте. Учтите скрытность подготовки и выхода бригад в новые районы.

Секретарь ЦК КП(б)Б П.З.Калинин

Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944): Документы и материалы. Мн., 1973. Т. 2. С. 264.

**ТЭЛЕГРАМА ГАЎПШТУРМФЮРЭРА СС ВІЛЬКЕ НАЧАЛЬНИКУ
ПАЛІЦЫІ БЯСПЕКІ І СД У МІНСКУ АБ ХОДЗЕ АПЕРАЦЫІ «ФРЫЦ»
З 24 ПА 30 ВЕРАСНЯ 1943 г.**

1 кастрычніка 1943 г.

1. 30 сентября 1943 г. достигнута след. линия в операции «Фриц». Север: — южный берег Дрисвятского оз. — западный берег оз. Укля. Восток: Тетерки — Бильдюги — Шарковщина — Сапелино — Константиново — Куриловичи — Волколата — Мисуны. Юг: Мядель — Кобыльник — восточный берег оз. Швакшта. Запад: на прежней линии.

2. Потери врага с 24 сентября по 30 сентября 1943 г.: убито — 76, взято в плен — 24, особо обработано — 118.

Собственные потери (немцы): убито — 10, ранены — 1 офицер и 22 рядовых.

Собственные потери (иностранцы): ранено — 3, убито — 0.

Трофеи: 1 тяжелый пулемет, 5 винтовок, 4 седла, 12 телефонных аппаратов, 1 пишущая машинка, 1 радиоприемник, 1 полевая кухня.

Разрушено: 7 партизанских лагерей, сожжено 27 деревень.

3. Захвачено рабочей силы: 3050 мужчин, 514 женщин, 62 ребенка.

Скота: 2355 голов крупного рогатого скота, 294 лошади, 411 свиней, 1259 овец, 695 голов мелкого скота.

Подписал гаупштурмфюрер СС Вильке

Друкуюцца па кн.: Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии 1941 — 1944. Мн., 1965. С. 111.

**УДЗЕЛ ПАРТЫЗАНСКОЙ БРЫГАДЫ «ЗА РАДЗІМУ»
ў РЭЙКАВАЙ ВАЙНЕ**

1943 г.

По приказу ЦШПД с 4 по 5 августа 1943 г. проводилась рельсовая война. Согласно приказу нужно было взорвать 200 рельс. Отряды взорвали 320 рельс. Операция проходила с боями.

При переходе к ж.-д. линии были выделены 2-е группы для засад по флангам.

В то время, как проводилась операция, эти 2-е прикрывающие фланги группы вели бои с охранниками ж.-д.

Рельсы рвали посредине с помощью замедлительного шнура. Операция проходила в течение 4-х часов, руководил комиссар отряда г. Смирнов Н.Д.

1944 г.

Была поставлена з-ча: подорвать полотно ж.-д. линии Вильно — Двинск в р-не ст. Турмонты. Ночью с 19 на 20 июня 1944 г. выступила вся бригада. Нужно было взорвать 500 рельс. Бригада взорвала 580.

Вся операция происходила в течение 56 минут. Дорога не эксплуатировалась немцами в течение 4-х суток.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 75. Л. 92.

АБ ЗРЫВАХ ПАСТАВАК СЕЛЬГАСПРАДУКЦЫ

...Одним из видов экономической борьбы является срыв сельским населением поставок оккупантам хлеба, картофеля, мяса, яиц, молока и другой сельскохозяйственной продукции. Например, крестьяне Шарковщинского района Вилейской обл. выполнили поставки яиц только на 25 процентов, молока и зерна — на 30, картофеля — на 24,3 процента...

Всенародная борьба в Белоруссии против немецко-фашистских захватчиков в годы Великой Отечественной войны. Мн., 1984. Т. 2. С. 411.

З ЛІСТОЎКІ ДА СЯЛЯН БРАСЛАЎСКАГА, ВІДЗАЎСКАГА, ДЗІСЕНСКАГА, МІЁРСКАГА І ШАРКАЎШЧЫНСКАГА РАЁНАЎ АБ ПРАВЯДЗЕННІ ВЕСНАВОЙ СЯЎБЫ

...Тяжело будет некоторым из вас, товарищи, встречать эту весну. У многих крестьян немцы и их прислужники-полицейские отобрали посевной материал.

Крестьяне! Немцам больше не придется воспользоваться вашим урожаем, Красная Армия скоро прогонит немецких захватчиков с белорусской земли. Новый урожай в этом году вы будете собирать свободными от фашистской неволи. Приложите же все свои силы к тому, чтобы ваши поля и огороды, обработанные вашими мозолистыми руками, вновь зацвели и палились высоким урожаем. Не давайте немцам ни одного зерна. Выезжайте все на поля и засевайте сколько кто сможет.

Всенародная борьба в Белоруссии против немецко-фашистских захватчиков в годы Великой Отечественной войны. Мн., 1985. Т. 3. С. 210.

ПАВЕДАМЛЕННЕ НАЧАЛЬНИКА ВАРАПАЕЎСКАГА РАЁНА Ў СД У ГЛЫБОКІМ АБ СТАНОВІШЧЫ Ў РАЁНЕ

22 красавіка 1944 г.

Ввиду того, что ситуация на территории Воропаевского уезда по причине усиленной бандитской деятельности стала невозможной, особенно на территории Дуниловской и Лосяцкой волостей и частично Козловской, прошу принять соответствующие меры к ликвидации создавшегося положения. Бандиты большими отрядами проездом по деревням нечисто грабят жителей, а мужчин забирают с собой (с 20 по 21 в местечке Дуниловичах и дер. Петровичах).

Достаточно количественный отряд бандитов расположен в деревне Вертинские Козловской волости, который ведет сильную антинемецкую пропаганду.

Почти каждую ночь бандиты проходят с территории Дуниловской волости на Козловскую между Воропаевым и д. Жуперки.

Ночью с 20 на 21.4.1944 г. ими сожжена школа в деревне Ожуны Дуниловской волости.

Особенно терпят от них семьи призванных в ряды БКА (Беларуская Краёвая Абарона). По причине их вражеской деятельности мобилизованные не могут явиться на наш вызов в ряды БКА.

Распоряжения немецких властей о доставке рабочей и тягловой силы и другие административные органы на 100% выполнить не могут ввиду сильной угрозы со стороны банд громадским солтысам и жителям, которые являются на определенные работы.

Сообщая об этом, прошу принять немедленно самые решительные меры к ликвидации банд, а также оказать помощь батальону БКА хорошим автоматическим оружием, чтобы он мог приступить к борьбе с врагом.

Ивапов, начальник района

Копии до сведения: окружному комиссару в Глубоком, жандармерии в Воропаево, «Kreisfandvit!» — хозяйственному офицеру в Воропаево.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 1379. Воп. 1. Спр. 23. Л. 18.

Падрыхтавала Р.А. Чарнаглазава.

**З ДАВЕДКІ БЕЛАРУСКАГА ШТАБА ПАРТЫЗАНСКАГА РУХУ
«ВЫНІКІ БАРАЦЬБЫ ПАРТЫЗАНСКИХ АТРАДАЎ БЕЛАРУСІ
З НЯМЕЦКІМІ ЗАХОПНІКАМІ Ў 1944 г.» АБ НАСТУПАЛЬНЫХ АПЕРАЦЫЯХ
ПРАЦЎНІКА СУПРАЦЬ ПАРТЫЗАН ПОЛАЦКА-ЛЕПЕЛЬСКОЙ ЗОНЫ
Ў СТУДЗЕНІ—КРАСАВІКУ 1944 г.**

...Учитывая тяжелое, непрерывно ухудшающееся положение партизан и невозможность остановить наступающего против них противника, исчерпав при этом все способы и виды помощи, Военный совет фронта, по согласованию с тов. Пономаренко, для спасения партизан и населения Полоцко-Лепельской зоны принял решение вывести партизанские бригады и население из окружения в районы Шарковщина и оз. Нарочь. С этой целью 30 апреля дан приказ партизанским бригадам в ночь на 1 мая начать прорыв в западном направлении на участках к северу и югу от оз. Шо.

Баграмян, Леонов, Рыжиков, Курасов.

Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941—июль 1944): Документы и материалы. Мн., 1982. Т. 3. С. 304.

**АБ ДЫВЕРСІЙНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ АТРАДА А.Н.ПАНАМАРОВА
БРЫГАДЫ «СПАРТАК» НА КАМУНІКАЦЫЯХ ПРАЦЎНІКА,
МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЙ РАБОЦЕ СЯРОД НАСЕЛЬНІЦТВА
СА ЖНІЎНЯ 1942 г. ПА 28 ЧЭРВЕНЯ 1943 г.**

4 ліпеня 1944 г.

...После операций (в Опсе) немцы, полиция, местные гарнизоны боялись нашего духа. Партизаны почувствовали свое превосходство, население это чувствовало также. Среди населения стали ходить слухи, что партизан в лесу миллионы... По Браславскому, Шарковщинскому, Видзовскому районам разъезжали свободно и днем, и ночью. Гарнизоны в этих местечках далеко никуда не выезжали, в местечках поделали укрепления, огородились проволокой, по целым ночам не спали, ожидая нас в «гости». Немцы в гарнизонах на ночь переодевались в гражданскую одежду, зная, что партизаны гражданских лиц не трогают...

...С августа по 22 ноября мы провели большую работу среди населения. Основная часть населения Браславского, Шарковщинского, Видзовского районов помогала и сочувствовала нам. За это время мы создали 6 подпольных комсомольских организаций, вовлекли в работу весь местный актив. Подпольные комсомольские организации и местные активисты вели разведку, разлагали и подрывали местную власть, распространяли литературу...

...23 мая в дер. Семеновичах группа партизан (3 чел.) завязала встречный бой с полицией (40 чел.). В результате боя 3 полицейя ранено, остальные бежали. Руководил боем секретарь РК ЛКСМБ Черных В.Н.

...20 июня перерезана телефонно-телеграфная связь Шарковщина—Браслав на расстоянии 5 км. Исполнители — комвзвода Логинов со взводом.

...28 июня разогнан гарнизон полиции — «самооховцев» в имении Ганово Шарковщинского района. Убито 2 полицейя, взято 2 винтовки. В операции участвовало 90 человек. Командовал операцией нач. штаба отряда Крысов...

Командир партизанской бригады «Спартак» Пономарев

Комиссар Игнатъев

Нач. штаба Соловьев

Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941—июль 1944): Документы и материалы. Мн., 1973. Т. 2. С. 580.

**З ЗАГАДУ № 17 ВАЕННА-АПЕРАТЫЎНАЙ ГРУПЫ ВІЛЕЙСКАГА
ПАДПОЛЬНАГА АБКМА КП(б)Б АБ ДЗЕЙНАСЦІ ПАРТЫЗАНСКИХ
БРЫГАД І АТРАДАЎ У ЧАС ВЫЗВАЛЕННЯ ВОБЛАСЦІ**

1944 г.

Гитлеровская граббармия по всему фронту отступает на запад. Красная Армия вступила на территорию Белоруссии.

В момент изгнания лютого врага из пределов нашей Родины партизанские отряды и бригады Вилейской области должны максимально активизировать боевую и диверсионную борьбу, особо усилить удары по уничтожению отступающего врага, всемерно разрушая коммуникации его отхода.

Исходя из решения ЦК и Вилейского обкома КП(б)Б, всем командирам бригад и отрядов приказываю:

А. Производить боевые и диверсионные операции по следующим районам и объектам:

1. Казьянско-Воропаевская зона.

Бригаде Широкова действовать против гарнизонов в Шарковщине, на железной дороге Воропаево—Миоры, шоссеиной дороге Шарковщина—Козьяны, Шарковщина—Иоды.

Бригаде Рокоссовского действовать против гарнизонов в Воропаево, Глубокое, на железной дороге Крулевщизна—Поставы, шоссеиной дороге Глубокое—Шарковщизна, Поставы—Дуниловичи—Глубокое.

2. Северо-восточная зона:

Бригаде Петрова действовать против гарнизонов Плисса, Лужки, на шоссеиной дороге Глубокое—Лужки, Глубокое—Плисса.

Бригаде Хомченко — гор. Дисна, дороги Миоры—Дисна, Шарковщизна, Германовичи.

Отряду Гавриленко — гарнизон Миоры, шоссеиная дорога Друя—Дрисса, Миоры—Шарковщизна.

Б. Всем командирам отрядов и бригад:

1. Организовать подвижно-круговую блокаду гарнизонов, повседневно тревожить, паводить панику, разгонять и уничтожить оккупантов.

2. По железным и шоссеиным дорогам устраивать завалы, рвы, создавать минные поля, рвать связь (от каждого отряда должно ежедневно действовать по одной-две диверсионные группы).

3. Выслеживать и обстреливать колонны немцев, делая сильные засады, демонстративно передвигаться днем и ночью, меняя часто место расположения и ни в коем случае не сидеть в лесу на базах.

Всем бригадам действовать отрядными боевыми рейдами, подвижно и маневренно, по точно разработанному маршруту по отношению указанных каждому объектов. Применять массированные удары по объектам, в особенности по участкам железной дороги. В организации этого удара обязательно подробно разведать объект...

Все мелкие гарнизоны в зоне действия отряда, бригады, а также временно-оперативные гарнизоны, создаваемые противником, обязательно и незамедлительно разгонять...

Начальник Военно-оперативного отдела партизанского центра Вилейской области полковник Марков

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 1334. Воп. 1. Спр. 5. Л. 34—36.

Падрыхтавала Р.А.Чарнаглазава.

ДАНЫЯ АБ УЗБРАЕННІ БРЫГАДЫ «СПАРТАК» ПА СТАНЕ НА 1 ЛІПЕНЯ 1944 г.

В бригаде вооруженных — 624, не вооруженных — 35. На вооружении состоит: минометов ротных — 4, батальонных — 1, ПТР — 8, пулеметов — 23, автоматов — 99, винтовок — 430.

Площадь, контролируемая бригадой, составляет 784 кв. м, занимает территорию 651 кв. м, число населения на этой площади 15 736 чел.

Бригада действовала на объектах Видзы, Опса, Тверечь, Рымшаны, ст. Игнаино и ст. Черный Брод.

ВЫНІКІ БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ БРЫГАДЫ ЗА ПЕРЫЯД 3 МОМАНТУ ўТВАРЭННЯ ПА 1 ЛІПЕНЯ 1944 г.

Убито немецких солдат и офицеров: в результате засад и открытых боев — 1636, в результате диверсий — 1800.

Ранено нем. солдат и офицеров в результате засад и открытых боев — 330, в результате диверсий — 520, убито изменников родины — 15. Итого противнику нанесены потери в живой силе: убитыми — 3436, ранеными — 850, подорвано военных эшелонов противника 30, в том числе с живой силой — 9, с техникой — 8, с другими грузами — 13. При крушении разбито паровозов — 29, вагонов — 324, платформ — 93. Разбито и повреждено при крушениях: автомашины — 127, танков — 48.

Разбито и повреждено при минировании на большаках и в боях: автомашин — 17, уничтожено ж/д мостов — 2, шоссеиных мостов — 45, уничтожено солдат с военным иму-

ществом, боеприпасами — 2, с продовольствием — 9, уничтожено связи — 49 км, уничтожено шоссе и дорог и большаков — 4, перебито ж. д. рельс — 1728, разбито гарнизонов противника — 19, уничтожено промышленных предприятий и учреждений немецких властей — 21.

Потери: пулеметов — 7, автоматов — 25, винтовок — 283.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 63. Л. 47, 49.

АБ ДЗЕЙНАСЦ ПАРТЫЗАН ВІЛЕЙСКАГА ЗЛУЧЭННЯ НАПЯРЭДАДНІ БЕЛАРУСКАЙ НАСТУПАЛЬНАЙ АПЕРАЦЫІ

...В канун Белорусской наступательной операции тяжелые бои с карателями вели партизаны Вилейского соединения. В течение мая враг наращивал силы в северо-западных районах области, где действовали бригады 4-я Белорусская (командир Н.И.Ермак), «За Родину» (командир Н.В.Кондращенко), «Спартак» (командир А.Н.Пономарев), имени В.И.Ленина (я.о. командира Е.У.Фурсо), имени М.И.Калинина (командир Ф.Н.Гавриленко). Партизаны вели упорные бои с прибывшими в гарнизоны регулярными частями фашистов и не только не уступали своих позиций, но и улучшали их. Бригада имени Г.К.Жукова, например, к середине мая расширила свой район на восток до железной дороги и большака Миоры — Шарковщина. Западная (козынская) и восточная (дисненская) части зон слились в одну, образовали обширную Северную зону, охватывающую несколько районов. Разгром бригадой имени Г.К.Жукова вражеского гарнизона в Комаровщине еще выше поднял боевой дух патриотов. 16—17 мая гитлеровцы предприняли попытку потеснить партизан, расширить узкую полосу вдоль дороги Миоры — Шарковщина, которую они контролировали. Партизаны отразили их атаки и не позволили осуществить свой замысел.

Всенародная борьба в Белоруссии против немецко-фашистских захватчиков в годы Великой Отечественной войны. Мн., 1985. Т. 3. С. 250.

УЗАЕМАДЗЕЯННЕ ПАРТЫЗАНСКІХ АТРАДАЎ З ЧАСЦІЯМІ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ

Партизаны Вилейской области во взаимодействии с нашими армейскими частями провели 230 боев с захватчиками, уничтожив при этом и взяв в плен тысячи солдат и офицеров. Вместе с населением они построили 312 мостов, оборудовали 15 других переправ через водные рубежи для быстрее продвижения наших войск.

С большим энтузиазмом откликнулись жители Вилейской области на призыв ЦК КПБ и подпольного обкома партии об оказании посильной помощи наступающей Красной Армии. Целыми деревнями они с ломами, лопатами и топорами выходили разрушать вражеские коммуникации. Высокую организованность и работоспособность проявили крестьяне Мядельского, Куренецкого, Поставского, Дуниловичского, Миорского, Шарковщинского и Дисненского районов. Опираясь на поддержку населения, отряды и бригады партизан громилы отступающих гитлеровцев, выбивали их из опорных пунктов, блокировали гарнизоны, не давая возможности фашистам отступать и вывозить награбленное.

Бригада им. Г. К. Жукова (командир П.Я.Сыромаха, комиссар М.А.Коровкин) совместно с бригадой «За Родину» (командир Л.Н.Широков, комиссар Ф.К.Акулов) во взаимодействии с частями Красной Армии вели трудные бои с отступающими гитлеровцами, задержав их колонны на дорогах Шарковщина — Браслав 1—3 июля 1944 года.

Лишь за один день 1 июля они истребили 142 фашистских солдат и офицера. Партизаны блокировали также крупный гарнизон противника...

Всенародная борьба в Белоруссии против немецко-фашистских захватчиков в годы Великой Отечественной войны. Мн., 1985. Т. 3. С. 308, 309.

З ДАКЛАДНОЙ ЗАПСКІ САКРАТАРОЎ ВІЛЕЙСКАГА ПАДПОЛЬНАГА АБКМА КП(б)Б І.Ф.КЛІМАВА І А.А.МАНАХАВА САКРАТАРУ ЦК КП(б)Б П.К.ПАНАМАРЭНКУ АБ МАСАВА-ПАЛТЫЧНАЙ РАБОЦЕ І АКТИВІЗАЦЫІ БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ ПАРТЫЗАН У ПЕРЫЯД НАСТУПЛЕННЯ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ З 23 ЧЭРВЕНЯ ПА 9 ЛІПЕНЯ 1944 г.

гор. Вилейка

...При приближении Красной Армии к Вилейской обл. и по мере занятия районов области партизаны ударили всеми своими вооруженными силами по отступающим фа-

пистам, выбивали врага из опорных пунктов и занимали их, вели фронтовые бои с оккупантами, блокировали немецкие гарнизоны. Бригада им. Суворова (Хомченко), дислоцировавшаяся в Шарковщинском районе, совершила ряд налетов на шоссе Воропаево — Поставы, по которому отступали немцы. Партизаны производили минирование дорог, подорвали 5 автомашин и 1 мотоцикл. При этом убито 32 немца и 36 ранено. На этом же шоссе взорвали 10-метровый мост, чем задержали движение немецкого автотранспорта на 4 часа...

...4-я Белорусская бригада при подходе частей Красной Армии напала на отступающие колонны противника по большаку Германовичи — Миоры, с боями заняла несколько населенных пунктов. В этих боях уничтожено 23 и взято в плен 76 немцев. Подбито 3 автомашины...

...Население по всей области с большой радостью встретило свою освободительницу — Красную Армию.

Во время прохождения передовых частей наших войск по Миорскому, Шарковщинскому, Браславскому районам почти в каждой деревне крестьяне выносили на улицу накрытые по-праздничному столы и хозяйки наперебой приглашали советских офицеров и солдат отведать хлеба-соли. Из всех окружающих деревень к большакам, где проходили наши войска, спешили и старые, и малые, чтобы посмотреть на Красную Армию. У многих на глазах блестели слезы радости. Всюду стихийно возникали митинги, превращавшиеся в некоторых местах в настоящие демонстрации (Иоды, Замосье)...

Климов

Монахов

Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944): Документы и материалы. Мн., 1973. Т. 3. С. 629—631.

Вызваленне

Шаркаўшчынскі раён быў вызвалены ад нямецка-фашысцкіх акупантаў войскамі 1-га Прыбалтыйскага фронту ў ходзе Полацкай наступальнай аперацыі, якая разгортвалася на першым этапе вядомай аперацыі пад кодавай назвай «Баграціён». Было гэта летам 1944 г.

Баявыя дзеянні па вызваленні раёна вялі злучэнні 2-га гвардзейскага корпуса 6-й гвардзейскай арміі, 60-га стралковага корпуса 43-й арміі, 1-ы танкавы корпус і 46-я асобная механізаваная бригада.

Асноўную задачу па вызваленні раёна выконвалі наступныя часці: 44-я мотастралковая бригада, 89-я танкавая бригада, 117-я танкавая бригада, 10-ы асобны гвардзейскі мінамётны дывізіён, 108-ы мінамётны полк (1-ы танкавы корпус), 166-я стралковая дывізія, а ў яе складзе 1406-ы зенітна-артылерыйскі полк (2-і гвардзейскі корпус 6-й гвардзейскай арміі).

Галоўная лінія наступлення па праціўніка ішла ў напрамку ад Ветрына на Лужкі, дзе часці Чырвонай арміі 30 чэрвеня 1944 г. замацаваліся на рубяжы Лужкі — Лучайка — Залессе. Далей баявыя злучэнні наступалі на Германавічы, Дзікева, Жукі Дальнія. Моцныя баі разгарнуліся за Германавічы, дзе праціўнік меў задачу не дапусціць пераправы войскаў Чырвонай

арміі праз Дзісну. У гэтых баях актыўна ўдзельнічалі танкавыя бригады, мінамётныя дывізіёны, якія падаўлялі жорсткае супраціўленне нямецкай артылерыі і авіяцыі. Мост праз Дзісну быў захоплены часцямі 89-й танкавай бригады.

Праславіліся пры абароне пераправы ў Германавічах зенітчыкі 1406-га палка. Яны мужна адбілі моцныя атакі нямецкай авіяцыі, не дапусцілі знішчэння моста праз Дзісну і спынення руху калон нашых войскаў і тэхнікі.

Батарэя капітана Сяргея Міхайлавіча Прохарава адбіла атакі дзесяткаў варожых самалётаў. Калоны воінскіх часцей і тэхнікі страт не панеслі. Гераічныя зенітчыкі збілі ў тым баі 8 самалётаў. Мужнасць пры выратаванні палковага сцяга праявілі капітан Макар Іванавіч Клоўко, старшы лейтэнант Міхаіл Аляксеевіч Дзярабін, радавыя Мікалай Іванавіч Земскі і Аляксей Фёдаравіч Шырокаў.

Ад Германавіч наступленне развівалася на Шаркаўшчыну. Было гэта раніцай 1 ліпеня 1944 г. Праціўнік адступаў, але аказваў упартае супраціўленне. Баі адбыліся на рубяжах Шышкі, Пашкі, фальварак Шмель.

1 ліпеня 1944 г. у 15.00 часцямі 44-й мотастралковай бригады пад камандаван-

нем Аляксандра Іванавіча Халаева фашысцкія войскі былі выбіты з Шаркаўшчыны. Далей 44-я брыгада, 108-ы мінамётны полк, 10-ы дывізіён і іншыя злучэнні выступілі ў напрамку Шаркаўшчына — Ёды, Браслаў, Дзвінск з задачай фарсіраваць Заходнюю Дзвіну і да канца 4 ліпеня 1944 г. завалодаць горадам Дзвінск.

За ўзорнае выкананне баявых заданняў за перыяд з 23 чэрвеня 1944 г. па 31 ліпеня 1944 г. у 44-й мотастралковай брыгадзе былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі 1346 чалавек, а камандзір брыгады падпалкоўнік Аляксандр Іванавіч Халаеў — ордэнам Суворава II ступені.

Войскі 6-й гвардзейскай арміі да канца дня 3 ліпеня 1944 г. з баямі выйшлі на рубяж Дрыса, Міёры, возера Укля, Ёды, Журавоўшчына.

Але і пасля вызвалення Шаркаўшчыны нямецкая авіяцыя яшчэ рабіла налёты на райцэнтр. Так, 4 ліпеня 1944 г. самалёты праціўніка бамбілі калону 89-й танкавай брыгады на маршы і пераправу цераз Дзісну. На працягу трох налётаў мост у Шаркаўшчыне быў разбураны. У час бамбёжкі моста гераічнай смерцю загінуў маёр Нікіцюк, які, нягледзячы на бомбавы шквал, імкнуўся навесці парадак на пераправе.

Мужнасць і бяспрашнасьць праявіў лейтэнант Пётр Сяргеевіч Дзядзюрын у час бою з варожай авіяцыяй у Шаркаўшчыне. 4 ліпеня 2-я батарэя 1406-га палка пасля доўгага і стамляючага маршу прыкрывала ў раёне станцыі Шаркаўшчына чыгуначны мост і рух ваенных калон і,

тэхнікі. У 14.20 з'явілася 18 фашысцкіх самалётаў. Батарэя адкрыла інтэнсіўны агонь і не дала праціўніку скінуць бомбы на пэль.

Пасля перагрупоўкі самалёты абстрэлі батарэю гарматна-кулямётным агнём. Трапным агнём узвод Дзядзюрына збіў два ФВ-190. Дзядзюрын за мужнасць і адвагу ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

У раёне памятаюць герояў-вызваліцеляў. Імёнамі Аляксандра Халаева, Сяргея Прохарава, Макара Ключко, Міхаіла Дзярабіна названы вуліцы ў Шаркаўшчыне, Германавічах. Пастаўлены абеліскі ў гонар воінаў. У Германавічах, на месцы былых пазіцый батарэй 1406-га палка, устаноўлена як помнік 37-міліметровая зенітная гармата.

У час Вялікай Айчыннай вайны была разбурана народная гаспадарка раёна. Зруйнавана і вывезена ў Германію 709 жылых дамоў, 1130 гаспадарчых пабудоў, знішчана 1276 сельгасмашын, 2655 галоў коней, 7785 галоў буйной рагатай жывёлы, 4558 свіней, 9450 авечак. Выведзены са строю чыгунка, хлебапякарня, 3 цагляныя заводы, 4 мльшчы, фанерны, лесапільны заводы. Была разрабавана, знішчана маёмасць сялянскіх і першых калектыўных гаспадарак, разбураны школы, клубы, бібліятэкі. Агульныя страты, нанесеныя раёну за гады Вялікай Айчыннай вайны, складаюць 35—70 мільёнаў рублёў (у грашовым вылічэнні 1946 г.). Амаль кожная сям'я панесла людскія страты.

Л. М. Лабачэўская.

Дакументы сведчаць вызваленне шаркаўшчыны

Утром 1 июля 1944 года 44-я механизированная бригада под командованием полковника Халаева Александра Ивановича развернула наступление на Шарковщину. Батальон немецкой пехоты пытался остановить продвижение наших войск. Но советские воины обратили гитлеровцев в бегство. К 15 часам дня бригада на плечах отходившего противника прорвалась к городскому поселку Шарковщина.

Оборонительный рубеж противника проходил по окраине поселка. Гитлеровцы встретили наших воинов ожесточенным автоматным пулеметным огнем. Ударом во фланг воины 44-й механизированной бригады освободили городской поселок и железнодорожную станцию Шарковщину от гитлеровских оккупантов. В этот же день были освобождены и многие другие населенные пункты.

Павшие в этих боях воины захоронены в городском парке Шарковщины. Сюда же перенесены останки партизан, погибших в боях с оккупантами.

В 20-ю годовщину победы советского народа над фашистской Германией в честь воинов 44-й механизированной бригады на площади 1 Мая в Шарковщине установлен обелиск.

Друкуецца па кн.: В памяці народнай. Мн., 1969. С. 188.

АДНАЧАСОВЫ ЎДАР ПА ВОРАГУ

При переходе Кр. Армии к Шарковщинскому району бригада «За Радзіму» (1944) вела бои с немцами и латышскими легионерами, которые хотели очистить шоссе для партизан от отступающих немецких частей.

Бригада вела бои в районе имения Бельмонт 27.6.1944 г., на шоссе на дорогах Н. Погост — Шарковщина, Шарковщина — Иоды, Н. Погост — Миоры 28, 29, 30 июня 1944 г.

В этих боях бригада не сдала ни одной шоссе и части Красной Армии в дни соединения проходили этими дорогами без единого выстрела.

В дни боев при переходе Красной Армии бригада уничтожила 6 автомашин противника и 3 мотоцикла, около 200 немцев. Этими боями руководил командир бригады Широков Петр Николаевич.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 1. Спр. 75. Л. 98.

СА СПРАВАЗДАЧЫ АБ БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯХ 108-га МІНАМЁТНАГА ПАЛКА

30 чэрвеня 1944 г.

По занятии ст. Ветрино полк совершал марш по маршруту ст. Ветрино, Загосце, Сквирце, Новое Село, Лужки, Германовичи. По занятию Германович, Шарковщины 1.7.44 г. полк получил задание двигаться на Дуниловичи, Поставы.

В боях за Германовичи участвовал 108 мп. В направлении от Германович своим обеспечивал занятия плацдармы до 5 км в глубину от переправы. Подавил огонь «фердинанда».

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 108. Воп. 121194. Спр. 6. Л. 3.

БАЯВОЕ РАСПАРАДЖЭННЕ ШТАБА 108-га МІНАМЁТНАГА ПАЛКА

**30 чэрвеня 1944 г.,
лес, 2 км ад ст. Ветрына**

1. 89 тбр, 44 тсбр, 108 мп к исходу дня
30.6.44 г. Лужки.

Двигаться по маршруту: ст. Ветрино, Загаце, Томапи, Караси, Блошники, Скворцы, Вороньши и дальше по шоссе на Лужки с задачей овладеть переправами на реке Дисна в районе Германович.

2. 1/108 мп с 1/44 мсбр двинуться по маршруту 44 мсбр в готовности поддержать головной отряд.

Начальник штаба майор Киселев

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 108 мп. Воп. 46396. Спр. 3. Л. 2.

З ЖУРНАЛА БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ 108-га МІНАМЁТНАГА ПАЛКА

1 ліпеня 1944 г.

Полк находился в движении по маршруту Беляны, Германовичи, Терешки, поддерживая действия 1/44 мтсбр. 1/108 мп развернулся в 15.00, занял боевой порядок и вел огонь по огневым точкам и живой силе противника, уничтожил 2 легких пулемета и до 15 гитлеровских солдат и офицеров. 2/108 мп, продолжая движение по маршруту, к 20.00 достиг м. Шарковщина, где к 20.30 развернулся и занял боевой порядок для прикрытия переправы через р. Дисна, огня не вел.

Потери: ранено рядового состава три человека. Получив новую задачу, полк с боевых порядков был снят и выступил по маршруту к Мужы, Путреница, Лучайка.

4 ліпеня 1944 г.

Полк находился в движении к новому месту сосредоточения по маршруту: Руда, Осногрудок, Мазурино, Мужы, Мосары, Круковщина, Саутки, Буки, Шарковщина и к 10.00 сосредоточились севернее Шарковщина 800 м.

Получив новую задачу, полк вместе с 44 мсбр совершил марш по маршруту Женище, Иоды, Закорье, Зимники.

Боевых порядков не занимал, огня не вел, потерь в вооружении, технике, живой силе нет.

5.7.44 г. Полк продолжал движение по маршруту: Глистенки, Белобородье, Женище, Иоды, Закорье, Ореховка, Околица, Певце, Гайлеше и к 4.00, встретив сопротивление, полк развер-

нулся, занял боевой порядок в районе гост. двор Бельмонт, где в течение дня вел огонь по огневым точкам и живой силе противника.

Центральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 108. Воп. 143250. Спр. 1. Л. 12, 14.

3 БАЯВЫХ ДАНЯСЕННЯЎ 44-Й МОТАСТРАЛКОВАЙ БРЫГАДЫ

м. Лужкі. 22.30 30.6.44.

1. Противник после боя на рубеже м. Ветрино с утра 30.6.44 начал отход в зап. и сев. зап. направлениях. По данным разведки, противник преднамеренного отхода не имел.

2. В 9.30 30.6.44 бригада получила задачу к исходу 30.6.44 овладеть м. Лужки. В 12.00 3-й мсб в составе передового отряда, 1-й и 2-й мсб в составе главных сил выступили по маршруту м. Ветрино, Загатье, Блошники, Черневичи, Новое Село, Лужки. Имея в голове усиленную разведку, к 17.00 30.6.44 заняли Лужки.

Положение частей на 18.00:

1-й мсб занял оборону на рубеже м. Лужки, Лучайка, имея в м. Германовичи заслон — 1-я стр. рота. 3-й мсб занял оборону на рубеже Лучайка, Залесье, имея в Сороки заслон и 1-ю стр. роту.

Задачи — не допустить контратаки пехоты и танков противника и удерживать рубеж до подхода стр. частей, в дальнейшем в готовности наступать в зап. направлении.

2-й мсб — на вост. окр. м. Лужки — в моем резерве.

Веду разведку в направлении Дикево, Жуки — Дольние, Микулино — Запрудье.

Потери за 30.6.44 — 1 (ушибленный).

Трофеи — м. Лужки захвачено 5 складов с продовольствием.

Уничтожено до 40 гитлеровцев, взято в плен 17 солдат и офицеров.

3. Решил: а) удерживать рубеж до подхода главных частей;

б) вести разведку в направлении Дикево, Жуки — Дольние, Микулино — Запрудье;

в) быть в готовности выполнять дальнейшую задачу.

Командир бригады гв. подполковник Халаев

Начальник штаба подполковник Димитров

м. Лужкі. 23.45 30.6.44.

1. Противник 5-го латышского полка 6 батальона после боя и оставления м. Лужки перешел к обороне на рубеже м. Германовичи с задачей не допускать переправы наших войск через р. Дисна.

2. Части бригады, овладев м. Лужки и переправой через р. Дисна и преследуя отходящего противника в направлении м. Германовичи, заняли оборону в составе 1-й роты на рубеже с. з. окр. Германовичи.

3. В боях за переправу противник понес потери: убитыми и ранеными до 80 человек, пленными — 7 человек, из них один немец обер-ефрейтор, 1 немец солдат и 5 латышей.

4. Решил: прочно удерживать переправу в м. Германовичи через р. Дисна. Вести усиленную разведку в направлении Дикево.

Командир бригады гв. подполковник Халаев

Начальник штаба подполковник Димитров

д. Бяляны. 21.45 1.7.44 г.

1. Противник после боя на рубеже опушка леса зап. м. Германовичи частями разбитого латышского полка и одного немецкого батальона с утра 1.7.44 начал отходить в направлении м. Шарковщина в 11.00 силою до батальона оказывал огневое сопротивление на рубеже Фл. Шмель, опушка леса сев. Фл. Шмель.

В 15.00 оказывал огневое сопротивление пулеметно-автоматным и артиллерийским огнем на рубеже м. Шарковщина.

В 15.00 1.7.44 охватом и обходом во фланг был выбит с м. Шарковщина.

Авиация противника в количестве 8 самолетов «Ю-87» в 19.30 бомбила боевые порядки 1-го и 2-го батальона, в результате огневого зенитного воздействия было сбито 4 немецких самолета, взято в плен 2 летчика.

2. Части бригады с утра 1.7.44 начали наступление с рубежа м. Германовичи. МСБ с приданными средствами в 11.00 выбил до роты противника с рубежа опушка леса сев. зап.

м. Германовичи. В 14.00 противник был выбит с рубежа Фл. Шмель. Продолжая преследование противника, вошел на плечах отходящего противника в м. Шарковщина в 15.00 и вышел на зап. ю. з. окр. м. Шарковщина, где и закрепился до подхода пехотных частей.

1-й и 2-й батальоны в 20.00 1.7.44 выступили по маршруту Гаспировщина, Крулевщина, Дуниловичи, Поставы.

3. Потери за 1.7.44: убито — 3, ранено — 24, разбито — 4 автомашины «Студебекер».

По уточненным данным, в боях с 3.6.44 по 1.7.44 имеем потери в личном составе: убитых — 69, раненых — 245.

Командир бригады гв. подполковник Халаев

Начальник штаба подполковник Димитров

Центральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 3385. Воп. 2. Спр. 23. Л. 39, 40, 41.

3 БАЯВЫХ РАСПАРАДЖЭННЯЎ ШТАБА 1-га ТАНКАВАГА КОРПУСА

30 чэрвеня 1944 г.

1. В результате боя 29.6.44 г. 89 и 44 тбр вышли на рубеж: м. Ветрино. Противник отходит в ю. з. и западных направлениях.

2. Корпус продолжает выполнять дальнейшую задачу по овладению Дзисны и к исходу 30.6.44 овладевает районом Глубокос, Лужки и удерживает их до подхода пехоты.

3. 89 тбр с приданными частями сосредоточиться в Концерово (10 км с.з. Прозороки). В дальнейшем наступать в направлении Заезерце, Богуцке, Казачки и во взаимодействии с 44 мсбр. овладеть м. Лужки в готовности к действиям в с. з. и западном направлениях.

4. 44 мсбр — наступать за 89 тбр в направлении Ветрино, Загосце, Миськово, Лужки с задачей: во взаимодействии с 89 тбр овладеть м. Лужки и к исходу 30.6.44 г. выйти на рубеж Лужки, Лучайки, Залесье и удерживать его до подхода стрелковых частей, в готовности к действию в с.з. и западном направлениях.

Передовыми отрядами захватить переправы через р. Дзисна у м. Германовичи и Сороки.

5. Начало наступления в 8.30 30.6.44 г.

Командир I кр тк генерал-лейтенант Бутков

1 ліпеня 1944 г.

Приказываю:

2. 44 мсбр. Одним усиленным батальоном овладеть Шарковщиной и удержать до подхода пехоты.

Главным силам бригады наступать по маршруту Германовичи, Гаспировщина, Пуковщина, Дуниловичи.

6. КП — роща 2 км. восточнее м. Лужки.

Командир I кр тк генерал-лейтенант Бутков

Центральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 3385. Воп. 1. Спр. 33. Л. 11, 12.

СА СПРАВАЗДАЧЫ АБ БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯХ 44-й МОТАСТРАЛКОВАЙ БРЫГАДЫ

23.6.1944 г. — 22.8.1944 г.

Бригада в составе 1 танкового корпуса, сосредоточившись на исходном положении в лесу зап. Селища Городовского района, 23.6.44 вошла в прорыв, преследовала отходящего противника по маршруту Бол. Суравни, Мишневичи, ст. Ловша, Шумилино, Любичи, Галли, форсировала р. Западная Двина, овладела м. Бешенковичи и продолжала наступление в зап. направлении.

26.6.44 бригада с боя овладела ст. Ветрино, перерезав ж. д. Полоцк — Молодечно. В дальнейшем бригада, ведя наступление с боями, овладела м. Лужки, м. Германовичи, м. Шарковщина, м. Дуниловичи и десятками других населенных пунктов. Продолжая дальнейшее наступление, бригада также с боями овладела м. Видзе, м. Тауранугай, м. Даугалая, перерезав шоссе Двинск — Каунас. После 4-дневного боя (с 15 по 19 июля) бригада с боями овладела м. Камаяй и вела бои с контратакующим противником в районе Камаяй и м. Обелай.

Части бригады, вполне сколоченные для боя, имея достаточную оснащенность вооружениями и автотранспортом, за период этих боев героически сражались с противником, который, цепляясь за каждый выгодный рубеж, не удержался, везде и всюду был выбит частями бригады с большими для него потерями.

За период боев с 23.6.44 по 31.7.44 противник понес следующие потери — уничтожено:
 самолетов — 7
 орудий разного калибра — 52
 минометов — 42
 пулеметов — 80
 автомашин — 77
 мотоциклов — 3
 б/транспортеров — 2
 винтовок и автоматов — 210
 складов разных — 33
 б/поездов — 1.

Солдат и офицеров противника до 4 тысяч.

Захвачено:

танков и самоходных орудий — 4
 орудий разного калибра — 21
 минометов — 12
 пулеметов — 41
 автомашин — 98
 мотоциклов — 10
 б/транспортеров — 2
 винтовок и автоматов — 210
 складов разных — 17

жел. дор. эшелонов с разным военным имуществом — 4.

Приказом Верховного Главного Командования от 23.7.44 бригаде присвоено наименование «Полоцкая».

За образцовое выполнение боевых заданий за период с 23.7 по 31.7.44 награждено орденами и медалями 1346 человек, в том числе командир бригады гв. подполковник Халаев А.И. орденом Суворова второй степени.

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 3385. Воп. 1. Спр. 5. Л. 12, 13.

ЗАГАД ПА 44-й МОТАСТРАЛКОВОЙ БРЫГАДЗЕ 1-га ЧЫРВАНАСЦЯЖНАГА ТАНКАВАГА КОРПУСА

4 ліпеня 1944 г.

Вверенная мне бригада, продолжая успешное наступление, стремительным натиском наших подразделений вышла на р. Зап. Двина, форсировала ее, прорвала оборону немцев на западном берегу, стремительным ударом и обходным маневром, искусно обходя многочисленные озера, пробиваясь с боями в лесах и болотах продвигается вперед.

Немцы оказывают упорное сопротивление, однако эффект получается обратный, силы немцев истощаются с каждой контратакой, они уже направляют в бой охранные и строительные батальоны, стремясь обеспечить себя запасными оборонительными рубежами, и гитлеровцы выгнали десятки тысяч людей на строительство оборонительных сооружений.

В результате стремительного удара бригада с 22 июня 1944 года освободила от немецких оккупантов десятки населенных пунктов, в том числе районные центры Белоруссии Германовичи, Лужки, Шарковщизну, Дуниловичи и железнодорожную станцию Ветрино.

В боях за овладение населенными пунктами и районными центрами отличились подразделения майора Пятилетова, капитана Иванова, майора Бондарь и капитана Автаева.

Приказываю:

1. За отличные боевые действия всему личному составу бригады объявляю благодарность.
2. Наиболее отличившихся в боях рядовых, сержантов и офицеров, проявивших мужество и отвагу, представить к правительственной награде.
3. Настоящий приказ объявить всему личному составу.

Командир бригады гв. подполковник Халаев

Начальник штаба подполковник Димитров

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 3385. Воп. 2. Спр. 23. Л. 168.

БАЯВЫ ЗАГАД № 016 ШТАБА 1-га ТАНКАВАГА КОРПУСА

1. Противник под ударами наших войск отходил в западном и с.в. направлениях. Войска 6 гв. А к исходу 3.7.44 с боями вышли на рубеж: Дрисса, Меры, оз. Укла, Иоды, Жуковщизна.

2. Корпус из р-на Шарковщизна с рассветом 4.7.44 наступает в с.в. направлении, с задачей: к исходу 4.7.44 овладеть Друя, Двинск.

8. Начало наступления 4.00 4.7.44.

и. о. командира I кр тк гвардии
генерал-майор Сулевков

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 3385. Воп. 1. Спр. 33. Л. 14.

3 ЖУРНАЛА БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ 89-й ТАНКАВАЙ БРЫГАДЫ

30 чэрвеня 1944 г.

30.6.44 г. Согласно приказу командира I ткк № 09 от 8.00 30.6.44 бригада получила задачу: с приданными частями, совершив марш, сосредоточиться в районе Концерово, в дальнейшем наступать в направлении Заозерце, Богущке, Казачки и во взаимодействии с 44 мсбр овладеть м. Лужки.

В 13.00 30.6.44 бригада, выполняя поставленную задачу, выступила по маршруту и прошла м. Лужки, которые к тому времени были заняты впереди действующими частями.

1 ліпеня 1944 г.

В 1.00. Головной отряд в составе 3 тб и роты мба достиг м. Германовичи и занял оборону у моста через р. Дисна на южной окраине Германович, 3 тб было захвачено 12 пленных.

Мост через р. Дисна был захвачен следующим образом:

1-я рота 3 тб в составе 7 танков, шедшая в голове батальона на большой скорости, ворвалась стремительным броском и захватила переправу. Дальнейшая переправа танков была невозможной, так как имеющийся деревянный мост требовал усиления.

Противник мелкими группами, отходя в западном направлении, ведет бои, стремясь сдержать стремительное наступление бригады, противник при своем отходе минирует дороги, разрушает и сжигает мосты.

Бригада танковой роты к утру 1.7.44 обороняет ю. в. окр. Германович, остальной состав бригады с приданными частями (3 и 4) 1721 зап, 2/108 мп — располагались в лесу 3 км ю. в. Германовичи, куда прибыл весь состав 202 тб, который к этому времени вышел из подчинения 46 мсбр.

Личный состав тб приводил мех. часть в боевую готовность, производя технический осмотр и дозаправку танков...

Разведвзвод бригады вел разведку в направлении м. Шарковщизна, на рубеже Шилки была встречена группа пехоты противника, с которой завязался бой, в результате которого противник, понеся потери, отошел в направлении м. Шарковщизна.

Достигнув Папки, установлено, что мост в районе Папки, Гурки и Фл. Озета разрушен и сожжен отходящим противником.

В 14.15 по бригады натолкнулся на мелкие группы пехоты противника в районе леса, из д. Германовичи выбил их и, развивая наступление, в 15.50 овладел Дикево.

К 16.50 с боем овладел Замхово, Красовщина, дальнейшего продвижения не имел, так как был остановлен и возвращен.

4.7.44. В течение дня авиация противника производила развед. полеты и группами до 8 самолетов бомбила колонну бригады на марше и переправу через р. Дисна.

В течение 3-х залетов мост в районе Шарковщизна был разбит.

Во время бомбежки авиацией пр-ка моста в Шарковщизне смертью храбрых пал командир мба майор Никитюк, который, несмотря на ожесточенную бомбежку, стремился навести порядок в районе переправы через р. Дисна.

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 3187. Воп. 1. Спр. 5. Л. 56, 58.

АБ ЧЫМ ПИСАЛА АРМЕЙСКАЯ ГАЗЕТА «ВПЕРЕД НА ВРАГА»

№ 85, 3 ліпеня 1944 г.

От Советского Информбюро.

Из оперативной сводки за 2 июля.

Западнее и юго-западнее города Полоцк наши войска с боями продвигались вперед и овладели районными центрами Вилейской области городом Шраковщина, Плисса, а также заняли более 250 других населенных пунктов, в том числе Погост Старый, Юндзилово, Комаровщина, Ужече, Замеле, Михалы, Лейляны, Несперовицкое, Тушиловичи, Замосточье и железнодорожные станции Зябки, Подсвилье, Шарковщина.

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 1406. Воп. 693539. Спр. 76. Л. 72.

З ЖУРНАЛА БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ 117-й ТАНКАВАЙ БРЫГАДЫ

4 ліпеня 1944 г.

Преследовать отходящего противника в направлении Даугавпилса.

В 9.00 4.7.44 г. бригада в полном составе вышла на марш из района роцци юж. Педкраевщина в район Буда (вышло на марш танков Т-34 — 32 шт.). К 18.00 4.7.44 г. бригада сосредоточилась: 325, 326, 3 тб — роцца южн. Барсучины, рго — роцца зап. Галиново, Штабрич.

Г. В. Буда прибыло в район сосредоточения Т-34 — 28, отстало в пути танков — 4. При переправе через р. Дисна в районе Шарковщина и при сосредоточении на месте, авиация противника группами по 12—15 самолетов атаковала колонну бригады с бреющего полета.

Потери бригады: сгорело автомашин — 1, убито — 1 человек, ранено — 3 человека.

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 3201. Воп. 1. Спр. 5. Л. 54.

Грымоты над Дзіснай

З успамінаў ветэрана 1406-га зенітна-артылерыйскага палка
П.Ц.Вастранкова

Наступаючыя часты Советскай арміі ў апэрацыі «Багратион» неуклонно прадвiгаліся ўперэд. 1406-й зенітна-артылерыйскі полк совершал марш вслед за войскамі, прыкрываючыя калонны, па маршруту Фатыня — Камень — Улла — Березовка, дзе была астанова для прыкрыцця скоплена нашых войск.

Через день, т. е. 29 июня 1944 г. полк занял боевые порядки в районе ст. Загатье, откуда немцы еще не успели эвакуироваться. 1-я батарея капитана Ломачевского на остановочном пункте станции подбила готовый к уходу паровоз с пятью вагонами и захватила трофеи: бензин и муку, которые пошли на пополнение запасов полка и населения.

Полк следует по маршруту: Загатье — Угольники — Германовичи, где занял боевой порядок для прикрытия переправы через р. Дисна.

1 июля 1944 г. командир полка гв. майор Сазонов И. А. получил от командующего артиллерией 2-го гв. стрелкового корпуса задачу: из района Типичино — Логовск — Спигальщина маршем в 32 км, обгоняя

передовые части, достичь переправы в м. Германовичи и защитить мост.

В 20.30 после 2-часового марша полк был у переправы. Занял огневые позиции на ближних дистанциях, и тут же противник совершил налет на мост. 24 бомбардировщика в сопровождении 8 истребителей обрушили бомбы, пытаясь уничтожить мост.

Огонь всех орудий полка и пулеметов не дал возможности вести прицельное бомбометание, тем более, что первые 3 самолета были сразу же уничтожены. Противник беспорядочно разбросал бомбы. На КП офицеры штаба не дрогнули. Загорелась штабная машина, а там боевое знамя полка. При спасении штабных документов и знамени погибли капитан Ключко М. И., парторг Дерябин М. А., рядовые Широков и Земских. Невзирая на взрывы бомб, майор Арзуманов А. М., рядовой Воронцов и Юнусов спасли знамя. Проявили героизм водители Кибкало и Арзамасцев, которые вывели в укрытие 8 автомашин. Тяжелораненые ст. лейтенант Субботин Ю. Н., мл. лейтенант Кашин, ст. сержанты Ильченко и Окуньков были от-

правлены в госпиталь. Комсорг Крёмез Н. В., капитан Крысько, Лопарев эвакуироваться в госпиталь отказались.

Потсри в технике: 6 автомашин. Артиллеристы батареи полка проявили героизм. Командир 2-й батареи капитан Прохоров Сергей Михайлович, подавая пример личной храбрости и мужества, несмотря на огонь и разрывы бомб, вел непрерывный огонь из всех орудий, сбив 3 самолета противника. Девиз Прохорова С.М. был таков: «Меткому зенитчику стержень на ствол не сядет».

Санинструктор батареи ст. сержант Мачкова А.И. в бою заменила недостающего номера орудия, после оказывала первую помощь раненым под огнем противника.

Командир 3-й батареи к-н Антипов Василий Павлович, умело ведя огонь зенитчиков своей батареей, не раз сбивал самолеты врага. Это его командиры взводов лейтенанты казах Бесингалиев Адист и татарин Рабаев Борис Ягудаевич, а также украинец Авдиенко Борис Иванович сбивали самолеты над Шарковщиной.

2 июля 1944 г. в течение всей ночи авиация противника группами в 3 самолета несколько раз производила бомбардировку моста и района переправы, но безуспешно.

В 5.15 2 июля 1944 г. 17 «юнкерсов» и 4 «фоккера» снова пытались бомбить мост, но точным огнем зенитчиков противник был разогнан и недопущен к переправе, сбито 2 самолета.

В 19.00 было приказано занять огневые позиции около переправы железнодорожной станции Шарковщина.

3 июля 1944 г. в 9.00 налетело 20 «юнкерсов» и стали бомбить огневые позиции батарей. Сбит один самолет. Ранен рядовой

Чудиновский и еще двое, но в госпиталь убиты отказались.

4 июля 1944 г. снова налет 18 самолетов на позиции батареи и скопление войск в колоннах. Всего в этот день было 60 самолетовылетов противника. Полк, израсходовав 1467 снарядов и 1300 патронов «ДИК», сбил 3 самолета «ФВ-190». Особенно отличился при ведении огня по самолетам взвод лейтенанта Дедюрина П.С., рядовые Дубовченко Н.Т., Фомин А.В., сержант Матвеев Н.К., Надеждин, лейтенант Симакин С.М., наводчик Фадеев В.М.

6 июля 1944 г. полк получил задачу прикрывать части 103-го корпуса. Разведка полка во главе с майором Арзумановым А.М. выбрала маршрут и районы ОП. В районе дер. Рагнево 2-я батарея снова сбивала самолет противника.

Мастерство и умение в поединках с вражеской авиацией показали батарее ст. лейтенантов Ломачевского Ф.Б., Плевинского Л.А.

Полк уже в районе Друя. 4-я батарея ст. лейтенанта Дворецкого Т.С. сбивала бомбардировщик, летевший на бреющем полете. Отличились лейтенанты Суров Ф.К., Саенко Г.А., сержанты Пупов Б.П., Ильин В.Н.

С середины июля 1944 г. полку приказано прикрывать 89-ю и 117-ю танковые бригады 1-го танкового корпуса.

Героизм и смелость показывал каждый солдат 1406-го зенитно-артиллерийского полка. Примером для них был их командир полковник Сазонов Иван Александрович.

Выкарыстаны матэрыялы Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 1406. Спр. 16. Л. 1–30.

Той незабыўны дзень

З успамінаў Анфіяна Цыркана, жыхара Шаркаўшчыны

На ўсё жыццё запомніўся мне дзень 4 ліпеня 1944 г. у Шаркаўшчыне. Дагаралі масты ў Чырвоным Двары, падпаленыя літоўскімі і латышскімі легіянерамі ў час уцёкаў з раёна.

Па дарозе Германавічы — Шаркаўшчына рухаліся калоны машын з чырвонаармейцамі і пешых салдат.

Пры падыходзе да хутара Дубнічкі салдаты раптам сталі разбягацца ўрассылную.

Пачулася стрэльба з зенітных гармат, якія былі размешчаны ў чырванадворскіх садах і ў раёне асфальтавага завода. 18 варожых самалётаў пры падлёце да Шаркаўшчыны раздзяліліся на тры групы. Адна накіравалася на цэнтр Шаркаўшчыны, другая — на скрыжаванне дарог Шаркаўшчына — Германавічы — Міёры, трэцяя з пасці самалётаў — уздоўж шашы Шаркаўшчына — Ручай. Яны скідвалі бомбы і абстрэльвалі

з кулямётаў раённы цэнтр і скапленні войскаў. Ад паспёркі самалётаў, што накіраваліся ўздоўж шашы Шаркаўшчына — Ручай, раптам адзін аддзяліўся і стаў губляць вышыню. За ім паказаўся чорны шлейф дыму.

Падбіты зенітчыкамі самалёт, не скінуўшы бомбы, знік дзесьці за лесам у паўночным напрамку.

Аднак пасля першай атакі самалёты зноў набралі вышыню і сталі заходзіць на паўторную. Адзін з пяці самалётаў стаў пікіраваць не ўздоўж шашы, а ў напрамку статка кароў. Раздаўся выбух страшэннай сілы. На месцы разрыву бомбы засталася яма дыяметрам каля пяці і глыбінёй каля трох метраў.

Самалёты працягвалі пікіраваць. Раз-

Загінуў у Германавічах

У Шаркаўшчыне, у скверы, стаіць абсліск. На ім высечаны прозвішчы воінаў, якія загінулі, вызваляючы раён ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Другі зверху радок — капітан Макар Іванавіч Ключко.

Яго радзіма — вёска Голацк у Пухавіцкім раёне Мінскай вобласці. Тут у 1920-я гады Макар Ключко быў прыняты ў піянеры.

...У апошні год перад вайной, прыезджаючы ў родную вёску, ён, ужо кадравы афіцэр, скупа дзяліўся з матуляй сваёй трывогай: вайны з фашыстамі не мінаваць. А ў тое ракавое лета толькі паспеў прывезці да маці сваю жонку з маленькім сынам. Сам затрымацца не мог, адразу заспяшаўся на станцыю.

Больш ён ужо іх не ўбачыць. Жорсткія, кровапралітныя баі ішлі пад Бабруйскам. Там у няроўных баях воінская часть, у якой служыў Макар Іванавіч Ключко, была разбіта праціўнікам. У жывых засталіся адзінкі...

У далейшым М.І.Ключко атрымаў накіраванне ў нанава сфарміраваны 1406-ы зенітна-артылёрыйскі полк, якім камандаваў Іван Аляксандравіч Сазонаў.

23 чэрвеня 6-я гвардзейская армія, у якую ўваходзіў полк, пачала моцнае наступленне. Сем дзён наступальных баёў. Невялікая перадышка.

М.І.Ключко быў у той час намеснікам начальніка штаба палка. 1 ліпеня па радыё атрыманы загад: прыкрыць праходжанне

рываліся бомбы каля хутара Дубнічкі, уздоўж ручайскай шашы...

У выніку налёту варожай авіяцыі была разбіта правая апора моста ў Шаркаўшчыне цераз раку Дзісенка. Ад прамога пападання бомбы ў хату, што стаяла ў Сільмановічавым садзе, загінула старая жанчына. Каля пераезда праз чыгунку (дзе асфальтавы завод) асколкам ад разарваўшайся бомбы быў забіты пастух Ананій Фёдаравіч Ласоўскі. Каля хутара Падсосна смяртэльна паранены чырвонаармеец Назар Назіпавіч Назіпаў.

Глыбы разбітай апоры моста ў Шаркаўшчыне, што ляжаць на дне Дзісенкі, побач з новай апорай, напамінаюць аб тым незабыўным дні 4 ліпеня 1944 г.

часцей стралковага корпуса цераз мост у мястэчку Германавічы ад авіяцыі праціўніка. Дакладна не было вядома, у чых руках мост.

З успамінаў камандзіра палка І.А.Сазонава

На ўмацаванне перадавога атрада выдзеліў 2-ю батарэю і зенітна-кулямётную роту пад агульнай камандай капітана Ключко. У мястэчку Германавічы камандзір батарэі капітан С.М.Прохараў пад прыкрыццём агню роты разам з пехатцамі імкліва правёў цераз мост батарэю і з колаў адкрыў агонь па ворагу, забяспечваючы дзеянне перадавога атрада...

З захаду з'явілася 27 пікіруючых бамбардзіроўшчыкаў. Самалёты, перагруппаваныя ў кільватэрную калону па тры, пачалі заходзіць з боку сонца да бамбардзіроўкі моста, па якому ішлі нашы часці. Агонь мы адкрылі адначасова, усім палком па галоўнаму самалёту першага звяна. Ён, не паспеўшы пачаць пікіраванне і скінуць бомбавы груз, ад прамых пападанняў зенітных снарадаў узарваўся ў паветры. Два другія падбітыя «юнкеры» ўпалі недалёка ад пазіцыі батарэй.

Варожыя самалёты звяно за звяном пікіравалі, скідаючы бомбы. Артылерысты адказвалі ім ураганым агнём. Ключко знаходзіўся на камандным пункце палка. Адтуль накіроўваўся агонь батарэй. Але адна з бомб разарвалася ў раёне штаба. Уз-

рыўная хваля і асколак сталі смяртэльнымі для Макара Іванавіча. Напярэдадні апошняга свайго бою Макар Іванавіч Ключко ў радасным чаканні гаварыў таварышам: «Хутка я ўбачу сваіх родных».

Гв. капітан Ключко ўзнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі, Айчынай вай-

ны І ступені, медалямі. На месцы гібелі яго, каля школы ў Германавічах, ветэраны 1406-га палка ўстанавілі гармату — на ўшанаванне памяці загінуўшых воінаў-зенітчыкаў.

Л.М.Лабачэўская.

Вайсковыя фарміраванні Чырвонай арміі, якія вызвалілі Шаркаўшчынскі раён ад нямецка-фашысцкіх акупантаў

2-і гвардзейскі стралковы корпус 6-й гвардзейскай арміі, а ў яго складзе: 9-я гвардзейская стралковая дывізія, 46-я гвардзейская стралковая дывізія, 166-я стралковая дывізія з прыдадзеным ёй 1406-м зенітна-артылерыйскім палком.

60-ы стралковы корпус 43-й арміі, а ў яго складзе: 235-я і 334-я Віцебскія стралковыя дывізіі.

1-ы ташкавы корпус, а ў яго складзе 44-я Полацкая мотастралковая брыгада, 89, 117, 159-я танкавыя брыгады; 46-я асобная механізаваная брыгада.

Па матэрыялах Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі.

Падрыхтаваў Р.П.Пестун.

На франтавых дарогах

З успамінаў ветэрана вайны і працы Івана Мікалаевіча Гудоўскага

Пасля заканчэння палкавой школы малодшых камандзіраў мне прысвоілі званне малодшага сяржапта. Накіравалі ў г. Казельск камандзірам аддзялення ў 55-ы запасны стралковы полк. У кастрычніку 1944 г. усіх абучаных маладых салдат адправілі на фронт. Нашу групу кінулі пераз Літву на граніцу з Усходняй Прусіяй, затым — пад Варшаву, а адтуль — у 543-і стралковы полк 120-й дывізіі 21-й арміі 1-га Украінскага фронту. Пераправіўшыся пераз Віслу, мы рухаліся дзень і ноч без баёў. Пад горадам Казеглоў немцы нечакана сустрэлі нас моцным агнём. Наша атака не прынесла поспеху, артылерысты зрасходалі ўсе снарады і не было чым падтрымаць пяхоту. Мне загадалі прынесці скрынку са снарадамі. Пад кулямётным агнём фашыстаў я даставіў боспрыпасы на артылерыйскую назіцыю. Пакуль наша гармата расстраляла ўвесь боекамплект, ездавыя падвезлі яшчэ некалькі скрышак. Запрацавала ўся батарэя. Вораг адступіў. Наш полк заняў Казеглоў. За гэты бой мяне ўзнагародзілі ордэнам Славы III ступені. Потым быў горад

Опель. Яго мы ўзялі з нязначнымі баямі. Фарсіравалі раку Одэр. Гэта было небяспечна. Лёд быў вельмі тонкі, таму па лядовым покрыве наслалі дошкі. Гарматы перанеслі на руках. А перадкі ад гармат сталі перапраўляць на конях. Пасярод ракі перадкі з кошмі праваліліся пад лёд, там апынуўся аптычны прыбор. Камандзір батарэі лейтэнант Белавусаў загадаў мне дастаць яго. Раздумаць было некалі. У шынялі і ў валёнках я скокнуў у ваду і выканаў загад камандзіра.

У далейшым нашу дывізію кідалі з аднаго ўчастка фронту на другі, пакуль мы не акружылі і не знішчылі опелеўскую групоўку. У гэтым баі мы знішчылі 6 танкаў праціўніка.

Нас перакінулі на другі ўчастак фронту ў г. Брэслаў. Потым наша дывізія штурмавала горад Нейсе і фарсіравала раку Нейсе. Тут мяне параніла ў галаву і кантузіла. Гэта было ў другой палове сакавіка 1945 г. Як толькі сталі падсыхаць раны, я ўцёк з медсанбата ў сваю часць. Потым былі баі ў Чэхаславакіі.

Лісты з фронту

Лісты з фронту... Невялікія па памеры, складзеныя звычайна трохкутнікам, яшчэ ішлі з фронту ў розныя мясціны, у любыя сем'і. У іх — шчырая любоў да свайго краю, да блізкіх, клопат аб тым, як жыць яны, як спраўляюцца з сялянскімі справамі. А яшчэ — надзея і спакойная вытрымка. Ані нараканняў на лёс, ані страху, ані жалю да самога сябе няма ў гэтых лістах. Разгорнем салдацкія трохкутнікі, учытаемся ў радкі, што вышлі ад часу.

Ліст Пятра Іванавіча Клімзы бацькам у вёску Пестунь:

«Дня 30. VIII. 1944 год.

Здравствуйти дарагія родители!

Папа, Мама и также Анна, привет вам от дорогого сына Петра. Во первой встрече поведомляю вам я от Господа Бога что я пока жив и здоров, нахожусь в латвии, со мною знакомыя товаришы Минов, К. Соколов, Ефим и Богаткевич Чеслав, больше знакомых нету со мною... Дарагой Папа опиши домашние новости, про родных, про дядьку Владимира, Куцевичов, Кольу и Володьку, вотще про... Таукиня, ... Далецких... чы узятю они и чы прысылают писмы. Дарагія Родзители отписывайте писмы не забывайте про миня.

Затем досвидания Папа и Мама и с. Анна желаю вам всего хорошаго. Може я не понятно написал бо плохо писать сидя в окопе.

Дорогая Мамочка не скучай не плач по мне бо ни я один а увесь свет воюет. Када даст бог останус живь вернус домой и будет радостное и шасливое жыте.

Климза Петр Иванавич».

Гэтыя пісьмы любоўна бераглі і захоўвалі ў сем'ях франтавікоў на працягу дзсяткаў гадоў. Напісаны пісьмы людзьмі, якія мелі розную адукацыю, нярэдка зусім невялікую. Але гэта не перашкодзіла аўтарам у акупных умовах, маючы ў руках аловак ды лісток паперы, данесці да родных свае думкі і пачуцці. Дайшлі яны і да нас, ды яшчэ як выразна. Стыль і мова лістоў захаваны. Там, дзе словы спёрліся, давялося ставіць шмацкроп'е...

Вось пісьмы жыхара вёскі Більдзюгі Авакума Давыдавіча Ягорава.

1944 г. 16 декабря.

Письмо от вашего мужа Авакума Давыдовича. Дорогой своей жене Степани-

ди Яковлевны. Дорогому свайму сыночку Васи и дорогому свайму сыночку Сарпивонки Авакумовичи. Дорогая моя жена Степанида Яковлевна. Уведомляю я вам что жив и здоров и вам желаю всево хорошава в жизни вашей. Дорогая моя жена Стопа Яковлевна уведомляю вам ещё ваш муж Авакум Давыдович нахожус в красной армии на фронти, прибалтики. Дорогая Стопа увидимляю вам что я вам деньги выслал 7.20 рублей. Затем досвидани астаюс жив и здаров и вам желаю всево хорошева в жизни... Поклон всем родителым своим жене Стопы Яковлевны сынку Васи и сынку Сарпивонки сестрицы Аниси с мужем и с детками и систрицы Анафки с мужем и с детками и паклон всим радным...»

1945 Год. 15 Января.

Посылаю свой нижайший паклон дорогой своей жене Стопы Яковлевны и также дорогим свайм диеткам Васи и Сарпивонки. Дорогая моя жена Стопа Яковлевна уведомляю я вам что лежу я в балницы в горьди Двински. Я вам сколько писом ни послал но от вас ни одново неи получыл. Дорогая Стопа почаму вы мне не пишыти писом можа маи писмы не полуыти а можыт я пишу плохой адрис. Я хотел бы на вас на всех поматрет на всех на сваих на всех радных и посматрет на сваих малинких сыночков Васу и Сарпивонку. Затием досвидание живь и здаров и вам желаю всево хорошова...

1945 года 27 марта.

Посылаю ниской лубимой своей привет дорогой своей лубимой жене Стопы Яковлевны и также дорогим своим лубимым малинким детушкам Васи и Сарпивонки. Вижу я вас каждую ноч ва снах всо я бываю с вам дома. Дорогая Стопа Яковлевна уведомляю я вам что ваш муж Авакум Давыдович нахожу на фронти разым с билдуским с присидатиливым братым... дорогая моя Стопа я тебе выслал справку вложына в писме дорогие мойи детки ни забывайте про свайво папычку ваш папычка вас ни забуывайт... малинких детушак. Дорогая моя Стопа живи как нибут я послал писмо свойму братцу Гришы и послал Торохи и послал Дуни и разым с твоим писмом и Фроси пиредал по-

клон. Дорогая моя Стопа пріедай паклон дорогим майим сестрицам и поклон дорогой сестры Аниси и дорогом шурина Фидасею с малинким деткам и поклон дорогой своей сестры Анафки и дорогому шурина Иринею с малинким деткам и поклон дорогому своему дяди Дементию Ларивоновичу и также тети Настаси Устиновны и сестрицы Натали Дементивны и также поклон швагерки Гани с малинким деткам. Дорогой дядя Дементий Ларивонович не забывай аб мою жену Стопу Яковливу. Дорогая моя Стопа болше нет что писат отпишы какий новыст затем дасвидание астаюс жыв и заров и вам желаю всево хорошыва в жызни вашый... как получыш мойо писмо отпишы мне...»

И яшчэ адзін дакумент да лёсу гэтых пісьмаў, іх аўтараў і адрасатаў:

«Шарковщинский районный военный комиссариат Полоцкой обл., часть вторая 2 декабря 1947 г. № 21.

Извещение (копия)

Выдано г-ке Егоровой Степаниде Яков-

левне, прож. в дер. Бильдюги Бильдюгского с/с.

Ваш муж Егоров Авакум Давыдович, 1907 года, уроженец дер. Бильдюги Бильдюгского с/совета Шарковщинского района Полоцкой обл., находясь на фронте, пропал без вести в апреле 1945 года.

Приказ ВС СССР № 220.

Подполковник Завьялов.

Начальник 2 части капитан Сучков».

Так, бязлітасная вайпа забрала карміцеляў ад сем'яў, ад маленькіх «дзетушак», ад любімых і дарагіх жонак. Забрала і не вярнула назад. Апошнія вестачкі з той вайны былі ўжо не салдацкія трохкутнікі, а тужлівыя паведамленні «загінуў смерцю храбрых», «прапаў без весткі». Але праз гады ў сем'ях як найдаражэйшыя рэліквіі захоўваюць салдацкія пісьмы — дакументы таго суровага часу.

Падрыхтавала Л.М.Лабачэўская.

Яны прайшлі дарогамі вайны

БІЛЬДЗЮЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТАНОЎКА

КУЗЬМІН Фёдар Мінаевіч, н. у 1920, мал. сяржант, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

САКАЛОЎ Лаўрэн Іванавіч, н. у 1917, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ФЯДОТАЎ Фалім Лукіч, н. у 1922, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА АЎЛАСЫ

ПЯТКЕВІЧ Сігізмунд Каранатавіч, н. у 1916, ст. сяржант, на фронце з лютага па май 1945.

ВЁСКА БІЛЬДЗЮГІ

АПАНАСЕНКА Міхаіл Раманавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з мая 1941 па ліпень 1944.

ЖЫЛЕВІЧ Браніслаў Аляксандравіч, н. у 1926, быў на фронце.

ЛАГУН Іван Баляслававіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛАКОМКА Міхаіл Мацвеевіч, н. у 1924, партызан брыгады імя Жукава з кастрычніка 1943 па ліпень 1944.

ЛОНСКІ Восіп Станіслававіч, н. у 1922, сяржант, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ЛУПЧЫК Васіль Фёдаравіч, н. у 1924, падпольшчык, партызан.

ПУЗЫРЭЎСКІ Станіслаў Карлавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

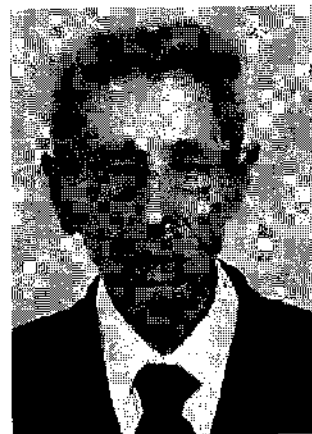
САМАЗВАНЦАЎ Акім Несцеравіч, н. у 1911, радавы.

СОКАЛАЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1917, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

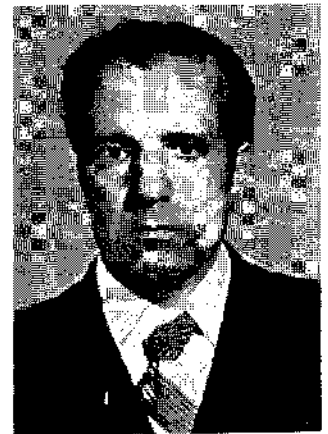
ХМЯЛЬНІЦКІ Алойзій Эдвардавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ЮРЧАНКА Фёдар Кірылавіч, н. у 1913, партызан брыгады «Кастрычнік» з кастрычніка 1942 па чэрвень 1944.

ЯСІНСКІ Ігнат Пятровіч, н. у 1926, радавы, на фронце з сакавіка па красавік 1945.

С. К. Пяткевіч.

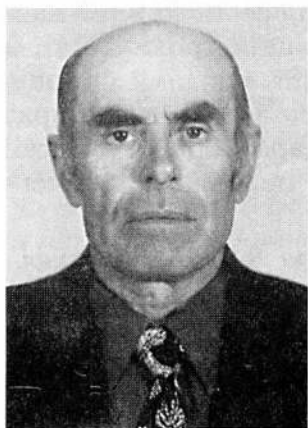
В. Ф. Лушчык.

І.П.Ясіньскі.

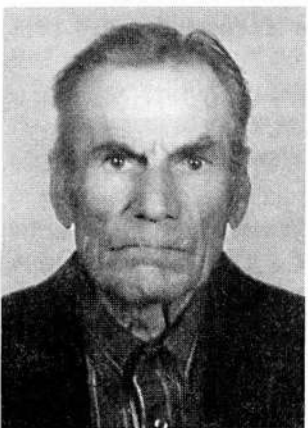
І.С.Ляскоўскі.

В.А.Марозаў.

А.П.Ляскоўскі.

Б.І.Бездэль.

ВЁСКА ВАЎЧКІ

БАРАВІК Нарберт Карлавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ПУЗЫРЭЎСКІ Казімір Казіміравіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па верасень 1945.

ВЁСКА ВІШНЯВЕЦ

ЛЯСНЕЎСКАЯ Валянціна Васільеўна, н. у 1921, партызанка брыгады імя Жукава з верасня 1943 па студзень 1944.

МАЛЯЎКА Восіп Ларывонавіч, н. у 1907, радавы.

ВЁСКА ДВОРЫШЧА

КАЛІНКА Канстанцін Мікалаевіч, н. у 1921, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1944.

ВЁСКА КРАСНАЕ

ГАРБАЧОНАК Іван Барысавіч, н. у 1917, быў на фронце.

МАЛЯЎКА Іван Антонавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

РАКІТКА Аркадзь Вікенцьевіч, н. у 1911, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА КУБЕЛЕЎШЧЫНА

ЛЯСКОЎСКІ Іван Антонавіч, н. у 1915, на фронце ў 1944.

ЛЯСКОЎСКІ Іван Сцяпанавіч, н. у 1925, быў на фронце.

МАРОЗАЎ Васіль Яфімавіч, н. у 1920, партызан.

ПЯТРОЎ Якаў Фёдаравіч, н. у 1904, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА ПАДБАРОК

ВЫРЖЫКОЎСКІ Іван Юльянавіч, н. у 1910, мал. сяржант, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛЯСКОЎСКІ Стафан Піліпавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ПРАКОФ'ЕЎ Уладзімір Іванавіч, н. у 1908, быў на фронце.

ВЁСКА ПЕСТУНЫ

КАЗАРЫН Іван Антонавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЛЯСКОЎСКІ Генадзь Вікенцьевіч, н. у 1925, радавы, на фронце са жніўня па верасень 1944.

ВЁСКА РЫМАРАЎШЧЫНА

ЛЯСКОЎСКІ Аркадзь Піліпавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ВЁСКА ЯНІШКІ

ГРЫГОР'ЕЎ Пётр Калінавіч, н. у 1915, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЯЦКАЎШЧЫНА

БЕЗДЗЕЛЬ Баляслаў Іванавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

МАСЛЯКОЎ Васіль Іванавіч, н. у 1916, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

МАСЛЯКОЎ Палікарп Іванавіч, н. у 1923, быў на фронце.

ВАЛОЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЬХОЎЦЫ

СКАВЫРКА Мікалай Аляксандравіч, н. у 1913, франтавік.

ЦІТОВІЧ Станіслаў Іванавіч, н. у 1926, франтавік.

ВЁСКА АМБРОСЕНКІ

БАБІЧ Іван Ягоравіч, н. у 1918, быў на фронце.

БАБІЧ Пётр Генадзьевіч, н. у 1921, быў на фронце.

БАБЧОНАК Нестар Іванавіч, н. у 1909, быў на фронце.

СКАВЫРКА Генадзь Мікалаевіч, н. у 1909, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

СКАВЫРКА Леанід Раманавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ВЁСКА АСТРАЎЛЯНЕ

СЕДЗЮКЕВІЧ Мікалай Кандрацьевіч, н. у 1922, радавы, быў на фронце са снежня 1944 па студзень 1945.

ЦІТОВІЧ Піліп Паўлавіч, н. у 1908, радавы, быў на фронце са жніўня 1941 па студзень 1945.

ВЁСКА БУЙКІ

ДЗЯНІСАЎ Сяргей Фёдаравіч, н. у 1901, быў на фронце.

ХАТКЕВІЧ Васіль Арсенавіч, н. у 1909, радавы, на фронце са жніўня 1944 па красавік 1945.

ВЁСКА БЯСЕДНАЕ

АПАЛЬКА Станіслаў Аляксандравіч, н. у 1920, радавы, быў на фронце ў красавіку 1945.

ІВАНОЎ Пётр Цімафеевіч, н. у 1905, радавы, на фронце з лютага 1942 па студзень 1943.

ІВАНОЎ Радзівон Рыгоравіч, н. у 1920, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ІВАНОЎ Севяр'ян Еўлампіевіч, н. у 1923, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ІВАНОВА Хрысціна Майсееўна, н. у 1925, партызанка брыгады імя Жукава з ліпеня 1943 па ліпень 1944.

ВЁСКА ВАЛОЖЫНКІ

ГРЫШЧАНКА Валяр'ян Міхайлавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ТАЎКІНЬ Павел Восіпавіч, н. у 1921, партызан брыгады «За Радзіму» з сакавіка па ліпень 1944.

ВЁСКА ГАЛІНОВА

ДАБРАВольскі Антон Васільевіч, н. у 1925, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАЧАН Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1908, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ЯЗЁНАК Анатоль Усцінавіч, н. у 1913, быў на фронце.

ВЁСКА ГЛІСЦЁНКІ

ДАРАШЧОНАК Іван Трыфанавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з кастрычніка па снежань 1944.

С.А.Апалька.

ПАЗНЯК Міхаіл Львіч, н. у 1907, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ПЯСТУН Франц Францавіч, н. у 1926, быў на фронце.

ТРАБА Гілярый Сяргеевіч, н. у 1908, на фронце з верасня 1944 па красавік 1945.

ТУРЧЫНСКІ Ювіналій Іванавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ДУБАВОЕ

КАШТАЛЬЯН Андрэй Астафьевіч, н. у 1909, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

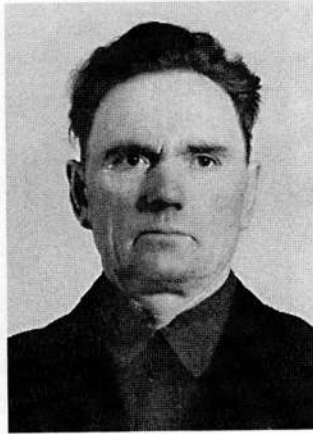
МІЛЯНЧУК Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1910, быў на фронце.

Я.М.Глушакоў (справа).

А.І.Буйка.

Ф.Ф.Дарашчонак.

ЦТОВІЧ Іван Фаміч, н. у 1923, быў на фронце.

ВЁСКА ЗАГОРНАЕ

РЭДЗІКА Аркадзь Раманавіч, н. у 1901, радавы, на фронце са снежня 1944 па студзень 1945.

ВЁСКА ЗАРЭЧЧА

ГЛУШАКОЎ Якаў Міхайлавіч, н. у 1927, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЁСКА КАЗАКІ

БАЦВІНЁНАК Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1921, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

КАПЫРЫН Мікалай Мікалаевіч, н. у 1921, капітан, на фронце да сакавіка 1944.

ЛАПКОЎСКИ Якаў Антонавіч, н. у 1911, на фронце са студзеня па май 1945.

ЯЦЫНА Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1927, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА ЛОНСК

БАТУРОНАК Леанід Восіпавіч, н. у 1922, радавы, быў на фронце.

ВЁСКА НАВАСЕЛЛЕ

АНАНІЧ Віталь Паўлавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

КАСЦЮКЕВІЧ Іван Карпавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ТУРОНАК Іван Іванавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА НЕПРЫНІКІ

БУЙКА Мікалай Іванавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ВЁСКА ПЯЛКІ

БАБРОЎСКИ Сяргей Іванавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ВОРАНКАВА Марфа Фамінічна, н. у 1924, партызанка брыгады «Спартак» з чэрвеня 1943 па ліпень 1944.

КРУПКО Васіль Аляксеевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

МІЛЯНЦЕЙ Аляксандр Восіпавіч, н. у 1910, быў на фронце.

ВЁСКА ПЯТРОВІЧЫ

БАБЧОНАК Мікалай Паўлавіч, н. у 1916, радавы, быў на фронце ў 1945.

БУЙКА Аркадзь Іванавіч, н. у 1922.

ВОЛКАЎ Аляксандр Іванавіч, н. у 1924, ст. сяржант, на фронце са жніўня 1944 па сакавік 1945.

ЦТОВІЧ Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1914, быў на фронце.

ЧАРНЯЎСКИ Міхаіл Станіслававіч, н. у 1927, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ШЛАПО Мікалай Іванавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА САСНОЎЦЫ

ДАРАШЧОНАК Уладзімір Лявонавіч, н. у 1910, быў на фронце.

ДАРАШЧОНАК Фёдар Фёдаравіч, н. у 1922, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

РУТКОЎСКИ Сямён Трафімавіч, н. у 1909, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА ШУРПАКІ

НЕДЗВЕДЗЬ Васіль Мікалаевіч, н. у 1921, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЮЗАФОВА

КАБЕЛКА Васіль Васільевіч, н. у 1913, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

НАВІЧОНАК Аляксандр Віктаравіч, н. у 1904, быў на фронце.

ГЕРМАНАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БАЯРЫ

РАГАВЫ Іван Адольфавіч, н. у 1920, партызан 1-й антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па красавік 1944.

ЦЯРЭШКА Станіслаў Баляслававіч, н. у 1926, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па ліпень 1944.

ВЁСКА БАЯРШЧЫНА

РЫМДЗЁНАК Арсеній Восіпавіч, быў на фронце.

ВЁСКА БЕЛЫ ДВОР

ПРЫСТАЎКА Уладзімір Антонавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка 1945.

СЛАБОВІЧ Пётр Лявонавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

СТАШКЕВІЧ Уладзімір Дзмітрыевіч, н. у 1923, партызан.

ВЁСКА БРЫЛЁК

ЛАЎРЫНОВІЧ Канстанцін Андрэевіч, н. у 1909, радавы, на фронце па май 1945.

ВЁСКА БУДЫ

БУДА Канстанцін Іванавіч, н. у 1921, партызан брыгады імя Калініна з мая па чэрвень 1944.

БУДА Пётр Антонавіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Калініна з мая па чэрвень 1944.

ВЁСКА БЯЛЯНЫ

ЖЫНГЕЛЬ Аляксандр Васільевіч, н. у 1910, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ВАСІЛЬКОВА

ЯКІМЁНАК Іван Іванавіч.

ВЁСКА ВЯЛІКАЕ СЯЛО

АНДЗІЛЕЎКА Рыгор Рыгоравіч, н. у 1911, радавы, ваяваў з кастрычніка 1944 па красавік 1945.

АНДЗІЛЕЎКА Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1918, быў на фронце.

АРАБЕЦ Рыгор Раманавіч, н. у 1919, капітан, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1944.

БАЛАЙ Пётр Аляксандравіч, н. у 1915, партызан брыгады «За Радзіму» з чэрвеня 1943 па ліпень 1944.

БРЫЛЁЎ Спірыдон Ульянавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з ліпеня 1941 па май 1945.

ГАНЧАРОНАК Іван Антонавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ГАРАЧКА Іван Іванавіч, н. у 1894, радавы, на фронце з чэрвеня 1944.

ЕЎДАКІМАЎ Пётр Васільевіч, н. у 1920, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ЕЎДАКІМАЎ Фёдар Васільевіч, н. у 1924, партызан у 1944.

ЗУЙ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1905, радавы, быў на фронце з лютага па май 1945.

ЗУЙ Юльян Юльянавіч, н. у 1924, радавы, на фронце са студзеня па сакавік 1945.

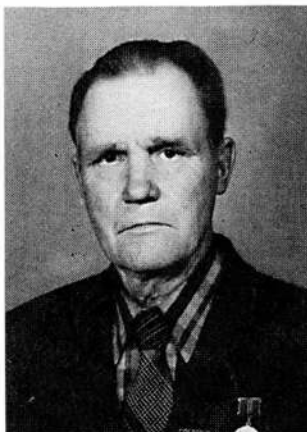
КАБАК Васіль Васільевіч, н. у 1908, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КОРСАК Міхаіл Іпалітавіч, н. у 1918, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

МАШАРА Іпаліт Мікалаевіч, н. у 1902, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.

РЫМДЗЁНАК Барыс Антонавіч, н. у 1913, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

РЫМДЗЁНАК Рыгор Рыгоравіч, н. у 1926, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

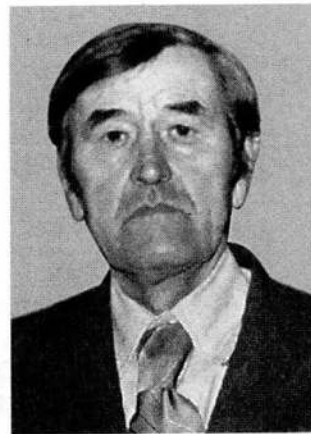
У.Дз.Сташкевіч.

П.А.Буда.

А.С.Жылко.

М.І.Качанаў.

ВЁСКА ГЕРМАНАВІЧЫ

ВАЙЦЕКАН Сцяпан Францавіч, н. у 1923, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па чэрвень 1944.

ВАЙЦЮЛЬ Уладзімір Канстанцінавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЯРХОВІЧ Альберт Робертавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня па кастрычнік 1944.

ГЕРАШЧАНКА Севасцьян Яўстафіевіч, н. у 1918, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па кастрычнік 1943.

ЕСПЁНАК Ягор Емяльянавіч, н. у 1918, мал. сяржант, на фронце са жніўня па лістапад 1944.

ЖЫЛКО Аляксандр Сяргеевіч, н. у 1924, сяржант, на фронце са жніўня 1944 па студзень 1945.

ЗУБКОВА Ядвіга Генрыхаўна, н. у 1919, партызанка брыгады імя Варашылава з чэрвеня 1943 па ліпень 1944.

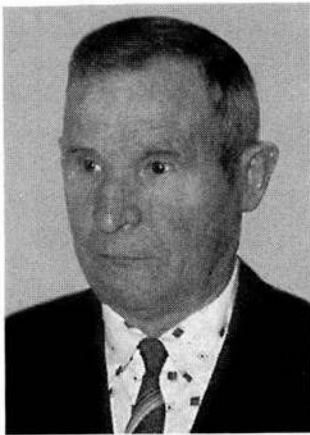
ЗУБКОЎ Васіль Сямёнавіч, н. у 1915, партызан брыгады імя Варашылава з мая 1943.

КАДУШКЕВІЧ Эдуард Пятровіч, н. у 1926, быў на фронце.

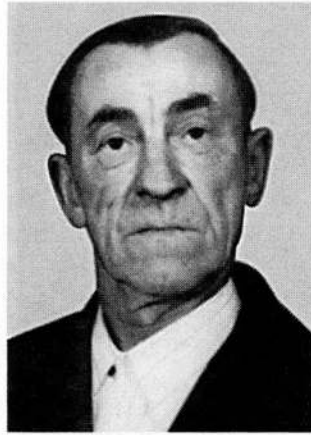
КАЧАНАЎ Міхаіл Іванавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з кастрычніка 1941 па май 1942.

ЛАГУН Дзмітрый Пятровіч, н. у 1927, партызан.

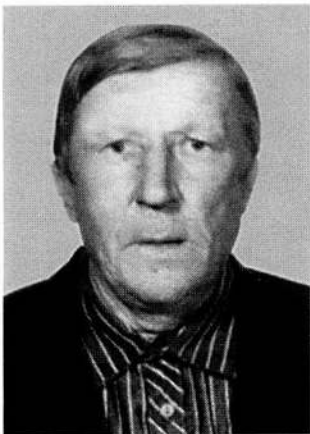

В.В.Рымчонак.

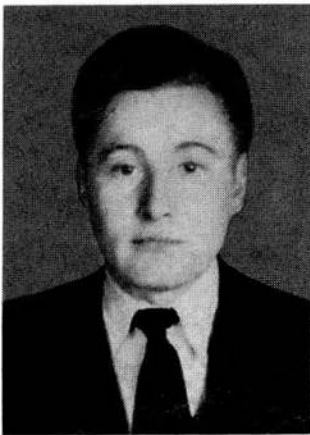
К.Б.Рымчонак.

А.С.Васілеўскі.

Дз.А.Корсак.

У.І.Чорны.

ЧАЙКОЎСКИ Казімір Міхайлавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ШЫШКО Стафан Іванавіч, н. у 1913, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ГУЗАВАТКА

ТАЛАПЛА Аляксандр Фаміч, н. у 1915, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА ДЗІКЕВА

БОХАН Уладзімір Антонавіч, н. у 1913, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

РЫМЧОНАК Вацлаў Вацлававіч, н. у 1915, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

РЫМЧОНАК Канстанцін Баляслававіч, н. у 1923, партызан брыгады «Кастрычнік» з красавіка па ліпень 1944.

ЦЕРАХАЎ Цімафей Іванавіч, н. у 1925, партызан брыгады імя Ракасоўскага з лютага 1944.

ЯСЮКЕВИЧ Канстанцін Сцяпанавіч, н. у 1922, партызан брыгады імя Даватара са жніўня 1943 па ліпень 1944.

ВЁСКА ЖУКІ ГОРНЫЯ

КАЧАН Апанас Юльянавіч, н. у 1915, радавы, на фронце са студзеня па сакавік 1945.

КАЧАН Пётр Дзмітрыевіч, н. у 1921, партызан атрада імя Свядлова брыгады імя Даватара са жніўня 1943 па ліпень 1944.

МКУЛАН Вільгельм Адамавіч, н. у 1913, быў на фронце.

МЯЦЕЛІЦА Леанід Ігнатавіч, н. у 1920, радавы, на фронце са жніўня 1944 па сакавік 1945.

ВЁСКА ЖУКІ ЛОЖНЫЯ

ДАРГЕЛЬ Восіп Ігнатавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з ліпеня па кастрычнік 1944.

ВЁСКА ЗОРКА

ВАСІЛЕЎСКИ Адольф Сігізмундавіч, н. у 1923, партызан брыгады імя Калініна, на фронце з красавіка па чэрвень 1944.

КРАСОЎСКИ Вячаслаў Рыгоравіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па чэрвень 1944.

МАЛЫШ Іван Савельевіч, н. у 1915.

МАЛЫШ Уладзімір Сцяпанавіч, н. у 1924, партызан брыгады імя Калініна з красавіка 1944.

ХАДАНЁНАК Віктар Міхайлавіч, н. у 1927, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па ліпень 1944.

ЯЗЁНАК Іван Сямёнавіч, н. у 1909, быў на фронце.

ВЁСКА ІВАНАВА

КАВІНЬКА Антон Восіпавіч, н. у 1912, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па ліпень 1944.

КОРСАК Дзмітрый Андрэевіч, н. у 1926, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па чэрвень 1944.

КОРСАК Іван Піліпавіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па чэрвень 1944.

СІНЦА Аляксандр Мартынавіч, н. у 1913, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па чэрвень 1944.

ХАДАНЁНАК Адам Казіміравіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па ліпень 1944.

ЧОРНЫ Уладзімір Іванавіч, н. у 1919, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па чэрвень 1944.

ВЁСКА КАРАЛЕВА

СМЕРЦЕЎ Васіль Карпавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

ВЁСКА КРАПІЎНІКІ

РАБІЗА Канстанцін Восіпавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ТАЎКІНЬ Пётр Мечыслававіч, н. у 1924, партызан брыгады «За Радзіму» з сакавіка па ліпень 1944.

ЧАРНЯЎСКІ Андрэй Францавіч, н. у 1907, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЁСКА КУРЫЛАВА

ГАЎРУТА Яўген Уладзіміравіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАВІНЬКА Восіп Багданавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ОКУНЬ Пётр Уладзіміравіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Калініна з красавіка 1944.

ОКУНЬ Фёдар Мікалаевіч, н. у 1921, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па ліпень 1944.

РЫБАКОЎ Канстанцін Карпавіч, н. у 1925, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ТАЛАПЛА Антон Міхайлавіч, н. у 1914, быў на фронце.

ВЁСКА ЛАЗОВІКІ

ЖВІРБА Пётр Антонавіч, н. у 1925, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

МАЙСЕЕЎ Ігнат Васільевіч.

ВЁСКА ЛЮДВІНОВА

МАЛЯВАНКІН Фёдар Іванавіч, н. у 1914, партызан з верасня 1943 па ліпень 1944.

СІНЦА Уладзімір Дзянісавіч, н. у 1923, партызан брыгады «Кастрычнік» з сакавіка 1944.

СПЬКО Уладзімір Паўлавіч, н. у 1926, радавы, на фронце са жніўня 1944 па студзень 1945.

ТАБОЛА Іван Андрэевіч, н. у 1909, радавы, на фронце з сакавіка 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЛЯСКОВА

ДЗЯХЦЯР Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1923, партызан 1-й Антыфашысцкай брыгады, на фронце са жніўня 1943 па сакавік 1945.

ЛАТУШКА Мікалай Мікалаевіч, н. у 1909, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ТАЛАПЛА Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1918, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА МАРГІ

ВОЙТАЎ Пётр Макаравіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

П.М.Таўкінь.

ПАЗНЯКОЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1921, партызан з мая 1944.

ВЁСКА МІКЦЁНКІ

РАЙБАКОЗ Іван Сямёнавіч, н. у 1922, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

ВЁСКА НАВАСЕЛЫЦЫ

ЛЕАНОВІЧ Вікенцій Барысавіч, н. у 1921, партызан са жніўня 1943 па ліпень 1944.

ЦЯРЭШКА Вацлаў Юльянавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з верасня 1944 па студзень 1945.

ВЁСКА ПАДОРШЧЫНА

ВАЛЕЎКА Павел Маркавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА ПОГАРЫ

ТАЛАПЛА Іван Нічыпаравіч, н. у 1907, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ХАДАНЁНАК Восіп Ігнатавіч.

ВЁСКА ПРАМЯНЫ

ЕЎДАКІМАЎ Павел Якаўлевіч, н. у 1927, радавы, на фронце з лотага па май 1945.

КІРСАНАЎ Анціфій Савельевіч, н. у 1906, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

КІРСАНАЎ Пётр Іванавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з верасня 1944 па люты 1945.

МЯТЛЁНАК Антон Макаравіч, н. у 1915, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ФЯДОТАЎ Андрэй Савельевіч, н. у 1927, быў на фронце.

ХАДАНЁНАК Эдуард Віктаравіч, н. у 1925, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ХАТКЕВІЧ Пётр Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА СТАЛІЦА

ЛАГУН Ілья Іванавіч, н. у 1925, быў на фронце.

ТАРАРАКА Герасім Ігнатавіч, н. у 1920, быў на фронце.

А. Ф. Васілёнак.

В. Р. Буйка.

ХАДАНЁНАК Адольф Восіпавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ХАДАНЁНАК Ігнат Вікенцьевіч, н. у 1908, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ХАДАНЁНАК Пётр Рыгоравіч, н. у 1909, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА ЦЯРЭШКІ

ВАСІЛЕЎСКИ Браніслаў Уладзіміравіч, н. у 1915, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ХРОЛ Віктар Восіпавіч, н. у 1918, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЧАРАМХОВА

КРАСЬКО Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1909, радавы, быў на фронце ў красавіку 1944.

КРАСЬКО Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1916, радавы, на фронце з чэрвеня па снежань 1941.

МАЛЫШ Іван Савельевіч, н. у 1915, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па ліпень 1944.

МАЛЫШ Сяргей Фёдаравіч, н. у 1917, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па кастрычнік 1943.

МЯДЗЕЛЕЦ Мікалай Аляксандравіч, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па ліпень 1944.

МЯДЗЕЛЕЦ Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1912, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА ШЫШКІ

БЯЛЯЦКІ Іван Паўлавіч, н. у 1913, быў на фронце.

СТОМА Баніфацый Адольфавіч, н. у 1909, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ТАРАРАКА Іван Адольфавіч, н. у 1911, быў на фронце.

ШЫШКО Іван Іванавіч, н. у 1904, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА ЮЗАФОВА

ЛАГУН Канстанцін Францавіч, н. у 1924, партызан брыгады «Спартак» з лютага па ліпень 1944.

ПАРФЯНОВІЧ Адольф Уладзіміравіч, н. у 1920, радавы, на фронце з красавіка 1945.

ВЁСКА ЯМНА

ВАСІЛЁНАК Арцём Фёдаравіч, н. у 1907, партызан, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ВАСІЛЁНАК Вікенцій Васільевіч, н. у 1913, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ТАЛАПЛА Уладзімір Глыч, н. у 1919, партызан з красавіка па ліпень 1944.

ЁДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БЛІНОЎШЧЫНА

ЖОРАЎ Восіп Вікенцьевіч, н. у 1916, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

МІЛЯНЦЕЙ Іван Антонавіч, н. у 1924, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

СМЕРЦЬЕЎ Сідар Цімафеевіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА БУДА БЛЖНЯЯ

ПАНЦЯЛЕЕЎ Ларывон Апанасавіч, н. у 1925, партызан атрада імя Суворова брыгады імя Жукава з верасня 1943 па ліпень 1944.

ВЁСКА БУЕЎШЧЫНА

ДАРАШЧОНАК Уладзімір Леанідавіч, н. у 1914, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ЛАЎРЫНОВІЧ Яўген Антонавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па кастрычнік 1945.

ЛЫСЁНАК Міхаіл Васільевіч, н. у 1920, быў на фронце.

ПАПЯРЭДЗЕНЬ Канстанцін Іванавіч, н. у 1906, радавы на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЦІТОВІЧ Анатоль Сільвестравіч, н. у 1912, быў на фронце.

ВЁСКА ВАРОНКА

МАКСІМАЎ Астап Іванавіч, н. у 1922, радавы, на фронце са жніўня 1941 па май 1945.

МАКСІМАЎ Афоній Карпавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

СЯМЁНАЎ Андрэй Кандратавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з мая 1944 па май 1945.

ВЁСКА ГІЗАЎШЧЫНА

АРДЫНСКІ Пётр Венядзіктавіч, н. у 1913, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

МІЛЯНЦЕЙ Нічышар Усцінавіч, н. у 1913.

ТАЎКІНЬ Павел Іосіфавіч, н. у 1921.

ВЁСКА ДУБНІКІ

БУЙКА Васіль Раманавіч, н. у 1910, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Пётр Валяр'янавіч, н. у 1919, партызан брыгады «За Радзіму» з сакавіка па ліпень 1944.

ТРАБА Георгій Раманавіч, н. у 1920, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

ВЁСКА ЗАЛЕССЕ

МАРОЗАЎ Ізот Фаміч, н. у 1917, радавы, на фронце з сакавіка па красавік 1945.

ВЁСКА ЗЯБЛІНЫ

СМЕРЦЬЕЎ Авім Філатавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ТРАБА Андрэй Фадзеевіч, н. у 1920, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЁДЫ

БУЙКА Фартунат Вігальевіч, н. у 1926, радавы, на фронце з чэрвеня па кастрычнік 1944.

ДАРГЕЛЬ Людвіг Іванавіч, н. у 1921, быў на фронце.

ЗАХАРАЎ Іван Аляксандравіч, н. у 1925, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАЗЛОВА Адэлія Іванаўна, н. у 1921, партызанка брыгады імя Шмырова.

КУЧУК Іван Якаўлевіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1941.

ЛЯСНЕЎСКИ Франтазій Раманавіч, н. у 1925, партызан брыгады імя Ракасоўскага з сакавіка па ліпень 1944.

МАРОЗАЎ Іван Ісаевіч, н. у 1921, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

МАЦУК Аркадзь Міхайлавіч, н. у 1905, яфрэйтар, на фронце са студзеня па май 1945.

МЯДЗВЕДЗЬ Павел Пятровіч, н. у 1921, партызан брыгады «За Радзіму» з верасня 1943 па ліпень 1944.

ПАЎЛОВІЧ Віктар Карлавіч, н. у 1921, партызан атрада імя Жданава брыгады «За Радзіму».

ПРАГОЎ Уладзімір Андрэевіч, н. у 1915, партызан, франтавік.

РЭВУТ Часлаў Фаміч, н. у 1921, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ТАЎКІНЬ Дзмітрый Паўлавіч, н. у 1918, радавы, ваяваў з 1941 па чэрвень 1944.

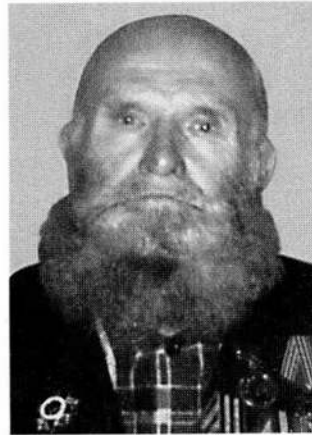
ТУРКАЎ Сяргей Іванавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з чэрвеня па верасень 1941.

ЦТОВІЧ Антон Тарасавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

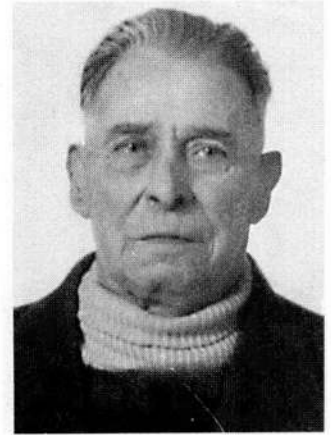
ЦТОВІЧ Купрыян Ігнатавіч, н. у 1924, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ЯБЛОНСКИ Мікалай Іванавіч, н. у 1924, партызан брыгады імя Жукава з чэрвеня 1942 па ліпень 1944.

ЯБЛОНСКИ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

А.Ф.Смерцьеў.

С.І.Седзюкевіч.

ВЁСКА КАРШУНКИ

АНДРЭЕЎ Іван Дзяменцьевіч, н. у 1923, быў на фронце.

ЕРАМЕЕЎ Ермалай Савельевіч, н. у 1905, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛІЗУНОЎ Дзяніс Спірыдонавіч, н. у 1910, радавы, на фронце са жніўня па кастрычнік 1944.

ВЁСКА КОРНІЦА

ПЕТУХОЎ Сямён Лук'янавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з ліпеня па кастрычнік 1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Васіль Іванавіч, н. у 1922, партызан 1-й антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па май 1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Сяргей Іванавіч, н. у 1923, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

СЕДЗЮКЕВІЧ Сяргей Пятровіч, н. у 1920, радавы, ваяваў з 1944 па май 1945.

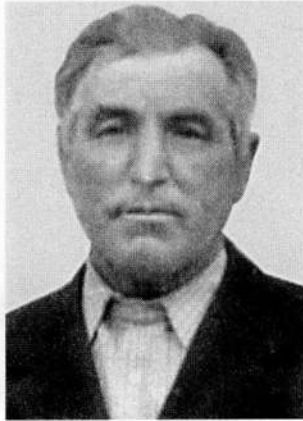
ЯЗЁНАК Васіль Філатавіч, н. у 1919, быў на фронце.

І.А.Захараў.

С. П. Седзюкевіч.

М. В. Лаўрыновіч.

В. Л. Траба.

ВЁСКА ЛАКІНАЎЦЫ

МАКСІМОВІЧ Сяргей Іванавіч, н. у 1909.

ПАДОБА Апанас Міхайлавіч, н. у 1916, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЛОНСКІЯ

ГРАЙЧОНАК Восіп Вікенцьевіч, н. у 1907, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЖДАНКОВІЧ Аляксей Захаравіч, н. у 1920, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЛОНСКІ Аляксандр Раманавіч, н. у 1899, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

МАРОЗ Анастас Віктаравіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

МАРОЗ Генадзь Рыгоравіч, н. у 1911, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

ТРАБА Мікалай Восіпавіч, н. у 1914, быў на фронце.

ЯНУШКЕВІЧ Лявон Пятровіч, н. у 1908, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ПАДОБЫ

КУРЭЦ Фёдар Ігнатавіч, н. у 1923, партызан атрада імя Кірава брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ЛЫСЁНАК Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1909, быў на фронце.

ЛЫСЁНАК Сяргей Сямёнавіч, н. у 1926, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ЛЫСЁНАК Яўген Паўлавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з лютага 1943 па люты 1944.

ПАДОБА Канстанцін Іванавіч, н. у 1925, партызан брыгады імя Ракасоўскага з лютага па ліпень 1944.

ЦІТОВІЧ Баляслаў Генрыхавіч, н. у 1918, радавы, на фронце да верасня 1941.

ЯБЛОНСКІ Іван Сцяпанавіч, н. у 1926, радавы, ваяваў са студзеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА СВІЛЫ

ВАЙЦЯХОВІЧ Арсеній Паўлавіч, н. у 1906, партызан брыгады «Спартак».

ВАЙЦЯХОВІЧ Мікалай Ігнатавіч, н. у 1908.

МІЛЯНЦЕЙ Восіп Восіпавіч, быў на фронце.

МІЛЯНЦЕЙ Сяргей Іванавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЦІТОВІЧ Вікенцій Іванавіч, н. у 1914.

ШУЛЬГА Анатоль Андрэевіч, н. у 1909, радавы, на фронце з красавіка па ліпень 1944.

ЯБЛОНСКІ Арсеній Мікалаевіч, н. у 1926, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ВЁСКА СНЕГІ

ЛАЎРЫНОВІЧ Мечыслаў Віктаравіч, н. у 1919.

ВЁСКА ТАДУЛІНА

БАБЧОНАК Георгій Аляксандравіч, н. у 1912, на фронце з ліпеня 1944.

КАВАЛЁНАК Мікалай Пятровіч, н. у 1922, радавы, на фронце па май 1942.

МЯДЗВЕДЗЬ Генадзь Рыгоравіч, н. у 1920, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

НЕДЗВЕДЗЬ Аляксандр Сяргеевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

СЕДЗЮКЕВІЧ Арсен Пятровіч, н. у 1922, партызан брыгады «За Радзіму» з сакавіка па ліпень 1944.

ШПЕЦ Мечыслаў Іванавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з верасня 1943 па май 1945.

ВЁСКА ТРАБАЎШЧЫНА

ТРАБА Восіп Лукіч, н. у 1919, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

ВЁСКА ШЫЦІ

МЫШКО Георгій Трафімавіч, н. у 1922, партызан брыгады «Спартак» з мая па ліпень 1944.

ТРАБА Анатоль Мікалаевіч, н. у 1906, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

ЦІТОВІЧ Васіль Фёдаравіч, н. у 1907, радавы, ваяваў з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛУЖКОЎСКИ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСІНАЎКА

МЯТЛА Ананій Дзмітрыевіч, н. у 1925, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

РАМАШКА Аляксандр Іпалітавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА БАРСУКІ

ГРЫДЗЮШКА Уладзімір Сцяпанавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з 1941 па май 1945.

ВЁСКА БЛІЗНІЦА

КАЛАНДА Васіль Сямёнавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА ВЕРАЦЕІ

АНДЗІЛЕЎКА Іван Міронавіч, н. у 1908, радавы, на фронце з лістапада 1942 па снежань 1944.

ГРЫДЗЮШКА Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1925, на фронце са студзеня па май 1945.

ГРЫДЗЮШКА Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1918, быў на фронце.

ГРЫДЗЮШКА Піліп Рыгоравіч, н. у 1913, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ГРЫДЗЮШКА Яўген Дзянісавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня па лістапад 1944.

ЖЫНЬ Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па верасень 1944.

КРАВЕЦ Уладзімір Фадзеевіч, н. у 1926, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па красавік 1945.

КРЫЎКА Леанід Мікалаевіч, н. у 1916, радавы, на фронце са студзеня 1945.

ПАДОРСКИ Мікалай Пракопавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ХАХЛУН Пётр Андрэевіч, н. у 1925, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ГАРАДЗЕЦ

ГАМАНОВІЧ Аляксандр Канстанцінавіч, н. у 1912.

ДАШКЕВІЧ Станіслаў Уладзіміравіч, н. у 1923, мал. сяржант, на фронце з сакавіка па май 1945.

ДРАЗДОЎ Васіль Гаўрылавіч, н. у 1910, партызан 3-й Беларускай брыгады з мая 1942 па снежань 1943.

КАРАТКЕВІЧ Дарафей Дзям'янавіч, н. у 1924, партызан брыгады «Спартак» з верасня 1942 па чэрвень 1944.

КРАВЕЦ Генрых Якаўлевіч, н. у 1910, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

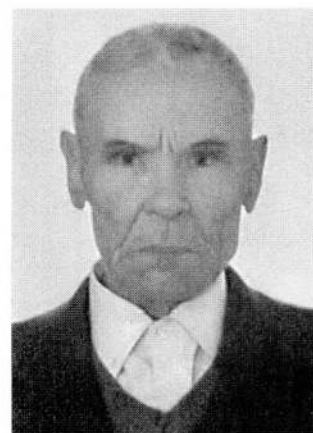
ЛАГУН Мацвей Дзмітрыевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з лістапада 1944.

ПАЛЯКОЎ Васіль Іванавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па красавік 1942.

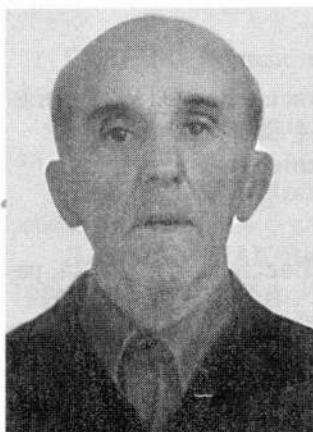
ПРАХАРОНАК Кацярына Купрыянаўна, н. у 1920, была на фронце.

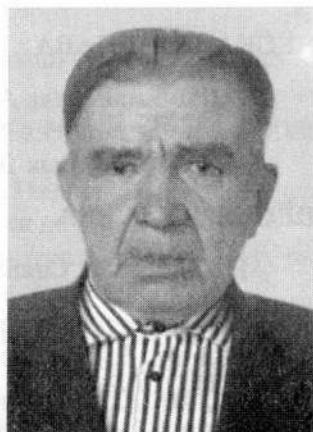
А. Дз. Мятла.

У. Ф. Кравец.

Л. М. Крыўка.

В. Э. Савік.

САВІК Браніслаў Эдвардавіч, н. у 1907, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

САВІК Восіп Эдуардавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

СТРУЙ Станіслаў Восіпавіч, н. у 1924, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ШАБАН Васіль Ігнатавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ШАНТАР Міхаіл Восіпавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ШЫМАНАЎ Міхаіл Васільевіч, н. у 1920, быў на фронце.

ВЁСКА ГАЎРЫЛЕНКІ

ЖЫНГЕЛЬ Восіп Васільевіч, н. у 1925, радавы, на фронце са жніўня па лістапад 1944.

ВЁСКА ГРЫДЗЮШКІ ВЯЛІКІЯ

АБЛАЖЭВІЧ Аркадзь Антонавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з ліпеня 1943 па сакавік 1945.

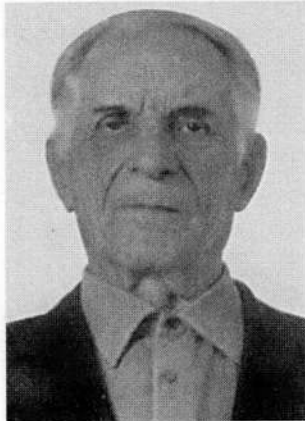
АБЛАЖЭВІЧ Валянцін Паўлавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1941 па май 1945.

ВЁСКА ГРЫДЗЮШКІ МАЛЫЯ

ГРЫДЗЮШКА Уладзімір Юльянавіч, н. у 1918, сяржант, на фронце з чэрвеня 1941 па снежань 1942.

М. Дз. Кельбас.

А. П. Грыдзюшка.

ВЁСКА ДВОРНАВА

ЖЫНЬ Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КЕЛЬБАС Марыя Дзянісаўна, н. у 1921.

ВЁСКА ДУБАЎКА

АНДЗІЛЕЎКА Сцяпан Васільевіч, н. у 1924, радавы, на фронце са жніўня 1943 па верасень 1944.

КАВАЛЁНАК Фама Паўлавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

КАСНІКОЎСКИ Пётр Іванавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з лютага 1943 па май 1945.

ТОЛСЦІК Сямён Сцяпанавіч, н. у 1907, радавы, на фронце са жніўня 1943 па красавік 1945.

ВЁСКА ЖАРСЦВЯНКА

БАГДАНОВІЧ Антон Рыгоравіч, н. у 1918, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ЖЫНЬ Восіп Ігнатавіч, н. у 1902, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ПАРФЯНОВІЧ Антон Антонавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ВЁСКА ЗАЛЕСІНКИ

РУДАК Сяргей Цімафеевіч, н. у 1914, радавы, на фронце з лістапада 1942 па май 1945.

ВЁСКА ІВАНАВА

ВАСЮК Мілянцей Андрэевіч, н. у 1905, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ЛЯЎШЫЦКІ Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1922, партызан 1-й антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па май 1944.

ХРОЛ Віктар Сцяпанавіч, н. у 1924, партызан 1-й антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па май 1945.

ВЁСКА ІЗАБЕЛІНА

ЮРДЗІНСКИ Леанід Юльянавіч, н. у 1918, радавы, на фронце па ліпень 1941.

ВЁСКА КАВАЛЁВА

АЛЕКСІН Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

МАСЦІЦКІ Анатоль Сцяпанавіч, н. у 1917, ст. лейтэнант, на фронце з ліпеня 1941 па красавік 1945.

ВЁСКА КАВАЛІ

ЖЫНГЕЛЬ Аляксандр Васільевіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА КАЗАЧКІ

АБЛАЖЭВІЧ Пётр Сцяпанавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з лютага 1944 па май 1945.

ЖЫНЬ Андрэй Паўлавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з мая 1943 па май 1945.

КАЗАК Андрэй Юльянавіч, н. у 1919, яфрэйтар, на фронце з чэрвеня 1941 па снежань 1942.

КАЗАК Уладзімір Юльянавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КРЫЎКА Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1926, радавы, на фронце па кастрычнік 1941.

РУДАК Уладзімір Пятровіч, н. у 1924, партызан 1-й антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па май 1944.

ТАЛАПЛА Павел Фаміч, н. у 1909, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ВЁСКА КЛІНОВОЕ

АНДЗІЛЕЎКА Лявон Кузьміч, н. у 1920, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

КРЫЎКА Ігнат Аляксандравіч, н. у 1908, радавы, на фронце са снежня 1944.

КРЫЎКА Фадзей Антонавіч, н. у 1907.

МОРХАТ Пётр Станіслававіч, н. у 1909, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

РУДАК Лук'ян Аляксандравіч, н. у 1907, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ЯРАХНОВІЧ Віктар Восіпавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з кастрычніка па снежань 1944.

ВЁСКА КРАСНАЯ ГАРА

ЗУБКО Сямён Уладзіміравіч, н. у 1922, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па чэрвень 1944.

МАЛЫШ Канстанцін Іванавіч, н. у 1921, партызан брыгады імя Калініна з красавіка па чэрвень 1944.

МЯДЗЕЛЕЦ Даніла Сцяпанавіч, н. у 1920, партызан брыгады «Кастрычнік» са жніўня 1943 па ліпень 1944.

ВЁСКА КРЫЎКІ

АЛІХВЕР Уладзімір Піліпавіч, н. у 1907, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

КАТУШОНАК Іван Герасімавіч, н. у 1906, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

КРЫЎКА Міхаіл Восіпавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

РУДАК Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1906, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.

ВЁСКА КУШЛЕВА

ЕЎДАКІМАЎ Ягор Міхайлавіч, н. у 1924, партызан брыгады «Спартак» са жніўня 1943 па ліпень 1944.

РОГАЎ Іван Спірыдонавіч, н. у 1905, радавы, на фронце са снежня 1944 па сакавік 1945.

ВЁСКА ЛАМАЧЫНА

АБРАМЧЫК Іван Рыгоравіч, н. у 1904, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ЖЫНГЕЛЬ Юльян Андрэвіч, н. у 1926, радавы, на фронце са студзеня 1945 па май 1945.

ВЁСКА ЛАПУНОВА

ГРЫДЗЮШКА Арсеній Паўлавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ГУЛЯШКА Антон Захаравіч, н. у 1909, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КАЗАНЕВІЧ Мікалай Сямёнавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ПЛІСКО Іван Мікітавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ПЛІСКО Уладзімір Мікітавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РУДАК Мікалай Уладзіміравіч, н. у 1921, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЛАТЫШЫ

КАЛАНДА Васіль Сцяпанавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ПРОТАС Сямён Сямёнавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЛУГАЎЦЫ

ШЫНКЕВІЧ Пётр Піліпавіч, н. у 1901, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА ЛУГІ

АНІСЬКОВІЧ Канстанцін Андрэвіч, н. у 1909, радавы, на фронце з лістапада 1941 па май 1943.

ВЁСКА ЛУЖКІ

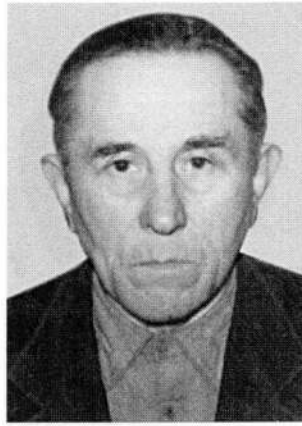
АБРАЗЕЙ Уладзімір Міканоравіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.

АЎСЯНКАЎ Аляксандр Кузьміч, н. у 1916, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1941.

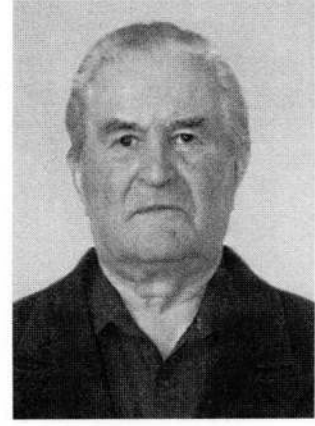
ВІНЯЦКІ Дзмітрый Данілавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з лістапада 1943 па люты 1944.

ВЯРБА Аляксей Піліпавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з лістапада 1942 па май 1945.

ГАЛЕЦКАЯ Надзея Вацлаваўна, н. у 1911, партызанка са жніўня 1943 па май 1944.

В.Б.Казак.

С.А.Ліманаўскі.

ГАЛЕЦКІ Мікадзім Антонавіч, н. у 1904, быў на фронце.

ГАЎРУТА Георгій Восіпавіч, н. у 1904, ваяваў на фронце.

ДАБРАВІЦКІ Міхаіл Мацвеевіч, н. у 1921, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ДАВДЗЁНАК Восіп Ігнатавіч, н. у 1920, радавы, на фронце са жніўня па снежань 1944.

ЖАЛЕЙКА Аляксандр Вікенцьевіч, н. у 1924, партызан брыгады № 3 імя Сталіна з красавіка 1943 па ліпень 1944.

ЗАБЕЛА Яўгенія Восіпаўна, н. у 1923, была на фронце.

КАБРАНАЎ Іван Андрэвіч, н. у 1915, партызан брыгады «Кастрычнік» з мая 1942.

КАЗАК Васіль Баляслававіч, н. у 1921, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

КАЗАКОЎ Уладзімір Лявонцьевіч, н. у 1924.

КАЛАНДА Іван Іванавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КЛЕШЧАНКА Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1924, партызан брыгады імя Чапаева са жніўня 1942 па май 1944.

КРАЦЁНАК Ягор Пракопавіч, н. у 1919.

КРЫЎКА Пётр Пятровіч, н. у 1912.

КУРДЗЮКОЎ Міхаіл Лукіч, н. у 1918, радавы, на фронце з чэрвеня па лістапад 1941.

КРЫЎКА Віктар Ігнатавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ЛАПУШЫНСКІ Іван Іванавіч, н. у 1915.

ЛІМАНОЎСКАЯ Ядвіга Данатаўна, н. у 1923, партызанка.

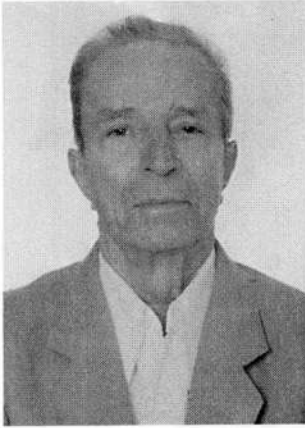
ЛІМАНОЎСКІ Сяргей Антонавіч, н. у 1922, ст. сяржант, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

МІРАНОВІЧ Расціслаў Мікалаевіч, н. у 1925, партызан брыгады імя Варашылава з верасня 1943 па ліпень 1944.

ПАЛЯК Антон Паўлавіч, н. у 1911, партызан брыгады «Кастрычнік» з сакавіка 1943.

ПАЛЯК Павел Паўлавіч, н. у 1907, радавы, на фронце са студзеня па красавік 1945.

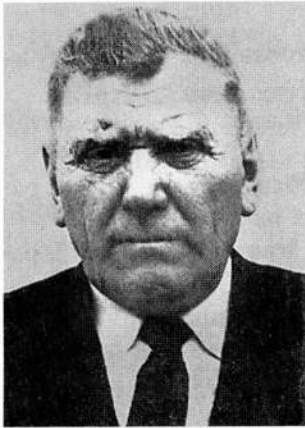

Р.М. Мірановіч.

М.Дз. Суконкіна.

М.І. Суконкін.

ПРОТАС Віктар Ігнатавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

РАМАНЁНАК Іван Канстанцінавіч, н. у 1918, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

РАМАНЁНАК Мікалай Канстанцінавіч, н. у 1915, быў на фронце.

РУМОЎСКІ Іван Францавіч, н. у 1906, радавы, на фронце з лістапада 1944 па сакавік 1945.

САРОКІН Леанід Канстанцінавіч, н. у 1920, маёр, на фронце з чэрвеня па ліпень 1941.

САЧАНКА Восіп Пятровіч, н. у 1914, быў на фронце.

СТОМА Пётр Лукіч, н. у 1925, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

СУКОНКІН Іван Кузьміч, н. у 1898, радавы, на фронце са студзеня 1942 па май 1945.

СУКОНКІН Мікалай Іванавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

СУКОНКІНА Матрона Дзмітрыеўна, н. у 1924, партызанка брыгады «За Радзіму» з сакавіка 1943 па ліпень 1944.

УРУБЛЕЎСКІ Іван Васільевіч, н. у 1920.

ЦЯРЭШКА Аўгустін Станіслававіч, н. у 1909, партызан з мая па ліпень 1944.

ШУРАЕЎ Васіль Васільевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ШЧЭМЕЛЕЎ Іван Васільевіч, н. у 1907, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ЮКША Іван Восіпавіч, н. у 1918, партызан брыгады «Кастрычнік» з кастрычніка 1942 па жнівень 1944.

ЮХНОЎСКІ Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1903, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ВЁСКА ЛУЧАЙКА

КРЫЎКА Іван Ігнатавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з верасня 1944 па сакавік 1945.

КРЫЎКА Ульян Ігнатавіч, н. у 1898, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1944.

ЛАПО Пракоп Ігнатавіч, н. у 1913, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

РУДАК Фёдар Піліпавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ШЧАСНЫ Антон Андрэевіч, н. у 1906, радавы, на фронце з лістапада 1943 па май 1945.

ШЧАСНЫ Ігнат Антонавіч, н. у 1907, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЁСКА НАВАСЕЛЛЕ

ЖЫНГЕЛЬ Вікенцій Паўлавіч, н. у 1913, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ПАД'ЕЛЬЦЫ

ХАХОЛКА Іван Пятровіч, н. у 1915, радавы, на фронце з чэрвеня па снежань 1944.

ВЁСКА ПАДЛПКІ

АЛЬШЭЎСКІ Анатоль Ігнатавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ВЁСКА ПАРЭЧЧА

КАРЧЭЎСКІ Аляксандр Карлавіч, н. у 1919, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КАРЧЭЎСКІ Восіп Карлавіч, н. у 1913.

МІКУЛЁНАК Павел Сяргеевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

РАСПАРА Зігмунд Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце са студзеня 1944 па май 1945.

РАСПАРА Іван Іванавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА ПШЧАЛЁЎКА

ФУРС Віктар Якаўлевіч, н. у 1926, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ВЁСКА ПУТРАНЦА

АБРАМЧЫК Іван Антонавіч, н. у 1925, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

АНДЗІЛЕЎКА Іван Іванавіч, н. у 1925.

КОНАН Уладзімір Іванавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з сакавіка 1944 па верасень 1945.

МАЛЬКО Іван Усцінавіч, н. у 1918, партызан брыгады імя Дубава з верасня 1942 па ліпень 1944.

САВІЦКІ Аляксандр Іванавіч, н. у 1926, мал. сяржант, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ВЁСКА РУБАШКІ

ДЫЛЕВІЧ Васіль Ігнатавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ЗАВАЛЕНЬ Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1904, сяржант, на фронце са студзеня па май 1945.

ЦІТОВІЧ Іван Андрэевіч, н. у 1902.

ВЁСКА ШПКАЛОЎШЧЫНА

БАРТКЕВІЧ Сяргей Паўлавіч, н. у 1915.

ВЁСКА СТОМНА

ЗЕНЬКА Сцяпан Пятровіч, н. у 1908, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

КАБЯК Аляксандр Ільіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАБЯК Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з чэрвеня па спежаль 1941.

КАБЯК Апаголь Ульянавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА СТРАЛЬЦОВА

АБРАМОВІЧ Васіль Прохаравіч, н. у 1913, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1944.

МАКСІМОВІЧ Юльян Сцяпанавіч, н. у 1917, радавы, на фронце з красавіка 1944 па май 1945.

ВЁСКА СЯМЁНАЎКА

ХРОЛ Генадзь Іванавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1941.

ВЁСКА ТКАЧЫ

ГЛУШОНАК Уладзімір Антонавіч, н. у 1906, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

МАЛАТОЎНІК Уладзімір Венядзіктавіч, н. у 1922, быў на фронце.

ВЁСКА ТУШЧЫНА

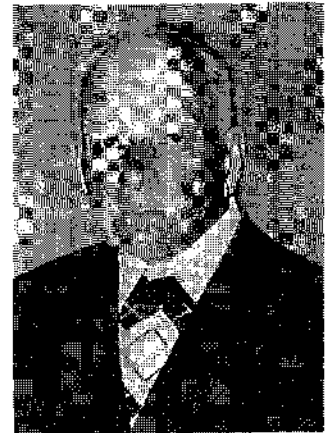
БОРТНІК Іван Васільевіч, н. у 1905, радавы, на фронце з сакавіка 1943 па май 1945.

СІВІЦКІ Барыс Аляксеевіч, н. у 1925, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ВЁСКА УЛІНА

ЛАПАТКА Восіп Усцінавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

НАРЭЙКА Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

У.В.Малатоўнік.

ВЁСКА ЧАРОМУШКІ

МЯЦЕЛІЦА Восіп Уладзіміравіч, н. у 1922, мал. сяржант, на фронце са студзеня па май 1945.

РАДЗЮКОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АНТАНОВА

АНАНІЧ Зянон Гаспаравіч, н. у 1924, быў на фронце.

ЖОЛУДЗЬ Станіслаў Восіпавіч, н. у 1916, мал. сяржант, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КУЛІК Іван Францавіч, н. у 1913.

ПАЎЛОВІЧ Бернард Эдуардавіч, н. у 1915, быў на фронце.

ШУНЕВІЧ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1909, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ВЁСКА БАЛБЕКІ

ЛАГУНЁНАК Генадзь Восіпавіч, н. у 1913, быў на фронце.

ВЁСКА БАЎТРАМЕІ

БАРАНАЎ Пётр Макаравіч, н. у 1922, партызан брыгады імя Кароткіна са жніўня 1942 па ліпень 1944.

МАШАРА Вячаслаў Гіляравіч, н. у 1926, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РЫМДЗЁНАК Леанід Пятровіч, н. у 1910, быў на фронце.

ВЁСКА БЕЛЯІ

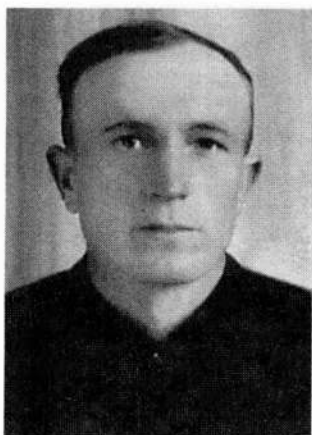
АЛЬШЭЎСКІ Пётр Барысавіч, н. у 1920, быў на фронце.

КАЗАНОВІЧ Піліп Іванавіч, н. у 1900, радавы, на фронце з верасня 1944 па сакавік 1945.

КАЛМУК Міхаіл Васільевіч, н. у 1909, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ВЁСКА БОНДАРЫ СТАРЫЯ

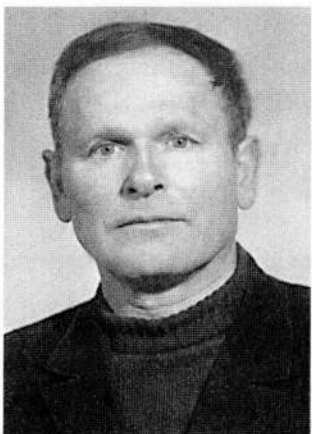
ГУЛЬКО Яўген Уладзіміравіч, н. у 1921, быў на фронце.

М.В.Лазовік.

Ф.Л.Мікшча.

І.Я.Татаровіч.

РАБІЗА Іван Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка 1945.

РАБІЗА Піліп Пятровіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1944.

ВЁСКА БОНДАРЫ ТУЛАЎСКІЯ

ЛАГУНЁНАК Уладзімір Лукіч, н. у 1914, партызан 1-й антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па ліпень 1944.

ХАХОЛКА Мікалай Уладзіміравіч, н. у 1926, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА БОЎКАЛЫ

ГРУДЗІЛОВІЧ Леанід Іванавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з чэрвеня па кастрычнік 1941.

РЫМДЗЁНАК Віталь Аркадзьевіч, н. у 1926, быў на фронце.

РЫЦЛОЎСКІ Віктар Рыгоровіч, н. у 1920, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ТОЛКАЧ Аркадзь Юльянавіч, н. у 1923, радавы, на фронце са жніўня па лістапад 1944.

ТРУКАН Віктар Фаміч, н. у 1926, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА БРЫЦКІ

КАСЦЮКЕВІЧ Яўген Якаўлевіч, н. у 1920, радавы, на фронце з лютага 1942 па май 1945.

ШУБЕРТ Аўгуст Іванавіч, н. у 1923.

ВЁСКА БУКІ

БУКА Мечыслаў Усцінавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА ДУЛІНА

ЛАБУЦЬ Міхаіл Ігнатавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка па красавік 1945.

ЛАЗОВІК Міхаіл Васільевіч, н. у 1924, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

МІКШТА Франц Лук'янавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА ЖОЎНІЦА

БАГОВІЧ Павел Антонавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з лістапада 1944.

БАХІР Нікандр Мікалаевіч, н. у 1924, быў на фронце.

ДУЛНЕЦ Генадзь Ільіч, н. у 1918, быў на фронце.

СТРАНЧЭЎСКІ Франц Генрыхавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ШУНЕВІЧ Іван Міхайлавіч, н. у 1920, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЗААЗЕРЦЫ

КЛІМАНСКІ Ананій Мацвеевіч, н. у 1926, быў на фронце.

ВЁСКА ІВАНСКІЯ

КОЖАН Васіль Восіпавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

ВЁСКА КІСЯЛЁЎКА

ПАПКО Уладзімір Нічыпаравіч, н. у 1912, быў на фронце.

ВЁСКА ЛЯДНІКІ

ТАТАРОВІЧ Іван Якаўлевіч, н. у 1925, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па люты 1945.

ТАТАРОВІЧ Серафім Сямёнавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ПАЛЯЛЕЙКІ

БАЛТАЧ Іван Станіслававіч, н. у 1922, радавы, на фронце са снежня 1944 па сакавік 1945.

БУРТОВІЧ Яўген Макаравіч, н. у 1918, радавы, на фронце па жнівень 1941.

ГАРДЗІЁНАК Міхаіл Пятровіч, н. у 1923, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ГОСЦЕЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1925.

ЖЫГАЛАЎ Васіль Яфімавіч, н. у 1923, партызан з сакавіка 1943 па ліпень 1944.

КОЖУХ Пётр Мікалаевіч, н. у 1910.

ЛЯШКО Віктар Паўлавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ПАШКІ

ЗУЙ Міхаіл Пятровіч, н. у 1920, быў на фронце.

КРЫЎКА Рыгор Рыгоравіч, н. у 1922, ст. сяржант, ваяваў з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА РАДЗЮКІ

БАР'ЯШ Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1925, партызан брыгады № 123 з верасня 1941 па жнівень 1943.

БАР'ЯШ Надзея Восіпаўна, н. у 1900, партызанка брыгады імя Шчорса з верасня 1941 па жнівень 1943.

БЫКАЎ Васіль Дзмітрыевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з мая 1943 па май 1945.

ЖУК Восіп Гіляравіч, н. у 1920, радавы, на фронце са студзеня 1944 па май 1945.

ЗУБОВІЧ Мікалай Васільевіч, н. у 1925, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КОЖУХ Анатоль Аляксандравіч, н. у 1912, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ЛАЗОВІК Аркадзь Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня па лістапад 1944.

ЛАЗОВІК Мікалай Антонавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

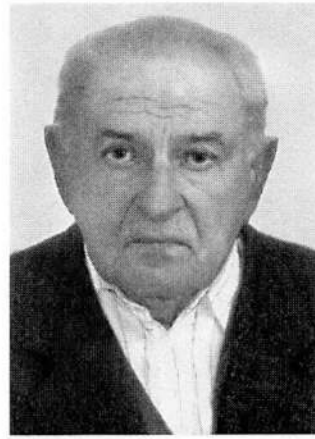
ЛУК'ЯНЁНАК Аляксандр Піліпавіч, радавы, на фронце з лістапада 1944 па красавік 1945.

ЛУК'ЯНЁНАК Восіп Фёдаравіч, н. у 1914, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЛУК'ЯНЁНАК Георгій Арэфавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1944.

МАШАРА Барыс Пятровіч, н. у 1906, мал. сяржант, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ПАПКО Міхаіл Карпавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

В.Г.Жук.

М.В.Зубовіч.

ПАПКО Пётр Карпавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з кастрычніка па снежань 1944.

РАГАЧЭЎСКІ Мікалай Кузьміч, н. у 1923, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

СЕДЗЮКЕВІЧ Восіп Ігнатавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ШПАК Афінаген Аляксандравіч, н. у 1921, радавы, на фронце з лютага 1942 па люты 1945.

ВЁСКА САВУТКІ

БУКА Антон Альбертавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

БУКА Вячаслаў Вікенцьевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з лютага 1944 па сакавік 1945.

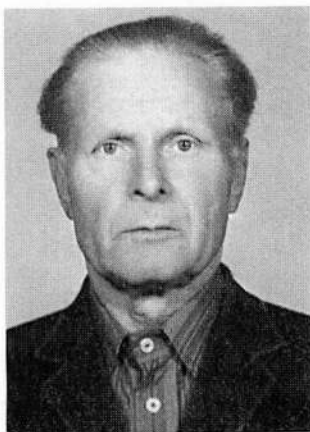
ЦІХАН Восіп Мікалаевіч, н. у 1923, партызан брыгады «За Радзіму» з ліпеня 1942 па ліпень 1944.

ШУЛЬГА Іпаліт Мацвеевіч, н. у 1906, быў на фронце.

ЮРКЕВІЧ Амбросій Адольфавіч, н. у 1927, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

Сустрэча ветэранаў вайны Радзюкоўскага сельсавета.

І.М.Тарарака.

Н.М.Часлаўская.

Л.В.Шудзель.

Г.М.Адамёнак.

ВЁСКА ТУЛАВА

ФЁДАРАЎ Сямён Іванавіч, н. у 1922, радавы, быў на фронце.

ВЁСКА ШКУНЦКІ

ГАРНОЎСКІ Аркадзь Сцяпанавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з красавіка 1942 па май 1945.

ПРЫСТАЎКА Лявон Лявонавіч, н. у 1924, быў на фронце.

РАБІЗА Васіль Уладзіміравіч, н. у 1914, быў на фронце.

РУЧАЙСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БАРДЗЕНЦЫ

АЎСЮКОЎ Васіль Ціханавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ІСАЕЎ Іван Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ПАВІН Андрэй Апанасавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з мая 1942 па сакавік 1945.

ЯНУШКЕВІЧ Савелій Андрэевіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па студзень 1945.

ВЁСКА БАРСУЧЫНА

ФЁДАРАЎ Пётр Фёдаравіч.

ВЁСКА ГРЫГАРАЎШЧЫНА

БАГОВІЧ Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1922.
ЛАПКОЎСКІ Уладзімір Максімавіч, н. у 1906.

НАВІЧОНАК Восіп Аляксеевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ПЯЦЬКО Уладзімір Кліменцьевіч.

ТАРАРАКА Іван Маркавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1941.

ВЁСКА ГУРКІ

КАТОВІЧ Віталь Восіпавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з верасня 1944 па студзень 1945.

КАТОВІЧ Восіп Ігнатавіч, н. у 1906, радавы, на фронце са студзеня па люты 1945.

КЛІМЯНКОЎ Анатоль Васільевіч, н. у 1926, партызан брыгады «За Радзіму» са снежня 1943 па ліпень 1944.

СЯЧКО Людміла Уладзіміраўна, н. у 1924, партызанка брыгады імя Ракасоўскага з кастрычніка 1943 па ліпень 1944.

ЧАСЛАЎСКАЯ Ніна Максімаўна, н. у 1921.

ШУДЗЕЛЬ Леанід Віктаравіч, н. у 1922, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЗАБОР'Е

ДЗЯНІСАЎ Кузьма Фёдаравіч, н. у 1907, быў на фронце.

РУБАШКА Пётр Мікалаевіч, н. у 1924, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

САФРОНАЎ Пётр Лаўрэнавіч, н. у 1903, партызан брыгады імя Калініна з мая 1942 па ліпень 1944.

ЧАРВІНСКІ Станіслаў Восіпавіч, н. у 1912, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ШАКУРА Пётр Якаўлевіч, н. у 1915, ст. лейтэнант, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ВЁСКА ЗАПРУДДЗЕ

ЗУЕЎ Іван Спірыдонавіч.

ЗУЕЎ Міхаіл Спірыдонавіч, на фронце ў 1944—1945.

ВЁСКА ЗАЧЫСЦКІ

ЛАГУНЁНАК Валерый Уладзіміравіч, н. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА КАТЫ

КАЧУР Павел Венядзіктавіч, н. у 1909, быў на фронце.

ВЁСКА КАЎШЭЛЕВА

АДАМЁНАК Генадзь Мацвеевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

КАТОВІЧ Васіль Лукіч, н. у 1901, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ФЁДАРАЎ Калінік Міхайлавіч, н. у 1925.

ЯЗЁНАК Сцяпан Васільевіч, н. у 1917, радавы, на фронце са снежня 1944 па люты 1945.

ВЁСКА ПАПКІ

АЛПАЎ Юрый Ларывонавіч, н. у 1922, радавы, на фронце са жніўня па снежань 1944.

ВЯЗІЦКІ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ВЯЛІЧКА Франц Станіслававіч, н. у 1912, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ГУДОЎСКІ Іван Мікалаевіч, н. у 1926, капітан, на фронце з мая 1943 па май 1945.

КОЖАН Антон Ігнатавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ПЯТКЕВІЧ Міхаіл Віктаравіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня па кастрычнік 1944.

СТАШУЛЁНАК Пётр Рыгоравіч, н. у 1921, партызан брыгады «Кастрычнік» з красавіка 1944.

ТРАБА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1906, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ШЫШКО Восіп Адамавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з верасня 1942 па лістапад 1944.

ВЁСКА ПЛАТЫ

АНІСЬКА Мікалай Восіпавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА ПРАЎДЗІНСКАЕ

ВОРАНАЎ Аляксандр Васільевіч, н. у 1920, старшыня, ваяваў з ліпеня 1941 па май 1945.

ГРЭХАЎ Іван Аляксандравіч, н. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня 1941 па май 1945.

ВЁСКА РУЧАЙ

БАГОВІЧ Генадзь Мікалаевіч, н. у 1920, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ВЯЗІЦКІ Аляксей Восіпавіч, н. у 1908, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

КУРЫЛОВІЧ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1916, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛАТЫШОНАК Фама Якаўлевіч, н. у 1913, радавы, на фронце з кастрычніка па снежань 1944.

ХАХЕЛЬ Аркадзь Аляксандравіч, н. у 1916, радавы.

ШПАКОЎСКІ Віктар Аляксандравіч, н. у 1914, партызан брыгады імя Суворова з кастрычніка 1943 па ліпень 1944.

ЯКІМЁНАК Уладзімір Уладзіміравіч, н. у 1919.

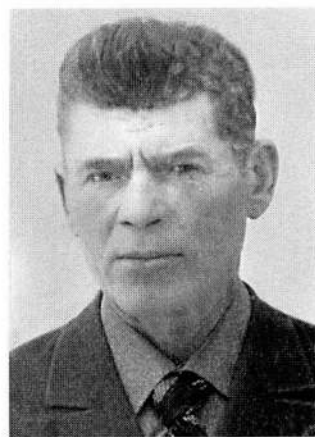
ВЁСКА РЭЧКІ

АДЗІНЕЦ Генадзь Ігнатавіч, н. у 1905, быў на фронце.

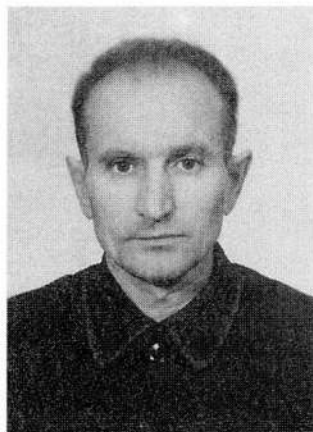
АРЛЮКЕВІЧ Валяр'ян Восіпавіч, н. у 1909, радавы, на фронце са снежня 1944 па красавік 1945.

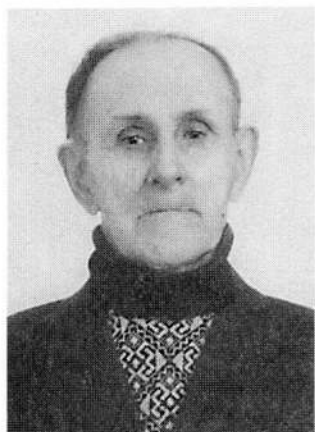
М.М.Вязіцкі.

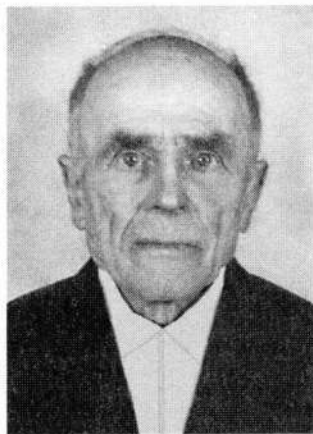
В.А.Шышко.

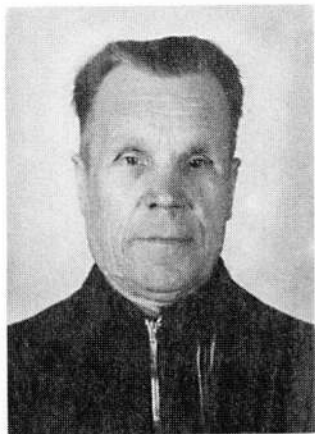
М.В.Аніска.

І.А.Грэхаў.

А.В.Вязіцкі.

А.А.Хахель.

ВЁСКА САВАРЫНА

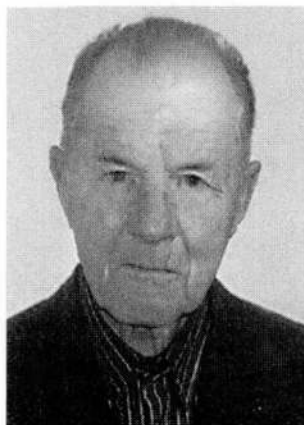
БУРАЎСКІ Антон Антонавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ПАПЕРАДЗЕНЬ Іван Іванавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ШКЯЛІ

АНЕЦЬКА Віктар Аўгусцінавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

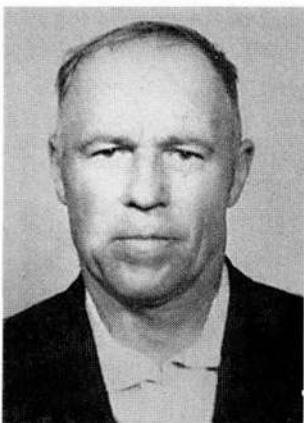
КУЗЬМІН Васіль Васільевіч, н. у 1918, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

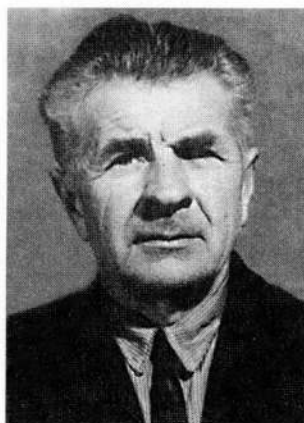
Г.І.Адзінец.

І.А.Андрэйчык.

П.В.Касарэўскі.

В.В.Мядзюха.

Л.С.Аляхновіч.

А.В.Волк.

СНЯТКОЎ Сяргей Савельевіч, н. у 1913, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЯКУБОВА

ВАБЕЛЬ Аркадзь Восіпавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.

ТУРОНАК Станіслаў Эмільевіч, н. у 1918, радавы, на фронце з чэрвеня па ліпень 1941.

СТАНІСЛАВОЎСКИ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АГАЛЬНИЦА

АНДРЭЙЧЫК Іван Анатольевіч, н. у 1926, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1944.

ВОЛК Фёдар Кірылавіч, н. у 1907, радавы, на фронце са снежня 1944 па верасень 1945.

КАСАРЭЎСКИ Пётр Вікенцьевіч, н. у 1925, партызан брыгады «Спартак» з верасня 1942 па ліпень 1944.

КУРАЧОНАК Мікалай Сямёнавіч, н. у 1924, партызан брыгады «Спартак» з верасня 1943 па ліпень 1944.

МЯДЗЮХА Валерый Валяр'янавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

МЯДЗЮХА Пётр Аляксеевіч, н. у 1903, партызан брыгады «Спартак» з красавіка 1944.

МЯДЗЮХА Сямён Фёдаравіч, н. у 1920, партызан брыгады «Спартак», франтавік, на фронце з кастрычніка 1943 па жнівень 1944.

ВЁСКА АЛАШКИ

АЛЯХНОВІЧ Леанід Сямёнавіч, н. у 1920, партызан брыгады «За Радзіму» з кастрычніка 1943 па ліпень 1944.

ВОЛК Аляксандр Восіпавіч, н. у 1926.

ВОЛК Восіп Восіпавіч, н. у 1918, радавы, на фронце са снежня па май 1945.

ЗАХАРАЎ Іван Самсонавіч, н. у 1925, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

КІШКО Даніла Вікенцьевіч, н. у 1910, радавы, на фронце з верасня 1944 па сакавік 1945.

ЛОНСКИ Мікалай Вікенцьевіч, н. у 1926, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ЛЫСЁНАК Антон Восіпавіч, н. у 1906, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЛЫСЁНАК Генадзь Венядзіктавіч, н. у 1914, партызан брыгады імя Варашылава з чэрвеня 1941 па чэрвень 1944.

ЛЫСЁНАК Генадзь Ільіч, н. у 1920, партызан, франтавік.

ЛЫСЁНАК Уладзімір Венядзіктавіч, н. у 1918, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

РАЙЧОНАК Восіп Канстанцінавіч, н. у 1923, партызан брыгады «За Радзіму» з ліпеня 1943 па ліпень 1944.

РАЙЧОНАК Самуіл Канстанцінавіч, н. у 1912, франтавік.

СІКОРА Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1922, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

СКРЫПЛЁНАК Восіп Восіпавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ТУРОНАК Дзмітрый Канстанцінавіч, н. у 1914.

ЧАБАТАРОНАК Іван Данілавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ВЁСКА ВАСЮКІ

БЯЛЕВІЧ Пётр Іванавіч, н. у 1922, партызан брыгады імя Ракасоўскага з кастрычніка 1943 па ліпень 1944.

ВАСЮК Васіль Васільевіч, н. у 1923.

ВЯРЦІНСКІ Васіль Пятровіч, н. у 1918, партызан брыгады «За Радзіму» з сакавіка 1942 па ліпень 1944.

КРАСНІКАЎ Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1914, старшыня, на фронце з мая 1942 па жнівень 1943.

КУРЫЛОВІЧ Адольф Станіслававіч, партызан.

КУКОЎСКІ Генадзь Мікалаевіч, н. у 1921, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па снежань 1944.

КУКОЎСКІ Іван Пятровіч, н. у 1913, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

КУКОЎСКІ Сяргей Андрэевіч, н. у 1913, радавы, на фронце з лістапада 1944 па студзень 1945.

ЛАСОЎСКІ Генадзь Іпалітавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лютага па сакавік 1945.

РАЙЧОНАК Мікалай Аляксандравіч, н. у 1914.

РУСАЧОНАК Мікалай Аляксандравіч, н. у 1914, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

СТАДВЕ Кацярына Канстанцінаўна, н. у 1920.

ТАРАШУК Рыгор Іванавіч, н. у 1906, партызан брыгады «За Радзіму» са студзеня 1943 па ліпень 1944.

ШАТАНЁНАК Ігнат Ігнатавіч, н. у 1917, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.

ВЁСКА ГРЫБЛЫ

БРЭСКІ Пётр Мікалаевіч, н. у 1924, партызан брыгады «Спартак» з красавіка 1944.

СІКОРА Аляксандр Андрэевіч, н. у 1931, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

СІКОРА Мікалай Пятровіч, н. у 1926, партызан брыгады «Спартак», франтавік, на фронце са жніўня 1943 па жнівень 1944.

СІКОРА Уладзімір Канстанцінавіч, н. у 1908, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

СІКОРА Фядосій Валяр'янавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з чэрвеня па верасень 1944.

СІКОРА Яўген Сцяпанавіч, н. у 1922, партызан брыгады «Спартак» з верасня 1943.

СКРЫПЛЁНАК Канстанцін Кліменцьевіч, н. у 1916, партызан брыгады «Спартак» з чэрвеня па ліпень 1944.

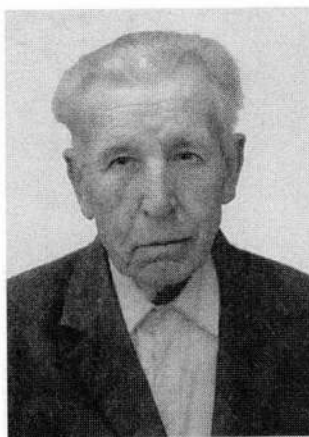
СКРЫПЛЁНАК Мікалай Сямёнавіч, н. у 1916, радавы, на фронце з лютага 1944 па май 1945.

ТУРОНАК Дзмітрый Канстанцінавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з лістапада 1944 па сакавік 1945.

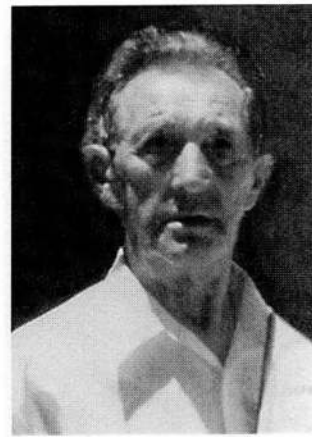
ВЁСКА ЖДАНЫ

БАГДАНЁНАК Фёдар Фёдаравіч, н. у 1921, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па люты 1945.

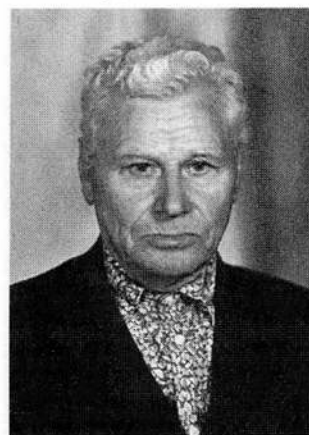
БАГОВІЧ Іван Паўлавіч, н. у 1921, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

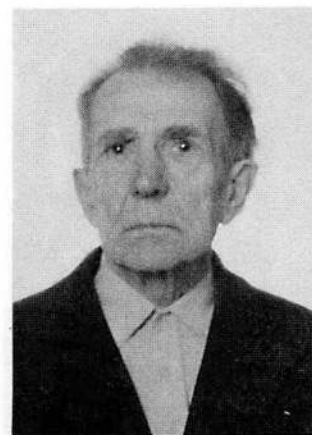
Дз.К.Туронак.

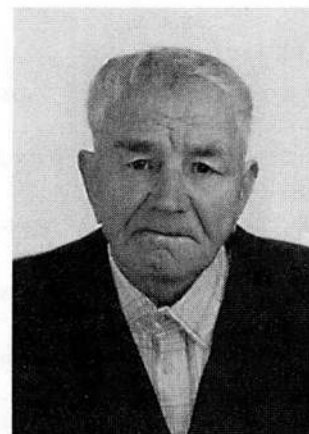
П.І.Бялевіч.

А.С.Краснікаў.

Г.І.Ласоўскі.

П.М.Брэскі.

А.А.Сікора.

БАГОВІЧ Канстанцін Якаўлевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня па снежань 1944.

ЛАПАЦЬ Восіп Восіпавіч, н. у 1909, радавы, на фронце ў маі 1945.

ШАТАПЁНАК Георгій Іванавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з красавіка па ліпень 1944.

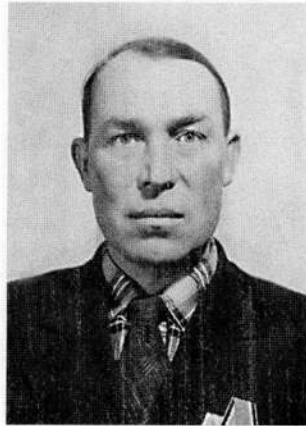
ВЁСКА ЖУКОЎШЧЫНА

КАСАРЭЎСКІ Мікалай Аляксандравіч, н. у 1922, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

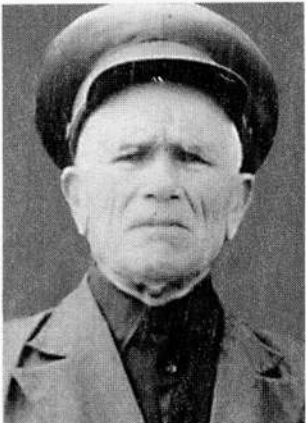

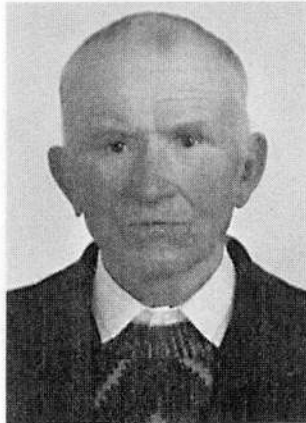
І. П. Баговіч.

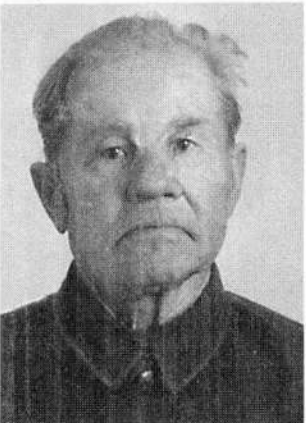
М. А. Касарэўскі.

П. М. Слаўнікаў

В. В. Магалінскі.

В. Б. Казлоўскі.

А. А. Лабуць.

МАЖЭЙКА Пётр Пятровіч, н. у 1922, партызан, франтавік.

СЕТА Мілецій Мікалаевіч, н. у 1914, партызан.

СЛАЎНІКАЎ Пётр Майсеевіч, н. у 1912, франтавік.

ЯНУШ Аркадзь Іванавіч, н. у 1919, партызан брыгады «За Радзіму», на фронце з красавіка па ліпень 1944.

ЯНУШ Уладзімір Валяр'янавіч, н. у 1909, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ВЁСКА ЗЯМЦЫ

БРЭСКІ Міканор Валяр'янавіч, н. у 1912, партызан брыгады «Спартак» з мая па ліпень 1944.

БРЭСКІ Флавіян Валяр'янавіч, н. у 1912, партызан брыгады «Спартак» з мая па ліпень 1944.

КАСАРЭЎСКІ Пётр Аляксандравіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Варашылава з чэрвеня 1943 па ліпень 1944.

КУРАЧОНАК Уладзімір Іванавіч, н. у 1919, быў на фронце.

ЛЫСЁНАК Арсеній Ігнаціавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛЫСЁНАК Дзмітрый Венядзіктавіч, н. у 1913, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

МАГАЛІНСКІ Вячаслаў Восіпавіч, н. у 1925, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ВЁСКА КУРЫЛАВІЧЫ

АЛЯХНОВІЧ Аляксей Адамавіч, н. у 1912, партызан брыгады імя Варашылава са жніўня 1943 па ліпень 1945.

АЎЛАСЕВІЧ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1913, сяржант, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

БЯЛЯЎСКІ Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1923, яфрэйтар, на фронце з красавіка па май 1945.

КАСАРЭЎСКІ Канстанцін Іпалітавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з верасня 1941 па май 1942.

КУРЫЛОВІЧ Вікенцій Карлавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

КУРЫЛОВІЧ Казімір Вікенцьевіч, н. у 1912, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

КУРЫЛОВІЧ Уладзімір Васільевіч, н. у 1906, радавы, на фронце з верасня па лістапад 1944.

РАМАНОВІЧ Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1920, быў на фронце.

ВЁСКА ЛАБУЦІ

ВАСЮК Іван Проклавіч, франтавік.

КАЗЛОЎСКІ Восіп Баляслававіч, н. у 1918, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ЛАБУЦЬ Апанас Андрэевіч, быў на фронце.

РУТКОЎСКІ Альфонс Вікенцьевіч, н. у 1920, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ВЁСКА МЕЛЬНІЦА

АНДРЭЙЧЫК Восіп Валяр'янавіч, н. у 1910, партызан.

БРЭСКІ Васіль Восіпавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ЧАБАТАРОНАК Мікалай Аляксандравіч, н. у 1927, партызан брыгады «Спартак» з лютага па ліпень 1944.

ЧАБАТАРОНАК Мікалай Валяр'янавіч, н. у 1919, радавы, на фронце ў маі 1945.

ЯНУШ Уладзімір Пятровіч, н. у 1920, партызан брыгады «За Радзіму» з верасня па снежань 1943.

ВЁСКА МШУТЫ

ВЯРЦІНСКІ Казімір Казіміравіч, быў на фронце.

ГНЬКА Пётр Усцінавіч, н. у 1921, партызан брыгады «За Радзіму» з мая па ліпень 1944.

КУКОЎСКІ Мяфодзій Канстанцінавіч, н. у 1913.

ЛАБУЦЬ Рыгор Канстанцінавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па люты 1945.

ВЁСКА СТАНІСЛАВОВА

КАСАРЭЎСКІ Канстанцін Іпалітавіч, н. у 1919.

КАСЦЮКЕВІЧ Уладзімір Нічыпаравіч, н. у 1919, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

КРУПСКІ Аркадзь Мацвеевіч, н. у 1905, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па студзень 1945.

КУРЫЛОВІЧ Іван Іванавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ЛАТЫШОНАК Мікалай Іванавіч, н. у 1926, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па чэрвень 1944.

ЛАТЫШОНАК Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1923, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

ЛАЎРЫНОВІЧ Канстанцін Рыгоравіч, н. у 1910, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЛАЎРЫНОВІЧ Сяргей Паўлавіч, н. у 1915.

СЕДЗЮКЕВІЧ Пётр Сцяпанавіч, н. у 1907, радавы, на фронце з верасня па снежань 1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Уладзімір Іванавіч, н. у 1916, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ВЁСКА СЯМЁНАВІЧЫ

МІРОНАВА Вольга Апанасаўна, н. у 1925, партызанка брыгады імя Ракасоўскага з верасня 1943 па сакавік 1945.

МІРОНАЎ Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1921, партызан брыгады «Спартак» з верасня 1942 па жнівень 1944.

ГАРАДСКІ ПАСЁЛАК ШАРКАЎШЧЫНА

АДАМОВІЧ Уладзімір Уладзіміравіч, н. у 1915, сяржант, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

АЛЬШЭЎСКІ Аркадзь Барысавіч, н. у 1919, яфрэйтар, на фронце са жніўня 1944 па студзень 1945.

АНАНІЧ Уладзімір Іванавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

АНТОНАЎ Сяргей Уладзіміравіч, н. у 1918, радавы, на фронце са снежня 1941 па май 1945.

АНЦІПЕНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1927, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

АРДЫНСКІ Генадзь Антонавіч, н. у 1917, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

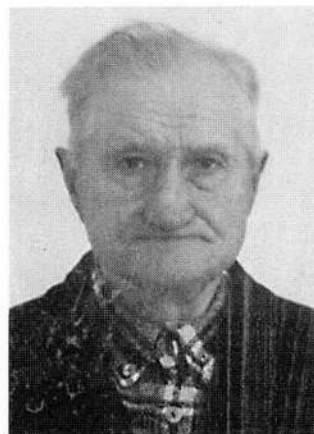
П.Р.Ардынскі.

М.Е.Бабаеў.

М.А.Бажко.

С.Б.Бездзель.

АРДЫНСКІ Пётр Рыгоравіч, н. у 1929, мал. сяржант, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

АРЦЁМЕНКАЎ Ігнат Пракоф'евіч, н. у 1909, ст. сяржант, на фронце з чэрвеня 1941 па ліпень 1944.

АСПЕНКА Георгій Міхайлавіч, н. у 1926, сяржант, на фронце з кастрычніка 1943 па сакавік 1945.

БАБАЕЎ Мікіта Ермалаевіч, н. у 1922, лейтэнант, на фронце з чэрвеня 1942 па сакавік 1943.

БАБЧОНАК Пётр Ільіч, н. у 1919, радавы, на фронце з верасня 1941 па май 1945.

БАГДАНОВІЧ Рыгор Казіміравіч, н. у 1927, партызан брыгады імя Жукава з верасня 1943 па ліпень 1944.

БАГОВІЧ Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1922, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

БАГОВІЧ Пётр Ільіч, н. у 1924, радавы, на фронце з верасня па снежань 1944.

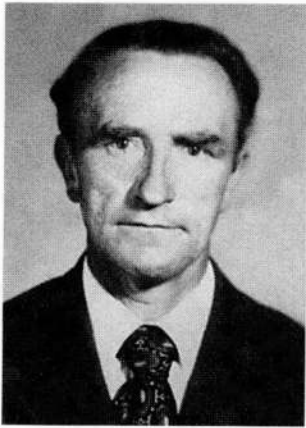
БАЖКО Міхаіл Андрэевіч, н. у 1919, радавы, на фронце з лістапада 1941 па студзень 1942.

БАЖКО Міхаіл Антонавіч, н. у 1924.

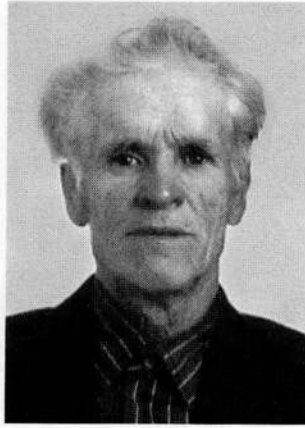
БАТУРОНАК Леанід Восіпавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1943 па май 1945.

БАЦВІНЁНАК Аркадзь Паўлавіч, н. у 1920, радавы, на фронце ў маі 1945.

БЕЗДЗЕЛЬ Станіслаў Батрамеевіч, н. у 1923, франтавік.

А. Б. Бузеліс.

М. М. Буйка.

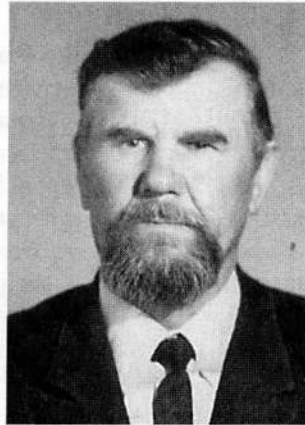
С. К. Буйка.

А. А. Гінько.

Ф. А. Грудзінскі.

С. Ф. Грыгор'еў.

БОНДАР Віталь Акімавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

БУЗЕЛІС Антонас Баляслававіч, н. у 1923, радавы, на фронце са жніўня па снежань 1944.

БУЙКА Апанас Фёдаравіч, н. у 1926, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

БУЙКА Іван Ігнатавіч, н. у 1920, радавы, на фронце са жніўня 1944 па студзень 1945.

БУЙКА Іван Усцінавіч, н. у 1925, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

БУЙКА Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

БУЙКА Сяргей Канстанцінавіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Ракасоўскага з ліпеня 1943.

БУКА Усцін Рыгоравіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВАЛЕК Марыя Ільнічна, н. у 1915, радавы, на фронце з чэрвеня 1943 па жнівень 1944.

ВАРАНКОЎ Сямён Іванавіч, н. у 1911.

ВАСІЛЬЕВА Лідзія Аляксандраўна, н. у 1923, партызанка брыгады імя Варашылава.

ВАШТАЁНАК Вацлаў Паўлавіч, н. у 1897, радавы, на фронце з лютага 1942 па кастрычнік 1943.

ВАШТАЁНАК Іван Пятровіч, радавы, на фронце да ліпеня 1941.

ВАШЫТКЕВІЧ Уладзімір Ільіч, н. у 1915, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ВЕРТАШОНАК Дзмітрый Барысавіч, н. у 1924, партызан, франтавік.

ГАНЕБНЫ Рафаіл Юльянавіч, н. у 1925, партызан з красавіка 1942 па май 1944.

ГІНЬКО Адам Адамавіч, н. у 1925, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ГЛАЗКОЎ Сямён Усцінавіч, н. у 1922, франтавік.

ГЛОБА Павел Васільевіч, н. у 1923, маёр.

ГЛУМІНА Раіса Міхайлаўна, н. у 1922, яфрэйтар, на фронце са студзеня 1943 па кастрычнік 1944.

ГРОДЗЬ Адольф Антонавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ГРОМ Леанід Макаравіч, н. у 1924, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ГРУДЗІНСКІ Франц Антонавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па люты 1945.

ГРЫБКО Альфонс Кліментавіч, н. у 1923, мал. сяржант, на фронце з лютага па май 1945.

ГРЫГОР'ЕЎ Савелій Фёдаравіч, н. у 1914, радавы.

ДАРАШЧОНАК Васіль Іванавіч, н. у 1925, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ДЗІЧКА Іван Рыгоравіч, н. у 1921, капітан, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ДЗЯМЕНЦЬЕЎ Дзмітрый Фёдаравіч, н. у 1925, партызан брыгады «За Радзіму» з верасня 1942 па чэрвень 1944.

ДЗЯМЕНЦЬЕЎ Савелій Іванавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з чэрвеня па кастрычнік 1944.

ЕРАМЕЕЎ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1928, партызан атрада імя Суворова з верасня 1943 па ліпень 1944.

ЕРМАЛОВІЧ Станіслаў Казіміравіч, н. у 1913, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ЖАДЗЕЙКА Пётр Міхайлавіч, н. у 1914, радавы, на фронце са студзеня 1944 па красавік 1945.

ЖОРАЎ Рыгор Іванавіч, н. у 1923, радавы, на фронце са студзеня па красавік 1945.

ЗАБЕЛА Аркадзь Данілавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЗАБЕЛА Пётр Георгіевіч, н. у 1920, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ЗАБРОЦКІ Васіль Усцінавіч, н. у 1918, партызан брыгады імя Леніна са жніўня 1942 па ліпень 1944.

ЗАЙЦАЎ Мікалай Фядотавіч, н. у 1919, ст. сяржант, на фронце з мая 1944 па май 1945.

ЗАЙЦАЎ Фёдар Фядотавіч, н. у 1925, партызан з мая 1942 па снежань 1943.

ЗУБАВА Елізавета Рыгораўна, н. у 1909, радавая, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ЗЯМЕЦ Міхаіл Антонавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са снежня 1944 па красавік 1945.

ЗЯНЬКОВІЧ Клаўдзія Міхайлаўна, н. у 1919, радавая, на фронце з лютага па снежань 1943.

ІВАНОЎ Пётр Іванавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з ліпеня 1942 па жнівень 1944.

ІГНАЦЬЕЎ Міхаіл Купрыянавіч, н. у 1904, партызан брыгады «Спартак» з мая 1942 па ліпень 1944.

КАВАЛЁЎ Іван Яфімавіч, н. у 1916, радавы, на фронце са снежня 1942 па май 1945.

КАЗАРЫН Восіп Ульянавіч, н. у 1913, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

КАЗАРЫН Станіслаў Юльянавіч, н. у 1908, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАЗЛОЎСКАЯ Ксенія Панкратаўна, н. у 1918, партызанка брыгады «За Радзіму» са студзеня 1943 па сакавік 1944.

КАНДРАЦЬЕЎ Авім Іванавіч, н. у 1927, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КАНДРАЦЬЕЎ Пратас Рыгоравіч, н. у 1907, франтавік.

КАРАБКОЎ Апанас Васільевіч, н. у 1920, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па студзень 1945.

КАРАЛЬКО Веніямін Андрэевіч, н. у 1924, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

КАСАРЭЎСКІ Уладзімір Паўлавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

КАСЦЮКЕВІЧ Дзмітрый Васільевіч, н. у 1916, маёр, на фронце з чэрвеня 1941 па красавік 1945.

КАСЦЮКЕВІЧ Марыя Аляксандраўна, н. у 1920, радавая, на фронце з сакавіка 1942 па май 1945.

КАСЯНОВІЧ Віктар Восіпавіч, н. у 1922, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КАЧАН Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1924, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

КАЧАН Мікалай Аляксандравіч, н. у 1922, мал. сяржант, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КЛІМЗА Віктар Віталевіч, н. у 1926, франтавік.

КОЖУХ Генадзь Кузьміч, н. у 1905, сяржант, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КОМАР Рыгор Ігнатавіч, н. у 1908, партызан з ліпеня 1942 па ліпень 1944.

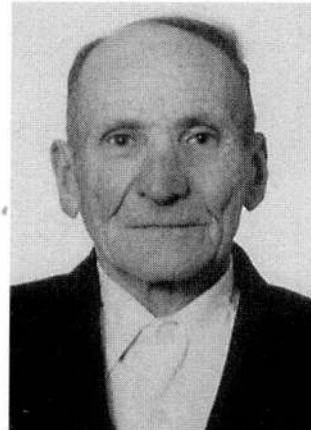
КРАСЬКО Віктар Ігнатавіч, н. у 1925, яфрэйтар.

К.М.Зяньковіч.

А.І.Кандрацьеў.

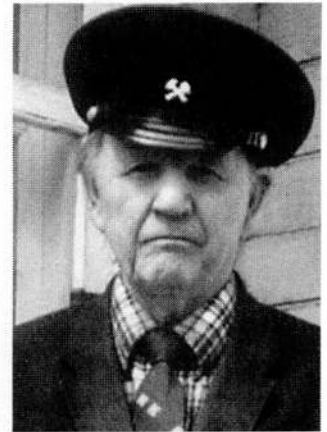
В.А.Каралько.

М.А.Качан.

В.І.Красько.

І.С.Кунавіч.

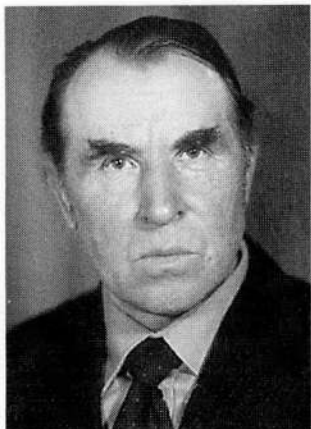
КРУГЛОЎ Уладзімір Мацвеевіч, н. у 1918, старшыня, на фронце з чэрвеня па верасень 1941.

КРУГЛЫ Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1913, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КРЫВІЦА Сяргей Сямёнавіч, н. у 1919, радавы, на фронце да лістапада 1941.

КУДРЫН Раман Сцяпанавіч, н. у 1916, франтавік, Герой Савецкага Саюза.

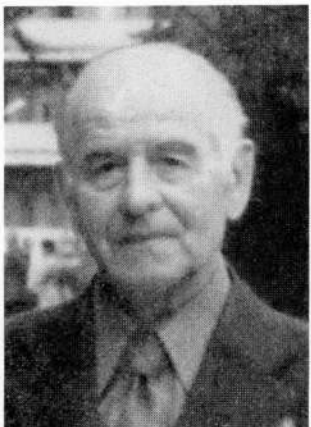
КУНАВІЧ Іван Сямёнавіч, н. у 1920, партызан брыгады «За Савецкую Беларусь» з красавіка па жнівень 1944.

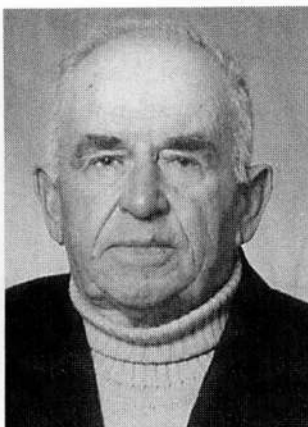
А.І.Курэц.

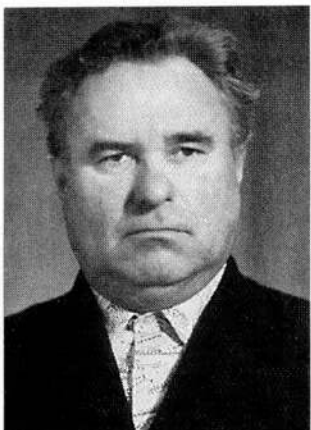
Г.Ф.Ліпскі.

М.А.Машара.

Ф.І.Накоўнікаў.

І.Е.Падсаднік.

КУРМАШОЎ Леанід Міронавіч, н. у 1924, партызан з ліпеня 1943 па ліпень 1944.

КУРЭЦ Анісім Ігнатавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ЛАТЫШОНАК Аркадзь Максімавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛАЎРЫНОВІЧ Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1926, партызан брыгады імя Жукава з верасня 1943 па кастрычнік 1944.

ЛПСКІ Генадзь Фёдаравіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛОНСКИ Аляксандр Васільевіч, н. у 1910, старшыня, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ЛОСЬ Васіль Іванавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ЛУЦЭНКА Мікалай Панцялеевіч, н. у 1921, ст. сяржант, франтавік.

ЛЫСЭНАК Іван Вацлававіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1941.

ЛЯЛЕКА Аляксандр Іванавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з лютага 1944 па май 1945.

ЛЯСКОЎСКИ Анатоль Карпавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ЛЯСНЕЎСКИ Іван Пятровіч, н. у 1920, партызан брыгады «За Радзіму» з сакавіка па ліпень 1944.

МАКЯЁНАК Пётр Ільіч, н. у 1921, радавы, на фронце з ліпеня 1941 па май 1944.

МАЛЬКО Пётр Міхайлавіч, н. у 1915, партызан брыгады «Народныя мсціўцы» са студзеня 1943 па ліпень 1944.

МАЛЯЎКА Іван Уладзіміравіч, н. у 1908.

МАСЛЯКОЎ Дзмітрый Васільевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

МАЦУК Пётр Сцяпанавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

МАШАРА Георгій Андрэевіч, н. у 1910, радавы, на фронце ў 1944—1945.

МАШАРА Мілеція Антонавіч, н. у 1907.

МІЛЯНЦЕЙ Нічыпар Усцінавіч, н. у 1913, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па чэрвень 1944.

МІХАЙЛОЎСКИ Раман Мікалаевіч, н. у 1913, капітан, на фронце з лістапада 1941 па май 1945.

МІШКУЦЁНАК Дзмітрый Сцяпанавіч, н. у 1922, лейтэнант, на фронце ў 1941—1945.

МІШКУЦЁНАК Любоў Васільеўна, н. у 1925, радавая, на фронце з мая па снежань 1942.

МУРАЎСКИ Фёдар Аляксандравіч, н. у 1924, партызан брыгады імя Сталіна з лістапада 1942 па ліпень 1944.

МУРАШКЕВІЧ-СВІРКА Марыя Апанасаўна, н. у 1921, партызанка брыгады імя Заслонава са студзеня 1943 па ліпень 1944.

НАГОРНЫ Пётр Іванавіч, н. у 1919, партызан з лютага 1943 па жнівень 1944.

НАКОЎНІКАЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1926, мал. сяржант, на фронце са снежня 1943 па май 1945.

НЕСЦЕРАЎ Якаў Лявонавіч, н. у 1912, франтавік.

НОВІКАЎ Пётр Сяргеевіч, н. у 1920, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ПАДСАДНІК Іван Ерамеевіч, н. у 1927, партызан брыгады імя Варашылава з мая па ліпень 1944.

ПАКЛІКАЕЎ Пётр Ларывонавіч, н. у 1920, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ПАЛЯКОЎ Дзмітрый Пятровіч, н. у 1922, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ПЕРАПЯЛІЦА Панцялей Сямёнавіч, н. у 1916, капітан, на фронце са снежня 1941 па май 1945.

ПРАКАПЕНКА Любоў Ісакаўна, н. у 1922, партызанка з ліпеня 1944 па май 1945.

ПЯТКЕВІЧ Васіль Усцінавіч, н. у 1911, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ПЯЦЬКО Уладзімір Панцялеевіч, н. у 1920, радавы, на фронце са снежня 1944 па люты 1945.

ПЯЦЬКО Фёдар Панцялеевіч, н. у 1924, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

РАБІЗА Лаўрэн Іванавіч, н. у 1913.

РАБІЗА Міхаіл Андрэевіч, н. у 1920, партызан брыгады «Спартак» з красавіка 1944.

РАМАНЬКОЎ Рыгор Антонавіч, н. у 1924, лейтэнант, на фронце са снежня 1941 па верасень 1943.

РУЖА Антон Войцехавіч, н. у 1927, партызан брыгады «Няўлоўныя» з мая 1943 па ліпень 1944.

РЫМДЗЁНАК Галіна Канстанцінаўна, н. у 1926, партызанка брыгады імя Чапаева з верасня 1943 па ліпень 1944.

РЫМДЗЁНАК Міхаіл Андрэевіч, н. у 1906, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

САФРОНАЎ Міхаіл Максімавіч, н. у 1926, яфрэйтар, на фронце з лютага па май 1945.

СВІРКА Марыя Апанасаўна, н. у 1921.

СВІРКА Сямён Піліпавіч, н. у 1914, франтавік.

СВІРКОВІЧ Пётр Восіпавіч, н. у 1920.

СВЯЦКІ Міхаіл Маркавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з красавіка 1942 па май 1945.

СЕДЗЮКЕВІЧ Яўстафій Сільвестравіч, н. у 1908, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

СЕЛЯДЗЕЎСКІ Восіп Адольфавіч, н. у 1918, радавы, на фронце са студзеня 1944 па май 1945.

СЕРАБРАКОЎ Міхаіл Фядотавіч, н. у 1923, партызан брыгады імя ВЛКСМ са жніўня па лістапад 1943.

СЕРБІН Валянцін Міхайлавіч, н. у 1927, радавы, на фронце з красавіка 1944 па май 1945.

СІДАРАВА Зінаіда Кліменцьеўна, н. у 1920, партызанка брыгады імя Ракасоўскага з лютага 1943 па ліпень 1944.

СІДАРАЎ Фёдар Ларывонавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1943 па ліпень 1944.

СЯРГЕЕЎ Мікалай Іванавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лютага 1943 па сакавік 1944.

СЯТКОЎСКІ Леанід Іванавіч, н. у 1925, радавы, на фронце ў маі 1945.

СЯТКОЎСКІ Павел Фёдаравіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

СЯТКОЎСКІ Уладзімір Іванавіч, н. у 1920, радавы, на фронце са студзеня 1941 па красавік 1942.

ТАБОЛА Уладзімір Аляксандравіч, н. у 1923, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

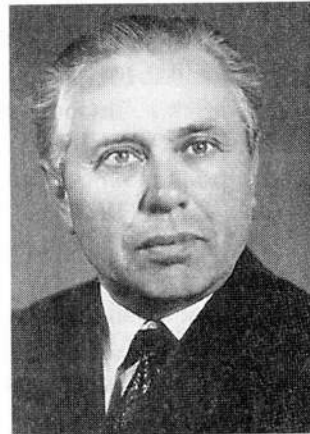
ТАНКАНОГ Аляксей Лук'янавіч, н. у 1919, партызан брыгады імя ЦК КПБ з ліпеня 1943 па ліпень 1944.

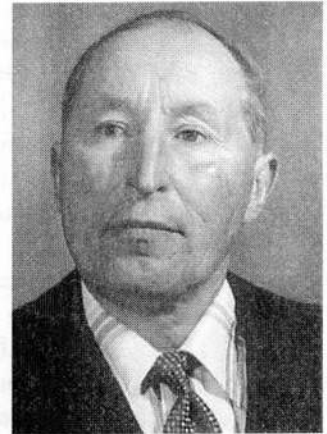
Ф. П. Пяцько.

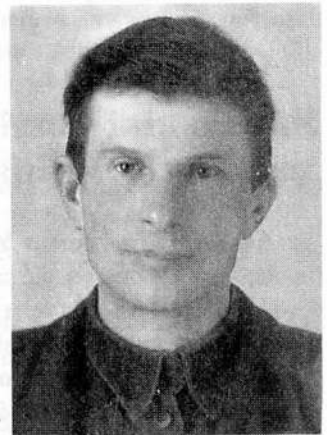
А. В. Ружа.

Л. І. Сяткоўскі.

М. М. Тарарака.

А. А. Цітовіч.

ТАРАРАКА Мікалай Міхайлавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з лістапада 1944 па красавік 1945.

ТКАЧЭНКА Анастасія Іванаўна, н. у 1922, радавая, на фронце з верасня 1942 па май 1945.

ТРАШКОЎ Пётр Ягоравіч, н. у 1927, партызан брыгады «Расонская» з лістапада 1942 па лістапад 1943.

ТРОЦКІ Аляксандр Георгіевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

УРУБЛЕЎСКІ Браніслаў Альфонсавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

І. С. Шчарбакоў.

І. А. Янчык.

Г. І. Яцына.

ФЁДАРАЎ Арсен Сіланцьевіч, н. у 1924, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

- ХЛИМАНКОЎ Фёдар Паўлавіч**, н. у 1926.
- ЦІТОВІЧ Аляксандр Васільевіч**, н. у 1918, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.
- ЦІТОВІЧ Арсен Аркадзьевіч**, н. у 1919, радавы, на фронце з чэрвеня па ліпень 1941.
- ЦІТОВІЧ Вячаслаў Сямёнавіч**, н. у 1910, партызан брыгады імя Суворова з чэрвеня па ліпень 1944.
- ЦІТОВІЧ Нікадзім Мікалаевіч**, н. у 1920, радавы, на фронце ў 1945.
- ЦЫРКІН Васіль Харытонавіч**, н. у 1906, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.
- ЦЫУНЕЛЬ Арсен Восіпавіч**, н. у 1920, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.
- ЦЯЛЕЖНІКАЎ Меркурый Галакціёнавіч**, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.
- ЧЫЖЭЎСКІ Пётр Венядзіктавіч**, франтавік.
- ШАТАНЁНАК Вадзім Іванавіч**, н. у 1925, партызан, на фронце з мая 1943 па жнівень 1944.
- ШАШОК Нікаандр Лявонавіч**, н. у 1925, радавы, на фронце з лютага па сакавік 1945.
- ШПЕЦ Мікалай Міхайлавіч**, н. у 1920, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.
- ШЧАРБАКОЎ Іван Сямёнавіч**, н. у 1922.
- ЯКУБОЎСКІ Канстанцін Хасанавіч**, н. у 1911.
- ЯНЧЫК Іван Апанасавіч**, н. у 1921, радавы, на фронце з чэрвеня 1943 па ліпень 1944.
- ЯЦЫНА Генадзь Іванавіч**, н. у 1924, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.
- ЯЦЫНА Сігізмунд Іванавіч**, н. у 1914, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

Удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны, дакладнае месца жыхарства якіх не ўстаноўлена

- АБЛАМ Уладзімір Уладзіслававіч**, н. у 1924, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.
- АКАЧОНАК Максім Сцяпанавіч**, н. у 1903, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.
- АЛЕКСІН Сцяпан Восіпавіч**, н. у 1910, радавы, на фронце з чэрвеня 1944.
- АЛЯХНОВІЧ Часлаў Рыгоравіч**, н. у 1912, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.
- АНДЗІЛЕЎКА Віталь Пятровіч**, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па студзень 1945.
- АНДЗІЛЕЎКА Іпаліт Міхайлавіч**, н. у 1908, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.
- АНДРЭЭЎ Іван Дзяменцьевіч**, н. у 1924, партызан брыгады імя Жукава з верасня 1943 па ліпень 1944.
- АНИКЕЕЎ Сцяпан Іванавіч**, н. у 1914, ст. лейтэнант, на фронце са снежня 1944 па красавік 1945.
- АНЦІПКІН Іван Карнеевіч**, н. у 1915, радавы, на фронце ў маі 1945.
- АСТАПОВІЧ Платон Кандратавіч**, н. у 1922, на фронце з сакавіка 1943 па ліпень 1944.

- АЎСЮКЕВІЧ Андрэй Мікалаевіч**, н. у 1906, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.
- АЎСЮКЕВІЧ Уладзіслаў Фёдаравіч**, н. у 1909, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.
- БАБІЧ Іван Ягоравіч**, н. у 1924, радавы, на фронце з красавіка 1944 па май 1945.
- БАБІЧ Пётр Георгіевіч**, н. у 1921, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.
- БАБЧОНАК Георгій Аляксандравіч**, н. у 1925, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.
- БАГАЧОЎ Емяльян Іванавіч**, н. у 1922, радавы, на фронце са студзеня па сакавік 1945.
- БАГОВІЧ Іван Вацлававіч**, н. у 1900, радавы, на фронце са снежня 1942 па май 1945.
- БАГОВІЧ Уладзімір Мар'янавіч**, н. у 1903, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.
- БАРАВІК Нарберт Карлавіч**, н. у 1923, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.
- БАСЯНОК Аркадзь Міхайлавіч**, н. у 1918, радавы, на фронце па ліпень 1943.

БАЦВІНЁНАК Мікалай Іванавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

БЕЙНАРОВІЧ Гідон Восіпавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з лютага па сакавік 1945.

БОНДАР Пётр Васільевіч, н. у 1913, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

БУЙКА Аркадзь Усцінавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

БУЙКА Вячаслаў Іванавіч, н. у 1925, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

БУЙКА Канстанцін Давілавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

БУКА Усцін Альбінавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

БУЛАЎСКІ Віктар Вячаслававіч, н. у 1923, радавы, на фронце ў студзені 1945.

БУЛАЎСКІ Емяльян Іванавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

БУРАНЬ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1919, радавы, на фронце са студзеня 1943 па май 1945.

БЯЛЕВІЧ Пётр Іванавіч, н. у 1922, партызан брыгады імя Ракасоўскага, на фронце з кастрычніка 1943 па ліпень 1944.

БЯЛЯЙ Іван Фёдаравіч, н. у 1904, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

БЯСПАЛЬЧЫК Сцяпан Якаўлевіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВАЛЁЎКА Канстанцін Канстанцінавіч, н. у 1923, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

ВАЛЬШОНАК Лука Савельевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па 1945.

ВАЛОЖЫН Клімент Ксаверавіч, н. у 1926, партызан брыгады імя Каліліна з красавіка 1944.

ВАЛЫНСКІ Леанід Іванавіч, н. у 1922, партызан з чэрвеня 1943 па ліпень 1944.

ВАРАНКОЎ Сямён Іванавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ВАСІЛЕЎСКАЯ Соф'я Іванаўна, н. у 1925, на фронце з красавіка 1944 па май 1945.

ВАСІЛЕЎСКІ Апалінарыў Адамавіч, н. у 1900, партызан брыгады імя Каліліна з чэрвеня па ліпень 1944.

ВАСЮЦЁНАК Антон Сцяпанавіч, н. у 1907, радавы, на фронце ў красавіку 1945.

ВЕНГЕРАЎ Іван Ягоравіч, н. у 1921, партызан з лютага 1943 па ліпень 1944.

ВЕРАПЧАКА Аляксандр Антонавіч, н. у 1901, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ВІШНЕЎСКІ Адам Браніслававіч, н. у 1926, радавы, на фронце з ліпеня па снежань 1944.

ВОЙТАЎ Севяр'ян Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з 1944 па 1945.

ВОСПАЎ Ілья Карнеевіч, н. у 1909, радавы, на фронце са студзеня па сакавік 1945.

ВЯЗПЦКІ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ВЯРЦІНСКІ Рьгор Апанасавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з 1944 па май 1945.

ГАЛЕЦКІ Нікадзім Антонавіч, н. у 1904, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ГАРНОЎСКІ Восіп Сцяпанавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1944.

ГНЬКА Восіп Вікенцьевіч, н. у 1920, партызан брыгады «Спартак» з ліпеня 1943 па ліпень 1944.

ГНЬКА Піліп Аляксеевіч, н. у 1914, радавы, на фронце з лютага па сакавік 1945.

ГЛУШОНАК Восіп Уладзіміравіч, н. у 1912, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ГРОДЗЬ Глярый Ігнатавіч, н. у 1892, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1944.

ГРОДЗЬ Пётр Ігнатавіч, н. у 1927, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ГРОМ Лявон Сямёнавіч, н. у 1924, мал. сяржант, на фронце з лютага па май 1945.

ГРУДЗІНСКІ Іван Антонавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з кастрычніка па снежань 1944.

ГРЫГОР'ЕЎ Акім Іванавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са снежня 1944 па студзень 1945.

ГРЫГОР'ЕЎ Пётр Калінавіч, н. у 1915, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ГРЫДЗЮШКА Ігнат Ігнатавіч, н. у 1895, радавы, на фронце з чэрвеня па жнівень 1944.

ГРЫДЗЮШКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ГРЫДЗЮШКА Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1919, радавы, на фронце з ліпеня 1941 па май 1945.

ГРЫЦКЕВІЧ Канстанцін Мацвеевіч, н. у 1902, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ГРЫЦКЕВІЧ Фёдар Андрэевіч, н. у 1903, радавы, на фронце з 1944 па май 1945.

ГРЫШЧАНКА Валянцін Міхайлавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з мая 1944 па май 1945.

ГУЙДА Іван Піліпавіч, н. у 1925, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ГУЛЬКА Генадзь Уладзіміравіч, н. у 1925, партызан 1-й алтыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па ліпень 1944.

ГУТАР Мікалай Мікалаевіч, н. у 1924, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ДАРАШЧОНАК Іван Іванавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ДАРАШЧОНАК Пётр Вікенцьевіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ДАРГЕЛЬ Людвіг Іванавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

ДАШКЕВІЧ Леанід Уладзіміравіч, н. у 1925, радавы, на фронце са жніўня 1944 па сакавік 1945.

ДЗЕГЦЯРОЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1924, партызан брыгады «За Радзіму» з чэрвеня 1942 па ліпень 1944.

ДЗІВІН Васіль Леанідавіч, н. у 1924, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ДЗЯМЕНЦЬЕЎ Іван Сяргеевіч, н. у 1919, сяржант, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1942.

ДЗЯНІСАЎ Кузьма Фёдаравіч, н. у 1913, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ДЗЯШУК Пётр Вікенцьевіч, н. у 1905, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ДРАБОВІЧ Мікалай Іванавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ДУЛІНСКІ Станіслаў Адамавіч, п. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня па лістапад 1944.

ЕРАМЕЕЎ Анатоль Іванавіч, п. у 1917, радавы, на фронце з кастрычніка 1942 па май 1945.

ЕРАМЕЕЎ Арсаноф Ігнатавіч, н. у 1913, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ЕРАМЕЕЎ Ерамей Савельевіч, н. у 1905, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ЕРАМЕЕЎ Марк Ігнатавіч, н. у 1919, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ЖЫНГЕЛЬ Ігнат Андрэевіч, н. у 1910, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ЗАЙЦАЎ Уладзімір Кліментавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ЗАХАРАЎ Іван Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з лютага па ліпень 1944.

ЗАПАНЁНАК Пётр Аляксандравіч, н. у 1908, радавы, на фронце з верасня 1943 па май 1945.

ЗУБОВІЧ Аляксандр Уладзіміравіч, н. у 1911, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЗУБОВІЧ Сямён Якаўлевіч, н. у 1914, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па студзень 1945.

ЗУЙ Іван Фёдаравіч, н. у 1910, партызан з мая па ліпень 1944.

ЗЯЛЁНАК Мікалай Ларывонавіч, н. у 1908, радавы, на фронце са студзеня па сакавік 1945.

ІВАНОЎ Васіль Карпавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КАБАК Васіль Васільевіч, н. у 1908, радавы, на фронце з верасня 1944 па люты 1945.

КАВАЛЁНАК Мікалай Пятровіч, н. у 1920, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па лістапад 1944.

КАВАЛЁНАК Уладзімір Лявонавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

КАДУШКЕВІЧ Восіп Вікенцьевіч, н. у 1925, яфрэйтар, на фронце са жніўня 1944 па люты 1945.

КАДУШКЕВІЧ Эдуард Пятровіч, н. у 1926, радавы, на фронце з лістапада 1944 па студзень 1945.

КАЗАК Фёдар Барысавіч, н. у 1904, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАЗЛОВА Агаф'я Рыгораўна, н. у 1896, партызанка 1-й Беларускай брыгады з верасня 1942 па сакавік 1943.

КАЛАНДА Барыс Антонавіч, н. у 1922, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

КАЛАНДА Пётр Ігнатавіч, н. у 1906, радавы, на фронце з красавіка 1944 па май 1945.

КАРЧЭЎСКІ Восіп Карлавіч, п. у 1913, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

КАСАРЭЎСКІ Іван Вікенцьевіч, н. у 1912, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

КАСАРЭЎСКІ Мікалай Юльянавіч, н. у 1922, партызан брыгады імя Ракасоўскага са жніўня 1943 па ліпень 1944.

КАСАТЫ Віктар Мацвеевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

КАСЦЮКЕВІЧ Георгій Якаўлевіч, н. у 1919, ст. сяржант, на фронце па жнівень 1941.

КАСЦЮКЕВІЧ Мікалай Ксенафонтавіч, п. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАСЦЮКЕВІЧ Яўген Яўгенавіч, н. у 1906, радавы, на фронце са жніўня па снежань 1944.

КАТОВІЧ Аляксандр Лукіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАТОВІЧ Канстанцін Іванавіч, н. у 1917, радавы, удзельнічаў у савецка-фінляндскай вайне.

КАТОВІЧ Міхаіл Пятровіч, н. у 1925, партызан.

КАЧАН Уладзімір Міхайлавіч, п. у 1908, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

КАЧАН Уладзімір Юльянавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАЧАН Юльян Восіпавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КАШЭЛЬ Іван Іванавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

КАШЭЛЬ Уладзімір Васільевіч, п. у 1917, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

КІРЫЛАЎ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, радавы, на фронце з ліпеня 1943 па май 1945.

КІРЭЙ Вігаль Усцінавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КЛІМАНОВІЧ Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1918, радавы, на фронце са студзеня 1944 па студзень 1945.

КЛІМАНОЎСКАЯ Ядвіга Данатаўна, н. у 1924, партызанка брыгады «Кастрычнік» з лістапада 1942 па ліпень 1944.

КОЖУХ Клаўдзія Ягораўна, н. у 1914, партызанка брыгады імя Ракасоўскага з лютага 1943 па чэрвень 1944.

КОЗЕЛ Канстанцін Дзмітрыевіч, н. у 1913, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

КРАСНАДУБСКІ Андрэй Міхайлавіч, н. у 1907, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

КРАСНІКАЎ Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1914, старшыня, на фронце з мая 1942 па жнівень 1943.

КРУТЛЫ Міхаіл Ларывонавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з лістапада 1942 па красавік 1943.

КРУТЛЫ Уладзімір Іванавіч, н. у 1917, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КРЫВЁНАК Якаў Сямёнавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1944.

КРЫЎКА Вікенцій Міхайлавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з лістапада 1941 па лістапад 1944.

КРЫЎКА Мікалай Пятровіч, н. у 1913, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

КУКОЎСКІ Павел Аркадзевіч, н. у 1924, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

КУЛЕШ Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1904, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.

КУРЫЛОВІЧ Адольф Станіслававіч, н. у 1926, партызан брыгады імя Суворова з чэрвеня па ліпень 1944.

КУРЫЛОВІЧ Генадзь Міхайлавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

КУШНЕР Уладзімір Ігнатавіч, п. у 1905, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ЛАБАТЫ Мікалай Восіпавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з лютага па сакавік 1945.

ЛАБУЦЬ Апанас Андрэевіч, п. у 1924, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЛАГУН Браніслаў Станіслававіч, п. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ЛАГУНЁНАК Дзмітрый Пятровіч, н. у 1927, партызан з мая 1944.

ЛАЗАРАЎ Іван Лаўрэнавіч, н. у 1918, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ЛАПАЦКІ Сцяпан Іванавіч, н. у 1902, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ЛАПАЦКІ Уладзімір Іванавіч, н. у 1905, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ЛАПУШЫНСКІ Іван Іванавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛАПЫР Віталь Валянцінавіч, н. у 1919, радавы, на фронце па ліпень 1942.

ЛАСОЎСКІ Восіп Гаспаравіч, н. у 1925, радавы, на фронце ў красавіку 1945.

ЛАТЫШОНАК Ніканор Сідаравіч, н. у 1907, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ЛАТЫШОНАК Пётр Восіпавіч, н. у 1926, радавы, на фронце ў маі 1945.

ЛАЎРЫНОВІЧ Аляксандр Аляксандравіч, п. у 1918, радавы, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ЛАЎРЫНОВІЧ Канстанцін Міхайлавіч, н. у 1925, радавы, на фронце са жніўня па верасень 1944.

ЛАЎРЫНОВІЧ Сяргей Паўлавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ЛОСЬ Ігнат Ігнатавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з верасня па кастрычнік 1944.

ЛУК'ЯНЁНАК Аркадзь Ігнатавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛУК'ЯНЁНАК Валяр'ян Аптанавіч, н. у 1890, партызан.

ЛУШЧЫК Васіль Фёдаравіч, н. у 1924, партызан з верасня 1943 па чэрвень 1944.

ЛЫСЁНАК Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1910, радавы, ваяваў з лютага па май 1945.

ЛЫСЁНАК Генадзь Юльянавіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Варашылава са жніўня 1943 па жнівень 1944.

ЛЫСЁНАК Іван Усцінавіч, н. у 1900, радавы, на фронце з сакавіка па кастрычнік 1944.

ЛЫСЁНАК Канстанцін Сяргеевіч, н. у 1908, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ЛЫСЁНАК Фёдар Максімавіч, н. у 1908, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛЯСКОЎСКІ Іван Антонавіч, п. у 1905, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЛЯСКОЎСКІ Леанід Аляксандравіч, н. у 1918, радавы, на фронце з мая па жнівень 1941.

ЛЯСНЕЎСКІ Іван Кандрацьевіч, п. у 1907, радавы, на фронце з лютага 1944 па май 1945.

МАГАЛІЦКІ Мікалай Васільевіч, п. у 1901, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

МАЖЭЙ Павел Марцінавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

МАКСІМАЎ Іван Анфімавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

МАКСІМАЎ Рыгор Фядотавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

МАКСІМОВІЧ Іван Анфімавіч, н. у 1922, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

МАКСІМОВІЧ Пётр Канстанцінавіч, н. у 1923, партызан 1-й антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па ліпень 1944.

МАКСІМОВІЧ Уладзімір Антонавіч, н. у 1907, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

МАЛАТОЎНІК Уладзімір Венядзіктавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

МАЛЬШІ Канстанцін Герасімавіч, н. у 1906, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

МАЛЬШІ Канстанцін Іванавіч, н. у 1923, партызан брыгады імя Каліліна з красавіка па чэрвень 1944.

МАНАХАЎ Уладзімір Аляксеевіч, н. у 1908, радавы, на фронце з верасня 1943 па лістапад 1944.

МАРКОВІЧ Кацярына Купрыяшаўна, н. у 1922, сяржант, на фронце з лістапада 1942 па красавік 1943.

МАРОЗАЎ Васіль Яфімавіч, н. у 1920, партызан брыгады імя Жукава са студзеня па ліпень 1944.

МАРОЗАЎ Восіп Яфімавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

МАРОЗАЎ Сяргей Нікіфаравіч, н. у 1913, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

МАЦКЕВІЧ Фёдар Якімавіч, п. у 1906, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

МАШАРА Анатоль Восіпавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

МАШАРА Уладзімір Восіпавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па лістапад 1944.

МАШПЮК Аркадзь Казіміравіч, н. у 1923, радавы, на фронце са жніўня 1943 па сакавік 1944.

МАШПЮК Міхаіл Максімавіч, н. у 1907, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

МІЛЯНЦЕЙ Іван Гіляравіч, н. у 1908, партызан брыгады «За Радзіму» з сакавіка па ліпень 1944.

МІЛЯНЦЕЙ Лявон Аляксандравіч, н. у 1925, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1944.

МІНАЎ Каліна Сцяпанавіч, н. у 1924, ст. сяржант, на фронце з ліпеня па снежань 1944.

МІРОНАВА (ВАШТАЁНАК) Вольга Апанасаўна, н. у 1925, партызанка брыгады імя Ракасоўскага з верасня 1943 па сакавік 1944.

МІХАЙЛАЎ Міхаіл Нічыпаравіч, н. у 1922, радавы, на фронце са снежня 1941 па 1944.

МІХАЛЬЧАНКА Іван Мікалаевіч, н. у 1917, радавы, на фронце з красавіка 1945.

МІШУТА Аляксандр Антонавіч, н. у 1917, сяржант, удзельнічаў у савецка-фінляндскай вайне.

МОРХАТ Аляксандр Мікітавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з сакавіка па май 1944.

МОРХАТ Сцяпан Іванавіч, н. у 1916, партызан з мая па ліпень 1944.

МЫШКО Іван Карнілавіч, н. у 1911, радавы.

МЫШКО Мікалай Данатавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па красавік 1945.

МЯДЗВЕДЗЬ Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1914, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

МЯДЗЕЛЕЦ Фама Ігнатавіч, н. у 1901, партызан брыгады імя Калініна з лютага па чэрвень 1944.

МЯДЗЮХА Дамітрый Гаўрылавіч, н. у 1910, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

НАВІЧОНАК Аляксандр Віктаравіч, н. у 1904, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

НАВУМАЎ Іван Фёдаравіч, н. у 1907, яфрэйтар, на фронце з ліпеня 1942 па красавік 1945.

НЕДЗВЕДЗЬ Баляслаў Ігнатавіч, н. у 1913, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

НЕДЗВЕДЗЬ Казімір Лаўрэнавіч, н. у 1907, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ПАДОБА Канстанцін Іванавіч, н. у 1925, партызан брыгады імя Ракасоўскага.

ПАЗНЯКОЎ Міхаіл Ільіч, н. у 1907, радавы, на фронце ў маі 1945.

ПАЛЯК Аватоль Пятровіч, н. у 1924, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ПАЎЛОЎСКІ Антон Міхайлавіч, н. у 1921, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ПЕСТУН Пётр Францавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з красавіка 1943 па май 1945.

ПЕСТУН Франц Францавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ПЕТРАКОЎСКІ Рыгор Нікандравіч, н. у 1910, радавы, на фронце з чэрвеня па жнівень 1941.

ПЛЯХТАН Віталь Канстанцінавіч, н. у 1918, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ПУТАЧ Андрэй Аляксеевіч, н. у 1913, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па кастрычнік 1942.

ПУКА Сямён Рыгоравіч, н. у 1905, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ПУРВІН Іван Карлавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

ПУРВІН Фёдар Якаўлевіч, н. у 1923, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ПЯТКЕВІЧ Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1913, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ПЯЦЬКО Міхаіл Лаўрэнавіч, н. у 1905, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РАБІЗА Павел Адамавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РАБІЗА Уладзімір Мацвеевіч, н. у 1924, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

РАЙЧОНАК Канстанцін Дзям'янавіч, н. у 1903, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РАЛАВЕЦ Іван Амбросавіч, н. у 1910, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

РАМАНОВІЧ Аляксандр Канстанцінавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з лістапада 1941 па лістапад 1944.

РАМАНОВІЧ Дамітрый Валянцінавіч, н. у 1906, партызан брыгады «Спартак» з мая 1943 па ліпень 1944.

РУДАК Аляр'ян Мікалаевіч, н. у 1908, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РУДАК Іван Паўлавіч, н. у 1908, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

РУДАК Іван Юльянавіч, н. у 1921, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

РУДАК Сяргей Цімафеевіч, н. у 1919, радавы, на фронце па май 1944.

РУСАЧОНАК Станіслаў Вітальевіч, н. у 1903, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

РЫЖЫ Аляксандр Восіпавіч, н. у 1899, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РЫМДЗЁНАК Браніслаў Вацлававіч, н. у 1924, радавы, на фронце з чэрвеня па кастрычнік 1941.

РЫМДЗЁНАК Вячаслаў Ульянавіч, н. у 1907, радавы, на фронце ў сакавіку 1945.

РЫМДЗЁНАК Генадзь Мікалаевіч, н. у 1910, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

РЫМДЗЁНАК Іван Андрэевіч, н. у 1904, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РЫМДЗЁНАК Міхаіл Андрэевіч, н. у 1906, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

РЫМДЗЁНАК Сямён Мартынавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

РЫМДЗЁНАК Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1944.

РЫМЧОНАК Леанід Антонавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з 1944 па студзень 1945.

РЭДЗЬКА Леанард Паўлавіч, н. у 1910, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

РЭДЗЬКА Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1917, партызан з верасня 1943 па чэрвень 1944.

РЭВУТ Іван Іванавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

САКОВІЧ Ігнат Адольфавіч, н. у 1922, радавы, на фронце ў 1945.

САЛАВЕЙ Мілецій Аляксандравіч, н. у 1920, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

САМУСЁНАК Восіп Ігнатавіч, н. у 1907, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

САФАНОВІЧ Яўстафій Сільвестравіч, н. у 1908, радавы, на фронце ў лістападзе 1944.

СВІДЗЕРСКІ Уладзіслаў Іванавіч, н. у 1924, радавы, на фронце з красавіка 1945.

СВІРЖЭЎСКІ Казімір Зігмундавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

СВЯЦКІ Аляксей Іванавіч, н. у 1920, радавы, на фронце з чэрвеня 1941.

СВЯЦКІ Піліп Канстанцінавіч, н. у 1912, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

СЕДЗЮКЕВІЧ Афанасій Сільвестравіч, н. у 1915, радавы, на фронце па ліпень 1941.

СЕДЗЮКЕВІЧ Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1925, партызан атрада імя Молатава брыгады «За Радзіму» з сакавіка па ліпень 1944.

СЕЛЬМАНОВІЧ Мікалай Пракопавіч, н. у 1917, радавы, на фронце са студзеня па красавік 1945.

СЕЛЯЗНЁЎ Уладзімір Яўстафіевіч, н. у 1927, партызан брыгады «За Радзіму» з кастрычніка 1941 па ліпень 1944.

СІКОРА Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1915, партызан брыгады імя Куйбышава з красавіка па ліпень 1944.

СІКОРА Мікалай Антонавіч, н. у 1915, радавы.

СІКОРА Станіслаў Валяр'янавіч, н. у 1917, партызан брыгады «Спартак» з красавіка па ліпень 1944.

СІКОРА Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1907, радавы, на фронце з лістапада 1944.

СІТКОЎСКІ Аркадзь Іванавіч, н. у 1913, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

СКРЫПЛЁНАК Барыс Іванавіч, н. у 1926, радавы, на фронце з красавіка 1945.

СОКАЛАЎ Сямён Мітрафанавіч, н. у 1905, радавы, на фронце з кастрычніка па снежань 1944.

СТАШКЕВІЧ Пётр Лявонавіч, н. у 1923, партызан са студзеня 1942 па ліпень 1944.

СТАШКЕВІЧ Уладзімір Данілавіч, н. у 1913, партызан з красавіка па чэрвень 1944.

СУБАЧ Станіслаў Адамавіч, н. у 1922.

СУЧКОЎ Васіль Аркадзьевіч, н. у 1906, радавы, на фронце з ліпеня 1941 па май 1945.

СЯМЁНАЎ Фёдар Яфімавіч.

СЯТКОЎСКІ Віталь Іванавіч, н. у 1922, радавы, на фронце з верасня 1944 па май 1945.

СЯТКОЎСКІ Іпаліт Іпалітавіч, н. у 1927, партызан брыгады імя Калініна з красавіка 1944 па жнівень 1944.

ТАБОЛА Васіль Фаміч, н. у 1905, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ТАБОЛА Леанід Аляксандравіч, н. у 1920, радавы, на фронце са студзеня па красавік 1945.

ТАЛСТАШЭІН Пётр Васільевіч, н. у 1925, радавы, на фронце з красавіка 1943 па кастрычнік 1944.

ТОЛКАЧ Герасім Спірыдонавіч, н. у 1899, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ТОЛКАЧ Пётр Сцяпанавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ТРАБА Васіль Аляксандравіч, н. у 1925, радавы, на фронце з сакавіка 1944 па сакавік 1945.

ТРАБА Іван Лук'янавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ТРАБА Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1910, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1944.

УПЕНІК Браніслаў Ягоравіч, н. у 1918, сяржант, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

УРУБЛЕЎСКІ Мечыслаў Станіслававіч, н. у 1921, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ФЕДУКОВІЧ Іван Дзям'янавіч, н. у 1906, партызан Першамайскай брыгады з сакавіка па ліпень 1944.

ФІЯЛКА Фёдар Пятровіч, н. у 1922, на фронце са жніўня 1943 па жнівень 1944.

Удзельнікі вайны з г.п. Шаркаўшчына.

ФЯДОТАЎ Андрэй Савельевіч, н. у 1927, радавы, на фронце з лістапада 1944 па сакавік 1945.

ФЯДОТАЎ Уладзіслаў Іпалітавіч, н. у 1904, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ХАДАСЕВІЧ Усцін Антонавіч, н. у 1900, радавы, на фронце са жніўня 1944 па красавік 1945.

ХАЛЯВА Павел Ігнатавіч, н. у 1910, партызан 16-й Смаленскай брыгады з мая па ліпень 1944.

ХАТКЕВІЧ Іван Арсенавіч, н. у 1904, радавы, на фронце з ліпеня па жнівень 1944.

ХАХЛУН Іван Яленавіч, н. у 1904, радавы, на фронце з лютага па май 1945.

ХАХОЛКА Уладзімір Лявонавіч, н. у 1927, радавы, на фронце са жніўня 1944 па май 1945.

ХМЯЛЬКОВІЧ Фёдар Паўлавіч, н. у 1926, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ХРОЛ Аляксандр Антонавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па сакавік 1945.

ЦИМАФЕЕЎ Іван Майсеевіч, н. у 1918, радавы, на фронце з ліпеня па верасень 1944.

ЦТОВІЧ Генадзь Піліпавіч, н. у 1928, радавы, на фронце з сакавіка па красавік 1945.

ЦТОВІЧ Іван Аляксандравіч, н. у 1920, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЦТОВІЧ Іван Андрэевіч, н. у 1902, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ЦТОВІЧ Іван Фаміч, н. у 1923, сяржант, на фронце з ліпеня па лістапад 1944.

ЦТОВІЧ (ЗАБЕЛА) Яўгенія Восіпаўна, н. у 1921, радавая, на фронце з мая 1943 па ліпень 1945.

ЦІХАНОВІЧ Уладзімір Сафронавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з красавіка па май 1945.

ЦЯРЭШКА Іван Усцінавіч, н. у 1926, партызан антыфашысцкай брыгады са жніўня 1943 па ліпень 1944.

ЦЯРЭШКА Станіслаў Баляслававіч, н. у 1926.

ЧАБАТАРОНАК Фёдар Сямёнавіч, н. у 1920, партызан брыгады «За Радзіму» з красавіка па ліпень 1944.

ЧАРНУХА Восіп Сяргеевіч, н. у 1915, мал. лейтэнант, на фронце з чэрвеня 1944 па май 1945.

ЧАРНЯЎСКІ Аркадзь Сяргеевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з чэрвеня 1943 па май 1945.

ЧАРНЯЎСКІ Віктар Васільевіч, н. у 1907, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па сакавік 1945.

ЧАРНЯЎСКІ Павел Антонавіч, н. у 1906, радавы, на фронце са студзеня па май 1945.

ЧАСЛАЎСКАЯ Ніна Максімаўна, н. у 1921.

ЧОРНЫ Мікалай Іванавіч, н. у 1910, радавы, на фронце з сакавіка па май 1945.

ЧЫЖЭЎСКІ Мікалай Антонавіч, н. у 1917, радавы, на фронце са снежня 1944 па май 1945.

ШАЛКОЎСКІ Восіп Ігнатавіч, н. у 1914, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ШАЛЬЦ Клімент Мікалаевіч, н. у 1922, радавы, на фронце з лістапада 1944 па май 1945.

ШУШКО Альфонс Данатавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ШЧАСНЫ Віктар Восіпавіч, н. у 1909, радавы, на фронце з кастрычніка 1944 па май 1945.

ШЫТБОРСКІ Восіп Міхайлавіч, н. у 1913, радавы, на фронце са снежня 1944 па люты 1945.

ЯБЛОНСКІ Рыгор Іванавіч, н. у 1923, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЯЗЁНАК Анатоль Усцінавіч, н. у 1919, радавы, на фронце з чэрвеня 1941 па май 1945.

ЯКІМОВІЧ Лявон Антонавіч, н. у 1915, радавы, на фронце з ліпеня па снежань 1944.

ЯКУБЁНАК Вацлаў Іванавіч, н. у 1911, радавы, на фронце з ліпеня 1944 па май 1945.

ЯНУШКЕВІЧ Савелій Андрэевіч, н. у 1912, на фронце з ліпеня 1944 па студзень 1945.

Група ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і кіраўніцтва Шаркаўшчынскага раёна. 9 мая 2004 г.

АХВЯРЫ ВАЙНЫ

Загінуўшыя партызаны, падпольшчыкі, удзельнікі анты-фашысцкага руху, асобы, якія садзейнічалі партызанскаму руху і падполлю, члены іх сем'яў, мірныя жыхары — ахвяры фашысцкага тэрору

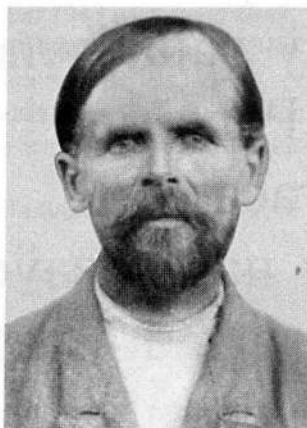
БІЛЬДЗЮЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

АНІСЬКА Фёдар Антонавіч, н. у 1900, в. Більдзюгі, расстраляны.

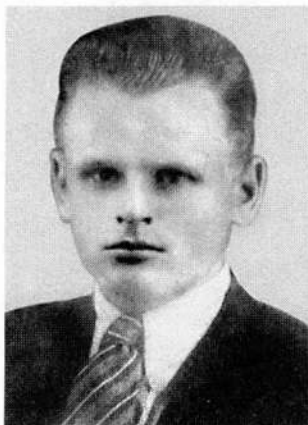
АРСОБА Альбін Віктаравіч, н. у 1912, в. Більдзюгі, партызан, загінуў 22.4.1944. Пахаваны ў м. Опса Браслаўскага раёна.

В.І.Клімза.

Я.І.Сокалаў.

П.Я.Сокалаў.

БОГДЗЯ Пётр Ягоравіч, н. у 1895, в. Більдзюгі, расстраляны.

ГАРНАСТАЕЎ Якаў Еўдакімавіч, н. у 1915, в. Більдзюгі, расстраляны.

ГУША Сцяпан Іванавіч, н. у 1895, в. Більдзюгі, расстраляны.

ДЗЯНІСАВА Марыя Іванаўна, н. у 1922, в. Більдзюгі, расстраляна.

ЖУК Гілярый Усцінавіч, н. у 1895, в. Більдзюгі, расстраляны.

ЖУК Марыя Іванаўна, н. у 1900, в. Більдзюгі, расстраляна.

КАЗЛОЎСКІ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1892, в. Більдзюгі, расстраляны.

КЛІМЗА Вінцок Іванавіч, н. у 1923, в. Пестуны, прапаў без вестак 4.5.1944.

КУЗЬМІН Рыгор Мінаевіч, жыхар в. Буды, расстраляны зімой 1943. Расстраляны таксама яго жонка, н. у 1910; сын **Андрэй**, н. у 1932; дачка **Зіна**, н. у 1938; дачка **Аляксандра**, н. у 1938.

ЛЯСНЕЎСКІ Васіль Васільевіч, н. у 1910, в. Вішнявец, партызан, загінуў у 1943.

МАРОЗ Ігнат Яфімавіч, н. у 1922, в. Ваўчкі, партызан, загінуў 4.5.1944 г. у в. Паперына Ушацкага раёна.

МАСЛЯКОВА Ефрасіння Савельеўна, н. у 1880, в. Більдзюгі, расстраляна.

МАСЛЯКОЎ Васіль Панцялеевіч, н. у 1890, расстраляны.

РУТКОЎСКАЯ Еўдакія Пятроўна, н. у 1863, в. Буды, расстраляна зімой 1943.

СОКАЛАЎ Ягор Іванавіч, н. у 1890, в. Яцкаўшчына, расстраляны восенню 1943. Разам расстраляна яго сям'я: **Фаіна Фёдараўна**, **Ефрасіння Ягораўна**, **Пётр Ягоравіч**, **Стафан Фёдаравіч**.

ТАНАЕВА Клаўдзія Радавіонаўна, н. у 1912, в. Астанаўка, расстраляна зімой 1943.

ТАНАЕЎ Афросій Ягоравіч, н. у 1938, расстраляны.

ТАНАЕЎ Ягор Сцяпанавіч, в. Астанаўка, да вайны быў старшынёй калгаса, расстраляны зімой 1943.

ТОМКА Аляксей Рыгоравіч, н. у 1902, расстраляны.

ТОМКА Мальвіна Р., н. у 1900, расстраляна.

ФЕЙГЕЛЬМАН Рубін, н. у 1926, в. Більдзюгі, партызан, загінуў 28.8.1943 у Браслаўскім раёне.

ФЯДОТАЎ Восіп Рыгоравіч, н. у 1895, расстраляны.

ФЯДОТАЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1915, в. Астанаўка, партызан, загінуў 6.10.1943.

ЦНЯЕЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1923, расстраляны.

ЧАПУЛЁНАК Міхаіл Пятровіч, н. у 1919, в. Гарбачонкі, да вайны сакратар сельскага Савета.

ЧАПУЛЁНАК Пётр Рыгоравіч, н. у 1888, жыхар в. Гарбачонкі, удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, расстраляны восенню 1942.

ЯГОРАВА Васта Іванаўна, н. у 1895, в. Більдзюгі, расстраляна.

ЯЗЁНАК Вячаслаў Васільевіч, н. у 1925, партызан, загінуў.

ЯЗЁНАК Мікалай Аляксеевіч, н. у 1923, в. Грыбаўшчына, партызан, загінуў.

ВАЛОЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

АНІСЬКА Восіп, н. у 1915, н. у в. Навінкі.

АРДЫНСКІ Іван Іванавіч, н. у 1905, в. Непрышкі, старшыня калгаса.

БАГДАНЁНАК Міхаіл Ульянавіч, н. у 1919, в. Ганова, загінуў 1.8.1943 у в. Жданы.

БАЦВІНЁНАК Іван Паўлавіч, н. у 1901, в. Курьчонкі.

БУЙКА Антаніна Аркадзьеўна, н. у 1923, в. Галінова.

БУЙКА Аркадзь Анісімавіч, н. у 1905, в. Галінова.

БУЙКА Гаўрыла Андрэевіч, н. у 1905, в. Буйкі.

БУЙКА Марыя Антонаўна, н. у 1908, в. Галінова.

ВОЙТАЎ Якаў Гур'янавіч, н. у 1911, в. Пукі.

ВЯЗІЦКІ Яўген Пятровіч, н. у 1907, в. Пукі.

ДЗЯНІСАЎ Якаў Самсонавіч, н. у 1923, в. Пукі.

ЖАБЯНОК Васіль Мар'янавіч, н. у 1897, в. Галінова.

ІВАНОЎ Арсен Цімафеевіч, н. у 1906, расстраляны ў г.п. Шаркаўшчына.

КАВАЛЕЎСКАЯ Ніна А., н. у. 1916, в. Бяда.

КАНАВАЛАЎ Арсен С., н. у 1923, в. Пукі.

КУКУЦЬ Іван Іванавіч, н. у 1905, в. Непрышкі.

ЛАСОЎСКІ Юльян Рыгоравіч, н. у 1921, в. Дзмітраўка.

МАШНЮК Фёдар К., н. у 1895, расстраляны ў г. Глыбокае.

РАГАЧЭЎСКІ Аляксандр Кузьміч, н. у 1922, в. Зарэчча.

СІЛЯЎКА Мікалай Прохаравіч, н. у 1904, в. Буйкі.

СІЛЯЎКА Міхаіл Восіпавіч, н. у 1930, в. Курьчонкі.

ШАБЛОЎСКАЯ Феня Пятроўна, н. у 1926, в. Непрышкі.

ШАБЛОЎСКІ Пётр Міхайлавіч, н. у 1894, в. Непрышкі.

ШАБЛОЎСКІ Уладзімір Пятровіч, н. у 1921, в. Непрышкі.

ЯКАЎЛЕВА Марыя Васільеўна, н. у Вінніца, загінула 20.11.1943.

ГЕРМАНАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

АДАШКОВІЧ Канстанцін, н. у 1902, в. Красоўшчына.

АЛЬХІМОВІЧ Восіп Восіпавіч, в. Чырвоны Луг.

АЛЬШЭЎСКІ Усцін Вікенцьевіч, н. у 1884, в. Альхоўка, партызан 4-й Беларускай партызанскай брыгады, загінуў у ліпені 1944.

АНАНІЧ Станіслаў, н. у 1902, в. Германавічы, загінуў.

БУДА Аляксандр Ігнацьевіч, н. у 1904, в. Буды, загінуў 12.5.1944.

БУДА Іван Грыгор'евіч.

БУДА Канстанцін Фёдаравіч, н. у 1924, загінуў 28.5.1944.

БУЁНАК Пётр Станіслававіч, н. у 1908, в. Чырвоны Луг, загінуў 20.5.1944.

ГАНЕБНЫ Іван Станіслававіч, н. у 1898, в. Ямна, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ГАНЕБНЫ Максім Цімафеевіч, н. у 1902, в. Гастобыж, партызан, прапаў без вестак 2.7.1944.

ДЗЯМЕНЦЕЎ Іван Пятровіч, н. у 1905, в. Вялікае Сяло.

ДЗЯШУК Вацлаў Вікенцьевіч, н. у 1920, в. Зорка, расстраляны ў 1943 у Дзісне.

ДЗЯШУК Вікенцій, в. Зорка, расстраляны ў 1943 у Дзісне.

ДЗЯШУК Уршуля, в. Зорка, расстраляны ў 1943 у Дзісне.

ЕЎДАКІМАЎ Кіпрыян Ануфрыевіч, н. у 1920, в. Вялікае Сяло.

ЕЎДАКІМАЎ Павел Ануфрыевіч, н. у 1920, в. Вялікае Сяло.

ЖВІРБА Станіслаў Бярнардавіч, в. Чырвоны Луг, пахаваны ў м. Опса Браслаўскага раёна.

КАВАЛЕЎСКІ Іван Піліпавіч, н. у 1913, в. Васількова.

КАСЕВІЧ Ігнат Браніслававіч, н. у 1926, в. Цярэшкі, загінуў 13.6.1944.

ЛАГУН Баніфашый, н. у 1908, в. Германавічы, загінуў.

ЛАГУН Браніслаў Іванавіч, н. у 1888, в. Сталіца, загінуў.

ЛАГУН Ляонгін Восіпавіч, н. у 1916, в. Ліпава, партызан, прапаў без вестак 4.5.1944.

ЛАГУН Пётр, н. у 1918, в. Стрэліца, загінуў 3.6.1944.

ЛАГУН Сцяпан Францавіч, н. у 1921, в. Баяры, партызан брыгады «Спартак», загінуў 26.4.1944 у п. Опса Браслаўскага раёна.

ЛАГУН Эдуард Герасімавіч, н. у 1927, в. Васількова, партызан брыгады «Кастрычнік», загінуў у чэрвені 1944.

ЛАСТАЎКА Восіп Антонавіч, в. Баяры, забіты у чэрвені 1944.

ЛОГІНАЎ Эдуард Герасімавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

МКУЛАН Альберт Антонавіч, н. у 1920, в. Белы Двор, партызан брыгады «Кастрычнік», загінуў у чэрвені 1944.

МКУЛАН Восіп Адамавіч.

МЯДЗЕЛЕЦ Юльян Вікенцьевіч, н. у 1918, в. Германавічы, забіты.

НЕСЦЯРОВІЧ Іван Якаўлевіч, н. у 1911, в. Белы Двор, загінуў у ліпені 1944.

НЕСЦЯРОВІЧ Іпаліт Восіпавіч, в. Чырвоны Луг, загінуў у чэрвені 1944.

ОКУНЕЎ Рыгор Піліпавіч, в. Беляі, загінуў у чэрвені 1944, пахаваны ў в. Германавічы.

ПАЗНЯК Васіль Фёдаравіч, н. у 1919, в. Маркі, прапаў без вестак 4.5.1944.

ПУНДЗІС Аўгусцін.

ПУНДЗІС Франц Аўгусцінавіч, н. у 1907, в. Белы Двор, забіты 2.6.1944 за сувязь з партызанамі.

РОЎДА Дамітрый, н. у 1888, в. Германавічы, забіты.

РЭЙБАКОЗ Леанард Аўгусцінавіч, н. у 1911, в. Белы Двор, загінуў у чэрвені 1944 у в. Вострава Міёрскага раёна.

САЧЫЎКА Аркадзь, н. у 1905, в. Атокі, загінуў 3.6.1944.

СІНЦА Васіль Мартынавіч, н. у 1904, в. Чарамхова, загінуў у лагеры ў г. Глыбокае.

СІНЦА Віктар Уладзіміравіч, н. у 1919, в. Буды, загінуў у ліпені 1944.

СІНЦА Лявон Мартынавіч, н. у 1908, в. Чарамхова, расстраляны 18.6.1944.

СЛВАЦКАЯ Аля Іванаўна, н. у 1907, в. Хатулёўка.

СЛВАЦКАЯ Станіслава Іванаўна, н. у 1929, в. Хатулёўка.

СЛВАЦКАЯ Яніна Іванаўна, н. у 1931, в. Хатулёўка.

СЛВАЦКІ Іван Аляксандравіч, н. у 1897, в. Хатулёўка.

ТАЛСТОЙ Ціхан, н. у 1910, в. Германавічы.

УРБАНОВІЧ Станіслаў, н. у 1927, в. Лазовікі, забіты.

ФІЛІПЕНАК Іван Уладзіміравіч, н. у 1912, в. Стрэліца, загінуў 13.6.1944.

ХРОЛ Станіслаў К., н. у 1896, в. Цярэшкі, забіты.

ЦІТОВІЧ Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1918, загінуў.

ЧАРНЯЎСКІ Станіслаў Францавіч, н. у 1909, в. Вялікае Сяло.

ШЫШКОВІЧ Вацлаў Адольфавіч, н. у 1909, в. Буды, партызан атрада «Бальшавік», загінуў 8.5.1944.

ШЫШКОВІЧ Восіп Пятровіч, в. Буды, расстраляны ў 1944.

ШЫШКОВІЧ Казімір Іванавіч, н. у 1904, в. Буды. Забіты ў чэрвені 1941 г., за дапамогу воінам Чырвонай арміі.

ШЫШКОВІЧ Мечыслаў Юльянавіч, в. Буды.

ЁДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ГАДУЦЭВІЧ Іван Браніслававіч, н. у 1925.

ГЕМБІЦКІ Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1925, в. Ёды, загінуў 8.9.1941.

ІВАНОВА Аляксандра Дзяменцьеўна, н. у 1933, в. Залессе.

ІВАНОВА Варвара Цімафееўна, н. у 1897.

ІВАНОВА Еўдакія Іхонаўна, н. у 1919, в. Нова-Сяманішкі.

ІВАНОВА Ксенія Цімафееўна, н. у 1887, в. Залессе.

ІВАНОЎ Іван Ягоровіч, н. у 1873, в. Залессе.

ІВАНОЎ Лявон Цімафеевіч, н. у 1897, в. Залессе.

ІВАНОЎ Фёфан Маркавіч, н. у 1927, загінуў 18.5.1944.

ЛАЎРЫНОВІЧ Аксен Аляксандравіч, н. у 1932.

ЛАЎРЫНОВІЧ Аляксандр Антонавіч, н. у 1903.

ЛАЎРЫНОВІЧ Ігнат Піліпавіч, н. у 1923, в. Корніца, загінуў 1.5.1944, пахаваны ў в. Гліценкі.

ЛАЎРЫНОВІЧ Марыя Аляксандраўна, н. у 1934.

ЛАЎРЫНОВІЧ Таццяна Іванаўна, н. у 1905.

ЛАЎРЫНОВІЧ Фёдар Аляксандравіч, н. у 1934.

ЛАПЕЗА Станіслаў Станіслававіч, н. у 1915, в. Корніца, загінуў 8.7.1944, пахаваны ў в. Корніца.

ЛЯСНЕЎСКІ Васіль Васільевіч, н. у 1910, в. Снегі, загінуў 28.8.1943.

МАНДРЫК Мікалай Аляксеевіч, н. у 1922, партызан, загінуў 2.7.1944.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Антон Пятровіч, н. у 1900, в. Буеўшчына, загінуў 28.12.1943, пахаваны ў в. Лонскія.

МЯРКУР'ЕЎ Іван Рыгоровіч, н. у 1922, в. Каршункі, загінуў 14.2.1943.

ПАЗНЯК Пётр Пятровіч, н. у в. Дубнікі.

ПАЗНЯК Раман Іванавіч, н. у 1893, в. Парэчча.

ПАЎЛОВІЧ Валянціна Віктараўна, н. у 1925.

ПАЎЛОВІЧ Зінаіда, н. у 1897.

ПАЎЛОВІЧ Францішка, н. у 1923.

РАЧЬЛЯ Анастасія Антонаўна, в. Падобы, прапала без вестак у красавіку 1944.

РАЧЫЛА Ніна Восіпаўна, партызанка брыгады «Кастрычнік», прапала без вестак у красавіку 1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Васіль Іванавіч, н. у 1922, в. Корніца, прапаў без вестак 4.5.1944.

СЯМЁНАВА Васа Рыгораўна, н. у 1875, в. Нова-Сяманішкі, расстраляна.

СЯМЁНАЎ Яўстрацій Ціханавіч, н. у 1906, в. Нова-Сяманішкі.

СЯМЁНАЎ Кандрат Ціханавіч, н. у 1905, в. Нова-Сяманішкі, расстраляны.

СЯМЁНАЎ Сава Ціханавіч, н. у 1921, в. Нова-Сяманішкі.

СЯМЁНАЎ Ціхан Васільевіч, н. у 1873, в. Нова-Сяманішкі.

ТАЎКІНЬ Юзаф Юзафавіч, н. у 1919, в. Гізаўшчына, загінуў 1.2.1943, пахаваны ў в. Лужкі.

ТРАБА Еўдакія Фёдараўна, н. у 1887, в. Дубнікі, расстраляна за сувязь з партызанамі ў студзені 1944.

ТРАБА Кацярына Антонаўна, расстраляна за сувязь з партызанамі ў студзені 1944.

ТРАБА Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1910, в. Дубнікі, партызан атрада № 5 брыгады «Спартак», загінуў 21.7.1944.

ЦТОВІЧ Мяфодзій Міхайлавіч, в. Дубнікі, расстраляны восенню 1943, пахаваны ў в. Лонскія.

ЛУЖКОЎСКИ СЕЛЬСАВЕТ

АНДЗІЛЕЎКА Мікалай Васільевіч, н. у 1919, в. Баравое.

БЯГУН Міхаіл Мацвеевіч, н. у 1920, в. Жарсцвянка, партызан, прапаў без вестак 4.5.1944.

ГЕРЦМАН Перац Гіршавіч, н. у 1900, в. Лужкі, партызан атрада № 1 брыгады «Кастрычнік», загінуў у час блакады ва Ушацкім раёне 10.5.1944.

ГРЫДЗЮШКА Аляксандр Кліменцьевіч, в. Грыдзюшкі Вялікія, расстраляны.

ГРЫДЗЮШКА Андрэй Маркавіч, н. у 1924, в. Грыдзюшкі Вялікія, партызан, прапаў без вестак 4.5.1944.

ГРЫДЗЮШКА Васіль Міхайлавіч, в. Дубаўка, расстраляны.

ГРЫДЗЮШКА Ганна Восіпаўна, в. Грыдзюшкі Вялікія, расстраляна.

ГРЫДЗЮШКА Канстанцін Юльянавіч, н. у 1909, в. Лужкі, расстраляны ў 1941.

ГРЫДЗЮШКА Леанід Паўлавіч, в. Дубаўка, забіты.

ГРЫДЗЮШКА Мілецій Ігнатавіч, н. у 1910, в. Дубаўка, расстраляны.

ГРЫДЗЮШКА Піліп Мацвеевіч, в. Грыдзюшкі Малыя, забіты.

ДАРГЕЛЬ Восіп Фларыянавіч, н. у 1915, в. Лужкі, загінуў 7.7.1944.

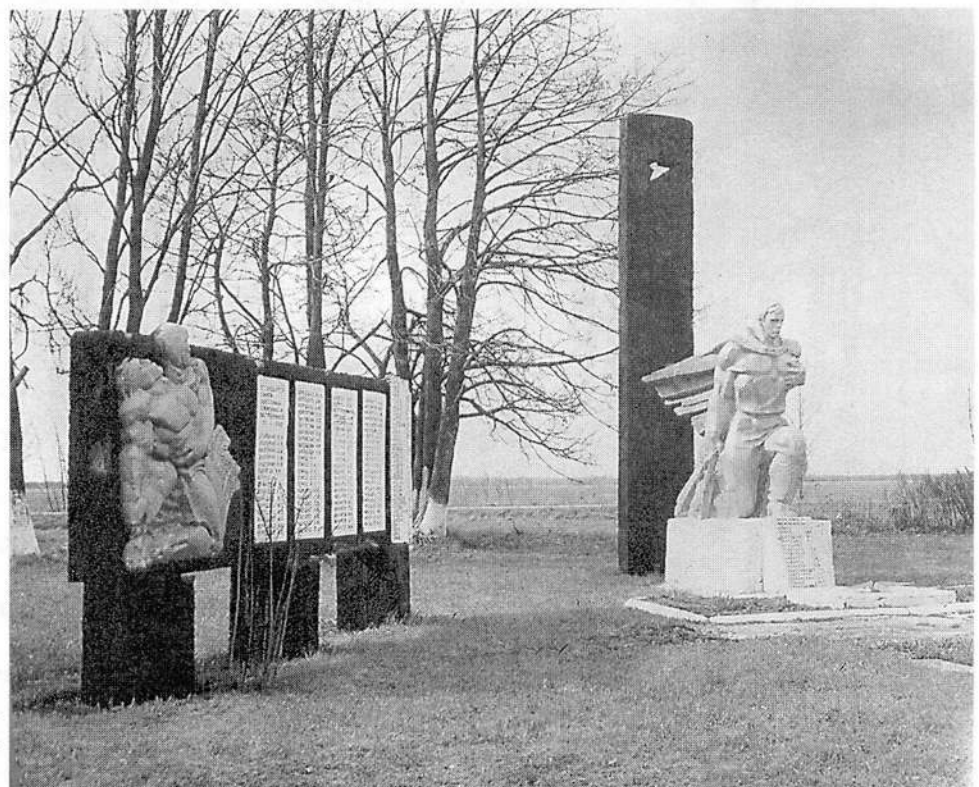
ДРАЗДОВІЧ Уладзімір Герасімавіч, в. Юркава, расстраляны ў 1942.

ЖЫНГЕЛЬ Віктар Сцяпанавіч, в. Лучайка, расстраляны ў 1943.

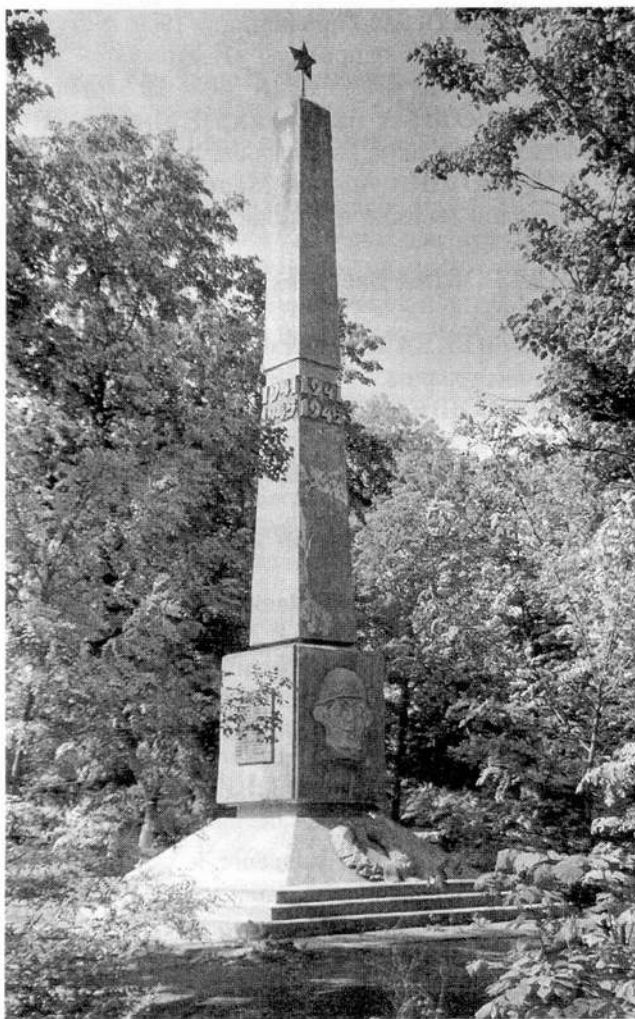
ЖЫНГЕЛЬ Сяргей Ігнацьевіч, н. у 1900, в. Путраніца, павешаны за сувязь з партызанамі ў 1943.

ЖУК Мечыслаў Уладзіміравіч, н. у 1923, в. Лучайка 1-я, партызан, загінуў у г. Глыбокае.

ЗАВАЛЕНЬ Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1915, в. Рубашкі, расстраляны.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў і ахвяр фашызму ў в. Шыці.

ЗАХАР'ЕЎ Якаў Іванавіч, в. Кушлева, партызан, загінуў.

КАЗАК Іван Юльянавіч, в. Казачкі, партызан, загінуў.

КАСНКОЎСКИ Уладзімір Васільевіч, н. у 1924, в. Дубоўка, партызан, загінуў у час блакады ў 1944.

КАЛАНДА Міхаіл Іванавіч, н. у 1914, в. Жарсцвянка, расстраляны.

КАЛАНДА Нікадзім Рыгоровіч, н. у 1904, в. Ламачына, расстраляны.

КАЧАН Анісім Емяльянавіч, в. Грыдзюшкі Малыя, расстраляны.

КАЧАН Міхаіл Емяльянавіч, в. Грыдзюшкі Малыя, расстраляны.

КОНАН Арсен Міхайлавіч, н. у 1914, в. Путраніца, расстраляны.

КОНАН Міхаіл Васільевіч, н. у 1893, в. Путраніца, расстраляны.

КРАВЕЦ Антон Іванавіч, н. у 1907, в. Лужкі, расстраляны ў 1941 каля в. Вялец.

КРАВЕЦ Антон Мартынавіч, в. Верацеі, расстраляны.

КУХТА Іван Іванавіч, в. Лучайка, прапаў без вестак у 1941.

МАЖЭЙ Іван Мартынавіч, н. у 1912, в. Кавалёва, расстраляны.

МАШАРА Іпаліт Іванавіч, н. у 1892, в. Лужкі.

ЛАПО Авянір Лук'янавіч, н. у 1925, в. Лучайка, памёр ад ран 24.12.1943, пахаваны ў г. Беразіно Мінскай вобласці.

ЛАЎРЫНОВІЧ Ігнат Піліпавіч, н. у 1923, в. Парэчча, партызан, загінуў 1.5.1944 у в. Глісцёнкі.

Помнікі ў в. Дзіўнае на магіле 9 савецкіх ваеннапалонных і партызанкі А.Д.Бельскай, расстраляных у 1942 г.

ПАГОДЗІН Анатоль Дзмітрыевіч, н. у 1925, в. Лужкі, партызан, прапаў без вестак 4.5.1944.

ПЛШЭНАК Іван Васільевіч, н. у 1925, в. Дзіўнае, партызан аграда «Жалызняк», памёр ад ран 22.9.1943, пахаваны ў г. Шчолакава Маскоўскай вобласці.

СТРУЙ Станіслаў Іосіфавіч, в. Стральцова, расстраляны.

ШЧАСНЫ Георгій Міхайлавіч, в. Беразняшка, забіты.

ШЧАСНЫ Леанід Архіпавіч, в. Лучайка, расстраляны ў 1943.

ШЧАСНЫ Мікалай Аляксандравіч, н. у 1925, в. Заградзе, партызан, прапаў без вестак 4.5.1944.

ШЧАСНЫ Мікалай Аляксандравіч, н. у 1925, в. Заградзе, партызан, прапаў без вестак 4.5.1944.

ШЧАСНЫ Рыгор Мікалаевіч, н. у 1919, в. Заградзе, расстраляны.

РАДЗЮКОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

БАГОВІЧ Іван Ларыёнавіч, н. у 1898.

БОНДАР Міхаіл Юльянавіч, н. у 1916.

БУКА Антон Сямёнавіч, н. у 1919.

ГУЛЬКО Уладзімір Венядзіктавіч, н. у 1900.

ЖАДЗЕЙКА Павел Кузьміч, н. у 1891.

ЗУБОВІЧ Аркадзь Восіпавіч, н. у 1898.

КАЧАН Антон Нічыпаравіч, н. у 1907.

ЛУК'ЯНЁНАК Мікалай Сяргеевіч, н. у 1927.

ЛУК'ЯНЁНАК Пётр Паўлавіч, н. у 1906.

ЛУК'ЯНЁНАК Уладзімір Францавіч, н. у 1927.

НОСКА Яніна, н. у 1926.

ПЯЦЬКО Аляксандр Ільіч, н. у 1900, старшыня сельсавета.

ПЯЦЬКО Уладзімір Герасімавіч, н. у 1905.

РАБІЗА Аркадзь Восіпавіч, н. у 1902.

РАДЗЮК Восіп Іванавіч, н. у 1899, старшыня калгаса.

РЫМДЗЁНАК Антон Юльянавіч, н. у 1923.

САПОНЬКА Іван Якаўлевіч, н. у 1894, старшыня сельсавета.

ТАБОЛА Генадзь Ігнатавіч, н. у 1921.

ТОЛКАЧ Васілій Юльянавіч, н. у 1912.

ТОЛКАЧ Іван Юльянавіч, н. у 1908.

ЦЫЦЫН Канстанцін, н. у 1924.

ШПАК Аляксандр Францавіч, н. у 1898.

РУЧАЙСКІ СЕЛЬСАВЕТ

АЛЯКСАНДРАЎ Мікалай Міхайлавіч, н. у в. Пізіна.

АРШАЛОЎСКІ Васіль Фёдаравіч, н. у 1902, расстраляны.

БАГОВІЧ Якаў Сцяпанавіч, н. у 1908, расстраляны.

БАТКОЎСКІ Генрых Уладзіміравіч, н. у 1924, расстраляны.

БАТКОЎСКІ Іван Уладзіміравіч, н. у 1922, расстраляны.

БУКА Анастасія, расстраляна.

БАСАКАЎ Апанас Максімавіч.

ВОЎК Леанід Юльянавіч, партызан, загінуў у в. Шумялі.

ГРЫГОР'ЕЎ Павел Аляксеевіч, н. у 1889, расстраляны.

ДЗЕХЦЯРОНАК Еўдакія Гаўрылаўна, н. у 1890, в. Дварышча, расстраляна.

ДРАБОВІЧ Ірына Канстанцінаўна, н. у 1910, в. Дварышча, расстраляна.

ЕРАПЧОНАК Тарас, н. у в. Каўшэлева.

ЕЎСЯРОВІЧ Іван, н. у в. Каўшэлева.

ЗАЯЦ Парфён Ануфрыевіч, н. у 1908, першы старшыня сельскага Савета, расстраляны.

ЗІНКЕВІЧ Уладзімір Гіляравіч, п. у в. Малінова.

КАНАПЛЯНСКІ Віталь Міхайлавіч, н. у 1915, в. Васілева, павешаны.

КУКУЦЬ Эдуард Міхайлавіч, н. у в. Белазоры.

ЛАДНОЎ Іван Іванавіч, н. у 1908, расстраляны.

ЛАТЫШОНАК Любоў Аляксандраўна, н. у 1921, сакратар сельсавета, расстраляна.

МАЛЯЎКА Юльян Казіміравіч, н. у 1885, в. Пілаты, старшыня сельсавета, расстраляны.

МЕЛЬНІК А.

МІЛЕЎСКАЯ Браніслава Рыгораўна, н. у 1937, расстраляна і спалена.

МІЛЕЎСКАЯ Верця Рыгораўна, н. у 1938, расстраляна і спалена.

МІЛЕЎСКАЯ Сабіна Рыгораўна, н. у 1929, расстраляна і спалена.

МІЛЕЎСКАЯ Тафілія Рыгораўна, н. у 1936, расстраляна і спалена.

МІЛЕЎСКАЯ Франя Паўлаўна, н. у 1902, расстраляна і спалена.

МІЛЕЎСКАЯ Ядвіга Рыгораўна, н. у 1939, расстраляна і спалена.

МІЛЕЎСКІ Рыгор Вікенцьевіч, н. у 1902, расстраляны і спалены.

МЯДЗЕЛЕЦ Віталь Адольфавіч, н. у 1920, загінуў у в. Пішчурына.

ОКУНЬ Аляксандр, расстраляны.

ПАЗНЯК Іван Іванавіч, в. Ручай, партызан брыгады імя Суворова, прапаў без вестак 3.5.1944.

ПРОНЬКА Венямін Канстанцінавіч, в. Лішава.

ПУРВІН Іван Іванавіч.

ПЯЧОНКА Аркадзь Рыгоровіч, в. Багута.

РЫМДЗЁНАК Канстанцін Кандрацьевіч, в. Папкі.

РЫКУН Фёдар Фёдаравіч, н. у 1908.

ТАБОЛА Нікаандр Кандрацьевіч, в. Папкі.

ШАБАНАЎ Мікалай Якімавіч.

ЯЗЁНАК Мечыслаў Ільіч, н. у 1924 у в. Каўшэлева, расстраляны ў 1942.

ЯЛЕНСКІ Павел, н. у 1907, расстраляны.

ЯНУШКЕВІЧ Алена, н. у 1903, расстраляна.

СТАНІСЛАВОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

АНАНІЧ Анастасія Паўлаўна, н. у 1883, в. Ждапы, забіта за сувязь з партызанамі.

АНАНІЧ Лявон Кліменцэвіч, н. у 1883, в. Жданы, забіты за сувязь з партызанамі.

АНДРЭЙЧЫК Віктар Міхайлавіч, в. Вялікая Агальніца, партызан, загінуў у 1943.

АНДРЭЙЧЫК Іван, в. Вялікая Агальніца, забіты за сувязь з партызанамі.

АЎЛАСАЎ Павел Восіпавіч, в. Зямцы, партызан, забіты.

БАГДАНЁНАК Іван Сямёнавіч, н. у 1903, в. Галава, расстраляны.

БАГДАНЁНАК Міхаіл Юльянавіч, н. у 1922, в. Галава, расстраляны.

БАГДАНЁНАК Сямён Юльянавіч, н. у 1925, в. Галава, расстраляны.

БАГДАНЁНАК Юльян Сцяпанавіч, н. у 1878, в. Галава, расстраляны.

БАГДАНЁНАК Юльян Юльянавіч, н. у 1914, в. Галава, расстраляны.

БАГОВІЧ Стапіслаў Сцяпанавіч, н. у 1918, в. Жданы, загінуў 15.12.1943. Пахаваны ў г.п. Шаркаўшчына.

БАЛАЙ Пётр Восіпавіч, н. у 1920, в. Грыблы, партызан брыгады «Спартак», загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Крашнева Пастаўскага раёна.

БРЭСКІ Леанід Венядзіктавіч, н. у 1917, в. Грыблы, партызан, загінуў 28.6.1944 у в. Васевічы Пастаўскага раёна.

ДРАБАСОЛ Ганна Дамітрыеўна, н. у 1885, в. Пялікі, расстраляна.

ДУБАШЫНСКАЯ Антаніна Сямёнаўна, н. у 1900, в. Гарбуны, расстраляна.

ДУБАШЫНСКІ Восіп Восіпавіч, н. у 1905, в. Гарбуны, расстраляны.

ДУБАШЫНСКІ Восіп Мікалаевіч, н. у 1884, в. Гарбуны, расстраляны.

ЖАДЗЕЙКА Ягор, в. Вялікая Агальніца, забіты. **ЗАРЭЦКІ** Лук'ян Лук'янавіч, н. у 1885, в. Вялікія Алашкі, забіты за сувязь з партызанамі, пахаваны ў в. Грыблы.

КАВАЛЕЎСКІ Ігнат Фролавіч, н. у 1913, в. Катука, партызан, загінуў 25.6.1944.

КАШТАЛЬЯН Іван Восіпавіч, н. у 1939, в. Дубавое, расстраляны.

КАШТАЛЬЯН Файна Андрэеўна, н. у 1917, в. Дубавое, расстраляна.

КРУПКА Любоў Іосіфаўна, н. у 1912, в. Пялікі, расстраляна.

КУРАЧОНАК Сяргей Сямёнавіч, н. у 1920, в. Вялікая Агальніца, партызан, загінуў у кастрычніку 1943.

КУРАЧОНАК Цярэнцій Уладзіміравіч, в. Вялікая Агальніца, загінуў у 1943.

КУРЫЛОВІЧ Віктар Іванавіч.

КУРЫЛОВІЧ Восіп Сцяпанавіч, н. у 1920, в. Кусні, загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Васевічы Пастаўскага раёна.

КУРЫЛОВІЧ Павел Вікенцэвіч, н. у 1896, в. Кусні, расстраляны.

ЛАБУЦЬ Уладзімір Восіпавіч, н. у 1921, в. Прошкі, партызан, загінуў 25.6.1944 у в. Васевічы.

ЛПСКІ Віталь Юльянавіч, н. у 1923, в. Пялікі, расстраляны.

ЛЫСЁНАК Аляксандр Вікенцэвіч, н. у 1932, в. Жукоўшчына, расстраляны.

МУРЗЁНАК Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1923, в. Сямёнавічы, партызан, загінуў у лістападзе 1942.

РАЙЧОНАК Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1902, в. Сямёнавічы, партызан, загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Васевічы.

СКОРА Ягор Сямёнавіч, н. у 1902, в. Вялікія Алашкі, забіты ў 1942 г. у в. Жукоўшчына.

СІНЦА Мікалай Восіпавіч, н. у 1905, в. Зямцы, забіты за сувязь з партызанамі.

СКВАРЦЭВІЧ Вячаслаў Іванавіч, н. у 1906, в. Сямёнавічы, партызан, загінуў 25.12.1943, пахаваны ў в. Сямёнавічы.

УСЦІНАЎ Іван Кірылавіч, в. Халопашчына, партызан, загінуў.

ЧАБАТАРОНАК Аляксей Васільевіч, н. у 1922, в. Зямцы, забіты за сувязь з партызанамі.

ЧАБАТАРОНАК Фёдар Арсенавіч, в. Грыблы, партызан атрада імя Чапасава, загінуў у 1943.

ЧАРЭНКА Анфіса Іпалітаўна, н. у 1924, в. Вялікія Алашкі, забіта за сувязь з партызанамі.

ШЛАПА Уладзімір М., н. у 1906, в. Гарбуны, расстраляны.

ЯНУШ Ананій Пятровіч, н. у 1923, в. Мельніца, партызан, загінуў у 1943.

ЯНУШ Павел Кандрацэвіч, н. у 1925, пражываў у в. Зямцы, партызан, прапаў без вестак у маі 1944.

ЯНУШ Уладзімір Пятровіч, н. у 1921, в. Мельніца, захоплены ў палон 28.12.1943, загінуў.

ШАРКАЎШЧЫНСКІ ГАРПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

Г.П. ШАРКАЎШЧЫНА

ДУБАШЫНСКІ Пётр Філіпавіч, н. у 1922, расстраляны ў 1943.

ЗУБОВІЧ Аркадзь, расстраляны ў 1943.

МЯДЗВЕДЗЕЎ Антон Пятровіч, н. у 1900, расстраляны 28.12.1943.

ПАДОБА Альфонс, н. у 1889, загінуў пры бамбёжцы 7.7.1944.

ПУКА Клаўдзія, н. у 1910, расстраляна 4.4.1944.

РАДЗШЭЎСКАЯ Алена А., н. у 1876, загінула пры бамбёжцы 7.7.1944.

ШПАКОВІЧ Аляксандр.

ЯНУШЭЎСКАЯ Градаільда, н. у 1872, загінула пры бамбёжцы 7.7.1944.

ВЁСКА РАКАЎЦЫ

АРЛОЎ Пётр, н. у 1902.

Жыхары Шаркаўшчынскага раёна лўрэйскай нацыянальнасці —
ахвяры фашызму

БІЛЬДЗЮЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

- АРОН Голда Ёселеўна, н. у 1870.
 АРОН Мошух Самуйлавіч, н. у 1870.
 БОДАШ Пэйсах Ісаравіч, н. у 1886.
 БОДАШ Райна Рубінаўна, н. у 1890.
 БОДАШ Рубін Пэйсахавіч, н. у 1920.
 ВАПЛАН Зіна Моршухаўна, н. у 1920.
 ВАПЛАН Моршух Г., н. у 1885.
 ВАПЛАН Нохан Моршухавіч, н. у 1928.
 ВАПЛАН Рафал Моршухавіч, н. у 1925.
 ВАПЛАН Сіма Барысаўна, н. у 1890.
 ВАПЛАН Хаім Моршухавіч, н. у 1922.
 ВАПЛАН Хана Моршухаўна, н. у 1930.
 ГОРЫНА Гіта Сямёнаўна, н. у 1922.
 ГОРЫНА Сіма Сямёнаўна, н. у 1925.
 ГОРЫНА Хая Сямёнаўна, н. у 1928.
 ДРЭЙЗІН Міна Міх., н. у 1908.
 ДРЭЙЗІН Самаіл Манд., н. у 1913.
 ДРЭЙЗІН Сара Самойлаўна, н. у 1940.
 ДРЭЙЗІН Юдыл Самойлавіч, н. у 1939.
 ДУБІНСКІ Бенямін, н. у 1900.
 ДУБІНСКІ Песя Саламаўна, н. у 1895.
 ДЭЙЧ Бася Лейзераўна, н. у 1935.
 ДЭЙЧ Гірша Лейзеравіч, н. у 1929.
 ДЭЙЧ Горка Хаімавіч, н. у 1875.
 ДЭЙЧ Лазар Беркавіч, н. у 1896.
 ДЭЙЧ Соня Хаімаўна, н. у 1900.
 ДЭЙЧ Хаім Лейзеравіч, н. у 1922.
 ДЭЙЧ Хая Іменаўна, н. у 1875.
 ДЭЙЧ Эйзік Лейзеравіч, н. у 1925.
 ЕСЬМАН Вульф Лейбавіч, н. у 1902.
 ЕСЬМАН Мера Хаімаўна, н. у 1910.
 ЕСЬМАН Сара Вульфаўна, н. у 1937.
 ЗАВЕЛЬСОН Енша Янкелеўна, н. у 1888.
 ЗАВЕЛЬСОН Іда Моршухаўна, н. у 1928.
 ЗАВЕЛЬСОН Ёсель Моршухавіч, н. у 1925.
 ЗАВЕЛЬСОН Моршух Абрамавіч, н. у 1890.
 ЗАХАРАВА Броха Хаімаўна, н. у 1870.
 ЗАХАРАВА Інда Давідаўна, н. у 1928.
 ЗАХАРАВА Сара Залмаўна, н. у 1895.
 ЗАХАРАВА Фіна Давідаўна, н. у 1924.
 ЗАХАРАВА Хая Давідаўна, н. у 1930.
 ЗАХАРАЎ Давід Хаімавіч, н. у 1890.
 ЗАХАРАЎ Ізраіль Давідавіч, н. у 1926.
 ЗІЛЬБЕР Абрам Ноханавіч, н. у 1924.
 ЗІЛЬБЕР Борух Гецлевіч, н. у 1932.
 ЗІЛЬБЕР Гецвел Янкелевіч, н. у 1890.
 ЗІЛЬБЕР Гося Ноханаўна, н. у 1940.
 ЗІЛЬБЕР Залман Ноханавіч, н. у 1928.
 ЗІЛЬБЕР Нохан Янкелевіч, н. у 1894.
 ЗІЛЬБЕР Песя Гецэлеўна, н. у 1935.
 ЗІЛЬБЕР Роха Гецэлеўна, н. у 1938.
 ЗІЛЬБЕР Роха Ноханаўна, н. у 1932.
 ЗІЛЬБЕР Фрэйда Хацкслеўна, н. у 1890.
 ЗІЛЬБЕР Хаім Іцкелевіч, н. у 1928.
 ЗІЛЬБЕР Хана М., н. у 1905.
 ЗІЛЬБЕР Хася Ноханаўна, н. у 1932.
 ЗІЛЬБЕР Янкель Гецэлевіч, н. у 1930.
 ЮФА Арон Лезаравіч, н. у 1900.
 ЮФА Енша Лезараўна, н. у 1915.
 ЮФА Енша Хаімаўна, н. у 1885.
 ЮФЕ Бася Янкелеўна, н. у 1898.
 ЮФЕ Гірша Ёселевіч, н. у 1934.
 ЮФЕ Іда Янкелеўна, н. у 1900.
 ЮФЕ Ёсель Сіманавіч, н. у 1894.
 ЮФЕ Іцак Ёселевіч, н. у 1925.
 ЮФЕ Кіра Ёселеўна, н. у 1927.
 ЮФЕ Лейба Сім., н. у 1895.
 ЮФЕ Люба Моўшаўна, н. у 1938.
 ЮФЕ Моўша Сіманавіч, н. у 1900.
 ЮФЕ Песя Ёселеўна, н. у 1931.
 ЮФЕ Роха Моўшаўна, н. у 1936.
 ЮФЕ Таўба Іцкавіч, н. у 1875.
 ЮФЕ Хацкель Ёселевіч, н. у 1922.
 КАЛМАНОВІЧ Ёсель Берахавіч, н. у 1922.
 ЛНКОЎ Завель Залманавіч, н. у 1922.
 МЕЙРАЎ Мір Моўшавіч, н. у 1913.
 МЕЙРАЎ Моўша Гіршавіч, н. у 1870.
 МЕЙРАВА Хайя Лейбаўна, н. у 1970.
 МІРАВА Сара Беркаўна, н. у 1890.
 МІРШАН Мэра Рахманаўна, н. у 1880.
 МУШКАТ Залман С., н. у 1870.
 МУШКАТ Малька Лейзераўна, н. у 1928.
 МУШКАТ Міхаіл Абрамавіч, н. у 1870.
 МУШКАТ Раня Сямёнаўна, н. у 1890.
 МУШКАТ Сіма Сямёнаўна, н. у 1885.
 МУШКАТ Соня Лейзераўна, н. у 1926.
 МУШКАТ Тіна Лейзераўна, н. у 1924.
 МУШКАТ Фрэйда Танхоф., н. у 1875.
 ОРЛІК Аба Зав., н. у 1885.
 ОРЛІК Абрам Зэлікавіч, н. у 1935.
 ОРЛІК Барыс Ісар., н. у 1898.
 ОРЛІК Бася Абаўна, н. у 1890.
 ОРЛІК Бася Барысаўна, н. у 1940.
 ОРЛІК Вульф Абавіч, н. у 1928.
 ОРЛІК Гірша Абавіч, н. у 1932.
 ОРЛІК Гірша Барысавіч, н. у 1935.
 ОРЛІК Зэлік Барысавіч, н. у 1930.
 ОРЛІК Зэлік Іцкавіч, н. у 1905.
 ОРЛІК Ілья Зэлікавіч, н. у 1930.
 ОРЛІК Іцка Барысавіч, н. у 1941.
 ОРЛІК Лея Абрамаўна, н. у 1908.
 ОРЛІК Лея Барысаўна, н. у 1938.
 ОРЛІК Лея Зэлікаўна, н. у 1939.
 ОРЛІК Люба Абаўна, н. у 1926.
 ОРЛІК Малка Лейбаўна, н. у 1890.
 ОРЛІК Роза Абаўна, н. у 1923.
 ОРЛІК Савелій Абавіч, н. у 1925.

ОРЛІК Солам Барысавіч, н. у 1939.
 ОРЛІК Цаля Абаўна, н. у 1935.
 ПУКІН Борух Давідавiч, н. у 1915.
 ПУКІН Борха Іцкавіч, н. у 1926.
 ПУКІН Давід Ягораў, н. у 1880.
 ПУКІН Іосор Лейзеравіч, н. у 1920.
 ПУКІН Іцьк Есаравіч, н. у 1880.
 ПУКІН Лейзер Осаравіч, н. у 1885.
 ПУКІН Мелах Пэйсахавіч, н. у 1900.
 ПУКІН Пэйсах С., н. у 1880.
 ПУКІН Сіман Іцкавіч, н. у 1924.
 ПУКІН Хаім Іцкавіч, н. у 1940.
 ПУКІНА Гіта Сіманаўна, н. у 1900.
 ПУКІНА Леся Гіршаўна, н. у 1885.
 ПУКІНА Ліна Давідаўна, н. у 1912.
 ПУКІНА Люба Іцкаўна, н. у 1932.
 ПУКІНА Сіма Іцкаўна, н. у 1936.
 ПУКІНА Соня Ёселеўна, н. у 1890.
 ПУКІНА Сара Іцкаўна, н. у 1930.
 ПУКІНА Сара Пэйсахаўна, н. у 1926.
 ПУКІНА Цыпа Пэйсахаўна, н. у 1926.
 РАЙСІН Хацкель Шломавіч, н. у 1940.
 РАЙСІН Шлома Іцкавіч, н. у 1895.
 РАЙСІНА Люба Шломаўна, н. у 1935.
 РАЙСІНА Песя Шломаўна, н. у 1939.
 РАЙСІНА Сіма Шломаўна, н. у 1937.
 РАЙСІНА Хая Сіманаўна, н. у 1908.
 РАЙХЕЛЬ Гірша Лейбавіч, н. у 1937.
 РАЙХЕЛЬ Рыва Вульфаўна, н. у 1910.
 РАЙХЕЛЬ Ханя Лейбаўна, н. у 1940.
 РАЙХЕЛЬ Янкель Лейбавіч, н. у 1935.
 РОЗЕРМАН Врэйна Хацкаўна, н. у 1875.
 РОЗЕРМАН Залман Л., н. у 1870.
 РОЗЕРМАН Моўша Залманавіч, н. у 1912.
 РОЗЕРМАН Сіма Гіршанаўна, н. у 1938.
 РОЗЕРМАН Цісля Залманаўна, н. у 1910.
 САСНОВІК Валда Вульфаўна, н. у 1924.
 САСНОВІК Вульф Залкавіч, н. у 1892.
 САСНОВІК Гіда Лейзераўна, н. у 1895.
 САСНОВІК Лейзер Хаімавіч, н. у 1890.
 САСНОВІК Рыва Япшаўна, н. у 1895.
 САСНОВІК Таня Хацкелеўна, н. у 1890.
 САСНОВІК Фейда Лейзераўна, н. у 1934.
 САСНОВІК Хацкель Барысавіч, н. у 1930.
 ТРЫБУХОВА Геска Вульфаўна, н. у 1920.
 ТРЫБУХОВА Рыва Гіршаўна, н. у 1890.
 ТРЫБУХОВА Хая Вульфаўна, н. у 1924.
 ТРЫБУХОЎ Вульфа Абрамавіч, н. у 1870.
 ФАНАРОВА Фейга Сролеўна, н. у 1922.
 ФАНАРОВА Фрума Сролеўна, н. у 1916.
 ФАНАРОЎ Сіма П., н. у 1890.
 ЧАПУЛЕВІЧ Хаім Ёселевіч, н. у 1910.
 ЭЛМАН Лейба Хаімаўна, н. у 1885.
 ЭЛМАН Фейга Ёселеўна, н. у 1890.
 ЭФРОН Арон Лейзеравіч, н. у 1928.
 ЭФРОН Завель Лейзеравіч, н. у 1922.
 ЭФРОН Лейзер Янкелевіч, н. у 1885.

ЭФРОН Райна Салмаўна, н. у 1885.
 ЭФРОН Роза Лейзераўна, н. у 1929.
 ЭФРОН Фрума Лейзераўна, н. у 1932.
 ЭФРОН Хаім Лейзеравіч, н. у 1920.
 ЭФРОН Ханя Лейзераўна, н. у 1929.

ВАЛОЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ФЕЙГЕЛЬМАН Восар Коханавіч, н. у 1916,
 в. Бяда.
 ФЕЙГЕЛЬМАН Кохан Сімонавіч, н. у 1880,
 в. Бяда.
 ФЕЙГЕЛЬМАН Рувкі Коханавіч, н. у 1925,
 в. Бяда.
 ФЕЙГЕЛЬМАН Салом Коханавіч, н. у 1880,
 в. Бяда.
 ФЕЙГЕЛЬМАН Сімон Коханавіч, н. у 1916,
 в. Бяда.
 ЦЫМЕР Арам Цык, н. у 1860, в. Зазвярынец.
 ЦЫМЕР Займан Цык, н. у 1884, в. Зазвярынец.
 ЦЫМЕР Лейба Абрамаўна, н. у 1924, в. Зазвярынец.
 ЦЫМЕР Хася Абрамаўна, н. у 1881, в. Зазвярынец.

ГЕРМАНАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

АЛЬЖРОВІЧ Айзік, н. у 1890.
 АЛЬЖРОВІЧ Боруа, н. у 1890.
 АЛЬЖРОВІЧ Пера, н. у 1892.
 АЛЬЖРОВІЧ Роза, н. у 1921.
 АЛЬЖРОВІЧ Цыма, н. у 1890.
 АРОН Абрам, н. у 1892.
 АРОН Аўсей, н. у 1865.
 АРОН Бейга, н. у 1892.
 АРОН Гля, н. у 1934.
 АРОН Ліба, н. у 1931.
 АРОН Сара, н. у 1934.
 АРОН Цыпа, н. у 1870.
 БАЙБЕНЦ Берка, 72 гады.
 БАЙБЕНЦ Рока, 75 гадоў.
 БАНК Абрам, н. у 1890.
 БАНК Ася, н. у 1925.
 БАНК Байбус, н. у 1906.
 БАНК Бася, н. у 1932.
 БАНК Бейга Ёсель, н. у 1930.
 БАНК Ёсель Пэйсах, н. у 1894.
 БАНК Зораг Пэйсах, н. у 1893.
 БАНК Іда, н. у 1921.
 БАНК Гля Пэйсах, н. у 1900.
 БАНК Ліба, н. у 1896.
 БАНК Мендэль Зор, н. у 1932.
 БАНК Мілька, н. у 1886.
 БАНК Пэся, н. у 1920.
 БАНК Сара, н. у 1938.
 БАНК Сіфаніда, н. у 1902.
 БАНК Фета, н. у 1926.
 БАНК Фрэйда, н. у 1896.

- БАНК Хана Роха**, н. у 1890.
БАНК Эстэр, п. у 1926.
БАНК Эся Зор, п. у 1935.
БАНТ Ася, н. у 1896.
БАНТ Байбус, н. у 1890.
БАНТ Ліза Саламонаўна, н. у 1897.
БАНТ Пулька, п. у 1902.
БАНТ Рафаэль, н. у 1888.
БАНТ Соня, н. у 1894.
БАНТ Янкель, н. у 1889.
БЕЙЛІН Аба Раф., п. у 1880.
БЕЙЛІН Гоўба, п. у 1880.
БЕЙЛІН Зельман, н. у 1880.
БЕЙЛІН Леся, н. у 1880.
БЕЙЛІН Рафаэль Аб., п. у 1915.
БЕЙЛІН Фрэйда, н. у 1862.
БЕРЗОН Рока, 70 гадоў.
БЕРЗОН Хана, н. у 1893.
БЕРЗОН Хая, н. у 1921.
БЕРЛОВА Беля Іос., н. у 1920.
БЕРЛОЎ Абрам Аронавіч, н. у 1920.
БЕРЛОЎ Венямін, н. у 1940.
БІМБОТ Дэвейра, н. у 1936.
БІМБОТ Пэся, н. у 1904.
БІМБОТ Сара, н. у 1938.
БІНКЕЛЬШТЭЙН Дэвейра, п. у 1872.
БІНКЕЛЬШТЭЙН Моўша, н. у 1870.
БІШЭЛЬ Груня, н. у 1898.
БОР Пэся, н. у 1900.
БОР Сара, п. у 1918.
БОР Хаім, п. у 1939.
БОР Хана, н. у 1928.
БРЭЙДКІН Мася, н. у 1899.
БРЭЙДКІН Міхель, н. у 1934.
БРЭЙДКІН Рубін, н. у 1895.
БРЭЙДКІН Сара, н. у 1936.
БУМІН Бэйля, н. у 1928.
БУМІН Давід, н. у 1921.
БУМІН Ліба, н. у 1929.
БУМІН Хаім, н. у 1895.
БУМІН Цына, п. у 1897.
БЫК Берка, н. у 1934.
БЫК Буйма, 70 гадоў.
БЫК Ёсель, н. у 1917.
БЫК Лья, п. у 1929.
БЫК Іуда, п. у 1932.
БЫК Меер, н. у 1912.
БЫК Поўба Германаўна, н. у 1900.
БЫК Рафаэль Шлёмавіч, н. у 1942.
БЫК Сімка, п. у 1907.
БЫК Слава, н. у 1906.
БЫК Хая, н. у 1932.
ГЕНС Рыва Сямёнаўна, н. у 1933.
ГЕНС Сафора Сямёнаўна, н. у 1934.
ГЕНС Сіма, н. у 1891.
ГЕНС Сіма Сямёнаўна, н. у 1929.
ГЕНС Соня Сямёнаўна, н. у 1928.
ГЕНС Сямён, н. у 1935.
ГЕНС Сямён Абрамавіч, н. у 1890.
ГЕНС (дзіця) Сямёнаў, н. у 1936.
ГЕНС Хаім Сямёнавіч, п. у 1941.
ГУРЭВІЧ Голда, н. у 1883.
ГУРЭВІЧ Шэк, н. у 1893.
ДРЭЙЗАН Райза, н. у 1919.
ДРЭЙЗАН Соня, 55 гадоў.
ДРЭЙЗАН Соня, п. у 1915.
ДЭЙМ Ёсель, н. у 1922.
ДЭЙМ Зосемап, н. у 1928.
ДЭЙМ Зыда, н. у 1880.
ДЭЙМ Майсей, п. у 1890.
ДЭЙМ Сара, н. у 1932.
ЗІЛЬБЕРМАН Макс, н. у 1894.
ЗІЛЬБЕРМАН Міра, н. у 1934.
ЗІЛЬБЕРМАН Моўша, н. у 1936.
ЗІЛЬБЕРМАН Хася, п. у 1892.
КАЗЛІМЕР Гінда, н. у 1905.
КАЗЛІМЕР Лейба, н. у 1905.
КАЗЛІМЕР Меер, н. у 1932.
КАЗЛІМЕР Моўша, н. у 1935.
КАЛМАНОВІЧ Барыс, н. у 1919.
КАЛМАНОВІЧ Беля Іос., н. у 1898.
КАЛМАНОВІЧ Беня П., н. у 1936.
КАЛМАНОВІЧ Гейсах І., н. у 1896.
КАЛМАНОВІЧ Герман, п. у 1932.
КАЛМАНОВІЧ Ёсель, п. у 1860.
КАЛМАНОВІЧ Зіна, н. у 1920.
КАЛМАНОВІЧ Лья, н. у 1910.
КАЛМАНОВІЧ Іоха, н. у 1912.
КАЛМАНОВІЧ Ліба, п. у 1880.
КАЛМАНОВІЧ Майсей, н. у 1870.
КАЛМАНОВІЧ Самуэль, н. у 1873.
КАЛМАНОВІЧ Сара, н. у 1922.
КАЛМАНОВІЧ Хана П., н. у 1938.
КАЛМАНОВІЧ Хая Ліба, н. у 1870.
КАЛМАНОВІЧ Эма, н. у 1893.
КЛЁНЕР Абрам, н. у 1912.
КЛЁНЕР Абрам Самуэльсвіч, н. у 1910.
КЛЁНЕР Бэйга, н. у 1900.
КЛЁНЕР Бэйга Самуэльсёна, п. у 1909.
КЛЁНЕР Грэйда, н. у 1880.
КЛЁНЕР Іся, н. у 1912.
КЛЁНЕР Іся, н. у 1939.
КЛЁНЕР Меер, н. у 1928.
КЛЁНЕР Міна Абрамаўна, н. у 1940.
КЛЁНЕР Муля, н. у 1931.
КЛЁНЕР Самуэль, н. у 1901.
КЛЁНЕР Самуіл, н. у 1874.
КЛЁНЕР Соня, н. у 1914.
ЛАСЦІК Абрам, н. у 1939.
ЛАСЦІК Гіта, н. у 1906.
ЛАСЦІК Зэлік, н. у 1926.
ЛАСЦІК Зельман, н. у 1900.
ЛАСЦІК Росхмія Сім., н. у 1904.
ЛАСЦІК Роха, н. у 1937.

- ЛАСЦІК Сара, н. у 1901.
 ЛАСЦІК Сілон Росх., н. у 1934.
 ЛАСЦІК Хаім, н. у 1930.
 ЛЕВІН Давід, 60 гадоў.
 ЛЕВІН Іуда Сямёнавіч, н. у 1886.
 ЛЕВІН Пея, н. у 1888.
 ЛЕВІН Хая, 60 гадоў.
 ЛЕВІНЗОН Берка Германавіч, н. у 1929.
 ЛЕВІНЗОН Вульфа Абрамавіч, н. у 1890.
 ЛЕВІНЗОН Герман Абрамавіч, н. у 1888.
 ЛЕВІНЗОН Гіта, н. у 1892.
 ЛЕВІНЗОН Якаў, н. у 1927.
 ЛЕВІНСОН Барыс, н. у 1923.
 ЛЕВІНСОН Бея, н. у 1880.
 ЛЕВІНСОН Навум, н. у 1890.
 ЛЕВІНСОН Ціша, н. у 1929.
 МІЛЬНЕР Аба.
 МІЛЬНЕР Гіта, н. у 1896.
 МІЛЬНЕР Інофя, н. у 1926.
 МІЛЬНЕР Іся, н. у 1928.
 МІЛЬНЕР Лішка, н. у 1889.
 МІЛЬНЕР Моўша, н. у 1927.
 МІЛЬНЕР Перла, н. у 1891.
 МІЛЬНЕР Песа, н. у 1931.
 МІЛЬНЕР Роха, н. у 1901.
 МІЛЬНЕР Сара, 76 гадоў.
 МІЛЬНЕР Тайхеш, н. у 1892.
 МІЛЬНЕР Уцек, н. у 1920.
 МІЛЬНЕР Хлавна, н. у 1896.
 МІНДЛІН Байбус, н. у 1918.
 МІНДЛІН Берка Шлёмавіч, н. у 1897.
 МІНДЛІН Гея, н. у 1880.
 МІНДЛІН Грыша, н. у 1933.
 МІНДЛІН Ента, н. у 1902.
 МІНДЛІН Лейба, н. у 1919.
 МІНДЛІН Лейзер, н. у 1929.
 МІНДЛІН Лейзор, н. у 1917.
 МІНДЛІН Шлёма, н. у 1926.
 МІНДЛІН Шлёма Зейм., н. у 1878.
 МІНДЛІН Шмуїло, н. у 1922.
 МІНДЛІН Юда, н. у 1929.
 МІНДЭЛЬ Іда, н. у 1902.
 МІНДЭЛЬ Іод, 75 гадоў.
 МІНДЭЛЬ Лейба, н. у 1908.
 МІНДЭЛЬ Лейба, н. у 1937.
 МІНДЭЛЬ Міндэль, 80 гадоў.
 МІНДЭЛЬ Ніка, н. у 1914.
 МІНДЭЛЬ Самуэль, н. у 1900.
 МІНДЭЛЬ Сара, н. у 1938.
 МІНДЭЛЬ Сара, н. у 1912.
 МІНДЭЛЬ (дачка Самуля), н. у 1938.
 МІНДЭЛЬ (сын Сары), н. у 1932.
 МІНДЭЛЬ (сын Сары), н. у 1935.
 МІНДЭЛЬ Сроль, н. у 1937.
 РУБІНЧЫК Абрам, н. у 1888.
 РУБІНЧЫК Лея, н. у 1889.
 РУБІНЧЫК Рыва, н. у 1934.
 РУБІНЧЫК Самуэль Абрамавіч, н. у 1933.
 РУБІНЧЫК Хаім, н. у 1929.
 РУКАСІН Самуэль Абр., н. у 1894.
 РУКАСІНА Дзвейра, н. у 1928.
 РУКАСІНА Пэся, н. у 1925.
 РУКАСІНА Эця, н. у 1896.
 РЭЗНІК Байбус, н. у 1931.
 РЭЗНІК Давід, н. у 1920.
 РЭЗНІК Зельда, н. у 1899.
 РЭЗНІК Лейзер, н. у 1920.
 РЭЗНІК Міра, 50 гадоў.
 РЭЗНІК Моўша, н. у 1933.
 РЭЗНІК Рахмін, н. у 1895.
 РЭЗНІК Роза, н. у 1920.
 РЭЗНІК (сын Розы), н. у 1939.
 РЭЗНІК Сара, 18 гадоў.
 САСНОВІК Абрам Іоф., н. у 1884.
 САСНОВІК Барыс, н. у 1915.
 САСНОВІК Барыс Ізраілевіч, н. у 1924.
 САСНОВІК Гірш Ізраілевіч, н. у 1890.
 САСНОВІК Лейба, н. у 1917.
 САСНОВІК Міна Іозелеўна, н. у 1899.
 САСНОВІК Ніхама, 65 гадоў.
 САСНОВІК Рахеля Мос., н. у 1892.
 СВЕРДЭЛ Гендэль, н. у 1909.
 СВЕРДЭЛ Гера, н. у 1870.
 СВЕРДЭЛ Міра, н. у 1907.
 СВЕРДЭЛ Осія, н. у 1892.
 СВЕРДЭЛ Песа, н. у 1920.
 СЕГАЛЬ Герман, н. у 1932.
 СЕГАЛЬ Міля, н. у 1910.
 СЕГАЛЬ Роха, 60 гадоў.
 СЕГАЛЬ Самуэль, н. у 1905.
 СЕГАЛЬ Сара, н. у 1902.
 СЕГАЛЬ Сроль, н. у 1905.
 СЕГАЛЬ (сын Сроля), н. у 1939.
 СЕГАЛЬ Хава, н. у 1907.
 СЕРКІН Ася, н. у 1936.
 СЕРКІН Бася Лейзераўна, н. у 1934.
 СЕРКІН Лейзер Ш., н. у 1892.
 СЕРКІН Лея, н. у 1890.
 СЕРКІН Міна, н. у 1905.
 СЕРКІН Орха, н. у 1938.
 СЕРКІН Пера, н. у 1918.
 СЕРКІН Роха, н. у 1911.
 СЕРКІН Соня, н. у 1904.
 СЕРКІН Цэрма, н. у 1894.
 СЕРКОМ Аўсей Руб., н. у 1880.
 СЕРКОМ Песа, н. у 1927.
 СЕРКОМ Рубін, н. у 1924.
 СЕРКОМ Цыва, н. у 1880.
 ТРЫБУХОВА Зіна, н. у 1929.
 ТРЫБУХОВА Хава, н. у 1931.
 ТРЫБУХОЎ Асна, н. у 1895.
 ТРЫБУХОЎ Ісак, н. у 1892.
 ТРЫБУХОЎ Жаўкнелъ, н. у 1933.
 ШЛАЎМ Хваля, 75 гадоў.

ШЛЯХТМАН Зіта, н. у 1875.
 ШЫМРО Майсей, н. у 1936.
 ШЫМРО Моўша, н. у 1897.
 ШЫМРО Сара, н. у 1939.
 ШЫМРО Хася, н. у 1931.
 ШЫМРО Хісна, н. у 1899.
 ШЭРМАН Слава, н. у 1870.

ЁДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

АСТАПАВА Бэйля Калманаўна, п. у 1871.
 АСТАПАВА Дэвера Лейбаўна, н. у 1898.
 АСТАПАВА Хана Файвусаўна, н. у 1899.
 АСТАПАВА Цыра Іцкаўна, н. у 1932.
 АСТАПАЎ Геноф Іцкавіч, п. у 1931.
 АСТАПАЎ Іцак Лейбавіч, п. у 1894.
 АСТАПАЎ Лейба, н. у 1870.
 АСТАПАЎ Файвус Іцкавіч, н. у 1935.
 БАРНАМАВА Голда Залманаўна, н. у 1914.
 БАРНАМАВА Люба Вульфаўна, н. у 1915.
 БАРНАМАВА Рэвека Моўшаўна, н. у 1888.
 БАРНАМАВА Соня, н. у 1886.
 БАРНАМАВА Соня Ёселеўна, н. у 1881.
 БАРНАМАВА Сара Ідалеўна, н. у 1937.
 БАРНАМАВА Цэрна Зэлікаўна, н. у 1909.
 БАРНАМАВА Эстра, н. у 1897.
 БАРНАМАЎ Барыс Гдалевіч, н. у 1916.
 БАРНАМАЎ Вульфа Лейбавіч, н. у 1937.
 БАРНАМАЎ Гдалій Абавіч, н. у 1897.
 БАРНАМАЎ Герцык Абавіч, н. у 1890.
 БАРНАМАЎ Залман Абавіч, н. у 1880.
 БАРНАМАЎ Сямён Гдалевіч, н. у 1934.
 БАРНАМАЎ Зэлік Абавіч, н. у 1884.
 БАРХАРАВА Вульфа Давыдаўна, н. у 1928.
 БАРХАРАВА Роха Гіршаўна, п. у 1905.
 БАРХАРАЎ Борах Давыдавіч, н. у 1929.
 БАРХАРАЎ Давыд Залманавіч, н. у 1875.
 БАРХАРАЎ Займан Давыдавіч, н. у 1920.
 БІНЬКОВІЧ Гайба, н. у 1931.
 БІНЬКОВІЧ Макс, н. у 1903.
 БІНЬКОВІЧ Рэвека Максаўна, н. у 1926.
 БІНЬКОВІЧ Сара, н. у 1929.
 БІНЬКОВІЧ Хана Сілемаўна, н. у 1890.
 БІРГЕР Дуня Янкелеўна, п. у 1912.
 БІРГЕР Люба Рафаілаўна, н. у 1889.
 БІРГЕРА Янкель, н. у 1887.
 БЛЯХЕР Геня Хаваўна, н. у 1915.
 БЛЯХЕР Пэйсах Хонавіч, н. у 1913.
 БЛЯХЕР Хана Абаўна, н. у 1888.
 БЛЯХЕР Хона, н. у 1887.
 БЛЯХЕР Цалка Хонавіч, н. у 1913.
 БОДЗІН Гаўрыіл, н. у 1902.
 БОДЗІН Геня, н. у 1904.
 БОДЗІН Шмуїла Гаўрылавіч, п. у 1934.
 БОДЗІН Янкель Гаўрылавіч, п. у 1937.
 БОР Гіта Гіршаўна, н. у 1888.
 БОР Салом Ёселевіч, н. у 1880.
 БРЭС Аба Лейбавіч, п. у 1930.

БРЭС Лейба Янкслевіч, н. у 1907.
 БРЭС Роза Залманаўна, н. у 1910.
 БРЭС Ура Лейбавіч, н. у 1935.
 БРЭС Хая Лейбаўна, н. у 1937.
 БЫЧЫН Люба Іосіфаўна, н. у 1906.
 ВІЛЬКІЦКАЯ Гінда Аўсееўна, н. у 1933.
 ВІЛЬКІЦКАЯ Міра Давыдаўна, н. у 1904.
 ВІЛЬКІЦКІ Абрам Аўсеевіч, н. у 1924.
 ВІЛЬКІЦКІ Аўсей Абрамавіч, н. у 1902.
 ГІНДЛІН Алтэр Ізраілевіч, н. у 1911.
 ГІНДЛІН Зэлда Алгараўна, н. у 1936.
 ГІНДЛІН Ізраіль Мустававіч, н. у 1930.
 ГІНДЛІН Мустаў Ізраілевіч, н. у 1906.
 ГІНДЛІН Соня Залманаўна, н. у 1909.
 ГІНДЛІН Фейна Мулеўна, н. у 1898.
 ГУРЭВІЧ Барыс Іцкавіч, н. у 1934.
 ГУРЭВІЧ Іда Лейбаўна, н. у 1909.
 ГУРЭВІЧ Ізраіль Іцкавіч, н. у 1930.
 ГУРЭВІЧ Іцак Хлаўнавіч, н. у 1885.
 ГУРЭВІЧ Міхаіл Юдалевіч, н. у 1904.
 ГУРЭВІЧ Мосель Міхайлавіч, н. у 1939.
 ГУРЭВІЧ Сіма Давыдаўна, н. у 1900.
 ГУРЭВІЧ Хаім Іцкавіч, н. у 1932.
 ГУРЭВІЧ Хлаўна, п. у 1860.
 ГУРЭВІЧ Юдэль Міхайлавіч, п. у 1870.
 ДАВОГІЧ Аўсэй, н. у 1863.
 ДАВОГІЧ Геня Хаімаўна, н. у 1895.
 ДАВОГІЧ Гесель Аўсеевіч, н. у 1922.
 ДАВОГІЧ Злата Аўсееўна, н. у 1929.
 ДАВОГІЧ Ёсэль Аўсеевіч, н. у 1922.
 ДАГОВІЧ Барыс, н. у 1863.
 ДАГОВІЧ Рыва, н. у 1869.
 ДАГОВІЧ Хая Барысаўна, н. у 1906.
 ДРУКЕР Майсей, п. у 1890.
 ДРУКЕР Соня Моўналеўна, н. у 1888.
 ДУБІНОЎСКАЯ Сара Ізраілеўна, н. у 1934.
 ДУБІНОЎСКАЯ Спранца Ізраілеўна, н. у 1930.
 ДУБІНОЎСКАЯ Хая Давыдаўна, н. у 1902.
 ДУБІНОЎСКІ Арон Ізраілевіч, н. у 1932.
 ДУБІНОЎСКІ Ізраіль Аронавіч, н. у 1894.
 ЕФО Лая, н. у 1928.
 ЕФО Матус Піневіч, н. у 1930.
 ЕФО Мацвей Піневіч, н. у 1921.
 ЕФО Піня Сілемаўна, н. у 1888.
 ЕФО Сілем, н. у 1860.
 ЕФО Хана, н. у 1861.
 ЕФО Эдка, н. у 1898.
 ЗАК Рэвека, п. у 1938.
 ЗАК Сара Янкслевіч, н. у 1937.
 ЗАК Соня Бешчыёнаўна, н. у 1920.
 ЗІЛЬБЕРГ Барыс Давыдавіч, н. у 1927.
 ЗІЛЬБЕРГ Бася Давыдаўна, н. у 1926.
 ЗІЛЬБЕРГ Давід Беркавіч, н. у 1894.
 ЗІЛЬБЕРГ Лейзер Давыдавіч, н. у 1929.
 ЗІЛЬБЕРГ Лінка Давыдаўна, н. у 1936.
 ЗІЛЬБЕРГ Соня Давыдаўна, н. у 1930.
 ЗІЛЬБЕРГ Эстра, н. у 1904.

- ЗІЛЬБЕРМАН Бэйкас Залманавіч, н. у 1916.
 ЗІЛЬБЕРМАН Залман Юдэлевіч, н. у 1936.
 ЗІЛЬБЕРМАН Ёсель Юдэлевіч, н. у 1936.
 ЗІЛЬБЕРМАН Міра Залманаўна, н. у 1921.
 ЗІЛЬБЕРМАН Пэлта, н. у 1850.
 ЗІЛЬБЕРМАН Рыва Шмуїлаўна, н. у 1910.
 ЗІЛЬБЕРМАН Сара, 55 гадоў.
 ЗІЛЬБЕРМАН Сіма Юдэлеўна, н. у 1932.
 ЗІЛЬБЕРМАН Сара Юдэлеўна, н. у 1930.
 ЗІЛЬБЕРМАН Сямён Залманавіч, н. у 1920.
 ЗІЛЬБЕРМАН Эда Залманаўна, н. у 1919.
 ЗІЛЬБЕРМАН Эда Юдэлеўна, н. у 1933.
 ЗІЛЬБЕРМАН Юдэль Залманавіч, н. у 1909.
 КАНФАР Аўсей Залманавіч, н. у 1933.
 КАНФАР Залман Шлёмавіч, н. у 1901.
 КАНФАР Лейба Залманавіч, н. у 1935.
 КАНФАР Люба Залманаўна, н. у 1939.
 КАНФАР Мера Залманаўна, н. у 1928.
 КАНФАР Рэвека Шлёмаўна, н. у 1894.
 КАНФАР Сара Залманаўна, н. у 1930.
 КАПЛАН Барыс Мееравіч, н. у 1929.
 КАПЛАН Геня Абрамаўна, н. у 1906.
 КАПЛАН Зэлік Лейбавіч, н. у 1939.
 КАПЛАН Кастрэль Лейбавіч, н. у 1931.
 КАПЛАН Кастрэль Янкелевіч, н. у 1933.
 КАПЛАН Мейлах Лейбавіч, н. у 1934.
 КАПЛАН Меер, н. у 1885.
 КАПЛАН Меер Янкелевіч, н. у 1937.
 КАПЛАН Роза Меераўна, н. у 1925.
 КАПЛАН Фаня, н. у 1907.
 КАПЛАН Фрума, н. у 1898.
 КАПЛАН Цына Лейбаўна, н. у 1932.
 КАПЛАН Цодэк Кастрэлевіч, н. у 1915.
 КУНІН Гасель Іцкавіч, н. у 1931.
 КУНІН Іда Лейбаўна, н. у 1911.
 КУНІН Іцак Лейбавіч, н. у 1907.
 КУНІН Майсей Іцкавіч, н. у 1934.
 ЛЕВІН Абрам Моўшавіч, н. у 1932.
 ЛЕВІН Лейба Моўшавіч, н. у 1934.
 ЛЕВІН Моўша, н. у 1905.
 ЛЕВІНА Ноха Ноткаўна, н. у 1904.
 ЛУРЫЯ Абрам, н. у 1907.
 ЛУРЫЯ Мера Хаімаўна, н. у 1900.
 ЛУРЫЯ Сара Абрамаўна, н. у 1930.
 ЛУРЫЯ Хаім Абрамавіч, н. у 1932.
 МЕЕРАВА Малка Янкелеўна, н. у 1929.
 МЕЕРАВА Рэвека Гіршаўна, н. у 1894.
 МЕЕРАВА Рэвека Янкелеўна, н. у 1931.
 МЕЕРАВА Соня Вульфаўна, н. у 1904.
 МЕЕРАВА Эстра, н. у 1868.
 МЕЕРАЎ Ізраіль Янкелевіч, н. у 1936.
 МЕЕРАЎ Ісак Моўшавіч, н. у 1929.
 МЕЕРАЎ Лейба Моўшавіч, н. у 1927.
 МЕЕРАЎ Моўша Іцкавіч, н. у 1890.
 МЕЕРАЎ Янкель Ізраілевіч, н. у 1902.
 МІНЦЭР Хая Шмулаўна, н. у 1935.
 МУНЦ Абрам Гіршавіч, н. у 1898.
 МУНЦ Бенямін Мееравіч, н. у 1935.
 МУНЦ Венямін Гількавіч, н. у 1934.
 МУНЦ Гілька, н. у 1908.
 МУНЦ Гіна Гількаўна, н. у 1936.
 МУНЦ Добка Бенямінаўна, н. у 1908.
 МУНЦ Іда Банцыёнаўна, н. у 1910.
 МУНЦ Ізраіль Гіршавіч, н. у 1897.
 МУНЦ Іцак Абрамавіч, н. у 1935.
 МУНЦ Матля, н. у 1867.
 МУНЦ Меер Вульфавіч, н. у 1906.
 МУНЦ Роха Вульфаўна, н. у 1900.
 МУНЦ Салом Мееравіч, н. у 1898.
 МУНЦ Сара, н. у 1880.
 МУНЦ Сара Абрамаўна, н. у 1932.
 МУНЦ Сара Рафаілаўна, н. у 1875.
 МУНЦ Сара, н. у 1888.
 МУНЦ Суля Меераўна, н. у 1931.
 МУНЦ Хава Меераўна, н. у 1898.
 МУНЦ Хаім Абрамавіч, н. у 1929.
 МУНЦ Хая Меераўна, н. у 1929.
 МУНЦ Цына Вульфаўна, н. у 1895.
 МУНЦ Эля Шмуїлаўна, н. у 1898.
 МУСЬКІН Вульфа Ноткавіч, н. у 1901.
 МУСЬКІН Іцак Ноткавіч, н. у 1894.
 МУСЬКІНА Люба Іцкаўна, н. у 1940.
 МУСЬКІНА Міхля, н. у 1900.
 МУСЬКІНА Сара Іцкаўна, н. у 1937.
 МУСЬКІНА Хая, н. у 1860.
 МУСЬКІНА Хая Іцкаўна, н. у 1938.
 МУШКАТ Берха Герцыхавіч, н. у 1921.
 МУШКАТ Нохан Герцыхавіч, н. у 1929.
 МУШКАТ Сіма, н. у 1897.
 НОМКІН Роха Рувінаўна, н. у 1921.
 ПАЙКЕН Еха Лейбаўна, н. у 1920.
 ПАЙКЕН Ізраіль Самуїлавіч, н. у 1860.
 ПАЙКЕН Самуїл Ёселевіч, н. у 1860.
 ПАЙКЕН Соня Ізраілеўна, н. у 1939.
 ПАЙКЕН Хая, н. у 1865.
 ПІНЦОВА Гайба Аронаўна, н. у 1892.
 ПІНЦОВА Люба Беркаўна, н. у 1890.
 ПІНЦОВА Остра Матэлеўна, н. у 1930.
 ПІНЦОВА Роза Абрамаўна, н. у 1900.
 ПІНЦОВА Спрыгса Саеўна, н. у 1930.
 ПІНЦОВА Фрума Беркаўна, н. у 1873.
 ПІНЦОВА Эльза Беркаўна, н. у 1900.
 ПІНЦОВА Эстра Беркаўна, н. у 1905.
 ПІНЦОЎ Арон Саевіч, н. у 1928.
 ПІНЦОЎ Мотэль Носіпавіч, н. у 1904.
 ПІНЦОЎ Носім Рафаілавіч, н. у 1860.
 ПІНЦОЎ Осіп Матэлевіч, н. у 1934.
 ПІНЦОЎ Сая Фіселевіч, н. у 1884.
 ПІНЦОЎ Фісель Саевіч, н. у 1934.
 РОЗЕН Маша Рафаілаўна, н. у 1909.
 РОЗЕН Рафаіл Эльшавіч, н. у 1937.
 РОЗЕН Рыва Эльшаўна, н. у 1939.
 РОЗЕН Рэвека Эльшаўна, н. у 1935.
 РОЗЕН Эля Завелевіч, н. у 1890.

- РУКАСІН Іда Ізраілеўна, н. у 1918.
 РУКАСІН Ізраіль, н. у 1870.
 РУКАСІН Ісак Ізраілевіч, н. у 1913.
 РУКАСІН Ісер Мартхавіч, н. у 1893.
 РУКАСІН Поля Ізраілеўна, н. у 1920.
 РУКАСІН Рыва Гіршаўна, н. у 1887.
 РУКАСІН Самуіл Ізраілевіч, н. у 1909.
 РУКАСІН Соня, н. у 1878.
 РУКАСІН Сара Ісераўна, н. у 1920.
 РУКАСІН Фрэйда Ісераўна, н. у 1924.
 РУКАСІН Цыва Ізраілеўна, н. у 1923.
 РУМІН Абрам, н. у 1911.
 РУМІН Геня Зэлікаўна, н. у 1911.
 РУМІН Сара Абрамаўна, н. у 1939.
 РЫНГО Цыпа Калманаўна, н. у 1850.
 САРАГОВІЧ Блюма Абрамаўна, н. у 1910.
 САРАГОВІЧ Лейба Моўшавіч, н. у 1880.
 САРАГОВІЧ Люба Шлёмаўна, н. у 1935.
 САРАГОВІЧ Маша Шлёмаўна, н. у 1937.
 СМУШКОВІЧ Давід, н. у 1867.
 СМУШКОВІЧ Ента Меераўна, н. у 1940.
 СМУШКОВІЧ Лейзер Песакавіч, н. у 1889.
 СМУШКОВІЧ Ляя, н. у 1870.
 СМУШКОВІЧ Меер Пайсахавіч, н. у 1902.
 СМУШКОВІЧ Пеця Мееравіч, н. у 1937.
 СМУШКОВІЧ Соня Давідаўна, н. у 1918.
 СТАРОБІН Ізраіль Хаімавіч, н. у 1936.
 СТАРОБІНА Поля Меераўна, н. у 1902.
 СТАРОБІНА Соня Хаімаўна, н. у 1934.
 СТОЛЯР Бася Абрамаўна, н. у 1897.
 СТОЛЯР Майсей Мееравіч, н. у 1899.
 СТОЛЯР Міна Меераўна, н. у 1900.
 СТОЛЯР Меер, н. у 1869.
 СТОЛЯР Поля, н. у 1873.
 СТОЛЯР Сара Замкаўна, н. у 1937.
 СТОЛЯР Сара Замкаўна, н. у 1937.
 СТОЛЯР Соня Меераўна, н. у 1909.
 ТРОК Міра Файвусаўна, н. у 1936.
 ТРОК Соня Меераўна, н. у 1910.
 ТРОК Файвус, н. у 1910.
 ФІШЭР Арон Іцкавіч, н. у 1928.
 ФІШЭР Іцак, н. у 1897.
 ФІШЭР Рэвека Ізраілеўна, н. у 1912.
 ФІШЭР Сара Гіршаўна, н. у 1878.
 ФІШЭР Хаім Іцкавіч, н. у 1909.
 ХОДЭКЕЛЬ Абрам Хацкелевіч, н. у 1913.
 ХОДЭКЕЛЬ Бэйля Абрамаўна, н. у 1915.
 ХОДЭКЕЛЬ Люба Абрамаўна, н. у 1938.
 ЦЕМАХ Бенцыён Мееравіч, н. у 1937.
 ЦЕМАХ Ліза Бенцыёнаўна, н. у 1920.
 ЦІМАХОВІЧ Гана Рувінаўна, н. у 1917.
 ЦІМАХОВІЧ Люба, н. у 1889.
 ЦІМАХОВІЧ Меер Рувінавіч, н. у 1919.
 ЦІМАХОВІЧ Рувін, н. у 1889.
 ЦІМАХОВІЧ Самуіл Рувінавіч, н. у 1923.
 ЦІМАХОВІЧ Янкель Рувінавіч, н. у 1927.
 ЦЫМАХОВІЧ Абрам, н. у 1880.
 ЦЫМАХОВІЧ Гінда Абрамаўна, н. у 1915.
 ЦЫМАХОВІЧ Ізраіль Абрамавіч, н. у 1926.
 ЦЫМАХОВІЧ Лейба Абрамавіч, н. у 1915.
 ЦЫМАХОВІЧ Ліза, н. у 1888.
 ЦЫМАХОВІЧ Меер Абрамавіч, н. у 1918.
 ЦЫМЕРМАН Геня Абрамаўна, н. у 1888.
 ЦЫМЕРМАН Келька Абрамаўна, н. у 1923.
 ЦЫМЕРМАН Люба Абрамаўна, н. у 1930.
 ЦЫМЕРМАН Хава, н. у 1888.
 ЦЫМЕРМАН Янкель Абрамавіч, н. у 1924.
 ЦЫПЕН Дзвера Хаімаўна, н. у 1937.
 ЦЫПЕН Міна Хаімаўна, н. у 1935.
 ЦЫПЕН Хава Гіршаўна, н. у 1907.
 ЦЫПЕН Хаім, н. у 1903.
 ЦЫПЕНЬ Самуіл, н. у 1912.
 ШАФЕР Лейба Майсеевіч, н. у 1932.
 ШАФЕР Майсей, н. у 1903.
 ШАФЕР Соня Гіршаўна, н. у 1906.
 ШАФІР Барыс Гдалевіч, н. у 1929.
 ШАФІР Рэвека, н. у 1897.
 ШАФІР Соня Гдалеўна, н. у 1931.
 ШКОЛЬНИК Арон Пецевіч, н. у 1936.
 ШКОЛЬНИК Бася Мойшаўна, н. у 1928.
 ШКОЛЬНИК Давід Халмавіч, н. у 1875.
 ШКОЛЬНИК Добка Моўшаўна, н. у 1922.
 ШКОЛЬНИК Ёсель Сролевіч, н. у 1927.
 ШКОЛЬНИК Іцак Рувінавіч, н. у 1928.
 ШКОЛЬНИК Люба, н. у 1910.
 ШКОЛЬНИК Люба Меераўна, н. у 1920.
 ШКОЛЬНИК Моўша Ізраілевіч, н. у 1900.
 ШКОЛЬНИК Роза Мсераўна, н. у 1922.
 ШКОЛЬНИК Роза Рувінаўна, н. у 1920.
 ШКОЛЬНИК Рувін Пецевіч, н. у 1938.
 ШКОЛЬНИК Рувін Хаімавіч, н. у 1890.
 ШКОЛЬНИК Рыва Ёселеўна, н. у 1884.
 ШКОЛЬНИК Сара, н. у 1881.
 ШКОЛЬНИК Фаня Меераўна, н. у 1894.
 ШКОЛЬНИК Фрэйда Ісераўна, н. у 1900.
 ШКОЛЬНИК Хая Моўшаўна, н. у 1932.
 ШКОЛЬНИК Эстра Лейбаўна, н. у 1906.
 ШКОЛЬНИК Янкель Рувінавіч, н. у 1922.
 ШМІТ Малха, н. у 1870.
 ШМІТ Меер, н. у 1860.
 ШТЭЙМ Абрам Лейбавіч, н. у 1880.
 ШТЭЙМ Роха Абрамаўна, н. у 1917.
 ШТЭЙН Гірша Янкелевіч, н. у 1929.
 ШТЭЙН Ёсель Рувінавіч, н. у 1938.
 ШТЭЙН Рувін А., н. у 1908.
 ШТЭЙН Сямён Янкелевіч, н. у 1922.
 ШТЭЙН Хая Янкелеўна, н. у 1932.
 ШТЭЙН Ціпора Рувінаўна, н. у 1936.
 ШТЭЙН Цыпа Моўшаўна, н. у 1902.
 ШТЭЙН Эда Гіршаўна, н. у 1888.
 ШТЭЙН Эстра Рувінаўна, н. у 1934.
 ШТЭЙН Янкель Шлёмавіч, н. у 1888.
 ШУЛЬКІН Брайнс Мееравіч, н. у 1905.
 ШУЛЬКІН Залман Ісакавіч, н. у 1936.

ШУЛЬКІН Залман Меєравіч, н. у 1929.
 ШУЛЬКІН Зіна Ісакаўна, н. у 1930.
 ШУЛЬКІН Ісак Залманавіч, н. у 1905.
 ШУЛЬКІН Меєр Залманавіч, н. у 1902.
 ШУЛЬКІН Перац Меєравіч, н. у 1931.
 ШУЛЬКІН Рэвека, н. у 1904.
 ШУЛЬКІН Хана Ісакаўна, н. у 1930.
 ШУЛЬКІН Юдэль Меєравіч, н. у 1933.

ШКУНЦКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ДРЭЙЗІН Бася Ізраілеўна, н. у 1927.
 ДРЭЙЗІН Ігга Меєраўна, н. у 1890.
 ДРЭЙЗІН Моска Ізраілеўна, н. у 1920.
 ДРЭЙЗІН Пэйсаг Ізраілевіч, н. у 1922.
 ЗАЙДЭЛЬ Гірта Моўшавіч, н. у 1920.
 ЗАЙДЭЛЬ Давід Моўшавіч, н. у 1924.
 ЗАЙДЭЛЬ Залман Моўшавіч, н. у 1922.
 ЗАЙДЭЛЬ Ігга Давідаўна, н. у 1895.
 ЗАЙДЭЛЬ Лейба Моўшавіч, н. у 1925.
 ЗАЙДЭЛЬ Моўша Ісарэвіч, н. у 1882.
 ЗАЙДЭЛЬ Соня Моўшаўна, н. у 1938.
 ЗАЙДЭЛЬ Хаім Моўшавіч, н. у 1932.
 ЛЕВІН Злага Гершавіч, н. у 1920.
 ЛЕВІН Хаім Гершавіч, н. у 1893.
 ЛЕВІН Шэйна Гершаўна, н. у 1918.
 МІРМАН Бэйкус, н. у 1910.
 МІРМАН Ёсель Бэйнусавіч, н. у 1941.
 МІРМАН Фейга Ёсслеўна, н. у 1910.
 МІРМАН Ханка, н. у 1942.
 СЛАБОДКІН Ірша, н. у 1900.
 СЛАБОДКІНА Эля Іршавіч, н. у 1923.
 ФЕЙГІН Осер, н. у 1900.
 ФЕЙГІН Перла Вульфаўна, н. у 1910.
 ФЕЙГІНА Буня Вульфаўна, н. у 1895.

ГАРАДСКІ ПАСЁЛАК ШАРКАЎШЧЫНА

АБРАМСОН Албар Т., н. у 1908.
 АБРАМСОН Белія Т., н. у 1915.
 АБРАМСОН Ліза А., н. у 1937.
 АБРАМСОН Рая Б., н. у 1890.
 АБРАМСОН Сэндэль А., н. у 1914.
 АБРАМСОН Соф'я, н. у 1912.
 АБРАМСОН Тэуль, н. у 1870.
 АБРАМСОН Эдзія Т., н. у 1910.
 БАРЫШНІКАЎ Аўсей М., н. у 1916.
 БАРЫШНІКАЎ Міхаіл, н. у 1890.
 БАРЫШНІКАВА Сара М., н. у 1919.
 БАШОЎКІН Аўсей, н. у 1885.
 БАШОЎКІН Барыс Янк., н. у 1917.
 БАШОЎКІН Нохам Янк., н. у 1915.
 БАШОЎКІН Янкель, н. у 1895.
 БАШОЎКІН Янкель А., н. у 1908.
 БАШОЎКІНА Марыя А., н. у 1917.
 БАШОЎКІНА Рахалія, н. у 1890.
 БАШОЎКІНА Хая, н. у 1899.
 БАШОЎКІНА Яўгенія А., н. у 1914.

БЕРМАН Басія Х., н. у 1915.
 БЕРМАН Ізраіль Х., п. у 1933.
 БЕРМАН Іосіль Х., н. у 1923.
 БЕРМАН Міхія Х., н. у 1920.
 БЕРМАН Рая І., н. у 1895.
 БЕРМАН Самсон Х., н. у 1927.
 БЕРМАН Хана М., н. у 1890.
 БЕРХАН Вульф Л., н. у 1895.
 БЕРХАН Гірта Л., н. у 1900.
 БЕРХАН Давід Г., п. у 1930.
 БЕРХАН Дэвіра, н. у 1906.
 БЕРХАН Зінаіда, н. у 1905.
 БЕРХАН Іцак Г., п. у 1935.
 БЕРХАН Лейба В., п. у 1932.
 БЕРХАН Лейба Н., н. у 1930.
 БЕРХАН Мацвей Б., н. у 1900.
 БЕРХАН Моўша С., н. у 1870.
 БЕРХАН Нахама Н., н. у 1890.
 БЕРХАН Роза О., н. у 1910.
 БЕРХАН Роха М., н. у 1936.
 БЕРХАН Рыгор В., н. у 1928.
 БЕРХАН Самуіл С., н. у 1880.
 БЕРХАН Сара, н. у 1875.
 БЕРХАН Сіма С., п. у 1920.
 БЕРХАН Соф'я В., п. у 1922.
 БЕРХАН Соф'я М., н. у 1915.
 БЕРХАН Соф'я С., н. у 1915.
 БЕРХАН Таццяна, п. у 1880.
 БЕРХАН Фаня Р., н. у 1905.
 БЕРХАН Хая В., н. у 1930.
 БЕРХАН Хая М., н. у 1910.
 БЛАТ Барыс Р., н. у 1930.
 БЛАТ Ліза Р., н. у 1933.
 БЛАТ Рубін А., н. у 1900.
 БЛАТ Соф'я М., н. у 1907.
 БЛАТ Хая Р., н. у 1928.
 БЛЯХ Бася, н. у 1914.
 БЛЯХ Ліза М., н. у 1937.
 БЛЯХ Мендэль, п. у 1917.
 БЛЯХ Хана, н. у 1890.
 БРУШТЭЙН Абрам М., н. у 1935.
 БРУШТЭЙН Геня, н. у 1900.
 БРУШТЭЙН Лейба К., н. у 1885.
 БРУШТЭЙН Мордух Л., н. у 1908.
 БРУШТЭЙН Хая, н. у 1890.
 БРУШТЭЙН Янкель М., н. у 1933.
 БУДАВА Сіма, н. у 1884.
 БУДАЎ Барыс Х., н. у 1880.
 БУДАЎ Залман Х., н. у 1934.
 БУДАЎ Лейзер Х., н. у 1932.
 БУДАЎ Хаім Б., н. у 1908.
 БУШКАНЕЦ Ілья М., н. у 1900.
 БУШКАНЕЦ Соф'я, п. у 1904.
 БУШКАНЕЦ Хана І., п. у 1930.
 БУШКАНЕЦ Хая І., н. у 1936.
 БАРАНС Рыгор, н. у 1910.
 БАРАНС Ліза Рыгораўна, н. у 1938.
 БАРОНІН Гірта А., н. у 1880.

- ВАРОНІНА Ліза Г., н. у 1917.
 ВЕКСЛЕР Бася, н. у 1902.
 ВЕКСЛЕР Вульф Ф., н. у 1900.
 ВЕКСЛЕР Давід В., н. у 1933.
 ВЕКСЛЕР Залман В., н. у 1925.
 ВЕКСЛЕР Ізраіль В., н. у 1927.
 ВЕКСЛЕР Іосіф В., н. у 1922.
 ВЕКСЛЕР Любоў Г., н. у 1930.
 ВЕКСЛЕР Роха Г., н. у 1932.
 ВЕКСЛЕР Фанія М., н. у 1910.
 ГОТКІНА Бася Х., н. у 1936.
 ГОТКІНА Сара М., н. у 1910.
 ГРЫБЗДОРФ Зінаіда, н. у 1915.
 ГРЫБЗДОРФ Іцка С., н. у 1935.
 ГРЫБЗДОРФ Рубін С., н. у 1935.
 ГРЫБЗДОРФ Самуіл М., н. у 1908.
 ГУРОВІЧ Залман З., н. у 1880.
 ГУРОВІЧ Хана З., н. у 1910.
 ГУРОВІЧ Хая А., н. у 1885.
 ДЭЙТЧ Бейля, н. у 1903.
 ДЭЙТЧ Нохан Янк., н. у 1928.
 ДЭЙТЧ Хацкель Янк., н. у 1926.
 ДЭЙТЧ Янкель А., н. у 1900.
 ДЗІМЕНШТЭЙН Гірша Р., н. у 1875.
 ДЗІМЕНШТЭЙН Зінаіда Г., н. у 1923.
 ДЗІМЕНШТЭЙН Рубін Г., н. у 1920.
 ДЗІМЕНШТЭЙН Сара Р., н. у 1900.
 ДЗІМЕНШТЭЙН Шмуїса Г., н. у 1917.
 ЖМУДКІН Аўсей, н. у 1880.
 ЖМУДКІН Зораг, н. у 1905.
 ЖМУДКІН Саламон, н. у 1911.
 ЖМУДКІНА Матля А., н. у 1885.
 ЖМУДКІНА Рая, н. у 1907.
 ЗАЛКІНД Аўсей М., н. у 1900.
 ЗАЛКІНД Зораг Р., н. у 1931.
 ЗАЛКІНД Мусія П., н. у 1910.
 ЗАЛКІНД Нахам А., н. у 1932.
 ЗАЛКІНД Рубін А., н. у 1910.
 ЗАЛКІНД Хаім А., н. у 1935.
 ЮФЕ Абрам Л., н. у 1936.
 ЮФЕ Барыс А., н. у 1935.
 ЮФЕ Голда, н. у 1875.
 ЮФЕ Лазар, н. у 1885.
 ЮФЕ Лейба Якаўлевіч, н. у 1890.
 ЮФЕ Любоў, н. у 1890.
 ЮФЕ Рыва Я., н. у 1920.
 ЮФЕ Саламон, н. у 1870.
 ЮФЕ Сара А., н. у 1910.
 ЮФЕ Сара Я., п. у 1930.
 ЮФЕ Тэвель А., п. у 1915.
 ЮФЕ Фая С., н. у 1912.
 ЮФЕ Хана, н. у 1895.
 ЮФЕ Хая, н. у 1910.
 ЮФЕ Шмуїла, н. у 1920.
 ЮФЕ Эдзія, н. у 1867.
 ЮФЕ Янкель, н. у 1888.
 ЦІН Майсей Э., н. у 1936.
 ЦІН Сямён Э., н. у 1932.
 ЦІН Эльяш, н. у 1905.
 ЦІН Эфраім С., н. у 1935.
 ЦІНА Міхія Э., н. у 1930.
 ЦІНА Нахам, н. у 1900.
 ЦІНА Соф'я, н. у 1907.
 ЦІНА Хая Э., н. у 1934.
 КАПЛАН Абрам М., н. у 1900.
 КАПЛАН Алтар М., н. у 1908.
 КАПЛАН Ізраіль А., н. у 1923.
 КАПЛАН Ёсіль А., н. у 1933.
 КАПЛАН Любоў С., п. у 1905.
 КАПЛАН Міра А., н. у 1925.
 КАПЛАН Соф'я А., н. у 1928.
 КАПЛАН Хана Г., н. у 1912.
 КАПЛАН Янкель А., н. у 1940.
 КАЦ Барыс, н. у 1870.
 КАЦ Вера З., н. у 1910.
 КАЦ Гірша М., н. у 1925.
 КАЦ Давід Б., н. у 1914.
 КАЦ Ілья М., н. у 1935.
 КАЦ Мацвей Б., н. у 1900.
 КАЦ Міхія Б., п. у 1917.
 КАЦ Нохім М., п. у 1928.
 КАЦ Соф'я М., н. у 1934.
 КАЧАН Барыс Янкелевіч, н. у 1917.
 КАЧАН Вера Г., н. у 1895.
 КАЧАН Ліза Я., н. у 1930.
 КАЧАН Соф'я Я., н. у 1925.
 КАЧАН Янкель К., н. у 1900.
 КІСІН А., н. у 1905.
 КІСІН Алтар, н. у 1911.
 КІСІНА Роза А., н. у 1932.
 КІСТ Бася П., н. у 1905.
 КІСТ Рафаіл М., н. у 1900.
 КНЭЛЬ Іосіф З., н. у 1885.
 КНЭЛЬ Ліза І., н. у 1930.
 КНЭЛЬ Фрума І., п. у 1925.
 КНЭЛЬ Хана І., н. у 1923.
 КНЭЛЬ Эдзія, н. у 1890.
 КРАПЎЎНІК Астэр А., н. у 1915.
 КРАПЎЎНІК Вера, н. у 1909.
 КРАПЎЎНІК Зораг Ш., н. у 1920.
 КРАПЎЎНІК Роха, н. у 1870.
 КРАПЎЎНІК Сямён А., н. у 1918.
 КРАПЎЎНІК Хая А., н. у 1920.
 КРАПЎЎНІК Шмуер З., н. у 1885.
 КРОТКАВА Марыя А., н. у 1937.
 КРОТКАВА Эдзія, н. у 1905.
 ЛЕВІН Лейба М., н. у 1927.
 ЛЕВІН Лейба С., н. у 1927.
 ЛЕВІН Міхаіл Л., н. у 1903.
 ЛЕВІН Мендэль, н. у 1903.
 ЛЕВІН Пілька С., н. у 1915.
 ЛЕВІН Самсон Л., н. у 1900.
 ЛЕВІН Сямён М., н. у 1914.
 ЛЕВІНА Басія, н. у 1901.
 ЛЕВІНА Басія С., н. у 1935.
 ЛЕВІНА Бася М., н. у 1927.

- ЛЕВИНА Баюма С., н. у 1934.
 ЛЕВИНА Блюма М., н. у 1927.
 ЛЕВИНА Зінаїда Б., н. у 1913.
 ЛЕВИНА Любоў М., н. у 1933.
 ЛЕВИНА Любоў М., н. у 1925.
 ЛЕВИНА Рыва П., н. у 1930.
 ЛЕВИНА Фрума М., н. у 1907.
 ЛЕВИНА Хапа М., н. у 1931.
 ЛЕЙКІНД Генія А., н. у 1905.
 ЛЕЙКІНД Ліза Х., н. у 1930.
 ЛЕЙКІНД Мацвей Х., н. у 1925.
 ЛЕЙКІНД Хаім Н., п. у 1890.
 ЛЕЙКІНД Хая Х., н. у 1933.
 ЛЕЙКІНД Эзраїл Х., п. у 1935.
 ЛБЕРМАН Рубін Ш., н. у 1935.
 ЛБЕРМАН Фрыда, н. у 1898.
 ЛБЕРМАН Шмуер М., н. у 1903.
 ЛІВШЫН Залман Е., н. у 1933.
 ЛІВШЫН Фальян Е., 1933.
 МІГДАЛ Моўша, н. у 1870.
 МІГДАЛ Рыва, н. у 1877.
 МІЛЬНЕР Роха А., н. у 1887.
 МІНДЭЛЬ Лля Т., н. у 1900.
 МІНДЭЛЬ Пэйся, н. у 1885.
 МІНДЭЛЬ Рыва, н. у 1907.
 МІНДЭЛЬ Тэваль, н. у 1930.
 МІРМАН Гірша, н. у 1885.
 МІРМАН Зінаїда Г., н. у 1915.
 МІРМАН Любоў, н. у 1905.
 МУНІЦ Бася П., н. у 1915.
 МУНІЦ Зораг Р., н. у 1931.
 МУНІЦ Міра Р., н. у 1937.
 МУНІЦ Рубін А., н. у 1912.
 МУНІЦ Саламон Р., н. у 1930.
 МУШКАТ Залман Э., н. у 1900.
 НАХАМЧЫН Ізраїль М., н. у 1912.
 НАХАМЧЫНА Любоў І., н. у 1935.
 НАХАМЧЫНА Слава, н. у 1914.
 НАХАМЧЫНА Шэсія І., н. у 1936.
 ОРЛІК Аба Л., н. у 1886.
 ОРЛІК Абрам Л., н. у 1898.
 ОРЛІК Бася А., н. у 1930.
 ОРЛІК Зэлік А., н. у 1927.
 ОРЛІК Ліза А., н. у 1925.
 ОРЛІК Міра, н. у 1892.
 ОРЛІК Нахама А., н. у 1917.
 ОРЛІК Рыва А., н. у 1923.
 ОРЛІК Хая, н. у 1901.
 ПАЙКІН Арон М., н. у 1925.
 ПАЙКІН Майсей А., н. у 1900.
 ПАЙКІНА Роза М., н. у 1928.
 ПАЙКІНА Рыва М., н. у 1923.
 ПАЙКІНА Соф'я М., н. у 1906.
 ПАЙКІНА Хая М., н. у 1933.
 ПАЛУМЯН Вята І., н. у 1930.
 ПАЛУМЯН Любоў І., н. у 1933.
 ПАЛУМЯН Рыва С., н. у 1907.
 ПАПКІН Хаім Я., н. у 1900.
 ПАПКІН Шлёма Я., н. у 1890.
 ПАПКІНА Ліза Я., н. у 1880.
 ПАПКІНА Роза М., н. у 1915.
 ПЕЛКІН Ісак А., н. у 1895.
 ПЕЛКІНА Дыся Б., н. у 1900.
 ПЕЛЦЫН Барыс А., н. у 1900.
 ПЕЛЦЫН Лейба Б., н. у 1925.
 ПЕЛЦЫН Рубін Б., н. у 1928.
 ПЕЛЦЫН Самуїл Б., н. у 1930.
 ПЕЛЦЫНА Любоў Б., п. у 1933.
 ПЕЛЦЫНА Рахілья, н. у 1905.
 ПЕР Любоў С., н. у 1937.
 ПЕР Моўша С., н. у 1935.
 ПЕР Селён Х., н. у 1903.
 ПЕР Хаім А., н. у 1930.
 ПЕР Хая Ф., н. у 1910.
 ПЕР Юзія Х., н. у 1912.
 ПЕРМАК Пэйсах А., н. у 1900.
 ПЕРМАК Самуїл П., н. у 1935.
 ПЕРМАК Эдзія, н. у 1905.
 ПІЛДУС Бесія Г., н. у 1890.
 ПІЛДУС Генрут О., п. у 1890.
 ПІЛДУС Ізраїль Ф., н. у 1890.
 ПІЛДУС Любоў М., н. у 1887.
 ПІЛДУС Соф'я М., н. у 1925.
 ПІЛДУС Фалка А., н. у 1880.
 ПІЛДУС Хана Ш., н. у 1895.
 РАДЗІШКОВІЧ Давід Л., н. у 1936.
 РАДЗІШКОВІЧ Лаазар М., н. у 1903.
 РАДЗІШКОВІЧ Мацвей Л., н. у 1933.
 РАДЗІШКОВІЧ Фанія М., п. у 1907.
 РАДУШКОВІЧ Хаім, н. у 1920.
 РАЗАНСКІ Беля, н. у 1913.
 РАЗАНСКІ Хаім, н. у 1910.
 РАПАПОРТ Леба Ш., н. у 1928.
 РАПАПОРТ Рыва Ш., н. у 1932.
 РАПАПОРТ Цала Ш., н. у 1925.
 РАПАПОРТ Эма Ц., н. у 1900.
 РУКАСІН Ісак М., н. у 1912.
 РУКАСІН Мендаль, н. у 1882.
 РУКАСІН Сямён, н. у 1885.
 РУКАСІН Янкель М., н. у 1923.
 РУКАСІНА Блюма, н. у 1887.
 РУКАСІНА Блюма М., н. у 1914.
 РУКАСІНА Генія М., п. у 1915.
 РУКАСІНА Цыпа, н. у 1887.
 РУКАСІНА Хая М., н. у 1913.
 РОЗАЎ Лейба Ц., н. у 1927.
 РОЗАЎ Цодзік, н. у 1895.
 РОЗАВА Гіта, н. у 1899.
 РОЗАВА Жэня, н. у 1930.
 РОЗАВА Рыва Ц., н. у 1925.
 САМАВАР Майсей Б., н. у 1907.
 САМАВАР Песія, н. у 1915.
 САМАВАР Рыва М., н. у 1936.
 ФЕГЕЛЬМАН Абрам, н. у 1915.
 ФЕГЕЛЬМАН Гіба Н., н. у 1885.
 ФЕГЕЛЬМАН Гісія, н. у 1880.

- ФЕГЕЛЬМАН** Залман К., н. у 1936.
ФЕГЕЛЬМАН Калман Н., н. у 1905.
ФЕГЕЛЬМАН Лея М., н. у 1910.
ФЕГЕЛЬМАН Неух К., п. у 1930.
ФЕГЕЛЬМАН Рахіля, н. у 1920.
ФЕГЕЛЬМАН Соф'я К., н. у 1933.
ФЕЙГІН Залман К., н. у 1933.
ФЕЙГІН Калман Н., н. у 1900.
ФЕЙГІН Нахман К., н. у 1936.
ФЕЙГІНА Ліза К., н. у 1939.
ФЕЙГІНА Мусія, н. у 1904.
ФІНКЕЛЬШТЭЙН Давід Л., п. у 1908.
ФІНКЕЛЬШТЭЙН Лейба А., н. у 1870.
ФІНКЕЛЬШТЭЙН Расія, н. у 1902.
ФІНКЕЛЬШТЭЙН Х'ена А., н. у 1912.
ХАЗАН Барыс С., н. у 1932.
ХАЗАН Броха С., п. у 1927.
ХАЗАН Віхма, н. у 1904.
ХАЗАН Гесія Р., н. у 1905.
ХАЗАН Давід Л., н. у 1937.
ХАЗАН Лейба П., н. у 1907.
ХАЗАН Мар'я, н. у 1915.
ХАЗАН Мэндэль Л., н. у 1935.
ХАЗАН Мэндэль С., н. у 1932.
ХАЗАН Мордук М., н. у 1925.
ХАЗАН Нахман М., н. у 1900.
ХАЗАН Рахель М., н. у 1934.
ХАЗАН Хана С., н. у 1905.
ХАЗАН Цоха М., н. у 1929.
ХАЗАН Шэисель Н., н. у 1923.
ХАХАН Бася, н. у 1915.
ХАХАН Давід М., п. у 1917.
ХАХАН Мэндэль Д., н. у 1938.
ХАХАН Мордух М., п. у 1912.
ХАХАН Пэйсах М., н. у 1900.
ХАХАН Саламон М., п. у 1900.
ХАХАН Соф'я К., н. у 1917.
ХІДСКЕЛЬ Алтар А., н. у 1910.
ХІДСКЕЛЬ Аўсей М., н. у 1880.
ХІДСКЕЛЬ Аўсей М., н. у 1937.
ХІДСКЕЛЬ Басія М., н. у 1890.
ХІДСКЕЛЬ Барыс Я., н. у 1885.
ХІДСКЕЛЬ Генія Б., п. у 1885.
ХІДСКЕЛЬ Іоха, н. у 1885.
ХІДСКЕЛЬ Іцак Б., н. у 1915.
ХІДСКЕЛЬ Лейба, н. у 1880.
ХІДСКЕЛЬ Любоў, н. у 1916.
ХІДСКЕЛЬ Майсей, н. у 1910.
ХІДСКЕЛЬ Марыя, н. у 1870.
ХІДСКЕЛЬ Нохам А., н. у 1925.
ХІДСКЕЛЬ Пінька З., н. у 1913.
ХІДСКЕЛЬ Рахеля М., н. у 1930.
ХІДСКЕЛЬ Рыва Б., н. у 1890.
ХІДСКЕЛЬ Сахан Л., н. у 1915.
ХІДСКЕЛЬ Сіма П., п. у 1937.
ХІДСКЕЛЬ Соф'я Ш., н. у 1915.
ХІДСКЕЛЬ Тацяна Л., н. у 1915.
ХІДСКЕЛЬ Тацяна Э., н. у 1915.
ХІДСКЕЛЬ Фаня А., н. у 1920.
ХІДСКЕЛЬ Хава Л., н. у 1912.
ХІДСКЕЛЬ Хаім А., н. у 1935.
ХІДСКЕЛЬ Хая А., н. у 1937.
ХІДСКЕЛЬ Шлёма Л., н. у 1920.
ХІДСКЕЛЬ Эсціра М., н. у 1870.
ЦЫМЕР Абрам, н. у 1900.
ЦЫМЕР Аўсей Ш., н. у 1938.
ЦЫМЕР Гіта, п. у 1890.
ЦЫМЕР Дзіна Ш., н. у 1913.
ЦЫМЕР Залман, н. у 1880.
ЦЫМЕР Ізраіль З., н. у 1896.
ЦЫМЕР Ёсіль М., н. у 1902.
ЦЫМЕР Ліза Іар., н. у 1924.
ЦЫМЕР Люба, н. у 1895.
ЦЫМЕР Любоў, н. у 1906.
ЦЫМЕР Марыя Ш., н. у 1915.
ЦЫМЕР Меух Х., н. у 1881.
ЦЫМЕР Расія Іар., н. у 1920.
ЦЫМЕР Рафаіл, н. у 1936.
ЦЫМЕР Рыва І., н. у 1934.
ЦЫМЕР Соф'я, н. у 1913.
ЦЫМЕР Соф'я, н. у 1885.
ЦЫМЕР Фанія І., п. у 1930.
ЦЫМЕР Хана Ш., н. у 1936.
ЦЫМЕР Хая, н. у 1905.
ЦЫМЕР Хая Ш., н. у 1926.
ЦЫМЕР Шлёма, н. у 1914.
ЦЫМЕР Шмуйла, н. у 1885.
ЦЫПУКОЎ Вульф Л., н. у 1911.
ЦЫПУКОЎ Іцьк З., н. у 1900.
ЦЫПУКОЎ Лейба З., н. у 1908.
ЦЫПУКОЎ Мацвей Л., н. у 1913.
ЦЫПУКОВА Басія Б., н. у 1910.
ЦЫПУКОВА Басія Б., н. у 1920.
ЦЫПУКОВА Геня В., п. у 1912.
ЦЫПУКОВА Лея І., н. у 1930.
ЦЫПУКОВА Мілія Л., н. у 1935.
ЦЫПУКОВА Соф'я Г., н. у 1908.
ЦЫПУКОВА Хая Л., н. у 1937.
ЦЫПУКОВА Цыпа З., н. у 1885.
ЦЫПУКОВА Эдзія Л., н. у 1915.
ЦЭЙЛІН Абрам, н. у 1880.
ЦЭЙЛІН Навум, н. у 1905.
ЦЭЙЛІНА Юдзіта А., н. у 1913.
ЦЭПЕЛЕВІЧ Віхна, н. у 1920.
ШУБ Дзіна М., н. у 1920.
ШУБ Зінаіда М., н. у 1918.
ШУБ Моўша Л., н. у 1885.
ШУБ Рыва М., н. у 1917.
ШУБ Фрыда М., н. у 1921.
ШУБ Цыпа М., н. у 1915.
ШУЛЬГІН Арон М., п. у 1915.
ШУЛЬГІН Барыс, н. у 1895.
ШУЛЬГІН Бешык М., п. у 1900.
ШУЛЬГІН Борох З., н. у 1880.
ШУЛЬГІН Вульф, н. у 1915.
ШУЛЬГІН Грыгорый Б., н. у 1930.

ШУЛЬГІН Грыгорый Х., н. у 1931.
 ШУЛЬГІН Ірухам, н. у 1908.
 ШУЛЬГІН Ісак Ф., н. у 1900.
 ШУЛЬГІН Ісак М., н. у 1913.
 ШУЛЬГІН Лейба Ф., н. у 1915.
 ШУЛЬГІН Майсей, н. у 1880.
 ШУЛЬГІН Мендэль Х., н. у 1880.
 ШУЛЬГІН Мордух Б., н. у 1918.
 ШУЛЬГІН Насон М., н. у 1903.
 ШУЛЬГІН Нахман, н. у 1885.
 ШУЛЬГІН Туйба М., н. у 1911.
 ШУЛЬГІН Фегэль З., н. у 1890.
 ШУЛЬГІН Хаім Б., н. у 1934.
 ШУЛЬГІН Хаім Н., н. у 1922.
 ШУЛЬГІН Хана Ф., н. у 1917.
 ШУЛЬГІН Цодзік М., н. у 1909.
 ШУЛЬГІН Янкель Х., н. у 1887.
 ШУЛЬГІНА Генія, п. у 1910.
 ШУЛЬГІНА Генія М., н. у 1903.
 ШУЛЬГІНА Зінаіда Н., н. у 1929.
 ШУЛЬГІНА Любоў, н. у 1917.
 ШУЛЬГІНА Любоў, н. у 1920.
 ШУЛЬГІНА Любоў Б., н. у 1913.
 ШУЛЬГІНА Мар'я М., н. у 1929.
 ШУЛЬГІНА Марыя, н. у 1888.
 ШУЛЬГІНА Міра І., н. у 1925.
 ШУЛЬГІНА Роза Б., н. у 1926.
 ШУЛЬГІНА Роза І., п. у 1929.
 ШУЛЬГІНА Роза Х., п. у 1933.
 ШУЛЬГІНА Роха, н. у 1885.
 ШУЛЬГІНА Роха Б., н. у 1900.
 ШУЛЬГІНА Сара, н. у 1887.
 ШУЛЬГІНА Таццяна, н. у 1886.
 ШУЛЬГІНА, н. у 1890.
 ШУЛЬГІНА Фрума Б., н. у 1921.
 ШУЛЬГІНА Хана, н. у 1912.
 ШУЛЬГІНА Хая Н., н. у 1926.
 ШУЛЬГІНА Шулья М., н. у 1906.
 ШУЛЬКІН Барыс М., п. у 1937.
 ШУЛЬКІН Мендэль, п. у 1915.
 ШУЛЬКІНА Рыва М., н. у 1939.
 ЭЙКІН Лазар, н. у 1890.
 ЭЙКІНА Фрума, н. у 1918.
 ЭЙКІНА Хана, н. у 1893.
 ЭСТРЫН Аўсей М., н. у 1935.
 ЭСТРЫН Бэймос З., н. у 1930.

ЭСТРЫН Веніямін П., н. у 1910.
 ЭСТРЫН Грыгорый Р., н. у 1937.
 ЭСТРЫН Залман Ш., н. у 1875.
 ЭСТРЫН Копол І., н. у 1939.
 ЭСТРЫН Лейба М., н. у 1930.
 ЭСТРЫН Лейба П., н. у 1925.
 ЭСТРЫН Майсей, н. у 1895.
 ЭСТРЫН Мендэль, н. у 1880.
 ЭСТРЫН Моўша, н. у 1880.
 ЭСТРЫН Меер Ш., н. у 1915.
 ЭСТРЫН Пэйсах А., н. у 1870.
 ЭСТРЫН Рубін З., н. у 1907.
 ЭСТРЫН Самуіл Б., н. у 1895.
 ЭСТРЫН Хаім М., н. у 1923.
 ЭСТРЫН Хацкель П., п. у 1919.
 ЭСТРЫН Янкель М., п. у 1926.
 ЭСТРЫНА Алга, н. у 1884.
 ЭСТРЫНА Басія С., н. у 1885.
 ЭСТРЫНА Белія Р., н. у 1935.
 ЭСТРЫНА Дзіна, н. у 1880.
 ЭСТРЫНА Дзіна Ш., н. у 1885.
 ЭСТРЫНА Любоў, н. у 1918.
 ЭСТРЫНА Міхія, н. у 1915.
 ЭСТРЫНА Роза З., н. у 1925.
 ЭСТРЫНА Роза П., н. у 1928.
 ЭСТРЫНА Роза С., н. у 1925.
 ЭСТРЫНА Роха М., н. у 1932.
 ЭСТРЫНА Роха С., н. у 1890.
 ЭСТРЫНА Сара Б., п. у 1885.
 ЭСТРЫНА Сіма М., н. у 1917.
 ЭСТРЫНА Соф'я, н. у 1913.
 ЭСТРЫНА Фаня А., н. у 1937.
 ЭСТРЫНА Хана, н. у 1899.
 ЭСТРЫНА Хая Р., н. у 1939.
 ЭСТРЫНА Ціва М., н. у 1915.
 ЭСТРЫНА Ціпа, н. у 1883.
 ЭСТРЫНА Ціпа П., н. у 1872.
 ЭСТРЫНА Шульгама М., н. у 1919.
 ЭСТРЫНА Эдзія З., п. у 1916.
 ЮДЗІН Мендэль Р., н. у 1905.
 ЮДЗІН Рубін, н. у 1910.
 ЮДЗІН Рубін М., н. у 1938.
 ЮДЗІН Янкель М., н. у 1934.
 ЮДЗІНА Басія, н. у 1915.
 ЮДЗІНА Басія, н. у 1908.
 ЮДЗІНА Хана, н. у 1880.

Воіны Чырвонай арміі, якія загінулі пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і нахаваны на яго тэрыторыі

АБРАЖИЙ Василий Сергеевич, р. в 1919, мл. сержант, погіб 5.7.1944 в д. Лужки.
 АБРАМОВ Никита Михайлович, рядовой, погіб в июле 1944.
 АВВАКУМОВ, рядовой, погіб в июле 1944.

АДАЕВ Николай Кузьмич, р. в 1919, сержант, погіб 2.7.1944 в д. Лужки.
 АЛЕКСАНДРОВ Виктор Потапович, р. в 1925, мл. сержант, погіб 30.6.1944 в д. Задворье.
 АЛЕХИН Михаил Михайлович, р. в 1925,

ст. сержант, погіб 30.6.1944 в д. Задворье.

АНИСИМОВ Николай Иванович, рядовой 33-го гв. стрелкового полка, погіб 6.7.1944 в д. Новополье.

АНТОНОВ Николай Федорович, р. в 1920, сержант, умер от ран 3.7.1944 в д. Подлипки.

АСЕЕВ Борис Сергеевич, рядовой, погіб в июле 1944.

БАЖЕНОВ, погіб в 1944.

БАКУШКИН Иван Федорович, р. в 1922, гв. сержант, командир отделения, умер от ран 3.7.1944 в д. Подлипки.

БАРАНЕЦ Иосиф Михайлович, рядовой, умер от ран 30.6.1944 в д. Подлипки.

БЕРДНИКОВ Александр Николаевич, р. в Ульяновском районе Ульяновской области, ефрейтор, погіб 4.7.1944 в д. Новосельцы.

БЕТЮНЬКОВ Андрей Миронович, рядовой, погіб 10.7.1944 в д. Авласы.

БЕШЕНКОВ Ананий Миронович, рядовой, погіб в июле 1944.

БИРТЮКОВ Василий Михайлович, погіб в июле 1944 в д. Лужки.

БЛИНКОВ Анарий Миронович, рядовой, погіб в июле 1944.

БОГАТЫРЕВ Алексей Александрович, р. в 1913 в Орловской области, мл. сержант, погіб в д. Жданы.

БОГОВИЧ Станислав Степанович, р. в 1918, рядовой, погіб 15.12.1944 в г.п. Шарковщина.

БОРИСЕНОК Андрей, погіб в июле 1944 в д. Лужки.

БУДКИН Дмитрий Алексеевич, мл. сержант, погіб 1.7.1944 в д. Дикево.

БУКАТИН Александр Яковлевич, р. в 1925 в Альшаевском районе Башкирии, рядовой, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

БУНИН Дмитрий Алексеевич, рядовой, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ВАЙНЕР Наум Яковлевич, р. в 1915, мл. сержант, командир орудия, погіб 1.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ВИШНЯ Иван Михайлович, р. в Черниговской области, рядовой, погіб 2.7.1944.

ВОРОНИН Владимир Ильич, р. в 1926 в Оренбургской области, рядовой 216-го тп, погіб 7.7.1944 в д. Камельщица.

ГАПКО Павел Алексеевич, р. в 1916, лейтенант, умер от ран 5.7.1944 в д. Подлипки.

ГИБСКИЙ Илья Петрович, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Жуки Ложные.

ГОЛЕНЕВ Павел Павлович, рядовой, погіб в июле 1944.

ГОЛОФАСТОВ Аркадий Николаевич, р. в 1925 в Шиболинском районе Кировской области, ст. сержант, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ГРАФОВ Андрей Сергеевич, р. в 1904, рядовой, умер от ран 3.7.1944 в д. Подлипки.

ГРАШЕВ Иван Петрович, старшина.

ГРЕДНЕВ Михаил Дмитриевич, р. в 1925, рядовой, погіб в июле 1944 в г.п. Шарковщина.

ГРИГОРЬЕВ Петр Арсеньевич, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Авласы.

ГРИНЬ Александр Данилович, р. в 1924 в г. Днепродержинск, рядовой, погіб 4.7.1944 в д. Кравченки.

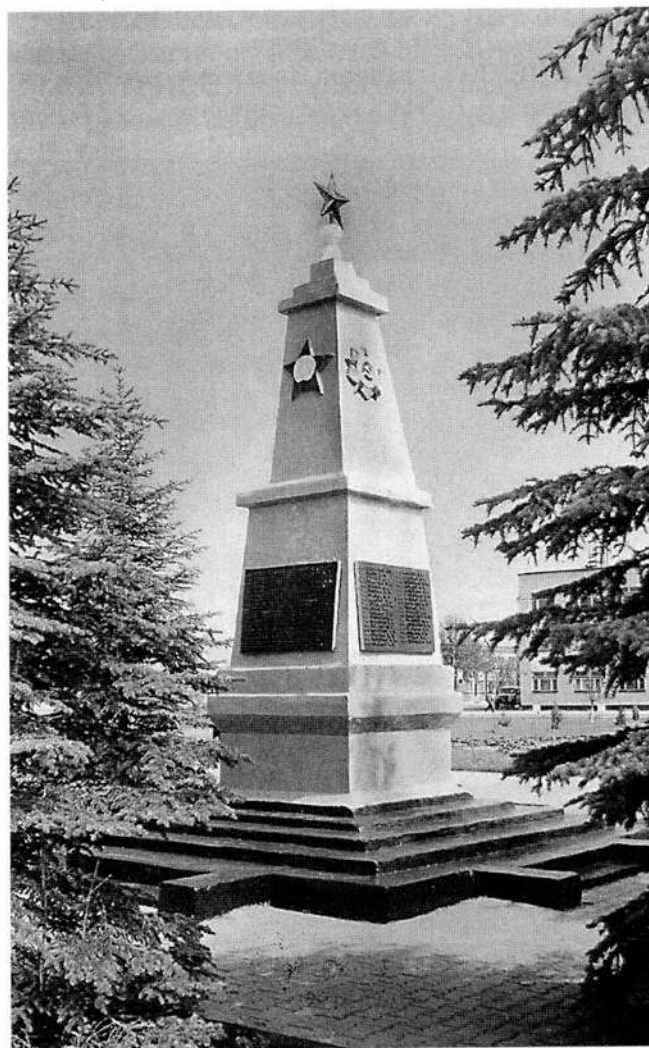
ГРИШАСЬ Григорий Лукич, р. в 1906 в Караминском районе Рязанской области, подполковник, командир 735-го стрелкового полка, погіб 2.7.1944 в д. Пилаты.

ГРИШИН Алексей Степанович, мл. сержант, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ГРОМОВ Анатолий Трофимович, р. в 1907 в Московской области, мл. сержант, командир орудия, погіб 2.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ГРОМОВ Павел Семенович, р. в Калининской области, рядовой 33-го гв. сп, погіб 6.7.1944 в д. Новополье.

ГРУШИН Степан Васильевич, рядовой, погіб 10.7.1944 в д. Германовичи.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў і партызан у г.п. Шаркаўшчына.

ГУЛИН Гавриил Алексеевич, р. в 1921, рядовой, погиб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ДЕНИСОВ Иван Иванович, р. в 1914 в Горьковской области, рядовой, погиб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ДЕРЯБИН Михаил Алексеевич, р. в 1910 в Елецком районе Архангельской области, ст. лейтенант, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ДОДОНОВ Василий Иванович, р. в 1912 в Ульяновской области, рядовой, погиб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ДОНДУКОВ Бато Жамазович, р. в 1922, ст. сержант, погиб 28.1.1944 в д. Пуки.

ДОНЕЦ Михаил Филиппович, р. в 1897, рядовой, погиб 4.7.1944 в д. Буды.

ДОРДАЛЬ Яков Степанович, рядовой, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ДУРНОЛЯП Макар Иванович, р. в 1912, рядовой, погиб 25.6.1944 в д. Кравченки.

ЕРЕМЕНКО Григорий Данилович, р. в 1921, в Термжском районе Омской области, рядовой, погиб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ЕРЕМЕНОК Николай Владимирович, р. в 1904, гв. майор, заместитель командира бригады по политической части, погиб 2.7.1944 в д. Лужки.

ЕСИПЕНКО Владимир Яковлевич, р. в 1924, рядовой, погиб 9.7.1944 в д. Германовичи.

Помнік воінам-вызваліцелям у в. Германавічы.

ЖВИКОВ Дмитрий Алексеевич, погиб в 1944.

ЗВЕРЕВ Федор Инокентьевич, рядовой, умер от ран 5.7.1944 в д. Подлипки.

ЗЕБРИН Николай Михайлович, р. в 1918, мл. сержант, погиб 2.7.1944 в д. Лужки.

ЗЕМСКИЙ Иван Иванович, рядовой, погиб в июле 1944.

ЗЕМСКИЙ Николай Иванович, р. в 1925, в г. Калинин, рядовой, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ЗУБОВ Иван Михайлович, р. в 1925, рядовой, погиб в д. Джары.

ИВАНОВ Николай Сергеевич, погиб в 1944.

ИВАНОВ Федосий Николаевич, мл. сержант, погиб в 1944.

ИВКОВ Феодосий Николаевич, мл. сержант, командир отделения, погиб 17.7.1944 в д. Марьянполье.

ИЗМАЛКОВ, погиб в 1944.

ИОНОВ Владимир Ильич, р. в 1925, ст. сержант, погиб 30.6.1944 в д. Задворье.

ИСАКОВ Латын, рядовой, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

КАРШИМАНОВ Иван Иванович, ст. сержант, погиб в июле 1944.

КАРЯНОВ Николай Григорьевич, р. в 1925 в г. Курск, ефрейтор, погиб 2.7.1944 в г.п. Шарковщина.

КАСАЧ Владимир Иосифович, погиб в д. Лужки в июле 1944.

КИСЕЛЕВ Степан Иванович, р. в 1901, ефрейтор, погиб 1.7.1944 в д. Дворишки.

КЛЮЙКО Макар Иванович, р. в 1914 в бывшем Руденском районе Минской области, гв. капитан, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

КОБЗЕВ Василий Степанович, лейтенант, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

КОЗЛОВ Иван Егорович, рядовой, погиб в июле 1944.

КОМАРОВ Казим Команович, рядовой, погиб в июле 1944.

КОНЕВ Алексей Петрович, р. в 1914, сержант, погиб 2.7.1944 в д. Лужки.

КОРШУНОВ Владимир Иванович, рядовой, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

КОРШУНОВ Михаил Тимофеевич, рядовой, погиб в июле 1944.

КОШЕЛЕВ Александр Сергеевич, р. в 1929, рядовой, погиб 4.7.1944 в д. Саутки.

КРАСНОВ Алексей Андреевич, рядовой, погиб 1.7.1944 в д. Германовичи.

КРАСНОВ Иван Петрович, р. в Ярославской области, рядовой, погиб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

КРАСЬКОВ Павел Яковлевич, рядовой, погиб в июле 1944.

КУДАРЬ Иван Алексеевич, р. в 1918, мл. лейтенант, командир танкового взвода, погиб 30.6.1944 в д. Гурки.

КУЛАКОВ Кияний Батырбекович, старшина, погиб в июле 1944.

КУЛИКОВ Иван Петрович, красноармеец, погіб в июле 1944.

КУЛИШЕВ Александр Иванович, р. в 1917, мл. лейтенант, командир танка, погіб 30.6.1944 в д. Гурки.

КУПОВ Кияний Батырбекович, старшина, погіб 2.7.1944 в д. Буйки.

КУЦЕНКО Иван Ануфриевич, р. в 1916 в г. Харьков, старшина, погіб 3.6.1944 в д. Пилаты.

ЛАГУНОВ Василий Афанасьевич, погіб в 1944.

ЛАПЕНИКОВ Павел Корнилович, рядовой, погіб в июле 1944.

ЛЕННИКОВ Иван Дмитриевич, мл. сержант, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ЛИТВИНОВ Петр Андреевич, р. в 1918, сержант, командир бронемашины, погіб 5.7.1944 в д. Лужки.

ЛОГВИНЕНКО Григорий Михайлович, р. в 1914 в Черниговской области, рядовой, погіб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ЛОЖЕЙНИКОВ Павел Корнеевич, рядовой, погіб в июле 1944.

ЛОУМАНОВ Николай Александрович, р. в 1913, рядовой, погіб 30.6.1944 в г.п. Шарковщина.

ЛОХМАНОВ Михаил Георгиевич, р. в 1918 в Степновском районе Ставропольского края, капитан, погіб 3.8.1944 в д. Пилаты.

МАЙКОССКИЙ Степан Ильич, ст. лейтенант, погіб в июле 1944.

МАЛЬЦЕВ Василий, ст. сержант, погіб в июле 1944.

МАЛЬЦЕВ Григорий Яковлевич, р. в 1915 в Пермской области, ст. лейтенант, командир ср, погіб 8.7.1944 в д. Новопожье.

МАЛЯР Андрей Степанович, р. в 1903 в г. Миргород, рядовой, погіб 5.7.1944 в д. Глистенки.

МАРТЫНОВ Иван Павлович, сержант, погіб 27.6.1944 в д. Сычково.

МАСЛОВ Борис Арсеньевич, р. в 1924, ефрейтор, погіб 2.7.1944 в д. Германовичи.

МАТЮХОВ Михаил Павлович, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Грибовщина.

МИРОНОВ Иван Петрович, р. в 1925 в с. Покровское Калужского района Тульской области, мл. сержант, командир орудия, погіб в г.п. Шарковщина.

МИТРИН Александр Павлович, мл. лейтенант, погіб в июле 1944.

МИХАЙЛОВ Иван Александрович, сержант, погіб в июле 1944 в д. Пилаты.

МОГИЛЬНЫЙ Василий Петрович, р. в 1918, старшина, погіб 2.7.1944 в д. Лужки.

МОИСЕЕВ Иван Григорьевич, рядовой, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

МОЛЧАНОВ Иван Трофимович, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Пуки.

НАЗАРЕТЯН Митяс Назаретович, р. в 1921 в Грузии, гв. лейтенант, командир батареи, погіб 4.7.1944 в г.п. Шарковщина.

НЕУНЫЛОВ Николай Иванович, р. в 1924 в с. Уватово Уватовского района Тамбовской области, рядовой, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

НЕФЕДОВ Яков Константинович, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Станиславово.

НИКИТЬЕВ Федор Иванович, рядовой, погіб в июле 1944.

НИКИТЮК Данил Иванович, р. в 1905 в Киевской области, майор, командир мотобатальона автоматчиков, погіб 4.6.1944 в г.п. Шарковщина.

НИКОЛАЕВ Александр Сергеевич, погіб в 1944.

НОВОТАНОВ Николай Петрович, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Грибовщина.

ОВЧЕРЕНКО Иван Михайлович, р. в 1913 в с. Семеновка Великобочинского района Полтавской области, рядовой, погіб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ОДИЛС Яков Абрамович, сержант, погіб в июле 1944.

ОРЕШКЕВИЧ Василий Ефимович, погіб в 1944.

ОСИПОВ Виталий Александрович, р. в Московской области, мл. сержант 927-го полка, погіб 1.7.1944 в д. Охватка.

ОСТАПЕНКО Корней Прохорович, рядовой, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ОСТИСТОВ Петр Демьянович, рядовой, погіб в июле 1944.

ПЕРЕВОЗНИК Василий Алексеевич, р. в Харьковской области, погіб 2.7.1944 в д. Буйки.

ПЕСТРИКОВ Василий Александрович, р. в 1918, рядовой 1310-го ап, умер от ран 4.7.1944 в д. Подлипки.

Помнік на брацкай магіле савецкіх воінаў у в. Лужкі.

ПИРОГ Аркадий Васильевич, погіб в д. Лужки в июле 1944.

ПИЧУТИН Сергей Алексеевич, мл. лейтенант, погіб 5.7.1944.

ПЛАТОНОВ Василий Павлович, р. в 1920, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Германовичи.

ПЛЕШАКОВ Трофим Артемович, р. в г. Москва, рядовой, погіб 2.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ПОПОВ Николай Паладьевич, р. в 1925, рядовой, погіб 1.6.1944 в д. Запрудье.

ПОПОВ Петр Иванович, р. в 1922, мл. лейтенант, командир танка, погіб 30.6.1944 в д. Гурки.

ПРИЩЕПЕНОК Устин Иосифович, погіб в 1944.

ПУЗАНОВ Егор Никифорович, гв. рядовой, погіб 8.7.1944 в д. Пуки.

РУДАК Владимир Семенович, погіб в 1944.

РЫЖОВ Николай Сергеевич, р. в 1925 в Тульской области, рядовой, погіб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

РЫСЕВ Александр Семенович, сержант, погіб в июле 1944.

САНЬКОВ, рядовой, погіб в июле 1944.

СИЛАЕВ Василий Иванович, мл. лейтенант, умер от ран 30.6.1944 в д. Подлипки.

СОЛЕНКОВ Алексей Павлович, сержант, погіб в июле 1944 в д. Жуки Ложные.

СОЛОК Лаврентий Куприянович, рядовой, погіб в июле 1944.

СТАРОДУБЦЕВ Михаил Алексеевич, р. в 1925, ефрейтор, умер от ран 5.7.1944 в д. Подлипки.

СТАРОДУМОВ Павел Игнатъевич, р. в 1921, рядовой, погіб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

СТАРЦЕВ, погіб в 1944.

СУДАКОВ Александр Николаевич, ст. лейтенант.

СУЛЕЙМАНОВ Махъян, р. в 1925, рядовой, погіб 4.7.1944.

СУСТАВОВ Алексей Семенович, р. в Омской области, сержант 935-го сп, погіб 25.6.1944.

ТАРАШУК Михаил Максимович, рядовой, погіб в июле 1944 в д. Карачунка.

ТЕПЛИК Евстафий Прокопъевич, р. в 1896 в с. Омельник Кременчугского района Полтавской области, рядовой, погіб 5.7.1944 в д. Глистенки.

ТЕМКИН Исак Иосифович, р. в 1914, в г. Константинополь, гв. ст. лейтенант, начальник связи мотобатальона автоматчиков, погіб 1.7.1944 в д. Лужки.

тоббатальона автоматчиков, погіб 1.7.1944 в д. Лужки.

ТИМОХИН Григорий Абрамович, ст. сержант, погіб в июле 1944.

ТИТОВ Александр Архипович, ст. лейтенант.

ТИХИН Александр Михайлович, р. в 1923, мл. лейтенант, погіб 5.7.1944 в д. Германовичи.

ТИШКИН Исак Иосифович, погіб в д. Лужки.
ТУРУМП Кондрат Прокофьевич, сержант, погіб в июле 1944.

ТЮНИН Яков Иванович, рядовой, погіб 2.7.1944 в д. Буйки.

УРУЗБАЕВ Базар, р. в 1915 в Сурхандарьинской области, мл. сержант 1258-го сп 378-й сд, погіб 9.7.1944 около д. Дворново.

УСТИМЧУК Иван Егорович, р. в 1907, погіб в 1944 в д. Буйки.

УСТИНОВИЧ Михаил Егорович, р. в 1913, сержант, погіб 4.7.1944 в д. Буда.

ФЕДОСИМОВ Виктор Иванович, гв. рядовой, погіб в июле 1944 в д. Буйки.

ФЕЛЕНЮК Арсений Зотович, гв. рядовой, погіб в июле 1944 в д. Буйки.

ФРОЛОВ Василий Николаевич, р. в 1925, рядовой, умер от ран 2.7.1944 в д. Подлипки.

ХАРИММАНОВ Павел Иванович, р. в с. Загребя Козельданского района Полтавской области, ст. сержант 139-го сп, погіб 1.7.1944.

ЧЕТИН Василий Кондратьевич, р. в 1919, ст. сержант, погіб 2.7.1944 в д. Латевщина.

ЧУРСИН Иван Яковлевич, р. в 1920 в Белгородской области, мл. сержант, погіб 1.7.1944.

ШИРОКОВ Алексей Федорович, р. в 1923 в с. Унимун Газимурозаводского района Читинской области, рядовой, погіб 1.7.1944 в д. Германовичи.

ЩЕРБАКОВ Иван Константинович, р. в 1925 в Тульской области, мл. сержант, погіб 3.7.1944 в г.п. Шарковщина.

ЭДЛИС Яков Абрамович, р. в 1902 в г. Ленинград, сержант, погіб 3.7.1944 в д. Пилаты.

ЮРАНОВ Дмитрий Григорьевич, погіб в 1944.

ЯКОВЛЕВ Алексей Петрович, р. в 1921, сержант, командир взвода, умер от ран 2.7.1944 в д. Подлипки.

ЯКИМОВ Михаил Федорович, рядовой, погіб 14.5.1944 в д. Папки.

Воїны-землякі, якія загінулі ці прاپалі без вестак на франтах 2-й сусветнай вайны (1939—1945)

БІЛЬДЗЮЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТАНОЎКА

СОКАЛАЎ Яфім Іванавіч, н. у 1926, гв. радавы, загінуў 22.9.1944 у Латвіі.

ФЯДОТАЎ Лаўрэн Кір'янавіч, н. у 1917, прапаў без вестак.

ФЯДОТАЎ Нікіфар Рьгоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак.

ВЁСКА АЎГУСТОЎКА

ГАДЗЕВІЧ Восіп Сцяпанавіч, радавы 201-га гв. стралковага палка, загінуў 17.8.1944 у Латвіі.

МАКЕЕНКАЎ Ніл Верамеевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ВЁСКА БІЛЬДЗЮГІ

ГРЫГОР'ЕЎ Якаў Філатавіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

САМАЗВАНАЎ Савелій Васільевіч, н. у 1919, радавы, 1122-га стралковага палка, загінуў 29.10.1944 у Латвіі.

ТРАФІМАЎ Апанас Юльянавіч, н. у 1911, радавы, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШЫМАН Мікалай Іванавіч, н. у 1918, радавы, загінуў.

ЯГОРАЎ Авакум Давыдавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ЯСІНСКІ Пётр Восіпавіч, радавы, загінуў 22.10.1944 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА БОР

САБІНАЎ Кузьма Карнеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА БУДЫ

БАГАТКЕВІЧ Часлаў Раманавіч, гв. радавы 274-га стралковага палка, загінуў 17.9.1944 у Латвіі.

БЕЗДЗЕЛЬ Уладзімір Батрамеевіч, гв. радавы, прапаў без вестак 17.9.1944.

КІРЫЛІНСКІ Іван, радавы памёр ад ран 10.2.1945 у Літве.

МАЛЕЦКІ Восіп Данатавіч, н. у 1913, радавы, загінуў пад Сталінградам у 1943.

ВЁСКА ВАЎЧКІ

ЖУК Часлаў Уладзіміравіч, н. у 1922, радавы 139-га гвардзейскага палка, загінуў 12.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ВШНЯВЕЦ

КАЗЛОЎ Аляксей Восіпавіч, н. у 1907, радавы, загінуў 25.3.1945 у г. Цукаў, Польшча.

ЯЗЁНАК Уладзімір Васільевіч, н. у 1919, радавы, загінуў у снежні 1944.

ВЁСКА ГАРБАЧОНКІ

ГАРБАЧОНАК Генадзь Лыч, н. у 1918, загінуў.
ГАРБАЧОНАК Генадзь Сцяпанавіч, н. у 1921, радавы, загінуў 17.4.1945.

ГАРБАЧОНАК Павел Васільевіч, радавы, памёр ад хваробы 30.5.1945, пахаваны ў г. Чарнаўцы Валагодскай вобласці.

КЛАКОЎСКІ Станіслаў Карпавіч, радавы, прапаў без вестак пры фарсіраванні р. Одэр.

СМУЛЬКЕВІЧ Мікалай Сямёнавіч, радавы 199-га інжынерна-сапёрнага батальёна, загінуў 27.10.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ГРЫБАЎШЧЫНА

КРАПЛЁНАК Стас Кліменцэвіч, памёр ад ран 2.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

РАЙЧОНАК Антон Іванавіч, загінуў 18.1.1945, пахаваны ў Польшчы.

ВЁСКА ДАЊЛАВА

ДУБІН Іван Савельевіч, н. у 1917, радавы. Удзельнік партызанскага руху, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЦІТОВІЧ Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ДВОРЫШЧА

САЙКОЎСКІ Мікалай Аляксандравіч, н. у 1914, радавы, загінуў 24.12.1944.

Помнік землякам у в. Більдзюгі.

ЧАРНЯЎСКІ Пётр Пятровіч, н. у 1912, радавы 323-га Туркестанскага горна-стралковага палка, прапаў без вестак 13.12.1944 у Чэхаславакіі.

ВЁСКА ДУБОЎКА

ВАЛЯЎКА А. М.

ЛАПКОЎСКІ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1919, загінуў у красавіку 1945 у Латвіі.

ВЁСКА КАЗЛОЎШЧЫНА

СІДАРАЎ Ізот Філатавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВЁСКА КАМАРОЎШЧЫНА

АЎСТУКЕВІЧ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1915, радавы, загінуў 11.4.1944 у нямецкім палоне.

ПЯТРАШКА Мікалай Піліпавіч, стралок 323-га Туркестанскага горна-стралковага палка, загінуў 17.12.1944, у в. Бочкаў, Чэхаславакія.

ХАДАСЕВІЧ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШУДЗЕЛЬ Генадзь Паўлавіч, н. у 1922, загінуў 10.10.1944 у Літве.

Помнік землякам у в. Кубелеўшчына.

ВЁСКА КАНАШОЎКА

МІНАЎ Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1920, загінуў у 1944, пахаваны ў г. Зямцоў, Украіна.

МІНАЎ Яфім Сцяпанавіч, н. у 1923, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ВЁСКА КАРЧЫ МІЛЬКАЎСКІЯ

ПРАКОФ'ЕЎ Мікалай Іванавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у снежні 1944.

РЫКУН Іван Паўлавіч, радавы 992-га стралковага палка, загінуў 28.2.1945 у Латвіі.

ВЁСКА КРАСНАЕ

ГАРБАЧОНАК Іван Юльянавіч, н. у 1925, радавы 201-га стралковага палка, загінуў 17.8.1944 у Латвіі.

ГАРБАЧОНАК Уладзімір Юльянавіч, н. у 1918, прапаў без вестак пры штурме Кёнігсберга ў красавіку 1945.

ДЗЯМІТКА Фелікс Браніслававіч, н. у 1920, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА КУБЕЛЕЎШЧЫНА

АЛЯКСЕЕЎ Васіль Рыгоравіч, н. у 1915, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

ВАСІЛЬЕЎ Ірыней, н. у 1926, загінуў пад Берлінам у 1945.

ДЗЯНІСАЎ Фёдар Фядотавіч, н. у 1904, радавы, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ВЁСКА ПЕСТУНЫ

ЕРМАЛОВІЧ Іван Адольфавіч, н. у 1925, баец Войска польскага, прапаў без вестак у красавіку 1945.

КЛІМЗА Пётр Іванавіч, н. у 1926, радавы, загінуў 20.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ПУШАЛАТЫ

МАНЧЫНСКІ Пётр Аляксандравіч, н. у 1926, гв. радавы 274-га стралковага палка, загінуў 16.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ЯНІШКІ

ГАЛЫГІН Цімафей Мацвеевіч, н. у 1907, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

КАШТАЛЬЯН Васіль Пятровіч, н. у 1915, аўтаматчык, загінуў 16.12.1944 у Латвіі.

КУЛІКОЎ Павел Кірылавіч, радавы 348-га стралковага палка, загінуў 11.8.1944 у Латвіі.

ВАЛОЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АМБРОСЕНКІ

МІКУЛЬСКІ Іван Іванавіч, гв. радавы, загінуў 11.3.1945 у Польшчы.

ПЛОСКІ Іван Іванавіч, н. у 1907, памёр у нямецкім палоне ў г. Скідаль.

ПЛОСКІ Пётр Іванавіч, н. у 1915, радавы, загінуў 15.12.1945 у Польшчы.

ПУКА Ананій Сямёнавіч, н. у 1916, радавы, загінуў 31.12.1945 у Германіі.

ПУКА Антон Антонавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШПЕЦ Мікалай Сямёнавіч, н. у 1908, радавы 1214-га стралковага палка, прапаў без вестак 17.2.1945.

ШПЕЦ Нікадзім Андрэевіч, н. у 1908, радавы, прапаў без вестак.

ВЁСКА АСТРАЎЛЯНЕ

БУЙКА Канстанцін Міхайлавіч.

БУЙКА Мікалай Іванавіч, н. у 1927, радавы, загінуў.

ЦВУНЧЫК Мікалай Іванавіч.

ВЁСКА БАБОЎЕ

ІВАНОЎ Савелій Рыгоравіч, н. у 1904, радавы 903-га гаўбічнага артылерыйскага палка, загінуў 30.4.1945 у Берліне.

ІВАНОЎ Якаў Рыгоравіч, н. у 1917, мал. сяржант, загінуў у кастрычніку 1944 ва Усходняй Прусіі.

МАРОЗАЎ Дзмітрый Мітрафанавіч, н. у 1901, радавы, загінуў у кастрычніку 1945.

МЛЕВІЧ Казімір Восіпавіч, н. у 1913, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА БУЙКІ

БУЙКА Рыгор Іванавіч, н. у 1909, радавы, загінуў 16.12.1945 у Латвіі.

ЛПСКІ Канстанцін Купрыянавіч, радавы, памёр ад ран 16.4.1945 у Германіі.

ЛЯСНЕЎСКІ Аркадзь Мацвеевіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

І.І.Плоскі.

А.А.Пука.

НЕГУРЭЙ Рыгор Паўлавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ТАЎКІНЬ Іван Міхайлавіч, радавы, памёр ад ран 10.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА ВАЛОЖЫНКІ

МЫШКО Валянцін Міхайлавіч, н. у 1926, радавы, прапаў без вестак у снежні 1945.

ВЁСКА ГАЛАВА

ЛЯШКЕВІЧ Аркадзь Цярэнцьевіч, н. у 1912, радавы 1077-га стралковага палка, загінуў 12.1.1945 у г. Будапешт.

ЛЯШКЕВІЧ Канстанцін Цярэнцьевіч, н. у 1908, загінуў 15.1.1945 у г. Будапешт.

РАДЫНА Юзаф Антонавіч, н. у 1920, памёр у нямецкім палоне 17.2.1942.

ВЁСКА ГАЛІНОВА

НЕВЯРКОВІЧ Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1920, яфрэйтар, снайпер 382-га стралковага палка, загінуў 23.1.1944 у Венгрыі.

Помнік землякам у в. Амбросенкі.

ВЁСКА ГАРБУНЫ

ЛУК'ЯНЁНАК Рыгор Іванавіч, радавы 623-га гв. Чырванасцяжнага горна-стралковага палка, загінуў 16.12.1944 у Чэхаславакіі.

ПАЧОПКА Яўгеній Уладзіміравіч, радавы, мінамётчык, загінуў 19.2.1945 у Германіі.

РАМАНЧУК Сяргей Андрэвіч, радавы 316-й стралковай дывізіі, загінуў 5.2.1945 у г. Будапешт.

СЕДЗЮКЕВІЧ Апанас Лларыёнавіч, загінуў 17.2.1945 у г. Данцы, Польшча.

СЕДЗЮКЕВІЧ Іван Сямёнавіч, радавы, мінамётчык 1077-га стралковага палка, загінуў 30.12.1944 у г. Будапешт.

СЕДЗЮКЕВІЧ Піліп Лларыёнавіч, н. у 1911, радавы 323-га Туркестанскага горна-стралковага палка, загінуў 26.12.1944 у Чэхаславакіі.

ШЛАПА Генадзь Аляксандравіч, радавы, памёр ад ран 7.7.1945, пахаваны ў г. Ландсберг, Германія.

ВЁСКА ГЛІСЦЁНКИ

КУРЫЛОВІЧ Пётр Міхайлавіч, н. у 1921, працаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА ДУБАВОЕ

АНАПІЧ Аляксандр Тарасавіч, радавы 50-га асобнага процітанкавага дывізіёна, загінуў 30.4.1945 у Германіі.

АНАПІЧ Іван Тарасавіч, н. у 1914, радавы, працаў без вестак.

АНАПІЧ Сяргей Тарасавіч, н. у 1916, радавы, працаў без вестак у лютым 1945.

КАЗАРЫН Адам Казіміравіч, радавы 993-га стралковага палка, загінуў 8.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА КАЗАКИ

ВЯСНА Ульян Антонавіч, н. у 1897, радавы, працаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЗІНКЕВІЧ Уладзімір Канстанцінавіч, н. у 1926, радавы, працаў без вестак у лістападзе 1944.

КРАЎЧОНАК Восіп Львіч, н. у 1901, радавы, загінуў 25.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ТРУБЛЕЎСКИ Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1911, радавы, памёр ад хваробы 1.11.1944, пахаваны ў г. Анега Архангельскай вобласці.

ВЁСКА КАСЦЮКИ

БУРЭЙ Дамітрый Міхайлавіч, н. у 1906, працаў без вестак у лютым 1945.

ДАРАПЧОНАК Іпаліт Сямёнавіч, радавы, працаў без вестак у красавіку 1945.

ДАРАПЧОНАК Мікалай Сямёнавіч, радавы, загінуў 10.2.1945 у Польшчы.

ДАРАПЧОНАК Павел Пятровіч, н. у 1921, радавы, загінуў 15.1.1945 у Літве.

ЖДАНКОВІЧ Дзям'ян Вікенцьевіч, радавы, загінуў 26.12.1944 у Латвіі.

ЛОНСКИ Сяргей Іванавіч, н. у 1918, радавы, працаў без вестак 28.11.1941.

МАШНЮК Андрэй Цімафеевіч, н. у 1916, радавы, загінуў 25.12.1944 у Літве.

ПАЛЯГОШКА Вячаслаў Рыгоравіч, радавы, загінуў у 1944 у Літве

ЦІТОВІЧ Рыгор Андрэвіч, н. у 1923, загінуў у 1944 у Літве.

ВЁСКА КРАПІЎНІКИ

БУЙКА Мікалай Данілавіч, н. у 1908, радавы 716-га стралковага палка, загінуў.

КАШТАЛЬЯН Андрэй Пятровіч, н. у 1922, баец Войска польскага, загінуў 7.3.1945 у Польшчы.

ВЁСКА КУЛАГІ

РУЖА Вацлаў, баец Войска польскага, загінуў 25.4.1945.

ВЁСКА КУРЫЧОНКИ

БУЙКА Вячаслаў Якаўлевіч, н. у 1904, памёр ад ран 18.1.1945.

САМСОНАЎ Фёдар Філімонавіч, радавы, загінуў 15.5.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА ЛАЗОЎКА

ЦІТОВІЧ Аляксей Аркадзевіч, н. у 1922, радавы, працаў без вестак у красавіку 1945.

ВЁСКА НАВАСЕЛЛЕ

РАМАНОВІЧ Пётр Анкудзінавіч, н. у 1919, радавы, працаў без вестак у чэрвені 1945.

КАНАВАЛАЎ Арсен Савельевіч, н. у 1925, радавы, загінуў 16.8.1944, пахаваны ў в. Мемелес у Літве.

ВЁСКА ПУКИ

ВАСІЛЬЕЎ Панфіл Іванавіч.

ДЗЯНІСАЎ Канон Рыгоравіч, н. у 1907, радавы, памёр ад ран 9.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА САСНОЎЦЫ

ДАЛЕЦКИ Андрэй Карпавіч, н. у 1901, радавы, памёр 2.2.1945, пахаваны ў Гомельскай вобласці.

ДАРАПЧОНАК Пётр Львонцьевіч, н. у 1905, радавы, загінуў 17.3.1945, пахаваны ў в. Рыхан, Літва.

КАВАЛЁНАК Мікалай Рыгоравіч, н. у 1907, загінуў 24.3.1945 у Польшчы.

КЛІМЗА Пётр Іванавіч, н. у 1906, загінуў 19.10.1944.

МІЛЯШЦЕЙ Арсен Мікалаевіч, н. у 1911, загінуў у лютым 1945 у Польшчы.

МІЛЯШЦЕЙ Міхаіл Антонавіч, н. у 1904, радавы 31-га стралковага палка, памёр ад хваробы 30.5.1945, пахаваны ў г. Анега Архангельскай вобласці.

ПЛАНС Пётр Вікенцьевіч, н. у 1910, радавы, загінуў 4.3.1945.

ТУРЧЫНСКІ Мікалай Іванавіч, н. у 1901, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА ТАРЗЯНОВА

БАГДАНЁНАК Пётр Юльянавіч, н. у 1921, радавы, прапаў без вестак.

ГІНБАР Арсен Казіміравіч, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЗІНКЕВІЧ Уладзімір Гіляравіч, н. у 1909, радавы, прапаў без вестак у красавіку 1945.

КАНАХОВІЧ Ігнат Восіпавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛАБУЦЬ Нікіфар Іосіфавіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак.

ЛУБЧОНАК Андрэй Макаравіч, мал. сяржант, загінуў 30.10.1944 у Латвіі.

ЯФІМАЎ Уладзімір Савельевіч, радавы, прапаў без вестак.

ВЁСКА ШУРПАКІ

ДАРАШЧОНАК Барыс Фёдаравіч, н. у 1919, радавы, загінуў 27.12.1944 у Латвіі.

ДАРАШЧОНАК Уладзімір Васільевіч, н. у 1905, радавы, загінуў 4.1.1945.

ПАЛЯГОШКА Леанід Фаміч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1943.

ПАЛЯГОШКА Юльян Іванавіч, н. у 1912, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЦІТОВІЧ Георгій Міхайлавіч, н. у 1922, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

ГЕРМАНАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АТОКІ

БУШУЕЎ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1924, камандзір аддзялення 65-га стралковага палка, памёр ад ран, пахаваны ў г. Колпіна Ленінградскай вобласці.

ВЁСКА БАЯРШЧЫНА

ЕЎЛАМПЕЕЎ Дзмітрый Ягоравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у лютым 1945.

ПЯТКЕВІЧ Ігнат Ігнатавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у снежні 1944.

ПЯТКЕВІЧ Серафім Усцінавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у маі 1945.

РЫМДЗЁНАК Апалінарыў Фаміч, н. у 1889, памёр ад ран 19.12.1944.

ВЁСКА БАЯРЫ

ЗУБКО Станіслаў Станіслававіч, н. у 1915, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЦЯРЭШКА Артур Баляслававіч, н. у 1921, радавы, загінуў у 1945 у Германіі.

ЯКІМЁНАК Станіслаў Уладзіміравіч, н. у 1919, загінуў у 1944 у Латвіі.

ВЁСКА БЕЛЫ ДВОР

БУЧАЛЬ Пётр Восіпавіч, н. у 1917, загінуў у 1939 у Польшчы.

БУЧАЛЬ Франц Людвігавіч, н. у 1918, радавы 13-га стралковага палка, загінуў 20.9.1944 у Латвіі.

ЗІНКЕВІЧ Часлаў Восіпавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

КАРТОШКІН Аляксей Аляксандравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАСЕВІЧ Вільгельм Усцінавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ЧАЛНО Альфонс Вікенцьевіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак 6.7.1944.

ЧАЛНО Клімент Вікенцьевіч, н. у 1920, баец Войска польскага, загінуў 4.5.1945 у Польшчы.

ЧЫЖЭЎСКІ Казімір Антонавіч, н. у 1922, радавы 612-га стралковага палка, памёр ад ран 2.9.1944 у Каўнаскім раёне, Літва.

ВЁСКА БУДЫ

БУДА Аляксандр Антонавіч, загінуў у Польшчы ў 1939.

ШЫШКОВІЧ Браніслаў Восіпавіч.

Помнік землякам у в. Белы Двор.

ВЁСКА БУКІ

ЛАЎРЫНОВІЧ Казімір, баец Войска польскага, загінуў 4.5.1945 у Польшчы.

ВЁСКА БЯЛЯНЫ

ГРЫГАРОВІЧ Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1908, радавы, прапаў без вестак 27.11.1944.

ГРЫДЗЮШКА Мікалай Ігнатавіч, н. у 1903, радавы 132-га стралковага палка, загінуў 24.3.1945, пахаваны ў г. Гдыня, Польшча.

ВЁСКА ВАСІЛЬКОВА

ШАБЛОЎСКИ Уладзіслаў, н. у 1912, загінуў у 1941.

ВЁСКА ВЯЛКАЕ СЯЛО

БРУЙКА Іван Васільевіч, н. у 1926, радавы, загінуў 1.3.1945, пахаваны ў г. Рэстц, Германія.

БРУЙКА Пётр Восіпавіч, радавы, 131-га стралковага палка, прапаў без вестак 30.10.1944.

БРЫЛЁЎ Ананій Юльянавіч, н. у 1926, памёр ад ран 11.6.1945, пахаваны ў г. Люблін, Польшча.

Помнік землякам у в. Вялікае Сяло.

ЗУЙ Іван Іванавіч, н. у 1915, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

КАБАК Іван Фёдаравіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

КАБАК Сямён Васільевіч, н. у 1902, радавы 367-га стралковага палка, загінуў 6.11.1944, пахаваны ў Польшчы.

ЛАГУНЁНАК Дзмітрый Віктаравіч, радавы 131-га стралковага палка, загінуў 20.3.1945 у Польшчы.

МАШАРА Іпаліт Мікалаевіч, радавы 126-га стралковага палка, прапаў без вестак 21.3.1945.

ПАЛЯК Эдуард Віктаравіч, радавы, загінуў 5.2.1945 у Польшчы.

ПУГАЎКА Іван Пятровіч, радавы 598-га стралковага палка, загінуў 26.11.1944 у Латвіі.

РЫМДЗЁНАК Міхаіл Маркавіч.

РЫМДЗЁНАК Пётр Маркавіч, радавы 131-га стралковага палка, прапаў без вестак 30.10.1944.

ЯКАЎЛЕЎ Цімафей Гаўрылавіч, радавы 32-й дывізіі, загінуў 28.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЯКУБЧОНАК Іван Сямёнавіч, н. у 1915, радавы 126-га стралковага палка, загінуў 20.3.1945, пахаваны каля г. Гдыня, Польшча.

ВЁСКА ГЕРМАНАВІЧЫ

БАНК Майсей Якаўлевіч, загінуў 29.3.1945.

ДЗЯМЕНЦЬЕЎ Васіль Сяргеевіч, н. у 1923, прапаў без вестак 11.5.1945.

ДЗЕМЯНЧУК Васіль Сяргеевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у чэрвені 1945.

КУКУЦЬ Марцін Пятровіч, радавы, загінуў 18.2.1945 у Латвіі.

КУНІЦКІ Браніслаў Эдвардавіч, н. у 1912, загінуў 28.10.1944 у Літве.

ЛЕВІН Ілья Восіпавіч, н. у 1924, сяржант, загінуў 11.10.1943 у в. Гарэлікі Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці.

ЛУК'ЯНАЎ Фёдар Андрэевіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак 1.8.1944.

МОРХАТ Антон Ігнацьевіч, н. у 1913, радавы 531-га стралковага палка, загінуў 28.10.1944 у Літве.

СТЭЦКІ Іван Станіслававіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ФЁДАРАЎ Васіль Фёдаравіч, радавы, памёр ад ран 6.1.1945.

ВЁСКА ГЛІНАЎКА

КАТОВІЧ Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1907, радавы, загінуў 18.4.1945.

ВЁСКА ДЗІКЕВА

РАГАВЫ Валяр'ян Іванавіч, н. у 1929, загінуў.
РАГАВЫ Стафан Адольфавіч, н. у 1924, загінуў у 1944 у Польшчы.

ВЁСКА ЖУКІ ГОРНЫЯ

КАЗАК Уладзімір Васільевіч, радавы, загінуў 17.4.1945.

КАТОВІЧ Браніслаў Уладзіміравіч, радавы, прапаў без вестак 30.4.1945.

КАЧАН Аркадзь Емяльянавіч, н. у 1918, радавы, загінуў 16.1.1945 у Польшчы.

КАЧАН Іван Лук'янавіч, н. у 1906, радавы, загінуў 17.2.1945 у Польшчы.

ПРЫСТАЎКА Станіслаў Лук'янавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у маі 1945.

САПЕГА Міхаіл Архіпавіч, н. у 1918, памёр у нямецкім палоне 5.2.1942.

ШАБАН Нікандр Ісаевіч, н. у 1915, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА ЖУКІ ЛОЖНЫЯ

КАТОВІЧ Восіп Восіпавіч, н. у 1906, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

КАТОВІЧ Ерамей Станіслававіч, н. у 1918, загінуў 25.1.1945 у Польшчы.

КАТОВІЧ Франц Аўгусцінавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

МЯДЗЕЛЕЦ Аўгусцін Вікенцьевіч, н. у 1906, радавы, загінуў 5.5.1945.

ХУТАР ЗАРУЧЧА

ГЕРНАТ Браніслаў Аўгусцінавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА ЗАРЭЧНАЕ

ВАЛЯЎКА Уладзімір Амосавіч, радавы, памёр ад ран 28.11.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ЗОЛАТАВА

БОХАН Іван Антонавіч, радавы 342-га стралковага палка, загінуў 24.4.1945 у Германіі.

ВЁСКА ЗОРКА

БРУЙКА Сяргей Рыгоравіч, н. у 1913, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

А.А.Катовіч.

І.Л.Качан.

ВАЛОШЫН Валерый Пятровіч, н. у 1913, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВАСІЛЕЎСКІ Альбін Сігізмундавіч, н. у 1913, загінуў.

ВАСІЛЕЎСКІ Станіслаў Сігізмундавіч, н. у 1916, радавы, загінуў вясной 1945.

ДЗЯШУК Альфонс Вікенцьевіч, н. у 1907, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ДЗЯШУК Уладзімір Вікенцьевіч, н. у 1909, загінуў 3.5.1945 у Германіі.

ДУНДУЛІС Напалеон Карпавіч, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

КІСЕЛЬ Пётр Аўгусцінавіч, баец Войска польскага, загінуў.

КРАСОЎСКІ Вацлаў Ігнацінавіч, н. у 1912.

СІНЦА Андрэй Рыгоравіч, загінуў 6.7.1945 у Германіі.

СІНЦА Канстанцін Мартынавіч, н. у 1901, загінуў у 1945 у Германіі.

СКІПАР Альфонс Пятровіч, н. у 1923, радавы, памёр у нямецкім палоне ў кастрычніку 1941.

ХАДАНЁНАК Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1925, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ХРОЛ Пётр Антонавіч.

На франтавой кухні. Злева стаіць П.А.Хрол.

ВЁСКА ІВАНАВА

ЯКІМОВІЧ Іпаліт Сцяпанавіч, н. у 1920, радавы, загінуў 22.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА КАРАЛЕВА

ШКОНЧЫК Венядзікт Мікалаевіч, радавы 272-га стралковага палка, загінуў 15.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА КРАПІЎНІКІ

МАКАРАНКА Іван Андрэевіч, радавы, загінуў 20.12.1941, пахаваны каля г. Новафамінск Маскоўскай вобласці.

ВЁСКА КРАСНЫ ЛУГ

ШЫШКОВІЧ Юзаф Юльянавіч, радавы 287-га стралковага палка, загінуў 17.8.1944.

ВЁСКА ЛАЗОВІКІ

ЖВІРБА Мечыслаў Антонавіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА ЛАТЫШЫ

НЯВЕРАЎ Мікалай Андрэевіч, ст. сяржант, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА ЛПАВА

ЛАГУН Апалінарыў Восіпавіч, н. у 1917, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПРОЊКА Валянцін Канстанцінавіч, радавы, памёр ад ран 6.2.1945, пахаваны ў г. Даўгаўпілс, Літва.

ВЁСКА ЛЮДВІНОВА

БЯЛЯЎСКІ Станіслаў Восіпавіч, н. у 1908, радавы, загінуў 16.1.1945, пахаваны ў в. Рэпнікі Кракаўскага ваяводства, Польшча.

ЗУЙ Уладзімір Фаміч, радавы, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ІВАШКЕВІЧ Сцяпан Генрыхавіч.

КОЖАН Панас Кандрацьеўіч, н. у 1921.

КРАСЬКО Віктар Паўлавіч, н. у 1913, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

НЕСЦЯРОВІЧ Іпаліт Андрэевіч, н. у 1923, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ТАБОЛА Міхаіл Антонавіч

ЯЗЁНАК Антон Фёдаравіч, н. у 1918, радавы.

ЯЗЁНАК Нікаандр Фёдаравіч, н. у 1914, радавы, загінуў у красавіку 1944 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА МАР'ЯНПОЛЛЕ

МІХАЙЛАЎ Рыгор Яфімавіч, радавы, загінуў 15.1.1944 у Польшчы.

ВЁСКА МІКІЦЁНКІ

КАВАЛЁНАК Ізідор Восіпавіч, н. у 1903, загінуў 28.4.1945 у Германіі.

ХРОЛ Пётр Антонавіч, н. у 1907, баец Войска польскага, загінуў 13.4.1945 у Германіі.

ВЁСКА МУРАШЧЫНА

ГАНЕБНЫ Пётр Уладзіміравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у маі 1945.

СТАШКЕВІЧ Ігнат Дзянісавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944 у Латвіі.

СТАШКЕВІЧ Лявон Дзянісавіч, н. у 1920, памёр ад ран 15.11.1944 у Латвіі.

ВЁСКА НАВАСЕЛЬЦЫ

ЛЫСЁНАК Сямён Іванавіч, радавы 131-га стралковага палка, загінуў 17.1.1945 у Польшчы.

АЛХВЕР Сава Піліпавіч, н. у 1909, радавы, загінуў 27.1.1945 у Польшчы.

ВЁСКА ПОГАРЫ

МЯТЛА Восіп Міхайлавіч, н. у 1911, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ХАДАНЁНАК Пётр Ігнатавіч, н. у 1921, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

ВЁСКА ПРАМЯНЫ

НІКІЦІН Іван Сафронавіч, радавы 1336-га стралковага палка, загінуў 7.4.1945 пад г. Кёнігсберг.

НІКІЦІН Фёдар Лукіч, н. у 1919, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ХАДАНЁНАК Казімір Бярнардавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ВЁСКА РЫНПОЛЛЕ

БОЛДЫШ Густаў Васільевіч, н. у 1924, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА СІНЦЫ

ГАЙБОВІЧ Кліменцій Восіпавіч, н. у 1914, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДЗЯШУК Альфонс Вікенцьевіч, н. у 1912, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРПЦІКІ Міхаіл Мацвеевіч, н. у 1904, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

КРАСОЎСКІ Вацлаў Ігнацьеўіч, н. у 1912, радавы, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА СМЕЙНА

ТАЛАПЛА Дانیіл Нікіфаравіч, радавы, загінуў 22.2.1945 у Польшчы.

ВЁСКА СТАЛЦА

ГРАБОЎСКІ Ігнат, баец Войска польскага, прапаў без вестак 28.4.1945.

КЕРАМОК Лсанід Кандрацьеўіч, прапаў без вестак 20.3.1945.

ЛАГУН Мікалай Браніслававіч, н. у 1923, радавы, памёр ад ран 25.11.1944.

ПАЎЛОЎСКИ Іван Восіпавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у снежні 1944.

РУБНІКОВІЧ Адольф Восіпавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ХАДАНЁНАК Апалінарыі Ігнацьевіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

ХАДАНЁНАК Восіп Вікенцьевіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ХАДАНЁНАК Іван Вікенцьевіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ХАДАНЁНАК Іпаліт Зянонавіч, н. у 1917, радавы, загінуў 26.4.1945.

ХАДАНЁНАК Лявон Вікенцьевіч, н. у 1906, загінуў 22.2.1942.

ХАДАНЁНАК Франц Венядзіктавіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ХАДАНЁНАК Франц Фларыянавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАДАНЁНАК Юльян Адамавіч, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА СТЭЛІЦА

ФУРС Іван Антонавіч, радавы, памёр у нямецкім палоне ў 1945.

ВЁСКА ЦЯРЭШКІ

ХРОЛ Аўгустын Лук'янавіч, н. у 1917, баец Войска польскага, прапаў без вестак 28.4.1945.

ХРОЛ Пётр Адамавіч, н. у 1920, загінуў 7.5.1945, пахаваны ў г. Дрэздэн, Германія.

ХРОЛ Станіслаў Усцінавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у маі 1945.

ХРОЛ Юзаф Станіслававіч, н. у 1918, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ВЁСКА ЧАРАМХОВА

МАЛЫШ Міхаіл Нічыпаравіч.

МЯДЗЕЛЕЦ Флор Аляксандравіч, радавы, памёр ад ран 4.2.1945, пахаваны ў Польшчы.

НІЗЮЛЬКА Іван Дзмітрыевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у верасні 1944.

ТАЛАПЛА Васіль Несцеравіч, н. у 1923, загінуў 20.2.1945 у Латвіі.

ВЁСКА ШЫШКІ

АНКУДОВІЧ Калістрат Восіпавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГЕРАСІМАЎ Ягор Канстанцінавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1943.

РАБІЗА Уладзімір Восіпавіч, н. у 1907, загінуў.

СІДАРЭНКАЎ Іван Андронавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШЫРОКАЎ Павел Аляксандравіч, н. у 1917, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ШЫШКО Пётр Вікенцьевіч, н. у 1919, загінуў у 1941 пад г. Магілёў.

ШЫШКО Уладзіслаў Іванавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА ЮЗАФОВА

НАВІЦКІ Мечыслаў Вацлававіч, памёр ад ран 28.1.1945.

ВЁСКА ЯМНА

ГАРДЗЯЁНАК Апанас Багданавіч, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

НЕСЦЯРОВІЧ Іпаліт Андрэевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

СТАШКЕВІЧ Мікалай Уладзіміравіч, н. у 1913, радавы, прапаў без вестак у студзені 1945.

ЁДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЕКСАНДРЫНА

ШПЕЦ Нікандр Іванавіч, радавы, загінуў 17.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА БЛІНОЎШЧЫНА

АГУР'ЯНАЎ Савін Трафімавіч, н. у 1917, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА БУДА БЛЖНЯЯ

БЕЗДЗЕЛЬ Арсен Варфаламеевіч, радавы 517-га стралковага палка, загінуў 15.9.1944.

МЯДЗВЕДЗЬ Міхаіл Пятровіч, радавы 213-га стралковага палка, загінуў 23.9.1944 у Латвіі.

НЕВЯРКОВІЧ Іпаліт Фёдаравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ВЁСКА БУДА ДАЛЬНЯЯ

ІВАНОЎ Васіль Агаф'евіч, радавы 332-га стралковага палка, памёр ад ран у Польшчы.

ВЁСКА БУЕЎШЧЫНА

ЛЯСНЕЎСКИ Антон Восіпавіч, н. у 1920, радавы, загінуў 8.10.1944 у Літве.

ЛЯСНЕЎСКИ Лявон Іванавіч, радавы 219-га стралковага палка, загінуў 16.8.1944 у Латвіі.

МЯДЗВЕДЗЬ Антон Пятровіч, загінуў у лістападзе 1943.

ЦІТОВІЧ Аляксандр Іванавіч, радавы, загінуў у кастрычніку 1944 у в. Даўгуне, Літва.

ЦІТОВІЧ Феадосій Станіслававіч, н. у 1906, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦІТОВІЧ Юзаф Герасімавіч, радавы 219-га стралковага палка.

ВЁСКА ВАРОНКА

МАСЛЯКОЎ Іван Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1945.

СЯМЁНАЎ Лявон Міхайлавіч, н. у 1912, рада-

вы 219-га стралковага палка, загінуў 14.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ВЕСЯЛОВА

ПЯТКУН Мікалай Міхайлавіч, радавы 1195-га стралковага палка, загінуў 27.1.1945 у Польшчы.

ЦІТОВІЧ Купрыян Тарасавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ВЁСКА ВОЛКАЎШЧЫНА

САРОКІН Рыгор Феадосьевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЦЯЛЕЖНІКАЎ Феафан Трыфанавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ВЁСКА ПІЗАЎШЧЫНА

ГРОМ Астап Аляксеевіч, радавы 199-га стралковага палка, загінуў 10.10.1944 у Латвіі.

ДАРГЕЛЬ Антон Данатавіч, н. у 1922, загінуў у нямецкім палоне.

ДАРГЕЛЬ Віктар Данатавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛАБАНОЎСКІ Пётр Антонавіч, н. у 1921, радавы, памёр ад ран 5.10.1944 у Літве.

МАНКЕВІЧ Вячаслаў Антонавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у маі 1945.

МАЦЁНАК Дзмітрый Іванавіч, н. у 1918, радавы.

МІЛЯНЦЕЙ Іларыён Васільевіч, н. у 1918, радавы, загінуў 23.1.1945.

МІЛЯНЦЕЙ Мікалай Іванавіч, н. у 1925, радавы, прапаў без вестак у студзені 1945.

ЦІТОВІЧ Аляксандр Восіпавіч, н. у 1912, загінуў 18.4.1945 у Германіі.

ЦІТОВІЧ Віталь Усцінавіч, радавы, загінуў 13.10.1944 у Латвіі.

ЦІТОВІЧ Уладзімір Усцінавіч, радавы 44-га стралковага палка, памёр ад ран 21.4.1945 у Германіі.

ВЁСКА ДУБНІКІ

ПАЗНЯК Пётр Пятровіч, радавы, загінуў 17.1.1945 у в. Пастэце Кракаўскага ваяводства, Польшча.

ТРАБА Арсен Васільевіч, радавы, загінуў 30.10.1944 у Літве.

ВЁСКА ЁДЫ

ГРОДЗЬ Францішак Станіслававіч, загінуў 18.4.1945 у Германіі.

ЗАПРУДНІК Лявон Мартынавіч, загінуў 1.5.1945.

ЗІНЬБЕРМАН Пейсак Алтравіч, радавы 287-га стралковага палка, загінуў 1.9.1944 у в. Мірусія, Латвія.

КАВАЛЁНАК Казімір, баец Войска польскага, загінуў 25.4.1945.

КАВАЛЁНАК Мечыслаў Антонавіч, радавы, загінуў 31.1.1945 у Латвіі.

КУЦЫН Фёдар Лявонавіч.

МАСЛОЎСКІ Валянцін Канстанцінавіч, радавы 1105-га стралковага палка, загінуў 23.4.1945 у Германіі.

МАСЛОЎСКІ Канстанцін Іванавіч, радавы 1105-га стралковага палка 328-й стралковай дывізіі, загінуў 23.4.1945 у Германіі.

СКОЛЬНІК Зайшан Ізраілевіч, загінуў 1.9.1944 у в. Мірусія, Латвія.

ТРАШЧАНКОЎ Анатоль Аляксеевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1944.

ЦІТОВІЧ Анатоль Аляксеевіч, прапаў без вестак у 1944.

ШЫШКО Антон Данатавіч, загінуў 16.4.1945 у Германіі.

ВЁСКА ЁРЗАЎКА

ЦЯРЭНЦЬЕЎ Гаўрыіл Аляксандравіч, радавы 199-га стралковага палка, загінуў 17.1.1945 у в. Пастэце Кракаўскага ваяводства, Польшча.

Помнік землякам у в. Ёды.

ВЁСКА ЖУРАВОЎШЧЫНА

ХАТКЕВІЧ Рыгор Андрэевіч, загінуў.

ВЁСКА ЗАЛЕССЕ

СМЕРЦЕЎ Мітрафан, баец Войска польскага, загінуў 23.4.1945.

ВЁСКА ЗЯБЛІНЫ

БУЙКА Парфірый Сямёнавіч, загінуў 16.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

БУЙКА Фёдар Ільіч, радавы, загінуў 5.3.1945 у Германіі.

ЗАХАРАЎ Архіп Савельевіч, радавы, бранябойшчык 1214-га стралковага палка, прапаў без вестак 17.2.1945.

ЗАХАРАЎ Самсон Носманавіч, радавы, памёр ад ран 5.5.1945, пахаваны ў г. Крустпілс, Латвія.

МІХАЙЛАЎ Міхаіл Мікітавіч, радавы 210-га стралковага палка, загінуў 20.8.1944 у Латвіі.

НЯМІРСКІ Іван Сцяпанавіч, радавы, памёр ад хваробы 19.1.1945.

ВЁСКА КАРШУНКІ

АНДРЭЕЎ Сцяпан Дзяменцьевіч, радавы 210-га стралковага палка, загінуў 25.3.1945 у Латвіі.

РЫБАКОЎ Піліп Самсонавіч, н. у 1922, радавы 669-га стралковага палка, загінуў 14.1.1945 у Варшаўскім ваяводстве, Польшча.

СОКАЛАЎ Фадзей Кірылавіч, загінуў 13.1.1943.

ВЁСКА КОРНИЦА

БУГАЧОЎ (БАГАЧОЎ) Нікадзім Усцінавіч, радавы 268-га стралковага палка, загінуў 24.11.1944 у Латвіі.

КАВАЛЁНАК Міхаіл Іванавіч, н. у 1907, радавы, памёр ад ран 19.2.1945 у в. Крустпілс, Латвія.

КАВАЛЁНАК Міхаіл Мікалаевіч, радавы 213-га гв. стралковага палка, загінуў 16.8.1944.

МАТУТАЎ Мікалай Мікалаевіч, радавы, памёр ад ран 4.11.1944 у Літве.

ПАЛЯГОШКА Уладзімір Фёдаравіч, радавы, загінуў 27.12.1944 у Латвіі.

ПУГАЧОЎ Нікадзім Усцінавіч, загінуў 24.11.1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Іпаліт Пятровіч, н. у 1897, прапаў без вестак у 1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Мечыслаў Іпалітавіч, радавы, мінамётчык 1302-га стралковага палка, загінуў 29.3.1945 у Польшчы.

СЕДЗЮКЕВІЧ Мікалай Валяр'янавіч, н. у 1912, загінуў 25.8.1944 каля в. Грыцкаўшчына Ветрынскага раёна.

СЕДЗЮКЕВІЧ Мікалай Васільевіч, радавы, тэлефаніст, загінуў 1.5.1945 у Берліне.

СЕДЗЮКЕВІЧ Уладзімір Валяр'янавіч, радавы 213-га стралковага палка, прапаў без вестак 18.9.1944.

А.С.Захараў.

СКРЫПЛЁНАК Кандрат, радавы 213-га стралковага палка, прапаў без вестак 18.9.1944.

СОКАЛАЎ Іван Епіфанавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШПЕЦ Міхаіл Альфонсавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА КУЯЛЕЎШЧЫНА

ЛЫСЁНАК Лявон Александравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

Помнік землякам у в. Корніца.

Дз. С. Яблонскі.

ВЁСКА ЛАЗОЎКА

ЦІТОВІЧ Аляксей Аркадзьевіч, н. у 1922, радавы, загінуў у красавіку 1945.

ЦІТОВІЧ Лявон Ксенафонтавіч, н. у 1906, загінуў у лютым 1945 у Германіі.

ВЁСКА ЛАКІНАЎЦЫ

КРУМІН Восіп Іванавіч, загінуў у 1945.

ЛЫСЁНАК Васіль Уладзіміравіч, н. у 1898, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

МАКСІМОВІЧ Іван Казіміравіч.

МАКСІМОВІЧ Міхаіл Казіміравіч.

ПЕРХУРОВІЧ Юзаф Францавіч, радавы, загінуў 14.11.1944 у Польшчы.

ВЁСКА ЛОНСКІЯ

ВЕРАШЧАКА Іпаліт Антонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ЛОНСКІ Міхаіл Дзмітрыевіч, радавы, загінуў 15.10.1944.

ЛОНСКІ Пётр Раманавіч, радавы, загінуў 4.2.1945, пахаваны ў Прыякульскім раёне, Латвія.

МАРЦЫНКЕВІЧ Яўстафій Мікалаевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у маі 1945.

СКРЫПЛЁНАК Яўген Паўлавіч, радавы 517-га стралковага палка, памёр ад ран 27.2.1945.

ЯБЛОНСКІ Дзмітрый Сідаравіч, н. у 1912, загінуў у красавіку 1945.

ВЁСКА МАРЦІНЯТЫ

ШЧОГАЛЕЎ Феакціст Іванавіч, н. у 1910, радавы, памёр ад хваробы 30.10.1944.

ВЁСКА ПАДОБЫ

ВАРОНА Рыгор Ільіч, радавы 239-га стралковага палка, загінуў 26.3.1945 каля г. Гдыня, Польшча.

КАРДАШ Аляксандр Іванавіч, прапаў без вестак у 1941.

КУРЭЦ Анатоль Васільевіч, н. у 1918, сяржант, прапаў без вестак 6.10.1944.

КУРЭЦ Мікалай Іванавіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у лютым 1943.

ЛЫСЁНАК Лявон Іванавіч, загінуў у 1941.

МАКСІМОВІЧ Міхаіл Казіміравіч, н. у 1920, загінуў у лютым 1945.

МІЛЯНЦЕЙ Восіп Васільевіч, мал. сяржант 171-га стралковага палка, памёр ад хваробы 2.2.1945, пахаваны ў Германіі.

ПАЎЛОВІЧ, загінуў у 1941.

РОДЧАНКА Назар Макаравіч, радавы, прапаў без вестак 21.2.1945.

ЦІТОВІЧ Аляксандр Іванавіч, прапаў без вестак у 1941.

ВЁСКА ПУНШЧА

ЛЯСНЕЎСКІ Генадзь Сільвестравіч, загінуў 29.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ШКЛЯНЕВІЧ Казімір Генрыхавіч, н. у 1918, камандзір аддзялення, мал. сяржант, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА РАФАЛОЎКА

АНДРЭЎ Сцяпан Дзяменцьевіч, радавы, загінуў 25.1.1945 у Латвіі.

ВЕРАШЧАКА Сцяпан Пятровіч, н. у 1912, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

ВЁСКА СВІЛЫ

ВАЙЦЯХОВІЧ Анатоль Восіпавіч, н. у 1923, радавы, прапаў без вестак 12.4.1945.

ЛОНСКІ Пётр Уладзіміравіч, н. у 1921, загінуў 11.11.1944.

МІЛЯНЦЕЙ Віктар Якубавіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

ВЁСКА СЕМЯНШКІ

ВІШНЕЎСКІ Станіслаў Баніфатавіч, загінуў 27.1.1945.

НЕДЗВЕДЗЬ Вацлаў Адамавіч, баец Войска польскага, памёр ад ран 21.4.1945.

НЕДЗВЕДЗЬ Урбан Антонавіч, радавы, памёр ад ран 19.2.1945 у Польшчы.

ВЁСКА СНЕГІ

БАГДАНОВІЧ Мікалай Фаміч, радавы 941-га стралковага палка, загінуў 15.2.1945 у Германіі.

ІВАНОЎ Аляксандр Міхайлавіч, радавы 569-га стралковага палка, загінуў 25.4.1945 у Германіі.

КЛІМАНОВІЧ Сяргей Уладзіміравіч, н. у 1913, радавы, прапаў без вестак у 1945.

МЯДЗВЕДЗЬ Вячаслаў Уладзіміравіч, радавы 199-га стралковага палка, загінуў 16.10.1945 у Германіі.

НЕДЗВЕДЗЬ Антон Антонавіч, радавы 241-га стралковага палка, загінуў 16.2.1945 у Германіі.

ТРУБІЛА Вячаслаў Андрэевіч, радавы 241-га стралковага палка, загінуў 16.2.1945 у Германіі.

ВЁСКА СУТОКІ

ЦІТОВІЧ Барыс Васільевіч, радавы 213-га стралковага палка, памёр ад ран 17.7.1944.

ЦІТОВІЧ Пётр Іларыёнавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у студзені 1945.

ВЁСКА СУХАБОРАЦ

ДАРГЕЛЬ Лявон Паўлавіч, памёр ад ран.

ВЁСКА ШЫЦІ

ВАЙЦЯХОВІЧ Пётр Мікітавіч, прапаў без вестак.

ДАРАШЧОНАК Пётр Рыгоравіч, радавы 199-га стралковага палка, загінуў 2.9.1944 у Літве.

ЖАРАЎ Іван Іванавіч, радавы, загінуў у канцлагеры ў Германіі ў 1941.

ЛУЖКОЎСКИ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСІНАЎКА

ЦЯБУТ Пётр Юльянавіч, н. у 1913.

ВЁСКА АХВАТКА

ЯКАЎЛЕЎ Ігнат Ягоравіч, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ВЁСКА БАРСУКИ

ЗУЙ Адам Антонавіч, памёр ад ран 2.2.1945.

ЗУЙ Аляксандр Андрэевіч, радавы, загінуў 9.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ПАЛЯК Канстанцін Восіпавіч, радавы, загінуў 16.1.1945 у Польшчы.

РАБІЗА Канстанцін Юльянавіч, радавы 1933-га зенітна-артылерыйскага палка, памёр ад ран 4.3.1945 у Яраслаўскай вобласці.

ВЁСКА БЕРАЗНЯНКА

КАЗАК Адам Зіноўевіч, загінуў.

КАЗАК Ігнат Баляслававіч, н. у 1924, радавы, прапаў без вестак.

КАЗАК Ігнат Зіноўевіч, н. у 1924, загінуў у 1944.

КАЗАК Станіслаў Браніслававіч, н. у 1926, прапаў без вестак у маі 1945.

КРАСНАДУБСКИ Сяргей Ігнатавіч, н. у 1915, радавы, загінуў у 1944.

ВЁСКА БЛІЗНІЦА

КАРОЛЬ Канстанцін Іванавіч, н. у 1921, радавы, загінуў 20.1.1945.

КУШНЕР Віктар Ігнатавіч, н. у 1926, загінуў у Латвіі.

ВЁСКА ВАСІЛЕВА

ГРЫДЗЮШКА Нічыпар Сцяпанавіч, н. у 1926, радавы, памёр ад ран у лютым 1945 у Германіі.

ВЁСКА ВЕРАЦЕІ

АБРАМЧЫК Максім Дзмітрыевіч, н. у 1924, радавы, загінуў 15.10.1944 у Літве.

АНДЗІЛЕЎКА Іван Васільевіч, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

БЯГУН Павел Ільіч, н. у 1915, радавы, памёр ад ран 6.8.1944.

ГРЫДЗЮШКА Восіп Барысавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1944.

КАСНІКОЎСКИ Васіль Валянцінавіч, радавы, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

КАСНІКОЎСКИ Георгій Аляксандравіч, радавы, прапаў без вестак у 1944.

КРАВЕЦ Уладзімір Сямёнавіч, загінуў.

КРАСНАДУБСКИ Георгій Аляксандравіч, загінуў.

ПАД'ЕЛЬСКИ Валянцін Васільевіч, радавы, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ПАДОРСКИ Віктар Уладзіміравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у снежні 1944.

ПАДОРСКИ Пётр Пракопавіч, радавы, загінуў 23.7.1944.

ПРОТАС Павел Іванавіч, радавы, прапаў без вестак у студзені 1945.

Помнік землякам у в. Верацеі.

В.Б.Карман.

Э.А.Эйтміновіч.

ПРОТАС Сямён Вікенцьевіч, загінуў.

САЧЫЎКА Валянцін Уладзіміравіч, радавы, загінуў 2.5.1945 у Германіі.

ТАЛАН Ілья Якаўлевіч, радавы, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ТАЛАН Канстанцін Андрэевіч, радавы, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ТАЛАН Пётр Іванавіч, загінуў.

ТАЛАН Уладзімір Ігнацьевіч, загінуў.

ШАБАН Усцін Міхайлавіч.

ВЁСКА ГАПОНЫ

РЫМКО Іван, загінуў.

ВЁСКА ГАРАДЗЕЦ

БАРАВІК Уладзімір Лук'янавіч, н. у 1916, радавы 1175-га стралковага палка, сяржант, загінуў 8.2.1945.

ПАВУЛЬСКІ Міхаіл Антонавіч, н. у 1918, радавы, загінуў 18.2.1945.

РЭУТ Адам Іванавіч, н. у 1917, радавы, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

САВІЦКІ Генрых Эдуардавіч, н. у 1917, радавы, загінуў 20.1.1945.

СТРУЙ Уладзімір Восіпавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШАБАН Іван Паўлавіч, н. у 1915, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШПРОНАК Рыгор Іванавіч, н. у 1917, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА ГРЫДЗЮШКІ МАЛЫЯ

КРАСНАДУБСКІ Іван Мікалаевіч.

ВЁСКА ДУБАЎКА

ЛАПКОЎСКІ Міхаіл Міхайлавіч, радавы 1246-га стралковага палка, загінуў 1.4.1945 у Латвіі.

ВЁСКА ЕМЯЛЬЯНЧЫКІ

АЛЕКСІН Рыгор Восіпавіч, н. у 1901, радавы, памёр ад ран 12.12.1946.

ВЁСКА ЖАРСЦВЯНКА

БЯГУН Мілецій Мацвеевіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЖЫНЬ Мікалай Ігнацьевіч, н. у 1905, радавы, загінуў 24.7.1944.

КРЫЎКА Мікалай Восіпавіч, н. у 1915, радавы, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КРЫЎКА Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1913, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

КРЫЎКА Сяргей Міхайлавіч.

ВЁСКА ЗАГРАЗЭ (цяпер ЧАРОМУШКІ)

ЕРАЎНОВІЧ Арсен Восіпавіч, н. у 1918, загінуў 30.3.1944 у в. Слейні Калінінскай вобласці.

ВЁСКА ЗАЛЕСІНКІ

КАРМАН Віктар Браніслававіч, загінуў.

ЭЙТМІНОВІЧ Эдуард Альфонсавіч, н. у 1908.

ВЁСКА ЗАРЭЧЧА

КРАЗЁНАК Іван Іванавіч.

ВЁСКА ЗУІ

ЗАХАРАЎ Лука Кліменцьевіч, радавы, загінуў 13.1.1944.

ВЁСКА КАВАЛІ

ЖЫНЬ Аркадзь Паўлавіч, н. у 1909, радавы, загінуў у 1944 у Літве.

КАЗАК Анатоль Барысавіч, н. у 1907, радавы, загінуў у 1944.

КАСНІКОЎСКІ Іван Юльянавіч, н. у 1925.

КРЫЎКА Макарый Юльянавіч, н. у 1925, радавы, загінуў у 1944.

ЛАГУН Васіль Сцяпанавіч, н. у 1920, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

РУДАК Іван Сямёнавіч.

РУДАК Леанід Фёдаравіч.

РУДАК Мікалай Юльянавіч.

РУДАК Фёдар Фёдаравіч, н. у 1914.

ВЁСКА КАЗАЧКІ

РУДАК Максім Міхайлавіч, загінуў.

ВЁСКА КАНАВАЛАВА

ШЫПЛА Уладзімір Фердынандавіч, ст. сяржант, памёр ад ран 8.3.1945.

ВЁСКА КРАСНАЯ ГАРА

ПАЎЛЮЧУК Восіп Якаўлевіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА КРЫЎКІ

КАТУШОНАК Міхаіл Якаўлевіч, загінуў.

КРЫЎКА Аляксей Ігнатавіч, загінуў.

КРЫЎКА Іван Мартынавіч, загінуў.

КРЫЎКА Марцін Лявонавіч, н. у 1901, радавы, загінуў 25.3.1945.

ПРОТАС Іван Кірылавіч, н. у 1918, радавы, загінуў 5.3.1945 у Польшчы.

ВЁСКА КУЗЬМІЧОВА

ПЛІСКА Восіп Восіпавіч, н. у 1919, загінуў у чэрвені 1941 у г. Брэст.

ВЁСКА КУШЛЕВА

ЗАХАР'ЕЎ Арсен Іванавіч, н. у 1917, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЗАХАР'ЕЎ Сцяпан Герасімавіч, н. у 1913, радавы, загінуў у лістападзе 1944 у Польшчы.

ЗАХАР'ЕЎ Фадзей Андрэевіч, н. у 1917, радавы, памёр ад ран 19.5.1944 у Калінінскай вобласці.

ЗАХАР'ЕЎ Якаў Іванавіч, н. у 1915, радавы, загінуў у маі 1945 у Германіі.

ВЁСКА ЛАМАЧЫНА

АБРАМЧЫК Васіль Рыгоравіч, загінуў.

АНДЗІЛЕЎКА Лука Васільевіч, загінуў.

АНДЗІЛЕЎКА Уладзімір Уладзіміравіч, загінуў.

КАТУШОНАК Восіп Казіміравіч, загінуў.

ВЁСКА ЛАПУНОВА

ГРЫДЗЮШКА Павел Андрэевіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ЖЫНГЕЛЬ Віктар Антонавіч, н. у 1915, радавы, загінуў 23.4.1945.

КРЫЎКО Віктар Ігнацьевіч, загінуў.

КРЫЎКО Мілецій Ігнацьевіч, загінуў.

КУШНЕР Аркадзь Мацвеевіч, загінуў.

КУШНЕР Мікалай Мікалаевіч, загінуў.

ЛАТАНОЎСКИ Восіп Восіпавіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ПЯКОЎСКИ Восіп Сямёнавіч, загінуў.

РУДАК Леанід Ігнацьевіч, загінуў.

ВЁСКА ЛУГІ

КАЗАК Уладзімір Восіпавіч, н. у 1914, радавы, прапаў без вестак 27.10.1944.

ВЁСКА ЛУЖКІ

АЗАРЭВІЧ Сяргей Міхайлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

БАСОК Мікалай Аляксеевіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВІНЯЦКІ Уладзімір Данілавіч, н. у 1910, загінуў 20.12.1943, пахаваны ў Лёзненскім раёне Віцебскай вобласці.

ПРЭЙ Ігнат Дамінікавіч, н. у 1905, радавы, памёр у нямецкім палоне 23.10.1942.

ЗЯНЬКО Іван Андрэевіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у красавіку 1945.

М.І.Крыўко.

ЛАСТАЎКА Павел Міхайлавіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ЛАСТАЎКА Пётр Міхайлавіч, н. у 1918, радавы, загінуў 29.11.1944.

НІКІФАРОЎСКИ Мікалай Васільевіч, радавы, прапаў без вестак.

СІТАЎ Міхаіл Кірылавіч, н. у 1920, ст. сяржант, памёр ад ран 26.3.1945, пахаваны ў Латвіі.

ЮХНОЎСКИ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1905, радавы, загінуў 14.8.1941.

ВЁСКА ЛУЧАЙКА

АНДЗІЛЕЎКА Вадзім Ігнатавіч, н. у 1918, баец польскай арміі, загінуў у 1939 у Польшчы.

КАЖАМЯКА Дзмітрый Пятровіч, н. у 1924, радавы, загінуў у 1945 пры фарсіраванні р. Одэр.

КУРЫЛЁНАК Сяргей Восіпавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА МАЛЫШЫ

МАЛЫШ Пётр Нічышаравіч, н. у 1921, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

П.А.Грыдзюшка (у цэнтры).

ВЁСКА НАВАСЕЛЛЕ

АНДЗІЛЕЎКА Пётр Васільевіч, загінуў.

ВЁСКА НАВАСЕЛЬЦЫ

АНДЗІЛЕЎКА Аляксандр Ігнатавіч, н. у 1916, радавы, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ПІСКУНОВІЧ Васіль Іванавіч, радавы, загінуў 20.1.1945 у Латвіі.

ВЁСКА ПАД'ЕЛЬЦЫ

ПАД'ЕЛЬСКІ Валянцін Васільевіч, н. у 1908, радавы, загінуў у 1944 у Латвіі.

ВЁСКА ПАДЛІПКИ

АЛЬШЭЎСКІ Аляксандр Ігнатавіч, радавы, загінуў 13.4.1945 пад г. Кёнігсберг.

АНКІПОВІЧ Восіп Антонавіч, н. у 1905, радавы, загінуў у нямецкім палоне 2.12.1941.

ВЁСКА ПАДОРКА

БАГДАНАЎ Апанас Прохаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ПАРЭЧЧА

ДРАГУН Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1925, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА ПАХОМАВІЧЫ

ЖАРКОЎ Пётр Ільіч, н. у 1909, старшыня, прапаў без вестак у снежні 1943.

ВЁСКА ПРЫВОЛЬНАВА

АЛЕКСІН Якаў Антонавіч, загінуў у 1944.

ВЁСКА ПУТРАНЦА

АНДЗІЛЕЎКА Васіль Ігнатавіч, н. у 1917, радавы, загінуў 16.4.1945 у Латвіі.

АНДЗІЛЕЎКА Павел Васільевіч, н. у 1921, радавы, прапаў без вестак у 1944.

БАРАВІК Леанід Сямёнавіч, прапаў без вестак у 1945.

ЖЫНГЕЛЬ Мікалай Ігнатавіч, н. у 1910, радавы, памёр у нямецкім палоне 21.7.1942.

КАСНІКОЎСКІ Віктар Юльянавіч, прапаў без вестак у 1944.

КОНАН Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

КРАСНАДУБСКІ Канстанцін Іванавіч, н. у 1912, радавы, загінуў у канцэнтрацыйным лагеры.

САМУЧОНАК Ігнат Восіпавіч, загінуў 31.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЮЗВЯК Мар'ян Сцяпанавіч, сяржант, намеснік камандзіра ўзвода, памёр ад ран 5.3.1945 у Польшчы.

ВЁСКА РУБАШКИ

АЛЕКСІН Уладзімір Юльянавіч, радавы, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

ВЯЛІЧКА Рыгор М., н. у 1900, загінуў 5.3.1945 у Германіі.

ГУЙДА Анатоль Аляксеевіч.

ГУЙДА Міхаіл Піліпавіч, радавы, прапаў без вестак.

ГУЙДА Пётр Дзмітрыевіч, сяржант, загінуў 10.12.1944 у Румыніі.

ВЁСКА СОМЧЫНА

ГМЫЗА Іван Восіпавіч, н. у 1902, радавы, загінуў 24.5.1945 у Германіі.

ВЁСКА СТОМІНА

КАСАТЫ Мікалай Мацвеевіч, загінуў.

ВЁСКА ЦЫГАНКІ

КАСАТЫ Аляксандр Міхайлавіч, загінуў.

ФУРС Аляксандр Раманавіч, загінуў.

ШЫМАН Антон Антонавіч, загінуў.

ВЁСКА ЧАРАНЫ

ПАРАДНЯ Пётр Аляксандравіч, н. у 1914, радавы, прапаў без вестак у 1944.

РАДЗЮКОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АДАМАВА

СТРАНЧЭЎСКІ Часлаў Генрыхавіч, радавы, прапаў без вестак 17.2.1945.

ВЁСКА АНТАНОВА

БАГАТКЕВІЧ Часлаў Раманавіч, радавы, загінуў 17.9.1944 у Латвіі.

ВОЛК Арсен Андрэевіч, радавы 1122-га стралковага палка, загінуў 30.11.1944 у Латвіі.

ВЁСКА БАЛБЕКІ

МЯТЛА Мікалай, н. у 1922, загінуў 19.1.1943 у канцлагеры Маўтгаўзен, Аўстрыя.

ВЁСКА БАЎТРАМЕІ

НЕСЦЯРОВІЧ В.М., н. у 1916, загінуў у 1944 пад г. Будапешт, Венгрыя.

ТАБОЛА Д.І.

ВЁСКА БАХАНІХА

ЗУБОВІЧ Іван Уладзіміравіч, радавы, загінуў 18.12.1944 у Венгрыі.

ВЁСКА БЕЛЯІ

ГРЫЦКЕВІЧ Канстанцін Крэсанавіч, н. у 1925, радавы, загінуў 26.4.1945.

ЗЯЛЁНКА Уладзімір Мартынавіч, н. у 1911, радавы, загінуў 23.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

КАЛМУК Іван Фролавіч, н. у 1921, радавы 1258-га стралковага палка, памёр ад хваробы 13.4.1945 у Польшчы.

ПАПКО Мацвей Фёдаравіч, н. у 1917, радавы, загінуў 17.3.1945.

ВЁСКА БОЎКАЛЫ

БАХІР Міленцій Паўлавіч, н. у 1920, загінуў у 1944 пад г. Будапешт, Венгрыя.

ГРОШАЎ Мікіта, н. у 1918, загінуў у 1944.

ЛУК'ЯНЁНАК В.М., н. у 1926, загінуў у 1944.

РАБІЗА К.І., н. у 1914, загінуў у 1944 пад г. Будапешт, Венгрыя.

РАБІЗА Сяргей Іванавіч, н. у 1906, загінуў у 1945 пры вызваленні Польшчы.

ХУТАР БРУЙКІ

ТАБОЛА Аркадзь Рыгоровіч, радавы, загінуў 15.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА БУКІ

ВІТКО Эдуард, баец Войска польскага, загінуў 25.4.1945.

ВЁСКА ВЕЛЯНЦЕІ

РАБІЗА Канстанцін Канстанцінавіч, загінуў 19.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА ВЫТОРКІ

МЯДЗВЕДЗЬ Васіль Аляксеевіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА ДУЛІНА

КРУГЛЫ Пётр Сцяпанавіч, н. у 1926, баец Войска польскага, загінуў 28.5.1945.

КРУГЛЫ Павел Сцяпанавіч, н. у 1928, радавы, загінуў.

ВЁСКА ЖОЎНІЦА

АРЭХАЎ Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1921, радавы 732-га стралковага палка, загінуў у кастрычніку 1944 у Літве.

ЗАЯЦ Восіп Феліксавіч, н. у 1910, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА КАЗЛОЎШЧЫНА

САМСОНАЎ Павел Емяльянавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА КАРАЛІНАВА

ТАТЫРЖА Юльян Паўлавіч, радавы 598-га стралковага палка, загінуў 25.11.1944 у Латвіі.

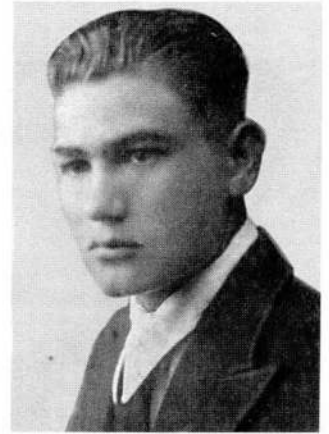
ВЁСКА КАЧАНЫ

КАЗЛОЎСКІ Канстанцін Юльянавіч, н. у 1905, радавы, загінуў 18.12.1944.

ПАДАБЫЦЬКА Вікенцій Васільевіч, радавы 340-га стралковага палка, прапаў без вестак у верасні 1944.

В.М.Несцяровіч.

М.П.Бахір.

М.Грошаў.

К.І.Рабіза.

ПАДАБЫЦЬКА Віктар Віктаравіч, н. у 1906, памёр ад ран 9.1.1945 у Чэхаславакіі.

ПЕНЦЮГОЎ Васіль Васільевіч, н. у 1918, радавы 340-га стралковага палка, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА КЛЯНЫ

ПАЛЯК Аляксей Паўлавіч, радавы, памёр ад ран 26.11.1944 у Латвіі.

ПАЛЯК Дзмітрый Васільевіч, радавы 141-га стралковага палка, загінуў 22.11.1944 у Латвіі.

ПАЛЯК Іван Рыгоровіч, н. у 1920, прапаў без вестак у лютым 1945.

ПАЛЯК Фёдар Восіпавіч, радавы 1154-га стралковага палка, загінуў 2.4.1945 у Латвіі.

ТАБОЛА Васіль Паўлавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у чэрвені 1945.

ВЁСКА МАЛОНКА КАЗЛОЎСКАЯ

ЛАЛЫКА Анатоль Васільевіч, радавы 323-га горна-стралковага палка, загінуў 19.12.1944 у Чэхаславакіі.

ЯКІМОВІЧ Нікандр Канстанцінавіч, санітар 1077-га стралковага палка, загінуў 24.12.1944 у Венгрыі.

В.В.Лабаты.

П.А.Кажан.

К.Г.Машара.

І.В.Рабіза.

У.У.Рымдзёнак.

Г.Ф.Собаль.

ВЁСКА МАСЛЮКІ

РУТКОЎСКІ Іван Іванавіч, памёр ад ран 4.10.1945 у Аўстрыі.

ВЁСКА МАЧУЛШЧА

БЕЙНАРОВІЧ Пётр Юльянавіч, баец Войска польскага, загінуў 18.4.1945 у Германіі.

ВЁСКА ПАШКІ

РЫМДЗЁНАК Пётр Іванавіч, радавы 530-га стралковага палка, прапаў без вестак 18.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА СКУРАТЫ

ДЗІКОВІЧ Іван Канстанцінавіч, н. у 1925, радавы 1216-га стралковага палка, загінуў 6.3.1945 у Германіі.

ЛАЗОВІК Аркадзь Іванавіч, радавы 197-га стралковага Львоўскага палка, прапаў без вестак 8.11.1944 у Венгрыі.

ПАЧКОЎСКІ Вацлаў Віктаравіч, н. у 1921, радавы 154-га стралковага палка, загінуў 26.10.1944 у Польшчы.

ЯЦЫНА Уладзімір Віктаравіч, н. у 1910, радавы 1075-га стралковага палка, загінуў 9.12.1944 у г. Чэпель, Венгрыя.

ВЁСКА СЛАБАДА

ГОЛУБ Генадзь Васільевіч, н. у 1922, радавы, загінуў 20.8.1944 у Латвіі.

ЗАЯЦ Пётр Паўлавіч, н. у 1903, радавы, загінуў 27.1.1945 у Польшчы.

ВЁСКА ХВАСТОВА

ЛАБАТЫ А.В.

ЛАБАТЫ В.В.

ВЁСКА ШКУНЦКІ

ЗАБЕЛА Ігнат Паўлавіч, радавы, загінуў 10.8.1944 у Літве.

ЛУК'ЯНЁНАК Рыгор Іванавіч, радавы 623-га стралковага палка, загінуў 16.12.1944 у Чэхаславакіі.

ПЛЯХТАН Уладзімір Юльянавіч, радавы, памёр ад ран 21.12.1944 у Латвіі.

ТАБОЛА Леанід Пятровіч, н. у 1922, прапаў без вестак 11.8.1944.

ХУТАР ЯСЕВА

ВАШЫТКЕВІЧ Дзмітрый Ільіч, снайпер 1077-га стралковага палка, прапаў без вестак 17.11.1944 у Венгрыі.

* * *

ГАПАНЁНАК Андрэй Рыгоравіч, н. у 1919, радавы, загінуў у 1941.

ЗУЙ Анатоль Пятровіч, н. у 1926, радавы, загінуў у 1944 пад г. Будапешт, Венгрыя.

КАЖАН Пётр Аляксеевіч, н. у 1922, радавы, загінуў у 1945 пры вызваленні г. Варшава, Польшча.

МАШАРА Генадзь Канстанцінавіч, радавы.

РАБІЗА Іван Васільевіч, н. у 1916, загінуў у 1943 пры вызваленні Польшчы.

РЫМДЗЁНАК Уладзімір Уладзіміравіч, н. у 1925, радавы, загінуў 23.11.1944 пад г. Будапешт, Венгрыя.

СОБАЛЬ Генадзь Фёдаравіч, н. у 1923, радавы, загінуў у 1944 пры вызваленні Прыбалтыкі.

РУЧАЙСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЗЭТА

КУРЫЛОВІЧ Анатоль Восіпавіч, радавы 200-га стралковага палка, загінуў 30.12.1944 у Венгрыі.

ПРОНЬКА Валерый Аляксандравіч, н. у 1902, радавы, прапаў без вестак у студзені 1945.

ВЁСКА БАГУТЫ

ПЯЧОНКА Аркадзь Рыгоравіч, загінуў 26.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА БАРСУЧЫНА

БЛІНКОЎ Пракоп Іванавіч, н. у 1908, радавы, загінуў 12.2.1945 у Германіі.

СТЭЦКІ Іван Станіслававіч, н. у 1921, загінуў 5.5.1945.

ФАМІН Іларыён Фёдаравіч, н. у 1907, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ХУТАР БЕЛАЗЁРЫ

КУКУЦЬ Эдвард Міхайлавіч, памёр ад ран у г. Уладзімір 8.11.1944.

ВЁСКА ВІНАГРАДЫ

ВАСІЛЬЕЎ Іван Іванавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РАЖКО Іван Аляксандравіч, радавы 367-га стралковага палка, загінуў 22.5.1944 у Польшчы.

ВЁСКА ГАЛУБКА

БАЙКОЎСКИ Адам Восіпавіч, н. у 1919, радавы, памёр ад ран 28.4.1945.

ПАЎЛАЎ Мікалай Іванавіч, радавы 23-га стралковага палка, загінуў 20.9.1944 у Латвіі.

ЦЫРКІН Ігнат Арэф'евіч, радавы 1192-га стралковага палка 357-й стралковай дывізіі, загінуў 22.9.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ГРЫГАРАЎШЧЫНА

ТАРАРАКА Восіп Восіпавіч, н. у 1913, памёр ад ран 9.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

ТАРАРАКА Мілецій Юльянавіч, н. у 1920, радавы, загінуў 30.1.1945 у Польшчы.

ВЁСКА ЗАПРУДДЗЕ

ЗУЕЎ Іван Спірыдонавіч, н. у 1927, загінуў.

ЗУЕЎ Пётр Спірыдонавіч, н. у 1924, загінуў.

ЗУЕЎ Фёдар Спірыдонавіч, н. у 1924, загінуў.

ВЁСКА ЗАРЭЧЧА

ЛАПКОЎСКИ Максім Максімавіч, н. у 1904, радавы 269-га стралковага палка, загінуў 22.4.1945 у Польшчы.

ВЁСКА ЗОСІНА

ВАСІЛЬЕЎ Ізот Парфёнавіч, радавы, загінуў 14.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВАСІЛЬЕЎ Парфірый Яўстаф'евіч, радавы, памёр ад ран 31.12.1944, пахаваны на станцыі Востраў-Мазавецкі, Польшча.

ВЁСКА ІХМУСЦЁВА

СЕТА Валянцін Мікалаевіч, загінуў 13.8.1944 у Латвіі.

ТАТЫРЖА Міхаіл Паўлавіч, загінуў 22.12.1944 у Венгрыі.

ВЁСКА КАДРЫШКІ

ВАЛЯЎКА Антон, н. у 1924, загінуў у 1944.

НАВІЧОНАК Леанід Вікенцьевіч, н. у 1922, загінуў.

ФАМІН Сямён Фёдаравіч, радавы, памёр ад ран 19.1.1945.

ЯЗЁНАК Антон Фёдаравіч, радавы 74-га стралковага палка, загінуў 6.3.1945.

ЯЗЁНАК Нікадзім Фёдаравіч, мал. сяржант, камандзір аддзялення 74-га стралковага палка, загінуў 27.2.1945 у Польшчы.

ВЁСКА КАСАРЭЎШЧЫНА

КАСАРЭЎСКИ Венядзікт Восіпавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА КАТЫ

РУДЗЬ Іосіф Юльянавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ВЁСКА КАЎШЭЛЕВА

БЯСПАЛЬЧЫК Фёдар Аляксандравіч, н. у 1926, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЗАЯЦ Іван Міхайлавіч, радавы, загінуў 26.12.1944.

КАТОВІЧ Алег Вячаслававіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАТОВІЧ Мікалай Іванавіч, н. у 1915.

НАВІЧОНАК Васіль Міхайлавіч, н. у 1906, загінуў 6.3.1945 у Германіі.

ПУРВІН Мікалай Восіпавіч, н. у 1912, радавы 729-га стралковага палка, памёр ад ран у 1944 у Літве.

Помнік землякам у в. Каўшэлева.

ЧАРНЯЎСКИ Піліп Лукіч, радавы 262-га стралковага палка, загінуў 13.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА ЛЯНДЭРНЯ

МІХАЙЛАЎ Іларыён Іванавіч, радавы 278-га стралковага палка 175-й стралковай дывізіі, загінуў 22.4.1945 у Германіі.

МІХАЙЛАЎ Лаўрэн Паўлавіч, н. у 1909, загінуў.

МІХАЙЛАЎ Пракоп Рыгоравіч, н. у 1903, памёр ад ран 19.3.1945 у Венгрыі.

МІХАЙЛАЎ Севасцей Паўлавіч, н. у 1907, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

МІХАЙЛАЎ Трахім Іванавіч, н. у 1907, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА МАЛІНАВА

КАТОВІЧ Уладзімір Купрыянавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА МІКАЛАЁВА

ХРОЛ Браніслаў Міхайлавіч, н. у 1912, радавы, прапаў без вестак 15.1.1945.

ШПЕЦ Аляксандр Антонавіч, радавы 13-га стралковага палка, загінуў 21.10.1944.

ВЁСКА ПАДРЭЧКІ

ЦТОВІЧ Веньямін Усцінавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА ПАПКІ

ВЯЗІЦКІ Віталій Сямёнавіч, н. у 1921, радавы 63-га стралковага палка, прапаў без вестак 14.3.1945.

ГРЫГАРОВІЧ Іван Фёдаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у ліпені 1942.

ЗІНКЕВІЧ Пётр Восіпавіч, н. у 1915, радавы, загінуў 23.3.1945, пахаваны ў г. Гданьск, Польшча.

ВЁСКА ПІЛАТЫ

АЛЕКСАНДРОВІЧ Канстанцін Канстанцінавіч, н. у 1904, старшыня, прапаў без вестак у маі 1945.

ЯБЛОНСКИ Дзмітрый Сідаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА ПШЧУРЫНА

ВОЙТАЎ Якаў Іванавіч, загінуў.

ВЁСКА РАЦЬКІ

ЛПСКІ Вячаслаў Юльянавіч, н. у 1913, радавы 147-га стралковага палка, загінуў 15.3.1945 у Венгрыі.

ВЁСКА РУЧАЙ

БАГОВІЧ Іван Фёдаравіч, н. у 1918, баец Войска польскага, загінуў 18.5.1945 у Германіі.

БАГОВІЧ Леанід Пятровіч, н. у 1926, баец Войска польскага, памёр ад ран 5.4.1945 у Польшчы.

БАГОВІЧ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1912, памёр ад ран 22.12.1944, пахаваны ў г. Сысаўцы, Чэхаславакія.

ЗАЖМІЦКІ Іван Сцяпанавіч, н. у 1920, радавы, памёр ад ран 15.1.1945 у Польшчы.

КУНІЦКІ Браніслаў Эдуардавіч, радавы 706-га стралковага палка, загінуў 29.7.1944 у Літве.

КУДЗІНАЎ Фёдар Карнеевіч.

ЛАТЫШОНАК Васіль Якаўлевіч, н. у 1910, радавы 1073-га стралковага палка, загінуў 29.12.1944 у г. Будапешт.

НОВКАЎ Міхаіл Барысавіч, радавы, памёр ад ран 15.1.1943.

ПРЫСТАЎКА Антон Іванавіч, н. у 1926, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ПРЫСТАЎКА Станіслаў Лукіч, н. у 1925, радавы, прапаў без вестак у студзені 1945.

СЦЯПАНАЎ Агафон Іванавіч, н. у 1901, радавы 1073-га стралковага палка, загінуў 23.11.1944 у Венгрыі.

СЦЯПАНАЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1907, радавы 1075-га стралковага палка, загінуў 28.11.1944 у Венгрыі.

ВЁСКА РЭЧКІ

АРЛЮКЕВІЧ Іван Іванавіч, н. у 1918, загінуў.

АРЛЮКЕВІЧ Павел Восіпавіч, н. у 1918, загінуў у нямецкім палоне ў г. Лешель Вішебскай вобласці.

ВЁСКА САВАРЫНА

ЗУБКО Іван Аляксандравіч.

КАЗЛОЎ Уладзімір Васільевіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

РАБІЗА Уладзімір Восіпавіч, н. у 1910, радавы, памёр ад ран 28.2.1945 у Венгрыі.

САКОВІЧ Цімафей Васільевіч, н. у 1906, загінуў 24.1.1945.

ШАМШУР Мікалай Іванавіч, н. у 1911, радавы 315-га горна-стралковага палка, загінуў 9.12.1944 у в. Бачкоў, Чэхаславакія.

ВЁСКА СЕБАСЦЬЯНАВА

БОЛДАШ Альберт, н. у 1922, радавы, загінуў 3.12.1944 у Венгрыі.

ВЯЛІЧКА Сцяпан Станіслававіч, н. у 1904, радавы, загінуў 11.12.1944 у Венгрыі.

ЗУБКОЎ Вячаслаў Антонавіч, н. у 1921, радавы, загінуў 23.1.1945 у Латвіі.

ВЁСКА СКОРНІХА

ПІЧАСНЫ Аляксандр Юстынавіч, радавы, памёр ад ран 25.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА СТАРАБОРЦЬ

ТУРОНАК Клаўдусь Карлавіч, н. у 1923, радавы, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ВЁСКА СЫНАДВОРЦЫ

АНКУДОВІЧ Калістрат Восіпавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КУРЫЛОВІЧ Фартунас Усцінавіч, загінуў 7.8.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ШКЯЛІ

ДЗЯНІСАЎ Карней Цімафеевіч, н. у 1919, радавы, памёр ад ран 27.3.1945 у Латвіі.

МІХАЙЛАЎ Іван Пятровіч, н. у 1909, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

СІДАРАЎ Яўграфій Іванавіч, н. у 1915, мал. сяржант 176-га стралковага палка, загінуў 9.3.1945 у Германіі.

ВЁСКА ЯКУБОВА

КУКУЦЬ Іван Аляксандравіч.

СТАНІСЛАВОЎСКИ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЬХОЎЦЫ

ЦІТОВІЧ Канстанцін Іванавіч, радавы 414-га стралковага палка, загінуў 19.3.1945 у Германіі.

ЯКУБОЎСКИ Адам Браніслававіч, радавы, загінуў 17.1.1945 у Польшчы.

ВЁСКА БРУДНАЕ

БУЙЧОНАК Генадзь Паўлавіч, н. у 1906, радавы 1047-га стралковага палка, загінуў у снежні 1944 у Венгрыі.

ВЁСКА ВАСЮКИ

ЛАБУЦЬ Васіль Канстанцінавіч, радавы, памёр ад ран 19.3.1944 у Літве.

ЛАБУЦЬ Георгій Аляксандравіч, н. у 1924, радавы, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ЛАСОЎСКИ Уладзімір Іпалітавіч, н. у 1918, радавы 384-га стралковага палка, загінуў 25.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

МЯДЗЮХА Уладзімір Анатольевіч, н. у 1909, радавы, загінуў 24.4.1945.

ТАТЫРЖА Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1903, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЁСКА ВЯЛКАЯ АГАЛЬНІЦА

АНДРЭЙЧЫК Уладзімір Уладзіміравіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВАСЮКОВІЧ Уладзімір Ільіч, н. у 1906, радавы, памёр ад ран 22.11.1944, пахаваны ў Варшаўскім ваяводстве, Польшча.

КАСАРЭЎСКИ Аляксандр Гіляравіч, н. у 1923, радавы 1105-га стралковага палка, загінуў 14.4.1945 у Германіі.

КАСАРЭЎСКИ Леанід Вікенцьевіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак 25.7.1941.

У.І.Ласоўскі.

КАСАРЭЎСКИ Мікалай Усцінавіч, радавы, памёр ад ран 28.1.1945.

КУРАЧОНАК Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1917, радавы 21-га паветрана-дэсантнага стралковага палка, загінуў 8.1.1945 у Венгрыі.

ВЁСКА ВЯЛКІЯ АЛАШКІ

БРЭСКИ Уладзімір Валяў'янавіч, н. у 1906, радавы, загінуў 27.1.1945 у Германіі.

ВІЦЬКО Віктар Восіпавіч, н. у 1906, радавы 367-га стралковага Сандамірскага палка, загінуў 22.10.1944 у Польшчы.

ЛЫСЁНАК Дзмітрый Ульянавіч, н. у 1925, загінуў 5.9.1944 у Латвіі.

РАЙЧОНАК Антон Юльянавіч, н. у 1904, загінуў 24.2.1945.

СІКОРА Іван Антонавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1944.

СІКОРА Пётр Данілавіч, н. у 1905, прапаў без вестак 27.11.1944.

СІКОРА Пётр Іванавіч, н. у 1919, загінуў.

ВЁСКА ГАРБУНЫ

ЛУК'ЯНЁНАК Рыгор Іванавіч, радавы, загінуў 16.12.1944 у Чэхаславакіі.

РАМАНЧЫК Сяргей Андрэевіч, курсант асобнай вучэбнай роты 316-й стралковай дывізіі, загінуў 5.2.1945, пахаваны ў г. Будапешт.

ПАМОХ Станіслаў Францавіч, радавы, загінуў 25.5.1945 у Германіі.

ПАЧОПКА Яўген Уладзіміравіч, радавы, загінуў 19.2.1945 у Германіі.

СЕДЗЮКЕВІЧ Апанас Іларыёнавіч, загінуў 17.2.1945, пахаваны ў г. Гданьск, Польшча.

СЕДЗЮКЕВІЧ Іван Сямёнавіч, радавы 1077-га стралковага палка, загінуў 30.12.1944 у г. Будапешт.

СЕДЗЮКЕВІЧ Піліп Іларыёнавіч, радавы 323-га Туркестанскага горна-стралковага палка, загінуў 26.12.1944 у Чэхаславакіі.

ШЛАПА Генадзь Аляксандравіч, радавы, памёр ад ран 7.7.1945, пахаваны ў г. Ландсберг, Германія.

ВЁСКА ГРЫБЛЫ

АНДРЭЙЧЫК Дзмітрый Дзмітрыевіч, н. у 1922, радавы, загінуў у 1944 у Латвіі.

БАЛАЙ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1912, радавы 126-га стралковага палка. Загінуў 19.10.1944 у Польшчы.

БАЛАЙ Мікалай Сямёнавіч, загінуў 16.8.1944 у Латвіі.

БАЛАЙ Пётр Антонавіч, н. у 1909, радавы, загінуў у 1944 у Прыбалтыцы.

БАЛАЙ Уладзімір Кліменцьевіч, радавы 268-га стралковага палка, загінуў 16.8.1944 у Латвіі.

БРЭСКИ Давід Пятровіч, н. у 1912, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

БРЭСКИ Мікалай Пятровіч, н. у 1922, радавы, загінуў 16.8.1944 у Латвіі.

КІЖЛО Арсен Сямёнавіч, радавы 365-га стралковага палка, памёр ад ран 1.11.1944 у Літве.

КІЖЛО Віталь Вікенцьевіч, н. у 1905, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛЫСЁНАК Іван Пятровіч, н. у 1926, радавы 272-га стралковага палка, загінуў 15.9.1944 у Латвіі.

ЛЫСЁНАК Канстанцін Сямёнавіч, радавы 126-га стралковага палка, загінуў 19.10.1944 у Польшчы.

ЛЫСЁНАК Пётр Васільевіч, н. у 1912, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЛЫСЁНАК Фёдар Анатольевіч, н. у 1914, радавы, загінуў.

РАЙЧОНАК Веньямін Дзям'янавіч, радавы 126-га стралковага палка, загінуў 6.1.1945 у Польшчы.

РАЙЧОНАК Уладзімір Восіпавіч, н. у 1915, радавы 268-га стралковага палка, загінуў 13.8.1944 у Латвіі.

СІКОРА Анатоль Антонавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

СІКОРА Мікалай Андрэевіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у верасні 1944.

СКРЫПЛЁНАК Анастас Кліменцьевіч, н. у 1910, радавы, памёр ад ран 2.3.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЧАБАТАРОНАК Дзяніс Венядзіктавіч, радавы 272-га стралковага палка, загінуў 29.12.1944 у Латвіі.

ВЁСКА ЖДАНЫ

АНАНІЧ Васілій Міхайлавіч, н. у 1904, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

АНАНІЧ Фіфан Лявонавіч.

АНАНІЧ Ягор Лявонавіч, загінуў у 1944 у Латвіі.

БАГОВІЧ Уладзімір Андрэевіч, радавы 1073-га стралковага Львоўскага палка, загінуў у снежні 1944 у Венгрыі.

МЯДЗЮХА Платон Гаўрылавіч, радавы 1077-га стралковага палка, загінуў у снежні 1944 у Венгрыі.

СЕДЗЮКЕВІЧ Кірыла Сямёнавіч, н. у 1898, радавы, памёр 30.7.1945, пахаваны ў г. Львоў, Украіна.

ШАТАНЁНАК Ілья Якаўлевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1944.

ШАТАНЁНАК Уладзімір, загінуў у Прыбалтыцы ў 1944.

ВЁСКА ЖУКОЎШЧЫНА

ПНЬКО Зянон Вікенцьевіч, н. у 1923, загінуў у Прыбалтыцы ў 1944.

КАСАРЭЎСКИ Восіп Усцінавіч, н. у 1914, памёр ад ран 4.5.1945, пахаваны ў г. Шваан, Германія.

ЛЫСЁНАК Аркадзь Сямёнавіч, н. у 1912, загінуў у 1945.

ЛЫСЁНАК Вікенцій Валяр'янавіч, н. у 1902, загінуў у нямецкім палоне ў 1942.

ЛЫСЁНАК Генадзь Лявонавіч, н. у 1925, загінуў у лютым 1945.

ЛЫСЁНАК Канстанцін Ягоравіч, н. у 1924, загінуў у Прыбалтыцы ў красавіку 1945.

ЛЫСЁНАК Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1918, загінуў 29.1.1945 у Германіі.

РАЙЧОНАК Восіп Валяр'янавіч, н. у 1912, загінуў у снежні 1944.

СТАНЮШ Ананій Канстанцінавіч, н. у 1898, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

СТАНЮШ Генадзь Вікенцьевіч, н. у 1909, радавы 131-га стралковага палка, загінуў 31.10.1944 у Польшчы.

ВЁСКА ЗЯМЦЫ

АНДРЭЙЧЫК Сяргей Іванавіч, н. у 1925, радавы, загінуў.

БРЭСКИ Мікалай Лук'янавіч, н. у 1924, загінуў.

КАСАРЭЎСКИ Генадзь Вікенцьевіч, радавы, загінуў 13.2.1945, пахаваны ў с. Ліхнаў, Польшча.

КУРАЧОНАК Іван Сямёнавіч, н. у 1918, прапаў без вестак.

ЛЫСЁНАК Канстанцін Усцінавіч, н. у 1915, радавы 23-га стралковага палка, загінуў 17.8.1944 у Латвіі.

ЛЫСЁНАК Мікалай Валяр'янавіч, н. у 1912, радавы 53-га стралковага палка, памёр ад ран 5.10.1944.

ЛЫСЁНАК Пётр Венядзіктавіч, н. у 1903, радавы, загінуў у 1945 у Латвіі.

ЛЫСЁНАК Яфім Усцінавіч, н. у 1918, прапаў без вестак.

РУБЦОЎ Георгій Іванавіч, н. у 1917, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

СЕДЗЮКЕВІЧ Міхаіл Пятровіч, н. у 1909, радавы 23-га стралковага палка, загінуў 28.10.1944.

СКРЫПЛЁНАК Арсен Францавіч, н. у 1912, радавы 618-га стралковага палка, загінуў 18.11.1944 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА КУРЫЛАВІЧЫ

КУРЫЛОВІЧ Сяргей Вікенцьевіч, загінуў 24.11.1944, пахаваны ў Латвіі.

СІКОРА Пётр Валяр'янавіч, радавы 1077-га стралковага палка, загінуў 22.11.1944.

ВЁСКА КУСНІ

КУХАЛЬСКИ Павел Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у лютым 1945.

ВЁСКА ЛАБУЦІ

ЛАБУЦЬ Пётр Фёдаравіч, радавы 414-га стралковага палка, загінуў 9.4.1945.

ЛАБУЦЬ Станіслаў Сяргеевіч, н. у 1915, загінуў.

МУРЗЁНАК Пракоп Антонавіч, радавы, загінуў 25.1.1945 у Польшчы.

СВІЛЁНАК Аляксандр Вікенцьевіч, н. у 1906, загінуў 22.8.1944.

ВЁСКА МЕЛЬНИЦА

ВАСЮКОВІЧ Якаў Канстанцінавіч, прапаў без вестак.

КАСАРЭЎСКИ Веньямін Восіпавіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

КАСАРЭЎСКИ Генадзь Канстанцінавіч, н. у 1916, загінуў у 1944.

КАСАРЭЎСКИ Сяргей Канстанцінавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

ВЁСКА МІШУТЫ

ВЯРЦІНСКИ Іван Лявонавіч, н. у 1923, загінуў.

ЛАБУЦЬ Серафім Анатолевіч, н. у 1922, загінуў 16.3.1945 у Германіі.

ЯКІМОВІЧ Вікенцій Восіпавіч, радавы, загінуў 24.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА ПЯЛІКІ

БАГДАНЁНАК Пётр Іванавіч, радавы 198-га будаўнічага палка, памёр ад ран 29.12.1944 у Венгрыі.

КРУПКО Фёдар Канстанцінавіч, радавы 247-га стралковага палка, прапаў без вестак 24.4.1945.

КУРЫЛОВІЧ Уладзімір Васільевіч, радавы 1077-га стралковага палка, загінуў 22.11.1944, пахаваны ў Венгрыі.

ЛАЗОВІК Аляксандр Іванавіч, н. у 1910, загінуў 7.2.1945.

ЛАЗОВІК Іван Аляксандравіч, радавы, загінуў 7.2.1945.

ЛАЗОВІК Ігнат Цімафеевіч, радавы 1073-га стралковага Львоўскага палка, загінуў 21.12.1944, пахаваны ў с. Халопі каля г. Будапешт, Венгрыя.

МІЛЯНЦЕЙ Яўсей Лявонавіч, памёр ад ран 30.1.1945.

ВЁСКА СЛАБАДА

ЧАБАТАРОНАК Уладзімір Францавіч, радавы 274-га стралковага палка, загінуў 15.8.1944 у Латвіі.

ВЁСКА СТАНІСЛАВОВА

ВЯРЦІНСКИ Іван Лявонавіч, радавы, загінуў 20.2.1945 у Латвіі.

КАСАРЭЎСКИ Міхаіл Іванавіч, радавы 1075-га стралковага палка, загінуў 25.12.1944 у Венгрыі.

КУРЫЛОВІЧ Васіль Піліпавіч, н. у 1924, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

КУХАЛЬСКИ Іван Іванавіч, радавы 1075-га стралковага палка, прапаў без вестак у 1944 у Венгрыі.

ЛАБУЦЬ Нікандр Іосіфавіч, прапаў без вестак.

ПУКА Васіль Васільевіч, радавы 315-га горнастралковага палка, загінуў 10.12.1944 у Чэхаславакіі.

РАБІЗА Канстанцін Іванавіч, радавы 131-га стралковага палка, загінуў 5.2.1945, пахаваны ў с. Любіва Паморскага ваяводства, Польшча.

СЕДЗЮКЕВІЧ Андрэй Валяр'янавіч, загінуў у 1944 у Венгрыі.

ШАШОК Павел Фёдаравіч, радавы санітарнага батальёна 97-й стралковай дывізіі, памёр ад ран ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА СЯМЁНАВІЧЫ

ДУБІНА Аляксандр Дзмітрыевіч, радавы 1254-га стралковага палка, загінуў 21.12.1944 у Латвіі.

ЛЫСЁНАК Пётр Ільіч, н. у 1914, радавы 274-га стралковага палка, загінуў 16.8.1944 у Латвіі.

СТАХОЎСКИ Іван Паўлавіч, радавы, загінуў 23.4.1945 у Германіі.

ВЁСКА ХАЛОПАЎШЧЫНА

ХАТКЕВІЧ Георгій Андрэевіч, радавы, санітар 307-га стралковага палка, загінуў 10.2.1945 у Польшчы.

ГАРАДСКИ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ Г.П. ШАРКАЎШЧЫНА

АВЯР'ЯНАЎ Нікан Агеевіч, радавы, прапаў без вестак у 1944.

АНАНІЧ Эдуард Восіпавіч, радавы 920-га артылерыйскага палка, загінуў 19.12.1944 у Латвіі.

БЕРНАШОЎ Лейба Крацэвіч, радавы 287-га стралковага палка, загінуў 1.9.1944 у Латвіі.

Помнік землякам у в. Мішуты.

БЕРХІН Яўсей Самуілавіч, радавы 648-га стралковага палка, загінуў 24.2.1945 у Польшчы.

ВАШГАЙ Леанід Міхайлавіч, радавы, прапаў без вестак 29.5.1942.

ГАЛУБЦОЎ Малкер Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1944.

ГАЛУБЦОЎ Міхаіл Маркелавіч, н. у 1922, сяржант, загінуў 1.1.1944.

ГІНТАЎТ Бярнард Канстанцінавіч, яфрэйтар 340-га стралковага палка, загінуў 16.1.1945 у Польшчы.

ЖАДЗЕЙКА Ювіналіі Кузьміч, радавы 340-га стралковага палка, загінуў 28.2.1945 у Польшчы.

ІНАЦЬЕЎ Пётр Васільевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЛАНДА Мікалай Іванавіч, радавы, прапаў без вестак у жніўні 1945.

КАСЦЮКЕВІЧ Юльян Канстанцінавіч, радавы, загінуў 28.1.1945.

КОЖУХ Антон Кузьміч, радавы, загінуў 15.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

КОЖАН Міхаіл Паўлавіч, н. у 1906, памёр ад рані 26.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

КУЦ Марцям'ян Маргынавіч, загінуў 23.10.1944 у Польшчы.

КУЦІН Фёдар Лявонавіч, радавы, прапаў без вестак у 1945.

НОВІКАЎ Уладзімір Сяргеевіч, радавы, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ПАСТУШКОЎ Ермалай Аляксандравіч, радавы, прапаў без вестак у 1944.

ПАСТУШКОЎ Іван Парамонавіч, н. у 1919, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ТАЛАПЛА Яўген Аляксеевіч, радавы, загінуў 15.1.1945 у Польшчы.

ЧАРНЕВІЧ Уладзімір Юльянавіч, радавы, загінуў 14.1.1945 у Польшчы.

ШАБАНАЎ Мікалай Авакумавіч, н. у 1915, радавы, прапаў без вестак у маі 1945.

ШАБЛОЎСКІ Аркадзь Лук'янавіч, радавы, загінуў 1.4.1945 у Польшчы.

ШАБЛОЎСКІ Іван Антонавіч, н. у 1909, радавы, загінуў 13.2.1945 у Германіі.

ШАБЛОЎСКІ Мікалай Іванавіч, радавы, прапаў без вестак 16.1.1945.

ШАБЛОЎСКІ Уладзімір Лук'янавіч, радавы 176-га стралковага палка, загінуў 27.1.1945 ва Усходняй Прусіі.

ШАРСЦЕНЬ Баляслаў Сямёнавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ШУЛЬГІН Маціс Мендзель, радавы, загінуў 15.9.1944 у Латвіі.

ЯЗЁНАК Нікадзім Фёдаравіч, н. у 1914, мал. сяржант, камандзір аддзялення, загінуў 27.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ЯНУШКЕВІЧ Уладзімір Мікалаевіч, радавы 1193-га стралковага палка, загінуў 19.2.1945 ва Усходняй Прусіі.

ВЁСКА ВАРАНЧУКІ

ГОЛУБЕЎ Іван, н. у 1891, загінуў 31.8.1942 у канцлагеры савецкіх ваеннапалонных у в. Масюкоўшчына Мінскай вобласці.

ВЁСКА ГВАЗДЫ

ПЕНЦОГОЎ Васіль Васільевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ГЕРСЯНІКІ

СКРЫПКА Мікіта Пятровіч, н. у 1907, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

ВЁСКА МАСКАЛЮКІ

ГРЫГОР'ЕЎ Цімафей Кузьміч, радавы, прапаў без вестак у чэрвені 1945.

ВЁСКА РАКАЎЦЫ

ІВАНЕНКА Пётр Васільевіч, н. у 1920, загінуў 2.9.1941.

МАР'ЯНАЎ Мікалай Гаўрылавіч, н. у 1921, радавы, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

СПРЫДОНАЎ Арыём Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЦІМАФЕЕЎ Антон Паўлавіч, н. у 1918, радавы, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА САЎЛУКІ

ВАЛЕНЦЮКЕВІЧ Іван Сямёнавіч, н. у 1908, радавы, прапаў без вестак у лютым 1945.

ВЁСКА УЛЬЯНОВА

БЕЛНІС Юзаф Рамуальдавіч.

ДАБРАВольскі Ян Станіслававіч, баец Войска польскага, загінуў 23.4.1945, пахаваны ў Германіі.

КУРЫЛОВІЧ Ігнат К., баец Войска польскага, загінуў 27.4.1945.

ЛАСОЎСКІ Аркадзь Рыгоровіч, радавы 760-га стралковага палка, загінуў у красавіку 1945 у Германіі.

МАКСУРАЎ Апанас Ягоравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у снежні 1943.

РАХАНСКІ Станіслаў Аляксандравіч, н. у 1915, загінуў.

СКУКОЎСКІ Пётр Вікенцьевіч, радавы 384-га стралковага палка, прапаў без вестак 16.2.1945.

СЯМЁНАЎ Кірыл Пракопавіч, радавы 126-га стралковага палка, загінуў 28.3.1945.

ТАБОЛА Васіль Іванавіч, прапаў без вестак 17.2.1945.

ТАБОЛА Нікаандр Кандрацэвіч, баец Войска польскага, памёр ад рані 18.4.1945.

ШАБЛОЎСКІ Аркадзь Ільіч, загінуў 1.4.1945 у Польшчы.

ШВЕДАК Станіслаў Восіпавіч, радавы, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ШПЕЦ Нікадзім Андрэевіч, прапаў без вестак у маі 1945.